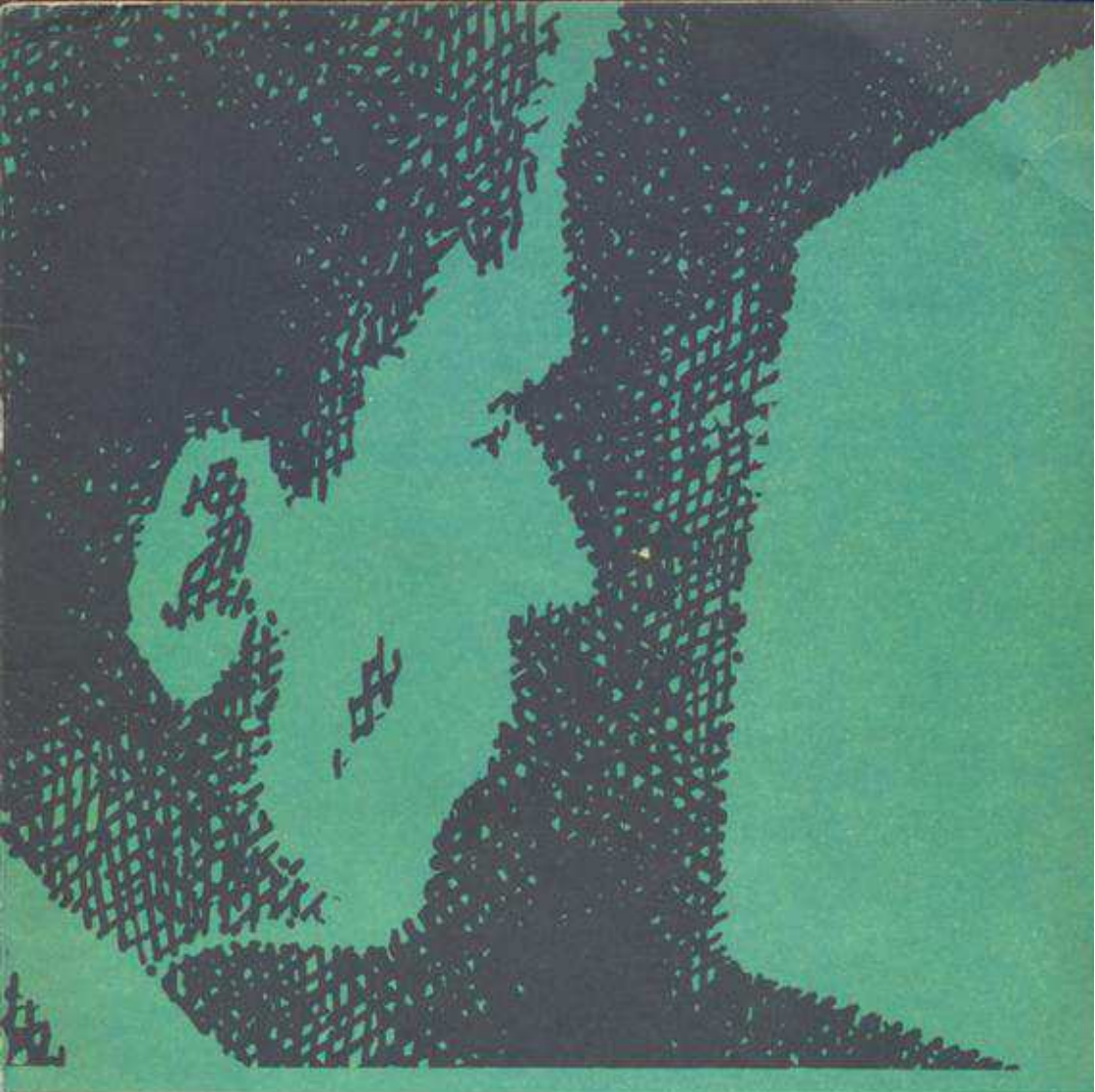

LUDMILA
FREIOVÁ

Cizinci na planetě Kvara

*Planeta Kvara – i aťady jejíž
obyvatel se žáněli mohli, sečdnutí jež
v jednom ze svých edic Karatana,
nazvaném planeta Kvara – je pučičena
záhadnými mutacemi, jež
krozí napadnout i kvarské
obyvatelstvo. Vědci, kteří se snaží
najít východiska z této nelehké
situace komplikace mají tím,
že je jejich činnost naprogramována
postavením, pomohou
diti – zejména Brazile,
Ajat a Solim.
Avšak, záhadní útvar se včasně Kvary,
a v ústředí jejíž obyvatel přináší
článek jeho rozložení – cizizace
mimozemní planety Eas. Podává se
Kvarům zachránit život na planetě
Kvara...*

LUDMILA FREIOVOU znají čtenáři Albatrosu jako autorku románů **Vyřazený exemplář** a **Strach na planetě Kvara**, ti starší četli možná **Letní kursy** nebo povídky vydané ve sbornících jiných nakladatelství. Všechny zmíněné prózy mají společného jmenovatele: patří do žánru science fiction. Je tedy na místě uvést náš rozhovor otázkou:

Jak se spisovatel vlastně stává sci-fistou?
Dvěma způsoby: buď se autor na základně svého genetického vybavení věnuje pouze literatuře vědeckofantastické, nebo jakousi formou mutační proměny, kdy přechází z jiných literárních oblastí ke sci-fi. Patřím k tomu druhému typu. Z autorky jednoznačně orientované na realitu a na výchovné problémy dneška jsem se proměnila ve sci-fistku. Změna se udála náhle a bez varování, jak je u mutací pravidlem. Stačilo vzít do ruky knihu Roberta Taylora *Biologická časovaná bomba* a byl tu obrát o sto osmdesát stupňů. Koneč-

ně! Zajásala jsem v těch čerstvě otevřených dveřích, i když – a to je základní paradox situace – jsem si vůbec neuvědomila, že nastala **změna**. (Což je vlastní mutací.) Jen jsem věděla, že vím. Že se mi otevřely dveře vedoucí na novou cestu? Vůbec ne! Dvěřmi se vykořičilo do krajiny, již jsem poznávala jako svou. A byla daleko krásnější a rozsáhlejší (přímo nekonečná), než jsem si kdy dřív mohla představit. Ano, mutace vtiskuje organismu novou tvář. Někdy ubírá a někdy přidává, ale nikdy nezasáhne celé genové vybavení, jen si je podrobí, přizpůsobí jeho funkce své potřebě. Nevím, zda mi moje soukromá mutace něco vzala, rozhodně to nepoškodila. Zato vím, co mi přidala. Dostala jsem další rozměr a přijala jsem ho s pokorou a vědeckostí, nevědouc o něm. Dál jsem se zabývala výchovnou tematikou, dál jsem měla na zřeteli dnešek a dál jsem se pokládala za realistku. Neboť tohle všechno mi zůstalo. A teprve když jsem napsala **Letní kursy**, všimla jsem si, že jsem jinde. Že jsem mimoděk přestoupila z lokálky na rychlík. A že vůbec neznám své nové spolucestující. Začala jsem překotně shánět a číst všechno, co neslo nálepku sci-fi, fantastika, vědeckofantastická literatura, utopie... Nic z toho – až na Karla Čapka – jsem do té chvíle neznala.

Počkejte, Karel Čapek. V jeho době neexistoval termín vědeckofantastická literatura. Podle dnešního pojetí však část jeho díla patří do oblasti sci-fi. Vyřadí ji někdo proto z umělecké literatury?

Myslím, že doba, kdy se sci-fi musela hrdit o svoje místo v souboru ostatní umělecké literatury, je naštěstí za námi. Ve *Vlaštině* Slovníku literární teorie čteme pod heslem fantastická literatura, že sci-fi „proniká již i do tvorby umělecké (R. Bradbury, St. Lem).“ Jako příklad by se jistě dalo uvést mnoho dalších jmen a to v podstatě znamená, že dnes už je sci-fi ve svých špičkách nezanedbatelným přínosem pro uměleckou literaturu. Však k tomu má taky několik nesporných genetických předpokladů.

Například?

Třebas už ta její univerzálnost. Sci-fi je snad nejširší literární druh, jaký teorie literatury dnes má. Zahnuje prózu, poezii i drama; román, povídku i mikropovídku. Může být humorná i vážná, zaměřená do budoucnosti, do minulosti i do přítomnosti, může být zpracována jako próza psychologická, milostná i dobrodružná, romantická a naturalistická, napsaná ve formě dopisů nebo deníku, v ich formě nebo er formě. Prvku sci-fi lze využít k napsání hororu i výchovné povídky pro mládež, znám sci-fi detektivku a sci-fi pohádku. Sci-fi zkrátka obsahuje všechny literární oblasti a ještě něco nadto. To něco nadto je prvek obohacující, nikoliv znehodnocující, jak se snaží dokázat její odpůrci.

Promiňte, ale to už zase vypadá jako obrana. A my jsme si řekli, že sci-fi hájit nemusíme. Raději nám povězte, v čem se podle vás ještě liší sci-fi od ostatní literatury.

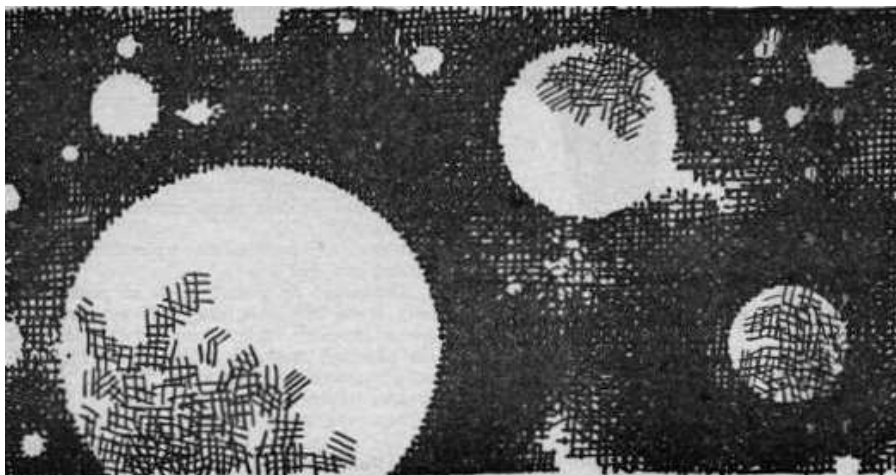
Vyděme z předpokladu, že každý román nebo povídka je fikce. Na rozdíl od ostatní literatury se však sci-fi nikdy netváří, že jí – tedy fikci – není. V tom je upřímnější. Její příběhy jsou **vědomě** modelové. V ostatní literatuře potkáváme situace, které se stávají, které jsou v jistém smyslu běžné. Ve sci-fi zkoušíme nové možnosti, například hodíme do člověka větší zátěž, větší už v tom, že nemá zkušenosti, on a s ním celé lidstvo je v takové situaci poprvé, a zkoumáme, co se stane, nač ještě člověk stačí a nač už ne. Pro čtenáře je v tom napětí i poučení, i svého druhu zkušenost. Zkušenost nejistoty?

Ano. Každá dobrá literatura vyvolává otázky, nutí čtenáře, aby uvažoval, aby zaujal stanovisko, aby sám sebe postavil do příběhu. Sci-fi ho k tomu všemu nutí víc, řekla bych i záměrněji, neboť mu poskytuje neobvyklé situace, v podstatě dává hádanky a často nabízí několikero řešení...

Jako třeba hrdinům (a čtenářům) románu *Cizinci na planetě Kvara*.

LUDMILA FREIOVÁ

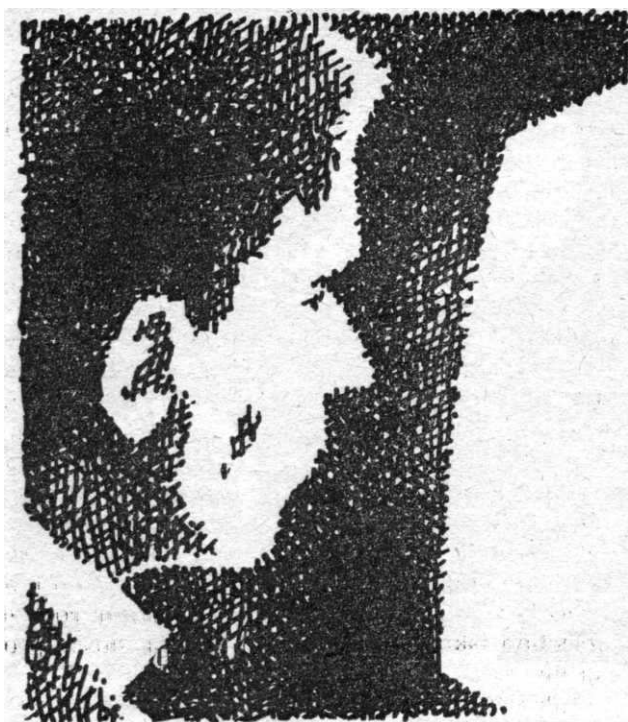

Cizinci na planetě Kvara

I. LOŽ SE VYNOŘILA

Lod' se vynořila z mimoprostoru, jako by náhle vybuchl bod stanovený souřadnicemi. Světelná láva v okamžiku ztuhla do pevného tvaru a přístroje začaly pracovat. Zakrátko vytvořily prostředí pro živé bytosti a posádka se zvolna probouzela do trojrozměrného života. Pokolikáté?

Těžko se dopočítat. Ale ani kdyby to bylo už stotisící probuzení, nic by neztratilo z prvotního úžasu. Pokaždé stejný pocit radosti z prostorového těla, z pohybu kloubů a svalů, z toho, že najednou jinak vidí, slyší a cítí... Narození dospělého je v prvních okamžicích plné slasti a všichni se radovali ze svých dávných a právě znovu získaných těl. Dotýkali se předmětů kolem sebe i jeden druhého, naslouchali zvukům přístrojů a prohlíželi si barevné ciferníky, procházeli se chodbami a vychutnávali pocit přilnutí chodidel k podlaze,

uvědomovali si
umělou gravitaci a
neprostupnost
pevných látek a
usmívali se na sebe.

Poznávali se
navzájem podle
pozapomenutých
tváří, podle
typických pohybů a
podle zabarvení
hlasů, ano, jsi to ty,
Michu, se svým
dobrosrdečným
pohledem, ty, Arku,
s prastarou jizvou
na bradě, ty, Rapho,
kapitáne a veliteli,
vzpomněli jsme si,
víme, kdo jsme kdo
v

trojrozměrných
podobách, známe
se, i jazyk už je nám

zas blízký, za chvíli dokážeme snad i myslet, jen co si ještě
trochu zvykneme.

Reč je tak pomalá, tak nedokonale vyjadřuje myšlenku,
uvědomil si Gabr, když se poprvé snažil sdělit Raphovi, proč
pokládá za předčasné přidělovat členům posádky konkrétní
úkoly. Vždyť zatím nevíme... Pokrčil rameny, velitelova tvář
nevyjadřovala ani trochu porozumění. Dosud jsme si nezvykli
užívat svých prostorových mozků. Snad zítra, pozítří? Ale
mezitím se přiblížíme k planetě D, našemu nejbližšímu cíli.
Budeme tak blízko, že by nás mohli spatřit. Je třeba udělat
nějaká opatření, je třeba už teď vědět, ne až pozítří.

Nesmysl!

Gabrovi bylo jasné, proč kapitán neporozuměl. Kdo by mohl
spatřit loď? Planeta D je neobydlená, a je-li už způsobila
přijmout člověka, to máme teprve zjistit. Tak jaká opatření?

Nesmysl, opakoval si, ale šel připravit dálkovou sondu. Byl
už plně sžit se svým tělem, se svým mozkem; pokaždé se
probudil první a pokaždé v něm přetrvalo něco ze schopností
neprostorového života. Byl si této své zvláštnosti vědom,
přestože s ní nikdy nepočítal, přestože byl pokaždé znovu

překvapen. Přežívala v podobě nejasných tušení a nečekaných nápadů, trochu se za ně styděl. Za nic nechtěl mít výjimečné postavení, stačí, že je členem štábu.

Pro jistotu, říkal si, pro jistotu vyšlu sondu. Co kdyby přece jen...

Vypočítal její návrat na dobu, kdy měl službu v řídicí kabině, a těšil se, jak se sám sobě vysměje, až se tušení ukáže planým. Jak všechna svá další tušení rázně odmítne a přestane si dělat starosti.

Sledoval matnici a přemýšlel o planetě, k níž se blížili téměř rychlostí světla. Když ji naposled viděl, vypadala jako ráj, jako kvetoucí zahrada v mrazivém vesmíru. Ne nadarmo se jí říkalo drahá Eas. A přesto ...

Nedokázal si ji představit zničenou, musel však uvěřit těm, kteří viděli. Musel uvěřit jejich smutku, když už odmítli podívat se na obrazový záznam světa zpustošeného nukleární válkou. Jak je to dávno? Ne, tahle planeta nemůže...

Vtom se ozvalo cvaknutí a mikrosonda se změnila v graf na matnici. Jeho smysl byl jednoznačný, v atmosféře jsou stopy působení vyspělé civilizace. Planeta D v soustavě P12 je obydlena.

Gabr chvíli bez hnutí pozoroval graf. Zamžikal, promnul si oči, ale obraz nezmizel. Muž vstal a stiskl zvonek.

Když vešli další dva členové štábu, Rapho a Mich, jen mlčky ukázal na matnici.

„Co to znamená?“ Rapho přikročil těsně ke grafu, jako by tím mohl změnit jeho smysl

„Nevidíš?“

„Vidím. Ale nevěřím. Kdo by osidloval radioaktivní planetu?“

„Dehasané. Ze msty.“ Mich se zasmál. Do noci včera četl báje, starobylé vyprávění ho znovu okouzlo. Kdo z nás by dnes dokázal tak působivě sestavovat slova do vět? „Ostatně už jistě není radioaktivní,“ dodal honem, protože Rapho si poklepal na čelo.

„Ale byla. Uvědomuješ si, jak dlouho trvá, než se z posádky osídlenců vyvine civilizace?“ Velitel se mračil, „Planeta nemůže být osídlena, ústředí by o tom muselo vědět.“

„Máš pravdu,“ řekl Mich smířlivě. „Proč by nás sem posílali, kdyby věděli, že tu budeme zbyteční?“

„Proč zbyteční?“ Z radosti, že mu tu sondu nikdo nevyčítá, že se ani neptají, proč ji vlastně vyslal, začal Gabr horlivě vysvětlovat, co všechno mohou, ba musejí o planetě zjistit, tím spíš, že se tu najednou objevila civilizace.

Mich kývl. „Třeba se dovíme, že už sem byl někdo omylem vyslán před námi.“ Mrkl po Raphovi. „Jenže jsou-li tam neviditelní Dehasané...“

„Dej už pokoj,“ utrl se Rapho. „Hned po výbuchu by neosídlovali ani Dehasané. I ke zlu je zapotřebí rozumu, a v zamořeném světě by se nevyvinul.“ Mávl rukou, kdo ví, kde a v jaké podobě ti Dehasané jsou, existují-li ještě. „Že by bylo pár lidí přežilo celoplanetovou válku?“

„V tom případě by vznikla opravdu skvělá civilizace.“ Teď si zas poklepal na čelo Mich. Poklepávání mu dosud působilo potěšení, jako každý pohyb, každé gesto, které patřilo k trojrozměrnému světu.

„Vždyť možná není tak skvělá,“ uzavřel Gabr. Tušení mu napovídalo, že něco nebude v pořádku.

Rapho si uvědomil, že je třeba svolat radu. Telepatický přenos informace by byl rychlejší a přesnější, ale co dělat? Každý stav má své nevýhody. Zapsal si pár poznámek, aby pak nezdržoval hledáním slov. Škoda že máme spěch. Kdybychom si mohli pomalounku zvykat, jak bylo v plánu...

Udivené tváře. Osídlení? Nedá se graf vysvětlit i jinak?

„Uvidíme, přesvědčíme se. Počítat musíme se vším.“ Rozhlédl se, jen Michova ruka se zvedla.

Druhý člen štábu začal širokým výkladem o planetách vhodných k osídlení a Rapho zakašlal. Nač mluvit o něčem, co všichni znají? Nebo si chce Mich jen vyzkoušet své hlasivky? Ale než stačil zasáhnout, Mich přešel k planetě D. Srovnával. Ano, tahle planeta má pro lidstvo nejpríznivější parametry, dokonce – ač je menší, ač je hmotnější – dokonce se otáčí stejnou rychlostí jako Eas. Bylo vidět, že někteří si tuhle skutečnost uvědomili až teď. A Rapho už také uhodl, kam celý výklad míří.

„Je to tak,“ horlil Mich, „nejsou tu žádné prudké pohyby půdy, žádná činná sopka ani zkázonosné vichry! Zdejší hvězda má pozoruhodně vyrovnané působení, je klidná...“

„Však se kdysi první osídlení Děčka náležitě oslavilo,“ přerušil ho Ark. „Druhá Eas!“ A jak to dopadlo.

„Ještě nic nedopadlo! Totiž, poprvé špatně. Ale teď se tam žije, a jak to dopadne, může záležet i na nás.“ Odmlčel se. Hledal souhlasná pokývnutí, přitakání, zaváhání aspoň. Nadechl se k plamennějším slovům, avšak Rapho promluvil o okamžik dřív.

„Jistě, je škoda ztratit právě tuhle planetu. Zdá se, že část obyvatelstva přežila. Uvážíme-li následky zamoření,

nemusíme mít moc fantazie, abychom si představili dnešní stav.“

„Právě proto,“ přerušil ho Mich; chtěl využít velitelových slov ve prospěch své myšlenky. „Právě proto musíme ...“

„Právě proto nesmíme.“ Rapho se po něm káravě podíval. „Nesmíme se nechat svést jejich ubohostí. Nesmíme zasáhnout.“ To jest, myslil si, nebude příležitost ani se s nimi seznámit? Dovědět se... Nebo ano? Jak rád by se dověděl! Všechno, úplně všechno. Přesto pokračoval:

„Víme přece ze zkušeností první osídlovací éry, že téměř každý zásah, sebelépe připravený a sebeopatrněji provedený, způsobil víc škod než užitku. Zásah by byl proti tradici, v podstatě proti řádu, jehož se držíme už milióny let.“ Všiml si, že mluví zdoluhavě, zrovna jako prve Mich. Opakujeme si školní řečnická cvičení? Skoro to tak vypadá. Ale jen co si zvykneme, jen co se vzchopíme, zas budeme jednat stručně a účelně, jako dospělí muži. Dal slovo Koelovi.

„Tradice není zákon.“ Koel byl v rozpacích, Raphova připomínka o škodlivosti zásahů mu nepřidala na odvaze. Vlastně už si ani nepřál promluvit. „Pravidla se zmiňují o krajním případě. Zasáhnout jen v krajním případě, říká se tam.“ Jako by mu nebylo jasné, podporuje-li Rapha, nebo Mícha.

„Ale co znamená krajní případ, o tom se nehovoří.“ Gabr se unaveně rozhlédl. „Navrhuji stáhnout z programu diskusi jak o krajním případě, tak o možnosti zásahu. Nevíme nic. Obnovme diskusi po průzkumu.“

Nikdo nebyl proti, i Mich se spokojil tím, že možná několik mužů zviklal. Budou přemýšlet, a třeba se podaří prosadit, abychom těm chudákům pomohli. Od dětství byl pln touhy prospívat a pomáhat, a jen proto se přihlásil do průzkumné skupiny. Kde jinde by jeho pomoc byla účinnější?

Rapho začal probírat původní plán, ale kromě základních zjištění o radioaktivitě a stupni vývoje rostlinstva a živočišstva mohli rovnou všechno škrtnout. Sestavit docela nový program.

„Pro nový program potřebujeme podklady,“ upozornil Gabr. Ostatní se asi opravdu ještě neprobudili. „Navrhuji vyslat nejdříve svazek mikrosond určených pro první etapy výzkumu jakékoliv neznámé planety. Pak uvidíme, co dál. A samozřejmě použít všech prostředků, aby loď zůstala obyvatelům skryta. Je nejvyšší čas.“

Opravdu byl nejvyšší čas. Ještěže řízení bylo dosud ponecháno počítačům, které si nepotřebují zvykat na novou

podobu, na nové fungování. Loď se právě dostala na oběžnou dráhu.

Brzy nato zůstala zavěšena nad jižním oceánem, zneviditelněná obrovskými paprskolomy. Odstínit ji ještě protiecholokátorovými štíty? Rapho jen mávl rukou, tahle civilizace určitě dosud netuší, že něco jako echolokátor existuje.

Svazek prvních mikrosond byl vypuštěn a posádka netrpělivě čekala na jejich návrat. Škoda že nesmíme provádět přímý výzkum! Jak jednoduché by bylo ponechat si svou neprostorovou formu a jediným vhladem poznat vše. Škoda? Zdržování, ano. Ale škoda?

Rapho přecházel kabinou. Rovnal v sobě nápady, myšlenky, pocity. Probouzel se. Uvědomoval si nezbytná omezení schopností, být znovu ve svém dávném těle neznamená jenom požitek. Vždyť jen těch trojrozměrných smyslů je tak žalostně málo! A fungují spíš jako podivná zrcadla, v nichž se neodráží nic než povrch věcí, a ještě neúplně, ještě zkresleně. Zatímco přímý vhled

Škoda? Ne. S tímhle tělem, mozkiem, s těmito smysly poznáme, co je třeba poznat. A rozhodneme-li se zasáhnout, zasáhneme v podstatě na úrovni lidí, kteří obývají zkoumanou planetu. Nedotknem se jejich vědomí, nepozměníme strukturu jejich psychiky, neovlivníme hmotu jejich těl ani přírody, v níž žijí. Nic z toho neuděláme, i kdybychom tisíckrát chtěli. V této naší trojrozměrné podobě to neumíme. Jinou na sebe vzít nesmíme, zákon je zákon. Poznáme-li je, tedy jen do té míry, jak oni se navzájem poznávají, jak i nás – snad – budou moci poznat. A to je dobře, protože kdo ví, co bychom způsobili zásahem třeba i bezděčným. Každé předčasné zdokonalení části ruší vyváženost celku.

Velitel se zastavil před boční stěnou, byla z leštěného kovu a viděl v ní rozvážného, důstojného muže v bílé kombinéze. Ušklíbl se na svůj obraz. Tak tohle jsem teď já! Budu si muset dát na sebe pozor, zdá se, že můj starý mozek pozapomněl na mé staré nectnosti. Zásah! Samozřejmě že bychom všichni rádi zasáhli, nejen Mich. Uspíšit vývoj, poopravit, co se dá. A přitom zaniklá civilizace této planety byla už tak daleko, že pro ni nebyl problém ovlivnit vývoj zdejší přírody na staletí dopředu. Takže proč zasahovat? Možná se část obyvatel na čas usadila jinde, a jakmile nastanou příznivé podmínky, vrátí se. Nebo se už, trochu předčasně, vrátili.

Znovu se ušklíbl a obraz mu úšklebek oplatil. Zbytečně se schováváš za moudré zákony, veliteli. Jistě, do struktury

hmoty se ti nepodaří sáhnout. Ale jsou i jiné druhy zásahů a ty to víš. Všechny tvé úvahy mají jediný cíl, připravit něco jako alibi pro vlastní potřebu. Jsem zvědav, jak se zachováš, až se začne znovu mluvit o krajním případě.

Rapho se zamračil. Opravdu si budu muset dát na sebe pozor. A na posádku zrovna tak.

Vstoupil do řídicí kabiny. Další dva členové tříčlenného štábu už čekali, sondy se měly ohlásit každou chvíli. Mich zapnul přenos i do ostatních kabin, aby celá posádka mohla sledovat údaje zároveň se štábem.

Povědomé cvaknutí a matnice se rozsvítila.

Krajina. Záběr z dálky se pomalu měnil v detail. Osení. A jak sonda putovala nad krajem, bylo vidět zelené lány, pásy lesů, louky, potoky lemované kadeřavým porostem, vzdálené stavby v průsečíku silnic lesknoucích se v prvním rozbřesku dne. Malé žluté slunce se odtrhlo od obzoru a zamířilo vzhůru. Pak barvy zhasly a objevil se černobílý graf s číselnými údaji. Nevýrazný zbytek radioaktivity. Složení vzduchu, půdy... Stav vhodný k osídlení.

Podívali se po sobě, ale nikdo nepromluvil. Graf byl vystřídán novým obrazem.

Moře do nedohledna. Pohled pod hladinu, hejno ryb. Znovu na povrch, vlny prudce ubíhají, rozhoupaný horizont přechází v řetěz loďek při břehu. Graf, čísla.

Kopcovitý terén. Svah, pastviny. Ohrada, stádo koz. Domy, dvorky, drůbež. Pes. Znovu graf a čísla. Průměrné hodnoty. Průměrný; strom, průměrná koza, průměrná slepice.

„Kde se to tu vzalo?“ zašeptal Mich. „Tohle přece nemohlo přežít.“

„Jestli to tady vůbec předtím bylo.“ Rapho pátral v paměti; měl silné podezření, že zvířata podobná kozám na téhle planetě nebývala. Měl chuť běžet do knihovny, ale další snímek ho přidržel na sedadle.

Město. Ulice, náměstí, výklady. Vozy. Park, Číselné údaje, grafy.

Lidé. Detail tváře. Oko. Údaje o rozměrech.

„Neuvěřitelné.“ Mich zarýval nehty do opěradla. Tak přece přežili!

„Měli by být menší. Rapho vrtěl hlavou, něco nesouhlasilo. Jestliže se původní obyvatelé vrátili... Ne, tak brzy se nemohli vrátit, aby od svého návratu už tohle všechno ... Ale jestli přece jen ... Ve vyhnanství povyroستli? Kde byli? Odkud si přivezli kozy?

Mich kývl. „Tahle průměrná výška odpovídá planetě s menším gravitačním zrychlením. Škoro jako by sem přišli přímo od nás.“

Na matnici zatím běžely výrobní linky. Poloprázdná továrna, několik mužů lenivě sleduje kontrolní panely automatického systému. V sousední hale totéž. Výrobky se posouvají přímo k vozům, popojíždějícím v těsném sledu kolem rampy plné automatických nakladačů. Hutě. Elektrárny, vodní, větrné, sluneční Pohled do oblak, letadlo.

Potom až do konce čísla a grafy. Vypělá civilizace.

„Co teď?“ Mich se obrátil k veliteli. „Zdá se, že nás nepotřebují.“ V hlase mu zazněla lítost.

„Asi ne, tím lip. Jenže proč tu jsou?“ Rapho vstal a dlouhými kroky začal přecházet po místnosti. Letmo si přitom uvědomil, že to přecházení je zvyk jeho dávného těla; potěšení z pohybu se nedostavilo. Kde přezili? Jak dlouho už jsou tady? Mávl rukou, nic se nedá vymyslet.

„Nové osídlení,“ ozval se Gabr klidně. I bez předtuchy by to bylo jasné, ovšem až na jednu maličkost: Nové osídlení tu nemělo být. Dehasané? Nesmyslný nápad. Mrkl po Raphovi, který vraštil čelo usilovnou snahou zachytit se nějakého vodítka, dohonit prchající myšlenku. Pochopil. „Docela nové“ dodal. „Ne obnovené osídlení. A usmál se veliteliu překvapenému výrazu.

„Tušení?“ Rapho byl rozrušen, nesnášel nejistotu. Neuměl se smířit se skutečností, že Je něco jinak, než mělo být, a že právě on neví, proč je to jinak. „Viděls přece, jaká civilizace se tu vyvinula! Byli by museli osídlit planetu hned po nukleární katastrofě, aby na to měli čas! A to je nesmysl, protože v tak zamořeném prostředí by se ani neudrželi naživu! Natož aby ještě po staletích...“ Píchl ukazovákem do vzduchu. „Nové osídlení je stejně nepravděpodobné jako přežití původního obyvatelstva.“ Znovu vymrštil ukazováček proti Gabrovi, jako by chtěl propíchnout jeho jistotu. Dráždila. „Ostatně o novém osídlení se mělo rozhodnout až po našem průzkumu.“ Zmlkl. Snad nechci tvrdit, že když ústředí nedalo pokyn k osídlování, žádná civilizace tu není? Zaraženě se podíval na svůj ukazováček a strčil ruku do kapsy.

Gabr ho pozoroval bez úsměšku. Však to zase bude ten starý bystrý velitel, jen co se sám se sebou sžije. Možná už zítra.

„Nové obyvatelstvo přišlo bez vědomí ústředí,“ řekl trpělivě. „Nedávno. Civilizaci si přinesli s sebou.“

Ano, jinak se to nedá vysvětlit. Rapho se tvářil zahanbeně, že se na tak jednoduchou úvahu nezmohl sám. A zároveň se

nedokázal ubránit podráždění, které v něm vyvolával Gabrův klid.

„Nakonec víš, i odkud přišli, zabručel nevrle, ale když Gabr pokrčil rameny, otočil se a vyšel z kabiny.

Gabr vypnul přenos a pozval Micha na doušek chlazené limonády. Cítil se unaven a vyprahlý; tušil, že nastanou potíže.

Pokračovat v průzkumu? Nepokračovat?

Večerní porada se nakonec zúžila do této Jediné otázky. Rapho napjatě sledoval tváře, Snažil se odhadnout, jak dopadne hlasování. Stav vhodný k osídlení! A přitom se tu sídlí jistě už celá staletí. Utéci od případu, který snad nemá v galaxii obdoby? Už nikdy se nedovědět....

„Pokládáte uložený úkol za dostatečně splněný?“ zeptal se opatrně. „Můžeme předložit ústředí tak neúplnou zprávu? Vtom, při slově „neúplnou“, ho něco napadlo. Jasně! Sondy podaly neúplnou informaci! „Jedna sonda se nevrátila,“ dodal, jako by si tohle sdělení byl záměrně nechal na konec.

Šum, šepot. Teprve teď si všichni uvědomili, že něco chybělo. Copak na téhle planetě nežije žádný hmyz? Ne, to není možné.

„A ty chceš za takovéhle situace vyslat další sondy? Kde máš záruku, že se vůbec nějaká vrátí?“ Arc by se byl nejraději vzdal všech překvapení, měl dojem, že budou spíš nepříjemná. „Jen bys to zdejší lidstvo poplašil.“

„Sondy?“ Rapho váhal. „Nemyslím pokračovat sondami. A pokud jde o poplášení...

„Už se asi stalo“ doplnil Gabr. „Zvíře by sondu nechytlo, musel to udělat člověk. Proto ji nemůžeme nechat osudu, nevíme, kdo ji má. Co z ní vyrozumí. Co z ní vyvodí. Teď už prostě musíme pokračovat, dovědět se, zda jsme už tou sondou nějak nezasáhli, zda jsme nějak neovlivnili jejich svět. A jestliže ano, musíme se pokusit o nápravu. O zahlázení svých stop.“

Rapho si oddychl. Tohle je přece důvod! Hned se usmál na Arka, ačkoliv už: tas mluvil bez přihlášení, ačkoliv chtěl zabránit dalšímu výzkumu. Když ne sondami, tak osobně? To bude daleko nápadnější!

„Nemusí být,“ odpovídal klidně, jist, že Arkova námitka neobstojí. „Záleží na tom, jak se budeme chovat. Jsou jen o něco málo menší než my ...

Mich využil situace a na podporu velitelova názoru promítl ze záznamu záběr do ulice. Vůbec si nás nevšimnou! A možná objevíme něco, kvůli čemu se začne uvažovat o krajním případě. Jen aby mě nenechali v lodi!

Obraz na matnici znehybněl. Několik chodců jako by se dívalo přímo do zasedací síně. Jejich tváře bez stopy zvědavosti dodávaly posádce odvahy, výzkumná skupina bude mezi nimi neviditelná.

Hlasování.

Jenom tři hlasy proti. Arkův ne?

Arc se dokonce dobrovolně hlásí do průzkumné čety.

Rapho přijímá návrhy, přiděluje úkoly, už se docela probudil, už si zvykl na svůj starý mozek. Byl spokojen. Doví se, musí se dovědět, co se vlastně na téhle planetě stalo.

„Průzkumná četa bude mít šest mužů,“ rozhodl a hned pověřil dva členy posádky, aby zhotovili obleky podle zdejší módy. „Naštěstí jsou praktické a poskytují možnosti. Kapsy,“ dodal významně. „Na přístroje, na vznášedla, na ochranné štíty, na paprskolomy.“ A aby ho jako velitele nevyhloučili z účasti, jmenoval nový štáb.

Udivené pohledy. Zasmál se.

„Nebojte se, nechci zůstat na planetě! Ale jednou snad také mohu do terénu. Jakmile se vrátíme, ujmu se své funkce.“ Přehlédl muže v zasedací síni. „Stačí deset dní na všechny přípravy?“

II. STÁLE TOTÉŽ

Stále totéž! Ne, pořádat rekreační pochody není dosud povoleno.

Solim se vracel z městského Úřadu pro styk občanů s Hlavním počítačem. Zklamán. Ačkoliv s povolením vlastně ani nepočítal, zklamání se stejně dostavilo, a čím déle si v duchu přemítal tu stereotypní odpověď, tím víc se podobalo vzteku.

Kdyby aspoň existovala tvář, proti níž by se vztek dal obrátit! Kdyby někdo za něco mohl! Úředník? Vždyť jenom vyklepal Solimův dotaz na pásek, vložil ho do stroje a čekal. I Solim čekal. A pak se vysoukala odpověď, stejná jako před týdnem, jako před dvěma týdny. Ne, pořádat rekreační pochody není dosud povoleno. A na otázku proč, opět stále totéž: Je zima. Nikdy předtím zima nevadila, ani pochodujícím, ani počítači. Najednou vadí. A přitom už ani není zima, parky ve městě i kopce kolem Ulemu svítí čerstvou zelení.

Mávl rukou, zbytečně se rozčiluji. Kdo ví, jak by náš první letošní rekreační pochod dopadl! Organizace nulová, pátrání

bezvýsledné, plány příliš dlouhodobé ... Trpělivost! Tohle slovo má Adam v každé druhé větě. Jenže měsíce plynou a nic se neděje.

Ačkoliv... něco přece, i když to zrovna nesouvisí s rekreačními pochody. Solim se usmál, zlost byla pryč. Jak je dobře, že se schůzky přesunuly k nám domů! Představil si otce, jak nesměle přisedá ke stolu, zprvu jakoby bez zájmu, pak s rozšířenýma očima, a po schůzkách se vyptává... A teď Nejenže se spřátelil s Adamem, nejenže zasahuje do debat. Dokonce se tajně naučil číst! Předstírá, že neumí, stydí se za tu náhlou proměnu. Ale stačí si všimnout, jak se dívá na knihy. A včera měl připomínky k textu, který nemohl znát jinak, než že si ho přečetl.

Jak by otce posoudila komise dnes? Vřadili by ho znovu mezi občany bez povinností? Znovu by mu napsali nulu do štítku?

Chlapec byl už léta přesvědčen, že jeho otec dostal své zařazení neprávem. Že to není neschopný občan. Určitě by se dokázal na učit nějakému řemeslu, ne-li studovat. Vždyť od matčiny smrti vede domácnost, kdeco v ní. přeorganizoval, spravil... Nebo jen dospěl později než jiní? Teprve teď? V pětačtyřiceti letech?

Náhle mu do představ proniklo něco rušivého. Co to bylo? Zastavil se. Přehlédl jsem dopravní značku?

Byl však na chodníku a nejbližší semafor blikal až na konci ulice. Co tedy... Vtom se u nedaleké výlohy něco pohnulo a Solim strnul. Chlapecká postava se otočila a zamířila přímo k němu. Viktim!

Vykročil mu vstříc, ale Viktimovy oči ho cize minuly.

Nepoznal mě? Nebo jsem se spletl? Viktim má dvojníka? Ale šaty, vždyť má na sobě tytéž šaty, ve kterých jsem ho viděl naposled! Loni na konci léta, při poslední schůzce před akcí, která selhala. Při schůzce, na níž mi skupina vyslovila nedůvěru.

Pokládá mě dosud za zrádce? Nechce se mnou mluvit? Ale pak ho musím přesvědčit, vysvětlit mu ...

Viktim se vzdaloval a Solim přidal do kroku, aby ho dohonil. Po chvíli však opět zvolnil, postál u stánku s limonádou a vykročil na opačnou stranu. Jsem hlupák, opakoval si. Jak já bych se choval po tom všem, co se stalo? Nehlásil se ke mně, protože nechce dát na ulici najevo, že se známe. Možná je sledován, bojí se mě přivést do nesnází. Jen co se setmí, zajdu za ním.

Loudal se po městě, nemohl se dočkat večera. Kdyby aspoň Bazilea měla dnes volno! Nohy ho samy nesly ke koleji, ale bylo tam ticho. Studenti biologie jsou celý den někde na chovatelské farmě, Bazilea si prohlíží slepice nebo husy a já tu nemám co pohledávat Přesto vešel do kolejní zahrady, třeba tu zůstala ozvěna Bazileiných kroků. Jejich společných kroků, vždyť co se tu spolu nachodili! Co se napřeli a narozcházel! Tady viděl v její dlani poprvé ubohého tvora, pokrivenou píďalku, tady poprvé slyšel to podivné slovo mutace. Další kvarský problém.

Myšlenky mu přeskočily zpět k Viktimovi a znovu zatrnul. Už aby byl večer!

Otevřít přišla Viktimova matka.

„Je doma?“ Ale viděl na ní, že ano, a nečekal na odpověď. Přeběhl předsín a přímo do Viktimova pokoje.

Chlapec se nechápavě podíval na příchozího a Solim cítil, jak se mu na tváři mění úsměv v nepoddajnou masku. Tohle není předstírání. On mě opravdu nepoznává.

„Něco mu udělali,“ ozvala se za ním Viktimova matka. „Kdo?“

„Kamarádi,“ řekl Viktim. „Falešní kamarádi. Ale Hlavní počítač mě zachránil.“

„Počítač je stroj!“ Zaznělo to příkře a Solim se zastyděl. Kdo ví, co chudák zkusil, a já se na něj osopuji. „Kdes byl celou tu dobu od loňského podzimu?“ zeptal se účastně.

Viktimův pohled zatékal kolem, jako by hledal oporu.

„Neví, nic neví.“ Matčina slova byla nasáklá slzami. „Když přišel, nepoznal nás.“

„A jak věděl, že má jít právě sem?“

„Lidé ho přivedli, měl lístek s adresou. A v kapse jízdenku z autobusu.“

„Odkud?“ Napětí Solimovi přiskříplo dech. Bude to stopa? Dovím se, kde hledat ostatní? Všichni zmizeli po loňském nezdařeném pokusu zbavit svět Hlavního počítače, všichni do jednoho. A že bylo trapné mluvit o Viktimovi, jako by tu nebyl, obrátil se k němu: „Odkud jsi přijel?“

„Ze stanice u Senrevena,“ řekla matka za něho. „Někdo ho tam doprovodil a koupil mu jízdenku.“

„Kdo?“ Solim se znovu obrátil k chlapci, snad přece jen něco řekne.

„Přítel,“ usmál se Viktim. „Přítel, který pracuje v Senrevenu.“ A když se Solim zeptal na jméno, pokrčil rameny. „Na jménu nezáleží, v Senrevenu jsou samí přátelé, protože dělají jen to, co chce Hlavní počítač.“ Podíval se na matku, pak na hosta. Zdálo se mu, že nechápou. Že potřebují poučení.

„Senreveno je sídlo Hlavního počítače. Hlavní počítač vládne už přes osm set let. Jeho vláda je spravedlivá.“ Odříkával své sdělení, jako by i on byl počítač. Jenom nadechnutí naznačovalo, že nemluví stroj. „Planeta Kvara má nejlepší vládu z celého vesmíru. Hlavní počítač se o všechno stará a každému pomáhá. Mě osvobodil od falešných kamarádů.“

„Od kterých?“ Solim se nezdržel otázky, i když mu bylo jasné, že nedostane odpověď. Nebo ano? Naučili ho jménům, jež má nenávidět? I já jsem pro něho falešný kamarád?

„Nepamatuji si. Hlavní počítač to tak zařídil, abych si nepamatoval. Abych se netrápil. Je mi dobře.“ Opravdu vypadal spokojeně.

„Tohle nám pořád vypravuje,“ vzdychla matka. „Ale v Senrevenu musel být, protože mu vyměnili štítek. A to přece nikdo jiný....“ Stiskla rty, odmlčela se. „Má nulu,“ dodala pak sotva slyšitelně.

„Vždyť byl vyučen, měl P!“ Solim byl víc zmaten než rozezlen. Na štítku nezáleží, štítky zrušíme, jen co se nám podaří zbavit Kvaru Hlavního počítače a všeho, co k němu patří. Ale ta svévolnost!

„Právě. Takový bystrý chlapec to byl, a teď nic nechápe. On, Solime, on má tu nulu oprávněně.“ Konec věty se rozplynul v slzách.

„Hlavní počítač je spravedlivý,“ připomněl Viktim důrazně, jako by matčin pláč byl rouháním.

Solim se raději rozloučil. Co vysvětlovat? Kývl na Viktimovu matku, aby s ním vyšla, a sotva za sebou zavřela dveře, ujistil ji, jak uměl nejpřesvědčivěji, že Viktimův stav je přechodný.

„Vzpomene si zas na všechno, co zapomněl?“ Setřela slzy, hotova ihned tomu uvěřit

„Ne, to ne. Ale jinak... Vzchopí se, uvidíte.“ A že se jí znovu zalily oči, povzbudivě se usmál. „Bude jako dřív.“

Vůbec o tom nepochyboval. Vždyť i Adam se vzchopil, a o co je starší! Jistě, ani on se nestal znovu sám sebou okamžitě po ztrátě paměti. Ale brzy. S Viktimem to dopadne stejně.

Jenže...

Solim se zachvěl, sáhla po něm ledová ruka strachu. Jak je možné, že jsem si neuvědomil, co ta prázdnota ve Viktimovi znamená? Co znamená pro nás?

Nemá-li Viktim svou paměť, má ji někdo jiný. Proč by mu ji byli snali, když ne kvůli přenosu?

Ano, jinak to nemůže být. Někdo jiný má teď Viktimovy vzpomínky, zná celou jeho minulost. Někdo jiný teď ví všechno, co věděl on. Všechno o nás. O naší nespokojenosti, o našich schůzkách, o naší představě ideální společnosti. O našich plánech. Někdo jiný ví, že nejsme sami, kdo se bouří proti štítkům, třídění občanů a vládě počítače, ví, že v každém větším městě existují skupiny usilující o rovnost, dobrovolnost, svobodu.

O těch ostatních, z Vienu, Berunu, Luceru atakdale, o těch našťestí neví nic konkrétního. Žádná jména, žádné adresy, nic. Protože spojku jsem vždycky dělal jen já...

Už si oddychl, že následky postihnou jenom Ulem. I když i to je dost hrozné, přece to neznamená celoplanetovou pohromu. Kromě naší skupiny mohou všechny...

Zarazil se. Mohou? Co teď ještě mohou?

Falešný náznak úlevy se proměnil v trýznivou bezmoc. Představil si tisíce mladých lidí, kteří se tajně scházejí po celé planetě, diskutují a vymýšlejí hesla, malují standarty, sepisují občany bez povinností, navštěvují je, a ty, kteří se nebrání, učí alespoň číst... A čekají, znejistějí tak dlouhou pauzou, dotazují se v Úřadech pro styk občanů s Hlavním počítačem a nechápou, proč najednou není dovoleno pořádat tradiční rekreační pochody.

Nejen Ulem. Celá planeta je zasažena! Co dokážeme bez možnosti mluvit aspoň hesly?

Dalekosáhlost pohromy mu na chvíli zmrazila myšlení. Všechno je prozrazeno, Hlavní počítač a jeho Kabinet všechno vědí, pochody už nebudou. Nic jiného se mu nevešlo do mozku, celý ho měl vyplněn tou jedinou myšlenkou, která bobtnala do obrovitých rozměrů.

„Konec,“ řekl si nahlas.

Zvuk vlastního hlasu ho vzpamatoval. Vzdát se? Co mě to posedlo? Polil ho stud.

Porozhlédl se, snad mě nikdo neslyšel. Jaký konec? Určitě existuje i jiný způsob než rekreační pochody, jen ho objevit.

Vykročil rázným, odhodlaným krokem. V některé skupině už možná ten jiný způsob našli, deset jiných způsobů. Copak jsem sám? A dosud mě nikdo nezprostil funkce spojky mezi Ulemem a Vienem!

Náhle nechápal, proč si myslel, že už není oprávněn jednat s vienskou skupinou. Jistě, nikdo ho tam neposílá, když ulemská skupina neexistuje. Ale to přece bylo první, co se měli Vienští dovědět! A kdo jim to měl říci, když ne já? Tolik mě zmátl ten podzimní nezdar?

Zastavil se, musel si srovnat myšlenky. Je to snad tím, že nemáme žádné stanovy, žádnou pořádnou organizaci? Struktura skupin protestu je příliš volná, příliš neurčitá... Anarchistická, říká Bazilea.

Usmál se, jak se ho dotkla představa. Bazilea! Že by zas jednou měla pravdu?

Když si každá skupina dělá, co chce, nemůžete mít úspěch.

Znovu slyšel její hlas. I sebe znovu slyšel, vždyť i ty jsi náš úspěch, Bazileo!

Násilím odehnal představu. Kdo v té půtce tehdy vyhrál? Snad oba, snad ani jeden, teď už to nebylo důležité. Snad se mu podařilo vysvětlit jí, že chce-li někdo svobodu, nemůže předpisovat druhým, co mají dělat, jak to mají dělat. Stačí stejné názory...

Ano, krásně to fungovalo, dokud nenastala neobvyklá situace. Dokud si jedna skupina neodhlasovala netradiční akci. Její úspěch by byl zasáhl celou planetu. S neúspěchem se nepočítalo. A zatím ...

Kdyby každé rozhodnutí podléhalo nějakému dalšímu schválení, byli by nám to rozmluvili? Zakázali?

Váhal. Nechtělo se mu přiznat dívce pravdu, bylo to, jako by ji přiznával počítači. Přesto však... Budou se Vieniští zlobit, až se všechno dovědí? Možná budou. A nejen oni.

To už nahlížel do kalendáře, čtvrtek je za tři dny, do té doby si vydělám na cestu, stačí autobusem, letadlo je drahé. Povím jim, co se stalo. A že někdo všechno ví...

Někdo? Hlavní počítač všechno ví. Kabinet všechno ví. Věty jako rány palicí.

Znají události loňského podzimu, vědí, proč jsme se rozhodli zničit Hlavní počítač. Sám Hlavní počítač teď ví, že měl být zničen, zatímco Viktim už neví nic. Ani že se nám to nepodařilo. Neví, že ho chytili a odvezli kdovíkam, strkali po nemocnicích a kdovíjak léčili, jako všechny kromě mne. Kromě mne jediného, který se výpravy nezúčastnil pro nedůvěru ostatních, i Viktimovu.

Pro docela zbytečnou nedůvěru.

Že se stýkám s nepřáteli! S těmi, co na slovo poslouchají Hlavní počítač, a ještě jsou na to pyšní.

Ale jaký je Bazilea nepřítel? Jediné, čím se od nás liší, je, že pochází z výzkumné stanice. Nemůže za to, že stanice pracují přímo podle příkazů Hlavního počítače. Ani za to nemůže, jak ji tam vychovali. Hlavně že myslí! I jí už vadí, že za nás o všem rozhoduje stroj. Ani ona ho teď nepokládá za dokonalý. I

ona se hrozí podvodů, podplácení, falšování kategorií... I ona si přeje, aby všichni lidé na Kvaře byli opravdu lidmi!

O škodlivosti štítků ji ještě přesvědčím. I o všem dalším, s čím zatím není srozuměna. Kde je to její nepřátelství?

A ostatní hned nedůvěru.

Ale díky té ponižující nedůvěře jsem teď uchráněn následků. Nikdo se nezajímá o mou paměť, aby ji přenesl na jiného. Ani o Bazileu se nezajímají.

Nebo ano? Vzpomínal. Co o ní chlapci věděli? Co Viktim? Znali její studijní obor? Ano, o biologii jsme mluvili. A o tom, že je z výzkumné stanice. Ještě něco vědí?

Ne! Nic už jsem jim neřekl, když se hned začali tvářit, jako bych se spolčoval rovnou s Hlavním počítačem. Ani její jméno!

Oddychl si. Ať se stane cokoliv, Bazilea je z toho venku!

Najednou byl rád, že ji všichni tak rezolutně odmítli, ani vidět ji nechtěli. Zapomněl na křivdu, i podezírání jim odpustil. Jen když Bazileji nic nehrozí!

Ale vědět by o tom měla. A také Adam, samozřejmě. O něm naštěstí Viktimova paměť nemohla prozradit vůbec nic, ale přesto se musí mít na pozoru. Hlavní počítač má příliš velkou moc. Dokáže se i mstít? Jako člověk? Zatím nám dokázal zrušit rekreační pochody. Jak a na co myslí takový stroj? Myslí vůbec? Existuje vůbec? Loni by byl Solim přísahal, že ne, ale už si zase nebyl docela jist.

Rekreační pochody! Kdyby jich nebylo, nikdy jsem nepoznal Bazileu! Vzpomínka ho zaplavila něhou. Standarty hlásají požadavek rovnosti, ZA ROVNÝ PŘÍSTUP KE KULTUŘE, po chodnících se zastavují občané, někteří se sotva poohlédnou, jiní zběžně přečtou nápisy, snad si o nich doma zapřemýšlejí. A ještě jiní se zastavují, pozorují tváře v průvodu, je na nich vidět, že by se chtěli ptát, pochopit, oč jde v téhle směsi hulákání a zpěvu.

Mezi zvědavými děvče sotva patnáctileté. Stoupá si na špičky, oči navrch hlavy pozorností a zájmem, pátrá mezi pochodujícími, váží každou tvář, udivena, přitahována a odpuzována. Bazilea.

Ptá se. Odporuje, namítá. Vysvětluje. A dává si vysvětlit. Postupně nahlíží, že kvarská společnost není ideální. Že rozdělení občanů na nuly a pěčka, bez povinností a s povinnostmi, je vlastně nelidské. Že dát těm bez povinností všechno zaopatření a dál se o ně nestarat, je křivda. Atakdále atakdále, diskuse, hádky, nedorozumění, rozchody. Stesk a nové setkání, nová hádka. Vlastně až donedávna, až do

nezdařeného pokusu o zničení Hlavního počítače. Pak už jen měla o mne strach.

Usmál se. Už aby bylo zítra! Schůzka ve vřesovém háji, tam jsme spolu ještě nebyli. Sama navrhla tohle romantické místo a na otázku proč řekla jen: Hádej. Zimní zahrada by byla příjemnější, takové teplo zas ještě není, aby se dalo sedět na mechu. Ale do vřesového háje se neplatí vstupné. Zasmál se. Bazilea šetří mé peníze! Když nevydělávám ...

Nevadí. Důvod jako důvod, hlavně že ji uvidí. Nemohl se dočkat.

A přišel o hodinu dřív.

Aspoň si zatím srovnám v hlavě, co jí řeknu. Co jí musím už konečně říci. Možná ví. Nebo tuší. Anebo ji překvapím. Odradím od spolupráce?

Vlastně ... co jí mohu říkat právě dnes? Tolik docela jiných věcí máme k projednání. Ušklíbl se nad tím slovem, ale bohužel opravdu pořád něco projednávají. Mluvili spolu už někdy o něčem, co nesouviselo s kvarskou společností? A čím déle to trvá, tím těžší je začít najednou o něčem docela jiném.

Pěšina mu šustila pod nohama tisíce loňskými kvítky, přesto zaslechl lehké šelestivé kroky a prudce se otočil. Bazilea!

Mávala z dálky, v ruce dopis. Rozběhl se. „Od koho?“

„Od strýčka Adama. Právě mu zamítli ten návrh. Pamatuješ? Kontrola zařazení mladých občanů bez povinností...?“

Kývl. „Čekal jsem to. Uvedli důvod?“ i Nahlédla do listu.

„Komise jsou odborně vyškoleny, takže kontrola nemá smysl.“ Strčila dopis do kapsy. „Nula ve štítku je nastálo.“

„A co podplácení komisí? O tom nevědí nic?“ Nedovedl potlačit rozhořčení. „Ještě pořád jsi proti zrušení štítků? Jsou dobré leda pro podvody!“

„Jen se jich špatně využívá.“ Ale omluvně se usmála, nehádejme se, není proč. „Budeme muset návrh trochu změnit. Jenom naoko, víš? A pak ho podám já, ve škole. Třeba se lip ujme.“

Díval se na ni s obdivem. Tolik důvěry je v ní, tolik naděje! Pokaždé znovu byl okouzlen a aspoň na chvíli zapomínal na starosti. Dnes ho však nechtíc sama do nich vrátila, hned další větou.

„Koho že jsi potkala?“

„Jednoho z tvých kamarádů, co byli na podzim v lucerské nemocnici, než je odvezl pověřenec. Tvářil se, že mě nepoznává.“

„Nepoznal tě!“ mimoděk vykřikl. „Nemá paměť. Jak vypadal?“

Popsala chlapce, jak nejvýstižněji uměla. Ale proč by neměl paměť?

„Opfer,“ hlesl Solim. „Tak i on. A nejspíš všichni.“ Jedním dechem vypověděl dívce své obavy. Popsal setkání s Viktitem a jeho matkou. „Takové zločiny se dějí v Senrevenu!“

Ano, zločiny, souhlasila. Snímání a přenášení paměti se nedá nazvat jinak, a i když by bez těchto zásahů nebyla poznala Adama Antorpa, nic to neměnilo na jejich zločinnosti. Chudák strýček Adam! Co musel podstoupit kvůli zbytečnému sepisování pamětí podle cizích vzpomínek ve své hlavě. A kdo ví, nebylo-li to kvůli Hlavnímu počítači!

Solim vypadal k neutěšení. Cím ho povzbudit?

„Těm chlapcům možná šňali paměť z nějakého jiného důvodu. Třeba že se jich báli, nemyslíš? Aby zase něco ...“

Viditelně pookřál. „Mají proč se bát. I nás by se báli, kdyby věděli... Vlastně vědí.“

„Spíš nevědí. Jejich paměť se na nikoho nepřenesla. Zmizela. Říkal strýček Adam, že přenášet ji neumí nikdo jiný než lékaři v lucerském ústavu. Na celé Kvaře jenom oni. A ti by to přece neudělali.“ Doktor Enthus, napadlo ji, ale mlčela. Nač ho podezírat? Že zmizel, nemusí ještě znamenat, že je v Senrevenu. Že spolupracuje s Hlavním počítačem.

V Solimovi znovu vzklíčila naděje. „Musíme se s Adamem poradit! Kdy přijede?“

„Za týden. Možná o tom něco ví.“

„Snad.“ Klíček naděje však slábl. „Jenže Adam nemůže vědět všechno. Hlavní počítač se nikomu nesvěřuje.“ „Už i ty?“ Usmívala se

„Co já“

„Mluvíš o počítači, jako by byl živý.“ Výborně! Podařilo se jí odvést hovor od Viktima a Opfera.

Zamračil se. Mávl rukou. Je-li vůbec nějaký počítač!

Zafoukal vítr a posypal je fialovými šupinkami. Solim se oklepal, scvrnkl si pár kvítků z rukávu. Neviděl v tom třepetavém poletování kolem sebe žádnou krásu, zato Bazilea ji vnímala všemi smysly. Na jaře nám tu fialově sněží... Chtělo se jí rozeběhnout se po zapadané pěšině, vyšplhat na vysoký vřesovec a skočit do šustivé závěje. Jak líbezná je naše Kvara, určitě daleko hezčí než stará Země. I vřes prý tam byl sotva tři pídě vysoký, a tady jsou to obrovské trsy stromů. Ostatně tohle není vřes. Jen že se trochu podobá pozemským keříčkům, dostal jejich jméno.

„Nač myslíš?“

„Na to, jak je Kvara kouzelná.“ Zarazil se. „S anonymní vládou, to je kouzlo.“

„Co když se Hlavního počítače zmocnila nějaká kosmická příšera a vládne nám jeho jménem, abychom nic nepoznali a nebránili se?“ Vzpomněla si na Ajutá. Když se chystala na schůzku se Solimem, myslela především na zvláštní bratrův objev, Viktimova ztráta paměti ho odsunula téměř k zapomenutí, ale přece je to hrozně důležité!

„Jak tě mohl napadnout takový nesmysl? Nebo žertuje? Netváří se vesele, spíš tajuplně. „Proč si to myslíš?“

„Jednak lidé by snad ani nemohli ... A pak, Ajut má důkaz, že se něco zvláštního děje. Že tu něco není v pořádku.“

Zasmál se. „To je odhalení! Rok ti vysvětluju, že tu je všechno v nepořádku, a ty najednou...“

Přeřala jeho výtku. „Jenže Ajut něco našel. Něco docela jiného než...“, hledala slova. Škoda, že to bratr popsal tak stručně.

„Než co?“

„Než všecko. Chytil to na louce, u nás na stanici.“

„Zmutovanou mouchu? Motýla?“

Vrtěla hlavou. „Není to živé. Vymyslel si takovou zaklapovací krabičku, jako past, víš? Kovovou. Chytá do ní hmyz. A teď chytil.. asi je to nějaký přístroj.“

„Ten přístroj má být důkazem, že na Kvaře vládne kosmická příšera?“ Přece jen snad žertuje. Tvrdit něco tak nehorázného!

„A ne? Pospojuj si fakta. Vláda, ať už je to počítač, lidé, nebo ta příšera, vás nejdřív nechá pochodovat, nosit hesla a burcovat občany. To znamená, neví, oč jde. Potom pochyťá všechny, kteří chtějí zničit Hlavní počítač, a myslí si, když je zbaví paměti, že je po nebezpečí. Pro jistotu přestěhuje počítač kdovíkam a na původním místě nechá na památku jen jeho přední stěnu, aby všechno vypadalo jako dřív. Aby si nikdo nevšiml, že se něco mění. Ze stejného důvodu se zamítne strýčkův návrh, kterým by se získaly spousty pracovních sil. Jen aby nikoho nenapadlo, že je něco jinak. A protože ten podivný vládce o svých poddaných nic neví, zkoumá si nás tajnými přístroji.“ Tvářila se, že svůj výklad myslí docela vážně.

„Jenže ten přístroj může být běžná kvarská produkce. Kdyby ho dostal do ruky fyzik místo biologa, možná by bylo po tajemnosti.“

Uznala to. Ty nešťastné předěly mezi obory! Ale přesto ... „Podle toho, co mi Ajut napsal, nepodobá se ten přístroj vůbec ničemu známému. Kvarskou techniku přece máme všude kolem.“ A myslila si, oč lepší by byl život bez techniky. Žít si v lese.,.

„Co s tím Ajut udělá?“ Solim se poddal. Podivný přístroj ho nevzrušoval, ale není nakonec jedno, o čem mluvíme? Stejně už jí dnes nic neřeknu.

„Nevím. Rád by to rozebral, ale zatím čeká. Až co Desper.“

Náhle jim pěšina pod nohama ztemněla a tmavší tón rychle hutněl. Padl na ně stín protějšího kopce a dívka se podívala na hodinky.

„Musím běžet!“

Vyšli z fialového přítmí a rozběhli se po cestě k městu. Autobus právě přijížděl. Naskočila. Solim osaměl.

Kdy tě uvidím? Ruku jsi mi nepodala, jako by ses nemohla zdržet ani těch pár minut, než přijede další autobus. Studium je pro tebe důležitější než já?

Uvědomil si, že se dívá do prázdna, na místo, kde se za ní před chvílí zavřely dveře. Vzpamatoval se, přece tu nebudu stát do večera.

Vydal se za autobusem pěšky, do tmy bylo ještě daleko a na svezení stejně neměl. Za dva dny, kdy myl okna, dostane až zítra. A bude to stačit zrovna jen na cestu do Vienu. Kdybych byl studoval... Ale zasmál se tomu.

Než došel k domu, v němž bydlil Opfer, už se docela setmělo. Nejvhodnější doba pro návštěvu? Opatrně se porozhlédl, a když nespátřil nic neobvyklého, zazvonil.

Otevřela mu Opferova malá sestra.

„Vůbec za ním nemusíš chodit,“ uvítala ho.

„Jak ty víš, co já musím?“ Usmál se na ni, vypadala nešťastně. „Pusť mě dovnitř.“

„Ale on tě stejně nepozná. Nikoho nepoznal, ani mě.“ A jako by chtěl zabránit smutnému setkání, vystrkovala hosta na chodbu.

Opfer se objevil ve dveřích pokoje. Prohlédl si Solima, podal mu ruku.

„Tak s tebou jsem se taky znával?“ Ustoupil a Solim vešel. „Je docela zajímavé poznávat neznámé známé. Chodili jsme spolu do školy?“

„Ne, Opfere. Ale měli jsme mnoho společných zájmů.“ Napjatě čekal na Opferovu reakci. Pozoroval, jak vraští čelo, jak se usilovně snaží dostat něco z prázdné paměti, a znovu se v něm zvedla bezmocná vlna vzteku. Vědět, kdo tohle způsobil, nerozpakoval by se ho zabít.

„Společné zájmy? Promiň, nepamatuji se.“ Usmál se. „Ale je dobře, že nemám paměť, aspoň se netrápím. Něco zlého se mi stalo, falešní kamarádi mě vlákali do pastí. Naštěstí nevím, do jaké. Snad jsi mezi nimi byl i ty?“ Zaznamenal rozhořčení na Solimově tváři. „Nezlob se. Tak ty tedy ne. Ale třeba o nich víš?“ Ihned však zatřepal rukou, jako by chtěl zarazit Solimova slova. „Nic mi neříkej. Hlavní počítač ví, co dělá.“

„Počítač je stroj,“ řekl Solim jako ve snu.

„Ano. Ale vládne spravedlivě. Planeta Kvara má nejlepší vládu z celého vesmíru. Hlavní počítač se o všechno stará a každému pomáhá. Mne osvobodil od zlých kamarádů. A zařídil, abych si nepamatoval. Abych se netrápil. Je mi dobře.“

Solimovi bylo jako na premiéře obludného představení, jehož generálku viděl včera. Kdyby nebylo Adama a jeho zkušeností se ztrátou paměti, kdyby nevěděl, že i bez paměti se člověk může stát opět sám sebou, teď by nejspíš propadl beznaději.

„Nechali ti v Senrevenu původní štítek?“ zeptal se pro úplnost.

Opfer byl udiven. „Proč by mi ho neměli nechat?“ Sáhl do kapsy. „Ještě jsem se nedíval. Vrátil jsem se teprve včera.“

„A poznal bys ho?“

Chlapec bez paměti civěl do štítku. „Nevím,“ řekl váhavě.

„Ale..,“

„Ukaž!“

V pravém rohu nahoře se černala nula. Chvíli se na sebe dívali a Solim se zadostiučiněním viděl zákmit pochybnosti v Opferových očích. Pomohl mu ji upevnit.

„Ptal ses, zda jsme spolu chodili do školy,“ napověděl.

„Měl jsem pocit, jako bych kdysi byl chodil do školy.“ Chlapcovy rozpaky rostly. „Ale když mám nulu ...“

„Číst umíš, jak vidím.“ Neviděl nic, nulu poznají i zcela nevzdělavatelní občané. A své jméno si pamatují. Jen chtěl prohloubit Opferovu nejistotu.

„Ano.“ Hoch se rozhlédl, co by přečetl. Otevřel dveře. „Sijko,“ zavolal. „Nemáme doma nějakou knihu?“

Děvčátko přineslo tenký svazek.

„Zeměpis,“ hlesl Opfer a zalistoval jím. Přečetl několik vět o kvarských pohořích a zmateně zvedl hlavu.

„Měl jsi správný pocit, Opfere. Chodil jsi do školy. Vlastně bys měl ještě pokračovat, nedokončil jsi studia. Vyměnili ti štítek.“ A že se Opfer nezdál přesvědčen, dodal: „Chceš další důkaz? Zeptáme se tvých rodičů.“

Matka se otázce podivila. „Samozřejmě má P. Přece víš, Solime, že studoval.“

Solim vzal příteli štítek z ruky a podal ho matce.

Zbledla. „Co s tebou udělali, dítě? Nulu!“ Upřeně na ni zírala, jako by ji tím mohla změnit v P. Výborný student, a najednou patří mezi ty, které nelze vzdělat.

„Hlavní počítač je spravedlivý,“ řekl Opfer nepřesvědčivě.

„O tom si ještě povíme.“ Solim se loučil. „Ale nedělej si starosti, všechno dáme do pořádku. Nejsi sám.“

A cestou domů už osnoval akci. Obejít všechny, kteří na podzim zmizeli. Třeba už i další budou doma. Uklidnit rodiny. Postupně vysvětlit situaci. A začít znovu. Se všemi!

Náročná hodiny ukazovaly devět. Jít za někým hned teď? Kdo bydlí nejbliž?

Po několika krocích se však obrátil k domovu. Cítil se vyčerpán. A také bude lépe se poradit.., Dnes s otcem, pozítří s Vienskými. Za týden s Adamem. Ale s návštěvami tak dlouho čekat nebude, každý den zpoždění může znamenat zhoršení situace. Upevnění jejich bludu.

Zarazil se. Že by měla Bazilea pravdu? Sejmout všem paměť a poslat je domů, to mohl udělat buď někdo docela hloupý, nebo nějaká ta úplně jinak uvažující kosmická příšera. Vždyť je jasné, že se chlapci dřív nebo později všechno o sobě dovědí! A pak...

Ne! Nikdo hloupý a žádná kosmická příšera.

Pustili je domů ze msty. A pro výstrahu. Aby si všichni jejich známí uvědomili, že totéž se snadno může stát i jim.

Pomsty chtivý Hlavní počítač? K smíchu! Jen člověk se může mstít.

Už neměl chuť radit se s otcem. Přinutil se sníst večeři, aby se otec nevyptával, co mu je, že nejí. A aby nebylo divné, že mlčí, vyprávěl o setkání s Bazileou. Jiné téma, které by neprozradilo jeho napětí, jeho rozrušení, nenašel. A při řeči se zvolna uklidňoval, dívka působila jako lék.

„Už tu dlouho nebyl ten její strýček.“ Bylo vidět, že se po něm otci stýská. Rozuměli si. A jistě nejen proto, že byli přibližně stejně staří.

„Přijede za týden,“ vzpomněl si Solim.

„Nebudete mít moc jednání? Slíbil, že mě jednou otestuje.“

„Jednání?“ Možná že nebude žádné. Ale hned se vzchopil, před otcem nechtěl spadnout do černých úvah. „Uvidíme. Ani nevím, že jste o testech mluvili. Ten jeho návrh byl zamítnut.“

„Přesto mě snad může otestovat. Rád bych věděl, jak na tom jsem.“

„Určitě máš nulu neprávem,“ ujistil ho syn. Zalila ho radost z otcova zájmu. Z jeho odvahy. Podrobit se testu znamená riskovat! Potvrdí-li se nula ...

„To se pozná.“ Nebyl si jist, ale usmíval se. Chtěl vědět. A věřil Adamovu testu. „V nejhorším vyjde znovu nula. Však už jsem na ni zvyklý, nic se nezmění.“

Změní, myslil si Solim. Dnes si ještě můžeš představovat, že se kdysi komise spletla... Ale nesnažil se otce od té zkoušky odradit. Byl na něj hrdý. Kéž jsem jako on!

Jsem? Aspoň trochu? ptal se sám sebe, když ve čtvrtek vystupoval z dálkového autobusu před vienskou radnicí. Jsem-li po otci, snesu výtky. I odsouzení snesu?

Doufal, že ano. Ale zároveň si přál, aby se na něj vienští chlápci moc nezlobili. Co bych řekl já jim, kdyby to bylo obráceně?

Přešel pár metrů na zastávku městského autobusu a zjistil, že jeho linka má dost dlouhé intervaly. Loni byly kratší? Cítil, že se ho zmocňuje nervozita, zrovna jako by něco provedl a čekal zasloužený výprask. Neměli jsme nic podnikat? Skoro se mu zdálo, že ne. Že to byl neuvážený, zbrklý podnik.

Najednou nevěděl, má-li se omlouvat, nebo hájit.

Když konečně přijel autobus, málem ho nechal ujet, jen aby měl další čtvrt hodinu na uvažování. V poslední chvíli naskočil s představou, že jeho otec by určitě neváhal. Však se uvidí. Jsem tu jako spojka. Ulemskou skupinu dám znovu

dohromady, takže přece jen něco spojuji. Nesu informace. A chci se radit.

Jak mýjely zastávky a blížil se cíl jeho cesty, pomalu se uklidňoval. Jde o věc. Ať už Jsme udělali chybu, nebo ne, teď musíme zdolat následky. Najít náhradu za rekreační pochody a co možná nejrychleji seznámit ostatní skupiny s novou situací.

Všechno má cenu zkušenosti, opakoval si Bazileinu oblíbenou větu, když kráčet k opuštěnému skladišti, které si Vienští upravili pro schůzky. A když stanul přede dveřmi, vzpomněl si ještě na heslo jejího otce, jež vlastně už přijal za své. TIE CI KAJ NUN, ZDE A TED! Zde a teď se musím osvědčit! Pokaždé právě tam, kde zrovna jsem. Teď jsem tady.

Zabušil na dveře ve smluveném rytmu a poodstoupil, aby ho viděli z vikýřku nad firemním štítem, který tu naštěstí zbyl po bývalém majiteli. Ve vikýřku byl zasazen periskop.

Za chvíli čísi ruce vtáhly Solima dovnitř a desítky hlasů ho vítaly překvapenými výkřiky.

„Konečně! Dal sis na čas!“ Drobný chlapec, který dnes řídil schůzku, mu podal ruku. „Už jsme mysleli, že jste se zrušili. Odon byl u vás dvakrát před vánoci, ale nikoho nenašel.“ A na udivený Solimův pohled vysvětlil: „Nechtěli jsme porušit jednostranný spojkový řetěz. Byl tam jako soukromě. Dělalí jsme si o vás starosti.“

„Právem,“ řekl Solim nepřiliš pevným hlasem. Styděl se, že ho nenapadlo přijít dřív. Před vánoci, to už bych byl mohl. Anebo po nich. „Naše skupina totiž...“ Mám říci, že přechodně neexistuje?

„Tak přece jste se zrušili?“ Užaslý chlapcův hlas zazněl do hrobového ticha a všechny oči vyjadřovaly týž úžas. „Snad ne jen proto, že se nepovolují rekreační pochody?“; „Ne, to ne. Nezrušili jsme se. Ale Hlavní počítač nám na čas přerušil činnost.“

Ticho trvalo. Solimovu sdělení nikdo nerozuměl.

„Vlastně se musím nejdřív omluvit. Od podzimu jsem sice neměl co spojovat, ale mělo mě napadnout aspoň vás informovat. Opuštěte.“

„A co se stalo? Proč jsi neměl co spojovat? Jak vám mohl přerušit činnost Hlavní počítač? Copak o vás ví?“

Solim kývl. „Ví. Existuje-li, ví o nás. Ale spíš neexistuje a ví o nás jeho Kabinet. Rozhodli jsme se totiž koncem léta, že se vydáme do Senrevena a počítač zničíme. Aby už nemohl škodit.“ Nadšený souhlas a konečně se dokázal volně rozhovět.

„Předpokládali jsme, že se o tom bude mluvit v televizních zprávách celé Kvary, samozřejmě že to způsobila banda opilých nul a podobně, ale že se to lidé dovědí. A začnou se starat, co místo počítače. Dohodnou se na vládě. A budou ji chtít znát. Budou ji chtít zvolit. A kontrolovat její rozhodnutí. Zkrátka... Věřili jsme, že je to řešení.“ Odmlčel se. Těžko se přiznává neúspěch. Ještě hůř omyl.

„Nepodařilo se vám zničit počítač.“ Předsedající se nedivil. „Ale řekls: Existuje-li! Něco jste přece jen rozbili?“

„Nic. Při prvním pokusu patnáct chlapců chytili. Teď se postupně vracejí domů. Bez paměti.“

Zděšení. Copak se dá člověku vzít jeho paměť?

„Dokonce se dá přenést na jiné osoby. Proto nejsou povoleny rekreační pochody. V Senrevenu znají jejich pravý smysl. Dověděli se o něm z paměti, která promluvila ústy někoho jiného.“

Strnutí. Posloucháme informaci, nebo fantazii? Je Solim při smyslech? Zbláznil se?

Viděl jejich myšlenky, měli je napsány ve tvářích. Chápal pochybnosti, vždyť je to všechno neuvěřitelné. A přesto pravdivé. Jak jinak vysvětlit ten zákaz? Rekreační pochody mají skoro tak starou tradici jako vláda Hlavního počítače. A najednou konec.

Vysvětloval. Snímání paměti, přenosy, Adam a jeho záznamy cizích vzpomínek, někteří snad četli Paměti prokurátora Herberta Malla, nebo zpěváka Belcana ...

Četli! Vzpomínají si. Byly tam podivnosti, vždycky na konci. Jako by je autoři psali po smrti, tak něco.

„A ty víš, na koho se přenesla paměť vašich chlapců?“

„Nevím. Ani si nejsem jist, že se skutečně přenesla. Jen je to velmi pravděpodobné. Zakázané pochody ... Nemyslím, že

budou ještě někdy povoleny. Leda jako léčka. Měli bychom vymyslet něco jiného.“

„Zase přes nuly?“

„Nuly nic neriskují, my všechno. Od domácího vězení po nápravnou výchovu. Takže přes nuly.“ Předsedající přemýšlel. „Uspořádat jim občas nějaké představení? KabArct? Samozřejmě HOSTÉ Z ŘAD OBCANŮ S POVINNOSTMI VÍTÁNÍ...“

„Nepřišli by. Rekreační pochody byly prostě na ulici. Ale jít na představení?“

„A kdyby se konalo v parku?“

Solim si připadal jako v dobách před podzimem. Náhle se znovu všechno zdálo snadné, vítězství na dosah. Jak jsem kdy mohl propadnout beznaději? A nikdo se na mě nezlobí!

„Říkals prve něco o prvním pokusu,“ vzpomněl si někdo. „Co bylo při druhém?“

„Podruhé ...“ Mám jim říct, že jsem tam byl sám? A nejen proto, abych porouchal počítač, ale i abych dokázal, a komu vlastně?, že mi skupina nevěřila neprávem? Že jsem se přidal k normální výpravě a vzal s sebou jen šroubovák a kleště? Ne, musel bych příliš mnoho vysvětlovat, možná i Bazileu... Nakonec na tom ani nezáleží...

„Podruhé se podařilo vyšroubovat dvě větší matice,“ řekl. „A ukázalo se, že za tou senrevenskou atrakcí, za stěnou, která vypadá jako přední deska opravdového počítače... že za tou stěnou není nic.“

„Jak nic? Dírky po vyšroubovaných maticích. A dál?“

„Prostě nic. Prázdné. Žádné přístroje, volný prostor. Maketa.“

Ohromení. Pochybnosti. Dá se tomu věřit?

„Myslíš, že je to přesná informace?“ zeptal se předsedající opatrně, nechtěl dát najevo nedůvěru.

„Viděl jsem to.“ Solim vytáhl z kapsy krabičku, z ní dvě lesklé matice. „Tady jsou.“ A jak se na ně díval, hned v něm začal vřít tehdejší vztek. „Někdo se schovává za počítač, chápete? Všechno je daleko horší, než jsme mysleli. Stačil jsem to říct jen několika lidem. Než jsem se vzpamatoval, přišlo to vysílání, vánoční dárek Kvasanům!“ Hlas mu přeskočil do hořkého, nenávislného smíchu. Vánoční dárek!

Jeho pobouření nakazilo ostatní: Dobře si pamatovali, jaký dárek dostali Kvařané od Hlavního počítače, všichni tu zprávu slyšeli. Sám se převedl do vyšší generace, a tak se zdokonalil, že už se ani nemůže zmýlit. Byl přemístěn do vhodnějších prostor Senrevena a původní přední stěna ponechána jako

památka. Někteří v té chvíli zapochybovali, zda má vůbec smysl proti Hlavnímu počítači bojovat. Když je teď tak dokonalý, třeba sám napraví kvarskou společnost? Zruší třídění občanů a štítiky. Vyčkávali.

Teď tedy mají vysvětlení. Nevěřit? Uvěřili okamžitě. Bez výhrad. Skupiny protestu se vyznačují tím, že si jejich členové navzájem nelžou. A Solima znají už pár let.

Propukla neorganizovaná diskuse, každý s každým. Největší houf byl kolem Solima, chtěli slyšet hlavně o přenášení paměti. Uvažovali o míře nebezpečí. Vymýšleli náhradu za rekreační pochody. A dověděli se o Adamovi, s nadšením přijali sdělení, že nejen mládež, ale i dospělí jsou nespokojeni. Třeba existují, i jiné skupiny, s jinými způsoby boje? Dokonale utajené před Hlavním počítačem, a tedy i před námi?. Musíme to vypátrat. Všechny skupiny spojit! Jsme možná daleko silnější, než si můžeme představit!

. Nedaleké vězní hodiny jim náhle přetrhly debatu. Odbilo deset, museli se rozejít. Nač zbytečně vzbuzovat pozornost? Téměř naráz ztichli a po skupinkách se začali vytrácet do noci. Solim zůstal. Kde by jinak spal? Jen ještě slíbil, že zase některý čtvrtek přijede. Že už je nenechá tak dlouho čekat. Ledaže by mu také sňali paměť, ale to se teď nezdálo pravděpodobné.

Po dlouhé době usínal s radostným vědomím, že se dá všechno napravit. A oč nepohodlněji se mu leželo na dřevěné lavici, o to krásnější snové představy mu běžely myslí. Jásající davy v nekonečném rekreačním pochodu, všichni z ulic se přidávají, jednota, rovnost ...

Konečně jsme se dočkali, pomyslel si a otevřel oči.

Chvíli trvalo, než se zorientoval. Avšak lítost, že ta velkolepá podívaná byl jen sen, mu nedokázala zkazit náladu. Jednou to bude skutečnost! Vyskočil, svěží a plný optimismu. Vikýřky pod střechou propouštěly dovnitř jen skoupé světlo, ale hodinky ukazovaly skoro osm. Nejvyšší čas, aby stihl dálkový autobus!

Nastoupil, stále ještě v povzneseném, jakoby přiopilém stavu, a přitom se ho dotkla jedna z dávných Bazileiných námitek: Rovnost nerovných je nerovnost. Kdo to vlastně byl, ten Platón? Přivezli jsme si ze Země spousty nepotřebného balastu, myšlenek, které by jistě už byly zpráchnivěly, kdyby se pro nás nestaly posvátnými jen proto, že je předkové pokládali za drahocennosti a vzali je s sebou na vesmírnou cestu.

Samozřejmě, matematicky se nedá nic namítat. Ale všichni lidé si přece musí být nějak rovni, když jsou to lidé!

Krajina za oknem ubíhala nazpět v nepravidelných poryvech, líbezná, řekla by Bazilea. Jenže jak pro koho. Nějaká nefalšovaná nula, která neví pořádně ani to, že existuje, v ní určitě žádnou líbeznost nevidí. I když... třeba je takové nule v té krajině dobře. V jiné, nelíbezné, by jí bylo méně dobře? Kdo ví. Jsme každý jiný.

Zarazil se. Tyhle úvahy mám asi z toho, že jsem nesnídal. A včera nevečeřel. Jaká rovnost, když jsme každý jiný?

Přitiskl nos na sklo a prchající krajina se zamžila. Každý jiný, mlha mezi námi! Každý sám?

Vtom ho to napadlo. Ne každý sám, ale každý sám sebou! Jako by slyšel Adama; byla to jeho slova, i když zněla Bazileiným hlasem: Společnost má každému umožnit, aby mohl být sám sebou. Pomoci každému najít a rozvinout jeho zvláštní schopnosti, aby jimi obohatil nejen svůj život, ale i život ostatních. Každý má nějaké, třeba minimální, avšak své jedinečné schopnosti. Každý jiný. Jsme si rovni právě tou nerovností, Bazileo!

Začal se těšit, jak jí to poví. Adamův nový test asi hledá ty zvláštní schopnosti? Jasně! Proto mu zamítli návrh na kontrolu zařazení občanů bez povinností! Museli by se o ně starat jinak než dosud. Ne jenom dát jim zadarmo najíst, zadarmo je oblékat a zadarmo je nechat někde bydlet. Museli by najít a pěstovat tu jejich zvláštní schopnost! I nuly jsou každá jiná; a kolik je těch docela neschopných? Byl si jist, že je to zanedbatelné množství.

Odvrátil se od okna, znovu rozezlen na po čítač a jeho Kabinet. Pak že jim záleží na štěstí Kvary! Ani na jednom člověku jim nezáleží, tím méně na obohacení lidského života! Starali, by se přece, úplně jinak by se starali. A Adam ... Ano, Adam chce vlastně totéž co my! Cítil, jak se v něm rozpíná radost, zasvítla nad zlobnými myšlenkami a docela je překryla. Zřejmě všichni rozumní lidé dojdou nakonec ke stejnému závěru. Doufal, že těch rozumných není na Kvaře málo.

Z klimatizovaného autobusu vystoupil do nehybného, načasné jaro až příliš palčivého poledne. Malé kvarské slunce jiskřilo na zrnkách prachu a omamovalo, spolu s prázdným žaludkem vytvářelo v Solimovi pocit neskutečna. Chvilí bloudil sálavou ulicí, než našel zastávku městské linky, aspoň mu to jako bloudění připadalo. Zaplatil poslední mincí a sesunul se na sedadlo.

Kdybych studoval, projelo mu hlavou, měl bych dopravu zadarmo. Ušklíbl se nad moudrými předky, sotva předpokládal, že někdo poruší jejich blahodárná ustanovení. Kdo složil základní zkoušky s vyznamenáním, má studovat. Zabývat se teorií. Když nestuduje, škodí společnosti. Prý! Jako by nebylo zapotřebí bystrých hlav i na praktické věci. Hlavně že za to pomyslné škůdcovství stanovili náležitý trest, na doživotí. Za každou práci poloviční mzdu!

Studuj, říká Bazilea, jako by s tou nespravedlností souhlasila. Studuj, jsi-li schopen studovat. Je nás málo na všechny kvarské problémy! Jenže ona myslí vědecké problémy! Podle ní je věda všelék.

A ne?

Její otázka byla tak skutečná, že se ohlédl, nesedí-li za ním. Byl by se na ni pěkně osopil.

Je to hladem, usoudil, když přehlédl prázdná sedadla za sebou. Mít zlost na Bazileu, která za nic nemůže! Která za ten rok a půl, co se známe, pochopila tolik věcí, že už na ní ani není vidět staniční výchovu! Bazilea!

Její stín ho doprovodil domů a pak s ním chodil večer co večer po návštěvách. S myšlenkou na ni začínal pomalu připravovat šest zatím objevených chlapců bez paměti, bude z nich zárodek obnovené skupiny protestu. Protože i oni mu šli na nervy a rozčilovali ho, přesně jako kdysi Bazilea. Spravedlivý počítač!

Nemohu za to, opakoval si, nesmím se na ně zlobit, nedělají mi to naschvál. Trpělivost, trpělivost!

Ale byl netrpělivý, dokonce den ode dne netrpělivější. Jak popohnat čas? Hodiny se vlekly a nejdelší byla hodina před schůzkou.

Prostál ji u okna, oči upřené k domu na křižovatce, na jehož rohu se Bazilea objeví. Objevil se Desper. Sám.

Solim vyběhl na chodník, kde je ... Ale než se stačil zeptat, chlapec už odpovídal.

„Čeká na strýčka, přijdou za chvíli.“ A hned začal o tom, co ho nejvíc zajímalo. O tajemném přístroji, který chytil Ajut, ze své poslední návštěvy na stanici si nic jiného nepamatoval. Obracel se hned k Solimovi, hned k jeho otci, popisoval, vysvětloval, vypadá to jako vajíčko s okem a spoustou noh, vlastně antének, nebo možná křidélek, když to lítalo. Ve dne vajíčko tiše vrní, v noci je zticha, asi funguje na světlo ...

Solim neposlouchal, co s nějakým vajíčkem! Nechal Despera vykládat, aspoň se vymluví, než přijde Bazilea s Adamem. Už aby tu byli! Tolik věcí musíme projednat!

„Někteří chlapci se nevrátili!“ sdělil jim místo přivítání. „Nejspíš uvízli v Senrevenu.“

„Třeba se ještě vrátí,“ poznamenal Desper, jako by uzavíral nezajímavé téma. Ale než se nadechl, aby pokračoval o nohám vajíčku, Solim ho předešel.

„Možná. Ale s nulou ve štítku. Bez paměti.“

„To se poddá,“ uklidňoval ho Adam. „Oni se zas všemu naučí, všechno pochopí...“ Jako já, myslil si, ale neřekl to. Dávat se za příklad?

„Jenže jejich paměti teď použijí proti nám!“

„Kdo?“ zeptal se otec. „Kdo použije jejich paměti?“

„Oni. Nevím, kdo jsou vládci Kvary. Podle Baziley kosmická příšera. Skoro se tak chovají.“

Adam zavrtěl hlavou. „Nemyslím, že jejich paměť existuje, ať už kdekoliv.“

„Proč by ji jinak snímali?“ namítl Desper. Na chvíli pozapomněl na Ajutův podivný úlovek, zaujat problémem snímání a přenášení paměti. Proti Hlavnímu počítači nemáme naději, myslil si, ale v každém případě je to zajímavé. Svět se skládá ze samých zajímavých věcí, škoda že se nedají všechny obsáhnout. Moci studovat aspoň dva obory najednou, nebo tři...

„Třeba pro výstrahu. Přenášet paměť nikdo neumí. Nikdo kromě lucerských lékařů.“

„A co doktor Enthus?“ vpadla Bazilea. Teď nejde o to uklidnit Solima. Teď je porada a se vším se musí počítat.

„Ano. Ale nejen on,“ připustil Adam. „I bývalý ředitel lucerského ústavu doktor Scien. Možná i bratr doktora Fana Enthuse, Viktor Enthus, dovede přenášet paměť.“

„Ti všichni by byli schopni takového zločinu?“ Solim se vyčítavě podíval na Bazileu. Říkala, že nikdo.

„Ti všichni zmizeli. Nejdřív z Luceru, pak i z vienské nemocnice.“

„Můžete mi vysvětlit, oč vlastně jde? Solimův otec byl pozornost sama, ale v té spleti nových jmen a dohadů se nedokázal orientovat.“

Adam tedy shrnul, co věděl.

„Lucerský Ustav pro výzkum a aplikaci nových metod v chirurgii a v kyborgických úpravách se zabýval i pokusy se snímáním a přenášením paměti. Pokusnou osobou jsem byl já, protože jsem ztratil paměť při havárii. Dali mi tedy jinou a postupně další a další, až nakonec mi sňali tu poslední a zůstal jsem bez paměti, to jest bez osobních vzpomínek. Jak vidíte, moc mi to nevadí. Sice bych rád věděl něco o své

minulosti...“ Podíval se na Bazileu. „Tohle děvče mě adoptovalo za strýčka, ale to asi už víte. Ostatně to sem nepatří.“

„A ti lidé, o kterých jste mluvil, byli lékaři?“

Adam kývl. „Nejdříve přenášel paměť jen doktor Fan Enthus, ale pak se ukázalo, že v lucerském ústavu jich to umí víc. Byli v tom první na naší planetě. A' pak náhle zmizeli bratři Enthusové a po nich ředitel Scien.“

„Aby přenášeli paměť v Senrevenu,“ neudržel se Solim.

„Ba ne. Po čase jsme o nich dostali zprávu z nemocnice ve Vieniu. Že jsou tam léčeni.“

„To je divné.“ Solimův otec si přisedl blíž k Adamovi, jako by porozumění mohlo záviset na vzdálenosti mezi ním a vypravěčem.

„Je. Moc divné je to,“ připojila se Bazilea. „Byli na speciálním oddělení. Jako nějací...“ Obrátila se ke strýčkovi. „Ty víš, proč tam byli doopravdy? Nebo vážně pro.. pro pomatenost?“

„Nevím. Možná jen měli být izolováni. Jenže... ředitel nemocnice mě k nim klidni pustil, snad doufal, že jim moje návštěva prospěje. Patrně tedy byli nemocní.“

„A tys to nepoznal?“ Bazilea se divila. „Co říkali? Nikdy jsi mi o tom nevyprávěl.“

„Nebylo co. Vůbec se mnou nemluvili. A při druhé návštěvě už jsem ani jednoho nenašel. Doktora Sciena prý odvezl pověřenec Hlayního počítače a bratři Enthusové hned potom zmizeli. Víím, že se po nich dost dlouho pátralo. Bezvýsledně.“

„Takže doktor Scien je v Senrevenu,“ řekl Solim ponuře.

„Jsem rád, že ses tak opatrně vyjádřil,“ poznamenal Adam. „Doktor Scien je čestný člověk. Nepropůjčil by se...“

„Jenže někdo to udělal.“

„To není tak jisté.“

„Že nemají paměť taky není jisté?“ Solim nevydržel sedět. Chodil podél stěny jako lapený do pasti. „Copak jsou v Senrevenu tak hloupí, aby chlapcům jen sňali paměť a poslali je zpátky? Na prstech si mohou spočítat, že se za pár měsíců dají znovu dohromady.“

„Možná tím sledují nějaký jiný cíl.“ Adam pokrčil rameny. Pochyboval-li o Scienovi, nedal to najevo.

Desper kývl, všechno vyjde nastejno. „Každý pokus je předem ztracen,“ zamumlal, „jsme hotoví. Proti Hlavnímu počítači...“, nedořekl, ale tón jeho hlasu vyvolal v přítomných zamrazení. Jako by narazili do stěny.

Pocit bezvýchodnosti však trval jen chvíli.

„To jsi celý ty,“ ozvala se Bazilea. „Musíme prostě vymyslet něco jiného. Něco, s čím nebudou počítat. A je to.“

„Ale co?“ Desper měl výraz zbloudilého poutníka. „Vždyť všechny výhody jsou na jejich straně. Mají počítač. A co máme my?“

„Pravdu.“

Všechny oči se upřely na Bazileu. Jako by tím jediným slovem rozsvítila celou místnost. Solim sevřel ruce v pěsti a zastrčil je do kapes, aby překonal touhu dívku obejmout. Myslí jako já, jako my!

„Tak se do toho dáme, ne?“ Zasmál se.

„Jsem pro,“ přidal se Adam. „Ale nejdřív musíme hodně přemýšlet. O našich možnostech. O postupu ...“

„Postup je jasný, aspoň první fáze.“ Solim se konečně posadil. „A o možnostech už se přemýšlí.“

„Povídej honem!“ Bazilea mu visela na rtech. „Co jsi vymyslel?“

„Já vlastně nic. Ale co byste řekli, kdyby si občané bez povinností občas uspořádali nějaké představení? Písničky, scénky ... Mohli bychom jim trochu pomoci, třeba si nebudou vědět rady.“ Tajemně se usmíval.

„Skvělé! A pak že nic.“ Dovedla si představit, jaké scénky by Solim navrhl.. „Tohle napadlo jednoho kluka z vienské skupiny. Místo rekreačních pochodů. Nebo k nim, kdyby se náhodou zase smělo pochodovat.“ A popsal svou návštěvu ve Věnu.

„Byl jsi ve Věnu?“ Bazilea zpytovala Solimovu tvář. „Jestli já jsem si to nemyslela! A co ostatní skupiny? Víš o všech?“

„Vím o vienské, kdo, kdy, kde, co. O ostatních nic víc, než že existují. Že organizují rekreační pochody. Vymýšlejí hesla. Nosí standarty s nápisy k zamyšlení. Že jsou proti vládě Hlavního počítače, proti šitkům a proti třídění lidí. Někdo z vienských občas zajede do Berunu. Ví všechno o berunské skupině. Někdo z Berunu... atakdále. K nám občas jezdil někdo z Lodanu, ale před rokem se jejich skupina rozpadla. Proto nikdo nevěděl o naší akci.“

„Vy jste úplní spiklenci!“ Adam se tvářil uznale. „Jste opatrní, to je dobře. Odkdy vlastně tyhle skupiny existují?“

„Nevím, dlouho asi ne. I když... Je možné, že by si nikdo před námi nevšiml... Že by neměl chuť něco změnit? Nejspíš to všem před námi selhalo a oni se vzdali.“ Pak ho něco napadlo. „Rekreační pochody se kdysi konaly v přírodě! Takže ...“

„Takže skupiny protestu, ať už v jakékoliv podobě, existují od chvíle, kdy se pochody přesunuly do měst, aby je měli lidé na očích. Aby si přečetli hesla. Že ta „chvíle“ nastala před více než třemi sty lety, to už Adam nevyslovil. Nač oslabovat naději?

„A členy skupin jsou všude jenom chlapci?“ Bazileu to očividně mrzelo.

Solim zavrtěl hlavou. „Všude ne. Jen v Ulemu ... nechtěli jsme ohrožovat děvčata.“ Zrozpačitěl. I Bazilea je děvče! To mě to brzy napadlo. Nebyl to vlastně jeden z důvodů, proč mi chlapci odhlasovali nedůvěru? Najednou si nebyl jist. Ale neměl čas o tom přemýšlet, protože Bazilea vzplanula.

„Nestydíte se? Taková nespravedlnost! Nerovnoprávnost! A potom, že chcete rovnost a svobodu! Takhle nám křivdit!“

Solimovy rozpaky rázem zmizely. Jako by se, vrátila doba nesmiřitelných rozepří. A jako by tu byli sami.

„Takže v tomhle případě ti líp vyhovuje počítač? Domácí vězení pro všechny bez rozdílu! Pracovní terapie zrovna tak. A určitě by ti klidně šňali paměť, kdyby tě byli našli tenkrát s chlapci v Senrevenu.“

„Co se vztekáš? V tomhle je náhodou počítač opravdu dál než vy. Za stejné provinění stejný trest. Ostatně domácí vězení i pracovní terapie se přežije. Nakonec i ta ztráta paměti.“ Podívala se na Ádama s omluvou v očích. „Když mohou být v nebezpečí chlapci, proč ne my? Jenže vy nás podceňujete, v tom to je! Podle vás jsme nespolehlivé. Neumíme mlčet. Nedržíme slovo. Nesneseme nepohodlí. Zkrátka jsme méněcenné.“ V posledních slovech však zněl už smích.. Viděla, jak se Solim všemožně snaží skočit jí do řeči, odmítnout nařčení, ujistit ji, že nikoho nepodceňuje, a nejméně Bazileu. Úplně zkontroloval.

„Ty jsi asi nikdy neviděla člověka, který se vrátil z pracovní terapie,“ řekl pak mírně, s jakousi zvláštní lítostí.

„Ty jsi ho viděl?“

„Jednoho znám. S nikým už nemluví. Je vyřízený.“ Zachvěl se při představě, že by na jeho místě byla Bazilea.

„Z jednoho případu se nedá soudit. Já bych to třeba snášela líp.“

„No vždyť.“ Tvářil se smířlivě. Prosebně.

„Co vždyť?“

„Vždyť tě mám ve skupině. A ani jsem si nevšiml, že jsem to naše pravidlo porušil. Tak se nezlob.“

„To se mi líbí. Když rovnost, tak důsledně,“ uzavřel otec spor a zrozpačitě se usmál, nebyl zvyklý zasahovat do debat.

Ani obratně odvádět řeč nebyl zvyklý, ale zkusil to: „Říkal jsi, Solime, že první fáze postupu je jasná. Co se bude dít?“ Znělo to nejistě. Nevadí, že se zajímám o vaše záležitosti?

„Obnovím skupinu. Byla dobrá. Bude zas.“ Solim si nevěšimal otcových rozpaků. Hlavně že se Bazilea nehněvá. „Všechny je znovu získám! Vysvětlím jim ...“ Už viděl, jak budou nadšení.

„Ale ... Chytnou tě, Solime! I ty budeš bez paměti. A co potom?“ Desperův strach pronikl tenkou skořápkou zdánlivé dospělosti a odhalil dítě, poslední věta zazněla skoro plačtivě. Polekaně sklopil oči. A to už je mi patnáct, pomyslně si nešťastně.

„Dám si pozor,“ zasmál se Solim. „Když člověk ví, odkud hrozí nebezpečí, může se mu vyhnout.“

„Nějakých pár měsíců to bude trvat,“ vmísil se otec. Setřásl rozpaky, počkal na Adamovo kývnutí, a dodal: „O další fázi se můžeme domluvit příště, když není spěch. Já bych teď...“ Ale přece jen si najednou připadal jako sobec. „Nebo ne.“

„Ale ano!“ Solima dojalo množné číslo v otcově řeči. Můžeme! Řekl můžeme se domluvit, chce spolupracovat! A opravdu není spěch. „Adame, táta by se chtěl dát otestovat.“

Adam beze slova sáhl po aktovce a vyndal útlé desky. „Však s tím pokaždé počítám. Konečně tedy nenesu testy zbytečně. Ale trvá to dvě hodiny.“

„Tak my zatím zmizíme.“ Bazilea mrkla na hochy a byli pryč. „Ať na to mají klid.“ Podívala se na hodinky. „Chce se vám do vřesového háje? Představ si, Solime, že ho Desper ještě neviděl.“

Na pěšinách bylo nastláno kvítků výš než posledně, ale i na stromech se jich ještě dost třepetalo. Fialové polostíny vytvářely kolem nich bizarní obrazy, slunce svítilo ze strany a neoslňovalo. Solim chvíli poslouchal Bazileino nadšené povídání, ale vnímal jen napůl, jeho myšlenky byly u otce. Škoda že Bazilea tak radikálně zasáhla; byl by rád při tom. Vidět testy, pokusit se spolu s otcem, moci odhadnout, jak je zvládne, jak uspěje v úsudku, v pohotovosti, v přesnosti... A vyjde-li mu zrovna nula?

Rozhlédl se. Desper s Bazileou kráčeli daleko vpředu a zřejmě jim nechyběl. Nevadí, stejně je teď zajímá jen tohle chrastivé, mdlé seno. Kdyby šlo o něco důležitějšího, zavolali by.

Vyjde-li tátovi zase nula, přežije to. Snad ani nedá znát zklamání. A bude nás všechny utěšovat, že to přece nic neznamená. A nesměle se zeptá, může-li i přesto

spolupracovat. Znal svého otce dokonale. A věděl, že se bude trápit, dlouho, snad do smrti. Měl jsem to Adamovi rozmluvit. Nebo aspoň se už dávno zeptat, v čem ty nové testy spočívají. Jsou-li samá matematika ... Vždyť táta za celý život nemusel nikdy nic počítat!

Bazilea a Desper ho našli při zpáteční cestě, jak si klacíkem rýsuje v šustivé návěži trojúhelníky.

„Já se jen pokouším odhadnout, jestli by táta tohle vyřešil,“ řekl omluvně a smazal náskres. „Vracíme se?“

Šotva mu stačili.

Cím víc se však blížili k domovu, tím pomaleji ho nohy nesly, až se pár kroků před domem zastavil.

„Je čas,“ pobídla ho dívka. „Snad se nebojíš?“

„Ty myslíš ...“ Váhal.

„Vím.“

Vešli.

Oba muži už je vyhlíželi. Tvářili se vesele, ale Solim si přesto nebyl jist. Nepředstírají? Oba?

„Ani se nezeptáš, jak to dopadlo, Solime?“

„Já... zrovna jsem se chtěl zeptat.“

Adam otevřel desky a přistrčil k chlapci papír. Závěrečné doporučení. „Kdyby mi to byli schválili,“ řekl, „mohla nastat změna zařazení s okamžitou platností.“

Solim osleple hleděl na papír, řádky splývaly, cítil, že se mu chvěje ruka. Konečně se vzchopil a řádky se rozdělily. Četl.

Společenské zařazení: P. Tak přece. Přece! Občan s povinnostmi, žádná nula! Žádná mlha v hlavě, myslila si Bazilea, Četla, mu doporučení přes rameno. Od začátku to bylo jasné. Už se vůbec nedivila Solimovu odporu ke štítkům a třídění občanů podle inteligence. Jak si mohla někdy myslit, že je to správné? Dokonce nejlepší?

Doporučuje se studium.: Táto, i studium! Řádky opět splynuly. Solim vzhlédl k otci a setkal se s pohledem plným zadostiučinění a radosti.

Doporučuje se studium na některé z uměleckých škol.

Typ inteligence: tvořivá.

Poznámka: silně vyvinutá empatie; altruisticky laděná osobnost.

Adam uložil papír k testům a vstal. „Škoda že se s tím nedá nic udělat.“

„Třeba dá. Brzy.“ Bazilea už stála u dveří, ruku na klice. „Upravíme návrh, podám ho ve škole. Ještě letos.“

„Ale vždyť už jsem stejně starý na nějaké studování,“ usmál se otec. „To jen, že bych byl mohl. Trochu jsme si pohráli, nic víc.“

Rozloučili se.

Desper spěchal, měl na zítřek co dohánět. Naskočil do autobusu směřujícího ke koleji.

Bazilea doprovodila strýčka do hotelu.

„Vyskytuje se často tenhle typ inteligence?“ zeptala se. „Spíš ne, vid'. Umělců je dost málo.“

„Nejde jen o umění.“ Adam ztěžka posouval umělé nohy, byl unaven. Chyběl mu jeho vozík, u Solimova otce se nepohodlně sedělo. Byl však rád, že mohl vyzkoušet nové testy právě na něm. Znal ho. A testy potvrdily beze zbytku všechny domněnky. Bude-li přijat návrh na kontrolu zařazení v pozmeněné formě, samozřejmě se budou testy ještě dlouho prověřovat. Ale takových jedinců, jako je Solimův otec, mnoho nebude. Ačkoliv ...

„Ačkoliv co?“

Teprve Bazileina otázka mu připomněla, že dosud není v hotelu. A že myslí nahlas. Noha znovu začala bolet, únava se přihlásila s větší naléhavostí. Přesto se usmál. Možná...

„Ačkoliv jich možná bude dost.“

„Mezi nulami?“ Poskočila. Podle toho, jak se strýček tváří, něco objevil. A každý objev ji přiváděl k nadšení.

Pokrčil rameny. „Zařazovací komise končí s testováním inteligence příliš brzy.“

Autobus. Adam si, mohl na chvíli sednout a bolest se rozplývala. Pozoroval město za sklem, už tuhle cestu znal. Mrkl po dívce.

Jestlipak si opravdu myslí, že bych sám netrefil? Nebo tím jen zastírá svou snahu přiskočit na porno?, kdyby selhaly mé umělé nohy? A taky se chce ještě něco dovědět, netrpělivě sleduje stanice, už abychom vystupovali! Už aby se mohla ptát! Měl rád tuhle její dychtivost. Povzbuzovala.

Sotva se ocitli na chodníku, nedočkavě se vrátila k přerušené řeči.

„V devíti letech je příliš brzy? Ale potom se už přece stupeň inteligence skoro nemění! Mají to vyzkoušeno. Nebo člověk může později zhloupnout?“

„Leda po úrazu, když se poškodí mozek. Ale nejde o zhloupnutí.“ A žertem jí pohrozil, vida potutelný záblesk v jejích očích. Dobře ví, oč jde, jen mě chce vyprovokovat k důkladnému vysvětlení. Dám se? Dokonce rád! „Testy byly určeny pro člověka, jaký je na staré Zemi. Jaký byl ještě

dlouho tady. Jenomže my se postupně přizpůsobujeme novému domovu a zrání je na Kvaře pomalé. Dožíváme se vyššího věku ...“

Neodolala: „Já vím, kdysi jsme o tom mluvili. Vlastně jsme všichni biologicky o něco mladší, než udává náš věk. A teď ...“ Dramatická pauza se protáhla, jako by se dívka neodvažovala vyslovit závěr.

Kývl. „A teď se ukazuje, že to platí i pro psychiku. Vývoj je nerovnoměrný, jak víš. Někteří se přizpůsobují víc než jiní. Jejich inteligence dozrává později, o celá léta později, než bylo dosud běžné.“

„A zatím je komise zařadí, dostanou štítek.. Nadání už jim není k ničemu. Tedy... společnosti není k ničemu. Společnost o ně přijde.“ Řekla to smutně, ale vzpomněla si na strýčkův návrh a tvář se jí rozjasnila.

Jako by jí četl myšlenky. „Co nejdřív ti dám svůj návrh na kontrolu občanů bez povinností. Jen ho trochu zjednoduším, aby odpovídal tvému vzdělání. Vymyslíme spolu nějaký šikovný úvod. Snad, když ho podař ve škole ...“

„Snad? Určitě! Když se vysvětlí, o co přicházíme ...“ Vzdychna. „Tolik bystrých hlav, a nic z toho. Možná už celá staletí se takhle ztrácejí.“

„Staletí? Spíš ne. Spíš se vyskytují teprve v poslední době. Myslím ...“ Nedořekl.

Pochopila. „Takže i tohle je... mutace?“ Zachvěla se. Samo slovo působilo mrazivě.

„Možná. Ale velmi žádoucí mutace.“

III. PRŮZKUM PLANETY

Průzkum planety potřebuje přípravu, opakoval si Rapho, důkladnou přípravu. Jen se v ničem neukvapit, na nic nezapomenout!

Porada se protahovala a kdekdo netrpělivě sledoval hodinky. Přestože už si vcelku zvykli na nové podmínky, v této chvíli znovu litovali přechodné ztráty schopností svých neprostorových existencí. Jak snadno by se jednalo! Bez průtahů, bez nudy... A velitel by se nechoval jako pedant bez fantazie. Jistě, lze se nadít, že tahle civilizace už vyvinula překládací přístroje. Ano, nesmíme riskovat případné odposlouchávání. Loď tedy nebude s průzkumníky ve spojení. Je třeba opatrnosti, samozřejmě. Ale to všichni víme. Neklid rostl.

„Už jsme tu mohli být nazpátek,“ bručel Arc. „Pořád jen odkládání...“ Vtom zpozorněl; Rapho pronesl sympatické slovo: Shrnuji.

„Shrnuji: Na planetu se vydají tři dvojice, a to ve složení Gabr – Arc, Koel – Neb, Mich – Rapho. Vybaveni veškerou zaznamenávací technikou, minipřekládači, paprskolomy, vznášedly, schránkami na vzorky a ochrannými štíty. Běžné oblečení zdejších obyvatel našťestí umožňuje dostatečný prostor pro přídavné kapsy na jednotlivé přístroje. Jejich celková váha nepřesahuje...“

Nedořekl. Ozvalo se známé cvaknutí a velká matnice v zasedací síni zesvítla.

„Ztracená sonda se vrátila,“ poznamenal pak do napjatého ticha. „Pokračujeme po zhlédnutí zprávy.“

Objevila se nezřetelná krajina, kopce, lesy, louky.. Hmyz, konečně! Časně jaro není sice nejvhodnější doba, ale něco sonda přece jen našla. Rovníková oblast přijde zřejmě na řadu později.

Čekali však marně, matnice ztemněla. Konec? A co grafy? Průměry?

Už už usoudili, že sonda měla technickou závadu, když se znovu ukázal obraz. Jen méně zřetelný. A jako by byl snímán přes síť.

Strnuli.

Co je tohle za podivný hmyz? Světlý váleček se dvěma klouby se otočil a bylo vidět lasturovitý oválek.

„Prst,“ vykřikl Mich. „Obyčejný lidský prst.“

Odkdy tahle sonda sbírá lidské prsty? To se ještě nestalo!

Prst zmizel a na jeho místě naskočilo oko. Dvě oči. Rty. Sonda si zřejmě nevěděla rady s tak velkým objektem, který z nějakého důvodu nemohla obletět.

„Je chycená,“ ozval se znovu Mich. „Tedy už ne, ale byla v něčem zavržená. V něčem, co mělo otvory a dost světla, aby mohla pracovat. Vybrala si z člověka, který ji pozoroval, jen pohybující se detaily.“

Dvoje oči, dvojice rty. Pohybující se rty! Škoda že nemáme zvuk. A najednou barevné šmouhy, pak z dálky táž nezřetelná krajina jako na počátku. Konec.

„Otvírám diskusi,“ řekl Rapho. Měl zlost. Zase budeme měnit program, start se znovu posune...

Přihlásil se Gabr. „Bylo by třeba vidět záznam ještě aspoň jednou. Ale už teď se kloním k názoru, že sondu chytily děti. Jednak s ní kromě pozorování nic nedělaly, protože sonda

nezaznamenala nic než detaily jejich tváří a prst. Jednak ji nechaly uletět. Snad ji pokládaly za hmyz.“

„Souhlasím.“ Koel měl napjatý hlas. „Zejména jedny rty byly evidentně dětské. Ale jestliže pokládaly sondu za hmyz, musely k tomu mít důvod. Nevšimli jste si, že těch pár kousků hmyzu, co jsme viděli...“ Odmlčel se. Má právo to říci? Není si jist. Musí se podívat do příruček. Ale přesto... „Na planetě D by měl být jiný hmyz, než nám sonda předvedla.“

„Pokud přežil zamoření planety,“ namítl kdosi.

„Hmyz obvykle přežije.“

„Ale ne bez úhony. Buď jde o mutaci, nebo sem tenhle hmyz někdo přivezl.“

„Což se nevylučuje. I přivezený hmyz může podlehnout mutacím.“

„Planá debata,“ zakročil Rapho. „Tohle zjistíme na místě. Je tu jiná otázka. Jaké závěry vyvodíme z toho, že sonda byla chycena. Jak tento fakt případně pozmění naše další plány.“

„Ježto sonda nebyla deaktivována, znamená to, že ji zdejší lidé vlastně nepoznali. Nerozebrali ji, nevědí, jak funguje. Šlo-li o děti, možná ji nakonec pustily ze strachu. Myslím, že si můžeme počínat, jako by sonda nebyla zadržena.“ Arc si představil desítky nových porad a nebyly mu po chuti. Třeba je tímhle svým názorem zlikviduje. Nikdo se k němu nepřidá?

Ne. Ze všech stran samé námitky, může v tom být finta, děti řekly rodičům o podivném hmyzu, sonda byla rozebrána a znovu sestavena, vzbudili jsme rozruch, musíme uvážit, promyslet, spočítat...

Avšak tak dlouho, jak se Arc obával, přece jen porady netrvaly. Hned druhý den byl odhlasován Gabrův návrh, že je třeba najít děti, které sondu chytily a pustily. Dál se uvidí, přízpůsobíme se situaci.

A jak děti najít?

Znovu a znovu zkoumali nejasný obraz krajiny, záběr do vegetace a několik exemplářů hmyzu, vyčlenili na mapě planety několik míst, která by připadala v úvahu, připojili rozbor pohybů úst. Určili přibližně zvuky předpokládaných slov, snad nám to bude něco platné. A litovali, že nevyslali rovnou druhý typ sond, se zvukovými záznamy. Šetřit se nevyláčí.

Konečně byl stanoven okamžik startu výsadkového člunu a celá posádka si oddychla. Zastupující štáb si rozdělil úkoly a obsadil místa těch, kteří se vydali na průzkum.

K přistání vybrali údolí mezi nevysokými kopci v mírném pásmu. Avšak pravděpodobnost, že právě tam ztroskotala

sonda, byla nepatrná. Z výsadečového člunu vypadalo skoro celé mírné pásmo stejně.

Technická četa vyhloubila ve stráni mezi stromy pohodlný úkryt a vybavila ho vším potřebným. Vchod překryla deskou opatřenou paprskolomem a ochranným štítem, takže byl nejen neviditelný, ale bez rušiče silového pole se k němu nedalo přiblížit víc než na dva kroky. I kdyby na téhle překvapivé planetě znali všechnu příslušnou techniku, nelze předpokládat, že budou pátrat právě zde.

„Tak hodně zdaru! Za týden si pro vás přiletíme. O půlnoci buďte připraveni!“ Technici nastoupili a člun zmizel.

Šest Easanů mělo teď několik hodin času, než se vydají mezi lidi. Využili jich k pečlivé přípravě. Arc zasunul do snímáče noční filtr a pořídil záznam místa a okolí. Než ho šestkrát rozmnožil, už tu byl zpět i Mich, který zatím zjistil rozmístění osad v okruhu deseti salů. Teprve nakonec se vrátil Koel; se zprávou, že nejbližší město je vzdáleno skoro čtyřicet salů na jih.

„To je dost daleko,“ usoudil Gabr. „I když máme vznášedla, ztratí se mnoho času jenom cestami. Navrhuji obletět zítra osadu a ověřit si, zda se zdejší jazyk podobá zvukům, které jsme odvodili z pohybu rtů těch dvou dětí.“

„A v negativním případě se sebereme a usadíme se o pár tisíc salů dál?“ Arc pohladil svou postel. Rozhodně se s ní nemíní tak hned rozloučit. Když už trojrozměrný svět, tak s veškerým pohodlím!

Po krátké ostré debatě se rozhodli v každém případě zůstat na místě. Nebudou-li zvuky odpovídat řeči, bude proveden průzkum, jak byl plánován před návratem poslední sondy, jen se zvýšenou opatrností. A bude-li třeba, za týden se dáme přenést výsadečovým člunem.

„Ostatně je možné, že už tu mají jen jeden jazyk.“ Touto problematickou útechou se Neb pokusil upokojit Gabra, který byl výsledkem debaty rozladěn. Jako bychom nevydrželi pár dní v provizorním úkrytu!

Mávl rukou a vyšel mezi stromy.

Hlubokými doušky vdechoval lahodný noční vzduch plný pryskyřičné vůně. Opravdu, ne nadarmo se téhle planetě říkalo druhá Eas. Bylo mu, jako by se náhle ocitl doma, v dětství plném pohody, zvuků, vůní a barev, ve svém pradávném dětství, v době, kdy ještě netušil, že lze žít i jinak; bez smyslů, bez těla.

Uklidněn vešel do úkrytu a s potěšením shledal, že se někteří právě uložili ke spánku. Ihned je následoval; nejsme zvyklí na

tak vydatný vzduch, omamuje. Snad se brzy přizpůsobíme. Město možná bude mít horší ovzduší...

Mělo. Ale jen o málo, po téhle stránce byla zdejší civilizace opravdu vyspělá. Žádný kouř, žádný popílek. Čisto.

Mezi prvními domy se drželi pohromadě, v uších několikerou ranní přehrávku předpokládaných zvuků, a snažili se zaposlouchat do řeči kolem sebe. Určitě je stejná jako v osadách; Gabr byl nucen připustit, že ve městě budou méně nápadní.

Nic. Docela jiné zvuky. Pilně je nahrávali, chvílemi zapnuli i minipřehrávače, ale zatím nebylo dost materiálu, aby mohly začít fungovat. Bylo zapotřebí aspoň tisíce slovních celků, aby počítače měly s čím pracovat.

„Dost,“ rozhodl Rapho. „Zatím je jasné, že se jen zbytečně vystavujeme nebezpečí odhalení. Rozchod.“ Kývl na Micha a odbočil s ním do postranní ulice.

Po chvíli se odpojili Neb a Koel. Gabr s Arkem pokračovali přímo do středu města.

Zdalo se, že si jich nikdo nevšímá. Byli sice vyšší než lidé kolem nich, ale zřejmě to nikomu nepřipadalo zvláštní. Když se pak sem tam objevil i muž jejich výšky, uklidnili se docela. Vypadáme jako oni, jen nás neznají. Proč by si nás měli všimát? Jsme pro ně občané, z jiné čtvrti nebo z jiného města.

„Taky si myslíš, že má tahle planeta jenom jeden jazyk?“ Kolem právě nikdo nešel, přesto Arc promluvil potichu.

„Nemyslím.“ Gabr nenápadně snímal vozy v ulicích. Na tak velké město jich je málo, uvažoval. Ale možná dnes nemají pracovní den.

„Ne? Pazvuky, které jsme dnes ráno poslouchali, mohou být docela dobře zdejší jazyk. Vždyť ty děti řekly jen několik slov.“

Odpovědí mu bylo pokrčení ramen. Gabr se zastavil u výlohy, aby natočil vystavené zboží. „Všude jen hotové pokrmy,“ poznamenal důrazně. „Tady se asi už nevaří v domácnostech.“

Arc se však nedal odvést od problému jazyka. Zasmál se. „Zase tušení?“

Gabr nerudně kývl, nechtělo se mu do vysvětlování. Jenže co dělat? S Arkem budu týden, ptát se nepřestane ...

„Vypadá to tu velmi vyspěle,“ řekl, „a nadto záběry sond ze všech částí planety přinesly v podstatě stejný obraz. Zřejmě tu nejsou zaostalé národy. Předpokládám, že má planeta jedinou vládu a že se na ní dávno přežily války. I výživa se zdá být

uspokojivě rozdělována. Ale jeden jazyk?“ Vrtěl hlavou. „Tos mi toho vysvětlil.“

Opět pokrčení ramen. „Musíme si promluvit s těmi dětmi. Proto jsem chtěl nejdřív do osad.“

„A to víš, že jsou v některé z nich?“ Arc už se nesmál. V jeho – tváří se zračil rozpačitý obdiv.

„Je jasné, že žijí na venkově, do města by sonda nezasahovala. Ovšem možná jsou na opačné polokouli. Viděls mapu.“

„Takže tu ztrácíme čas!“ Vyzkoušet je, myslil si. Vyzkoušet Gabrova tušení. Teď je příležitost. Nepřiznal si, že věří, tušení se přece už tolikrát potvrdila. Jeho zvědavý duch potřeboval rozumět, ne věřit. „Zítra se tam vypravíme, jen my dva. Na toulání městem čtyři stačí.“

„Až co Rapho. Nerad bych...“

„Velitele přesvědčíme!“ Arc prudce ztišil hlas, blížila se skupina dětí. Brebentily jedno přes druhé, vykřikovaly, hádaly se. Nastavil nahrávání, to bude slovo!

Kolik jim může být?. Dvanáct? Čtrnáct? Velcí jsou na to dost, ale ... Perou se, podráždějí si nohy, padají, některé jako by se teprve učily chodit...

Když skupina může mýjela, hluk se trochu ztlumil. Hlavy se zvedly, jeden z chlapců vyplázl jazyk a po něm to opakovali skoro všichni. Jako by cizincům vzdávali posměšný hold.

Muži vykročili, jen rychle z dosahu těch podivných očí! Těch nepříjemných, nepevných dětských tváří, které se nehodí k dospívajícím tělům.

„Tak přece degenerace? A zdálo se tu všechno dokonalé.“ Arc se rozhlédl, z protějšího chodníku se na ně dívalo několik lidí. „Vzbudili jsme pozornost,“ zašeptal.

„Snad ne. Ale nejspíš jsme se k těm dětem měli chovat jinak. Ne na ně ohromeně civět. Že by tu takové děti byly běžným jevem?“

Otočili se k výloze. Ve skle se zrcadlily domy a několik chodců, na pohled lhostejných, bez zájmu o cizince. Ale dva tři se přece jen ohlédlí.

Muži vešli do obchodu. Vmísili se mezi zákazníky a spolu s nimi procházeli podél regálů plných knih. Občas vzali do rukou některý svazek a zvolna ho prolistovali před minikamerou. Nikdo se o ně nestaral.

„Tohle písmo už jsem někde viděl,“ řekl Arc vzrušeně, sotva vyšli.

„I já mám ten pocit. Ale třeba je to iluze. Na lodi se přesvědčíme.“ Nechtěl Arka ovlivňovat, proto zpochybnil svou jistotu. Věděl, že totéž písmo nedávno zahlédl v souboru

ukázek. Hned, když vkročili do města, to věděl. Hned, když si všiml prvního firemního štítu. Jakého důkazu je ještě zapotřebí? Zdejší obyvatelstvo jsou přesídlenci.

Vydali se směrem, kterým teď kráčelo nejvíc lidí. Někde se něco koná, tak ať jsme u toho.

Prošli širokou ulicí do parku a parkem na malé prostranství. Lidé po jednom nebo po dvou vystupovali po ozdobnéai, schodišti do jakéhosi altánku, postáli a odcházeli. Nikdo se netlačil, nikdo nepředbíhal, bylo to spořádané postupování, jako pod vedením neviditelného choreografa.

„Jdeme taky?“ Arc vykročil.

Gabr za ním. Zařadili se a po chvíli stanuli v otevřeném vchodu. Odněkud shora se linula velebná hudba. Pak náhle ustala a před nimi se objevila projekce kovové, stěny, blikaly na ní světelné body, točila se. kolečka, cvakaly páčky, trhaly sebou různé knoflíky ... Nato bzučení a lehký skřípot znovu přešel v hudbu a stěna zmizela. Arc s Gabrem uvolnili místo dalším divákům.

Beze slova poodešli z doslechu shromáždění, a usedli na lavičku. Daleké, malé slunce už prorazilo ranním oparem a začalo hrát, zarůžovělé keře k němu obracely polrozvité lístky. Vzduch voněl, jako by ani kolem nežilo město.

„Nádhra!“ vydechl Gabr,

Arc nevěřicně zamrkal. „Co je na tom nádherného? Vždyť se v tom altánku promítá nějaký zastaralý počítač!“

„Nádherná je tu příroda. Altánek? Všechno jsem snímal, i nápis u stropu. Večer si ho snad přečteme. V každém případě jde o dost neuvěřitelný akt, jaký se nijak nehodí do téhle vyspělé civilizace. Je-li ovšem tak vyspělá, jak vypadá. Možná není.“

„Myslíš, že oni...“ Arc si uvědomil, jak se návštěvníci povzneseně tvářili, a jeho údiv se proměnil ve zděšení. „Že oni uctívají počítač?“

„Zdá se.“

Dlouho mlčky pozorovali obyvatele města, procházející se parkem, postávající ve skupinách na prostranství před altánkem, čekající v řadě, odcházející a přicházející, a Gabr zaznamenával jejich tváře, desítky salů filmu se stejnými tvářemi. Ne, stejné nebyly. Ale něčím se navzájem podobaly, snad slavnostním výrazem? Nebo spíš bezmyšlenkovitým? Prázdným?

Je-li taková celá zdejší populace, není divu, že uctívají stroj. Dokáže toho víc než oni. A pak ty děti...

Žádné jiné děti tu kupodivu nebyly. Muselo jít o výjimku. O skupinu, která nechodí do školy? A lidé tady kolem? Nechodí do práce? Nebo je svátek? Odpočívají? Tak důkladně, že se v jejich očích nezračí ani náznak myšlenky? Jsou pod vlivem nějaké drogy? Kterou jim ordinují lékaři kvůli odpočinku? Jsme v lázních?

Gabr se sám sobě usmál, nápad s lázněmi byl zřejmě vyvolán pohledem na dvojici,

kteřá se právě objevila v ohbí cesty. V rukou pohárky, popíjeli brčky průzračnou tekutinu.

„Nemáme peníze,“ řekl v tom Arc s pohledem žádostivě upřeným na pohárky.

„V lázních bývá voda zadarmo,“ usoudil Gabr a Arc se na něj udiveně podíval.

„Tady jsou lázně?“ Vstal. „Víš to jistě?“

„Nevím. Ale můžeme zkusit štěstí.“

Arc spěchal napřed, najednou si uvědomil, že má žízeň už od rána. Gabr ho dohonil a přiměl zvolnit krok. Všichni tu chodí pomalu, tak ať nejsme nápadní. V parku ani v lázních nebývá kam spěchat.

Potkali ještě několik pijících občanů a konečně došli k jezírku. Na břehu stánek s nápoji, na pultě pohárky sestavené do pyramid. Arc se zklamaně zastavil, tohle přece nejsou lázně.

Voda bublavě stékala z kohoutků a plnila průhledné pohárky, jeden za druhým, jako na běžícím pásu. Stejným tempem se vztahovaly ruce a Arc se cítil čím dál vyprahlejší. Pak si všiml, že někteří zákazníci neplatí. Pookřál.

„Zato ukazují nějaké průkazy,“ ozval se Gabr. Předplatné na prameny? Přece jen jsme v lázních?

Arc se rozhodl. Povytahoval z kapes papíry a jeden tvrdší vybral. Třeba to projde, prodavač ty legitimace moc neprohlíží. Připojil se k čekajícím, Gabr za ním. A než došla na Arka řada, podařilo se mu udělat pár snímků průkazu; jedna z žen se jím ovívala jako vějířem.

Zamávání kartičkou, jak to viděl u ostatních, a už Arc sahal po pohárku. Jenže tentokrát si prodavač falešný průkaz prohlédl. A nejen že nedal Arkovi vodu, ještě mu rozhořčeně začal něco vykládat.

Lidé zpozorněli, přikročili blíž, zvědavě si prohlíželi podvodníka. Někdo se zasmál. Prodavač zavřel kohoutky a vyšel před stánek.

„Paprskolom,“ vykřikl Gabr a skočil za keř. Arc vyrazil za Gabrem, zástup se před ním udiveně rozestoupil.

Hned nato zazněl ostrý hlas jako povel a několik mužů se rozeběhlo ke křoví. Ale to už byli Easané neviditelní a rychlým poklusem se blížili k bráně.

Oddychli si teprve na ulici. Nikdo je nepronásledoval, zřejmě hledají v parku. Vběhli do domu, vypnuli paprskolomy. Pokojně vyšli a pokračovali v cestě, nenápadní jako před incidentem.

„Tak už mi vynadej.“ Arc měl sám na sebe zlost. Kvůli žízni... „Pěkně jsem to zamotal.“

„Vynadání nepotřebuješ.“ Gabr se zasmál. „První zamotání stejně způsobila sonda. A teď aspoň máme možnost vyrobit si ten jejich průkaz a pohybovat se tu bez nesnází.“

Večer se ukázalo, že průkaz je nejdůležitější objev dne. Po návratu do lesního úkrytu odevzdali všichni počítačům nahrávky a snímky a pak už jen netrpělivě čekali na výsledky.

Rapho nechal poradí na výběr koordinačnímu počítači, a tak mohli po večeri zhlédnout něco jako celovečerní film s komentářem. Záznamy jednotlivých průzkumných dvojic se střídaly a splétaly, obraz a zvuk byly sladěny s maximální přesností, jazyk přeložen, dokonce se objevilo i datum. Na vývěsce v knihkupectví stálo: Dnes, 23. dubna 852, vychází zajímavý cestopis z rovníkové oblasti Kvary.

Několikery ruce sáhly v tom okamžiku po vypínači, takže chvíli trvalo, než ho jeden prst stiskl. Rapho zapnul tlačítko ZPĚT, musí se podívat ještě jednou na začátek.

„Rád bych věděl, od čeho počítají letopočet,“ uvažoval přitom, „takové divné číslo, 852.“

„Ode dne svého přiletu na tuto planetu,“ odpověděl Gabr tónem, který vyjadřoval naprostou jistotu.

„Řekněme,“ připustil velitel, „že to skutečně jsou osídlenci. Vysvětlila by se tím i přítomnost některých prvků, které sem podle příruček nepatří.“ V duchu se zasmál, představil si kozy.

„A nepřítomnost jiných, které sem podle příruček patří,“ dodal Neb, i on pročetl všechno, co na lodi měli o planetě D.

„Například?“ Micha nenapadlo, co tu může chybět.

„Sondy hledají vzorky co největšího počtu druhů,“ ochotně vysvětlil Neb, „a co jsme viděli? Pár ptáků. Ryb. Několik domácích zvířat.“

Všichni najednou přikývli, bylo to jasné. Původní fauna nepřežila. Co tu je, přivezli osídlenci s sebou. Tím méně samozřejmě mohlo přežít původní obyvatelstvo, ledaže.., Ledáže přežilo jinde a vrátilo se.

„Tak tedy je tu buď docela nové, nebo obnovené osídlení,“ řekl Rapho a zavrtěl hlavou. „Ale proč přišli tak brzy? Aspoň tisíc let mohli ještě počkat,“

„Třeba nemohli.“ Koel měl prst na spínači. „Nač debaty? Uvidíme.“

„Kdo jsou a odkud přišli, to spíš neuvidíme,“ neodpustil si Mich. „Osídlené planety schopné zalidňovat vesmír jsou příliš daleko. A provedli by něco takového bez našeho vědomí?“

„Co případ krajní nouze?“ Arc musel vyslovit svůj nápad. „Osídlenci pocházejí z některé z blízkých planet. Z těch, jejichž obyvatelé ještě ani nevědí o naší existenci, takže nám nemohli dát vědět.“

„Prosím tě, jak řídké osídlení je v téhle části galaxie?“ Mich nelenil a vytáhl mapu. „Podívej se. Dvě nejbližší osídlení planety. Vidíš tu dálku? Planeta B v soustavě N 08 nemá ještě ani letadla. Planeta C v soustavě R 17 má už sice výsadky na dalších planetách soustavy, ale zato je o něco dál. A před devíti sty lety neměla prozkoumánu ani vlastní soustavu! Obě planety jsou v pořádku, poslední kontrolu jsme přece provedli my sami.“

„Jakou kontrolu? Dálková sonda toho moc nezjistí.“

„Zjistí, že planeta není zamořena. Že se tam žije. Víc nepotřebujeme. Krajní nouze nepřipadá v úvahu.“

Koel stiskl spínač a ukončil tím planou debatu.

Město před nimi ožilo desítkami ulic, číslovaných od středu k okrajům. Po ulicích lidé, kteří zřejmě nikam nespěchají, autobusy se zastávkami vozy pro dvě nebo čtyři osoby, záběr najímání vozu, komentář vysvětluje, že zde patrně neexistují soukromá vozidla. Továrny s širokými pásy, po nichž se sunou výrobky přímo do nákladních vozů. Letiště. Hotely, divadlo, hřiště. Studentská kolej. Úřad pro styk občanů s Hlavním

počítačem. Překlady nápisů, komentáře. Park. Shromáždění před altánkem, vnitřek altánku, hudba, projekce. Nad ní nápis: **OBCANE, POSTUJ VE SVATYNI HLAVNÍHO POČÍTACE, KTERÉMU VDĚČÍŠ ZA VŠECHNO, CO MAŠ. ZAMYSLI SE NAD ZDROJEM SVÉHO ŠTĚSTÍ.** Klidné tváře, uvolněné, některé slavnostní a povznesené, jiné jakoby prázdné...

„To je ale zručnost,“ hlesl Mich.

„Jak to jde dohromady s tak vyspělou civilizací?“ bručel Rapho, a až to vlastně nebyla otázka, Gabr odpověděl.

„Špatně. Zbožnění věcí je typické pro rané fáze některých vývojových řad, které vytvářejí civilizace oklikami. Něco tu není v pořádku.“

Jeho slova překryl dětský křik. Nepříjemná, potácivá skupina. Slova? Zřejmě zkomolená, protože počítač nenašel easký ekvivalent. Dětské obličej zblízka. Vyplazené jazyky.

„Ti tu mají divný dorost,“ zvolal Mich a obrátil se ke Gabrovi, aby potvrdil jeho domněnku: „Opravdu je tu něco v nepořádku.“ Měl skoro radost; přece budeme pomáhat?

„Tiše,“ napomenul ho Arc; před nimi se odehrával jeho pokus o získání vody. Škoda, že jsem ji neochutnal, třeba to byla minerálka nebo bezbarvá ovocná šťáva..«

Konečně záběr průkazu.

OSOBNÍ ŠTÍTEK OBCANA BEZ POVINNOSTÍ

IOU VEBBITT, NAROZEN 19. LEDNA 832, BYDLIŠTĚ OHAJ, 38. ULICE č. 6. Nepravidelně rozložené otvory v rubrice ZDRAVOTNÍ STAV, vpravo nahoře velká černá nula, dole razítko s několika podpisy. Na zadní straně rubrika **DODATEČNÉ ZÁZNAMY.** Prázdna.

Vždyť Gabr snímal průkaz, který držela žena, pomyslel si Arc s nevolí. Napila se na cizí kartu, a mně nedali nic. Znovu ho přepadla žízeň.

Záběr nápisu na stánku z nápoji: **PRO OBČANY BEZ POVINNOSTÍ ZDARMA.** Pak týž nápis na nejrůznějších místech, u vchodu na hřiště, do divadla, do hotelu, na zastávce autobusu, při vstupu na letiště, nade dveřmi Úřadu pro styk občanů s Hlavním počítačem.

Zbytek filmu vnímali jen napolo. Dověděli se, že Hlavní počítač sídlí za mořem v Senrevenu, planeta se jmenuje Kvara a její obyvatelstvo patrně netvoří státy s vlastními vládami, nýbrž je zcela sjednoceno. A že tu existuje více jazyků, protože některé publikace v knihkupectví byly překlady.

Po skončení filmu by byli všichni chtěli sdělit ostatním své postřehy a domněnky, proto jim Rapho doporučil, aby si své poznámky zapsali, a po deseti minutách zahájil poradu.

Začal návrhem na změnu programu.

„Zítra prozkoumáme osady, ale pak už tu nemáme co objevovat. Musíme vidět Hlavní počítač. Je za mořem, tedy přesídlíme.“

„Za moře na vznášedlech?“

„Letadlem. Je k tomu zapotřebí jen jediného, vyrobit si průkaz neboli štítek. Se společenským zařazením občanů bez povinností. Zítra si Vyzkoušíme, jak falešné štítky zaberou.“

„A jak najdeme Senreveno? Co to vůbec je?“ Nebovi se celý podnik zdál příliš nejistý, nechtělo se mu riskovat.

„Snad hlavní město planety. Sídlo vlády.“ Rapho se usmál. „Určitě je najdeme, neboj se.“

„Ty myslíš, že nás pustí k tomu jejich posvátnému počítači?“ pochyboval Neb dále.

„Budeme přece privilegovaná skupina! A na co máme paprskolomy a ochranné štěty?“ Rapho nebyl ochoten uznat něco za překážku. Vzdát se svého záměru? Proč?

Porada pokračovala v obecnějším tónu. Úvahy o úrovni techniky se střídaly s poznámkami o nevyrovnanosti vývoje, o mutacích, o tom, že neviděli ani soudní budovu ani žádnou školu. A náhle se ozval vzrušený hlas Gabrův:

„Už vím!“ Tvářil se překvapeně, a zároveň jako by byl hluboce spokojen. Mlčel.

„Co víš?“ dychtivě se zeptal Arc „Tušení?“

„Ne. Jen jsem si právě na něco vzpomněl. Zdejší písmo ... Od začátku mi bylo povědomé, na lodi máme ten soubor, nemohl jsem se dočkat, až se tam podívám. Ale vzpomněl jsem si. Písmo se jmenuje latinka. Pochází ze Země, to jest z planety C v soustavě R17.“

Chvíli bylo ticho.

„Ale jak...,“ začal Mich a opět zmlkl.

„Víš to jistě?“ Rapho se v rozpacích drbal za uchem. Sice by se tím leccos vysvětlilo, jenže... Ne, tohle je stejně nepravděpodobná domněnka jako všechny ostatní. Nemohli vědět, a bezpochyby ještě dnes nevědí, že tahle planeta vůbec existuje. Natož pak, že je obyvatelná!

„Naprosto jistě. Jen co se vrátíme na loď, ukážu ti v souboru tu stránku s latinkou. Můžeš srovnávat.“

Rapho pokyvoval hlavou, neměl proč Gabrovi nevěřit. Přesto se vzpouzel přijmout možnost přesídlení lidí ze Země na Kvaru.

„Ale jak...,“ začal opět Mich, „jak se sem dostali?“

„Vsadím se, že tu někde najdeme zbytky kosmické lodi, která je přivezla.“ Gabr měl celou situaci jasně před očima.

„Myslíš jako ... kopat?“ Koelovi se to zdálo zbytečné.

„Myslím jako relikvii. Osm set padesát let není tak dlouhá doba, aby loď musela zmizet. Možná ji mají v hlavním městě. Podíváme se po ní.“

„Dobrá. Jdeme spát.“ Rapho zívá. „Zítřejší program je jasný?“

„Jen ti ještě dám úkol,“ zasmál se Arc. „Udělej pár snímků letového řádu. Jistě se odtud lítá do hlavního města. Jak že se jmenuje?“

„Snad Senreveno. Ale i kdyby to nebylo hlavní město, sídlí tam Hlavní počítač a ten taky čeká na prozkoumání.“ Gabr se smál. Zasluchl, jak Neb šeptá Koelovi, že už dávno neviděl Gabra tak veselého, a dodal: „A tak upovídaného. To je z radosti. Vlastně už zbývá jen najít ty děti.“ Zítra?

Nezdálo se, že v osadách vůbec nějaké děti jsou. Zato Arc s Gabrem natočili ovce, kozy, drůbež. A protože budili pozornost, a jednou dokonce museli použít ochranného štítu k odražení psího útoku, vrátili se už před polednem do lesního úkrytu.

Brzy po nich přišli i ostatní, předložili počítači letový řád a dověděli se, že letadlo na Senreveno startuje dvakrát v týdnu, v pondělí a ve čtvrtek. Koel a Neb se tedy vydali znovu, do Ohaje, zjistit, který je den. Potom se připravili na cestu.

Jejich falešné štítky nevzbudily podezření. Dostali letenky a nasedli. Letuška se snažila něco jim vysvětlit, ale když nejevili známky porozumění, nechala je. Na toaletě si přehráli překlad; poučovala je, aby se přidali k nějaké výpravě, protože tento měsíc se žádná výprava do Senrevena v Ohaji neorganizuje. A že mohou počkat v hotelu na letišti, kdyby se na ně nedostalo hned první deru.

Co to znamená?

„Těch, kteří chtějí vidět Hlavní počítač, je, zřejmě víc než dost, sjíždějí se z celé planety. Nevadí. Vlastně tím lip. Aspoň se dostaneme až k němu.“

Zvědavých bylo skutečně moc. Vedoucí výprav.Easany odháněli, marně se prokazovali svými štítky privilegovaných občanů. Když je odbyl i vedoucí poslední odpolední výpravy, zželelo se jich jednomu z dozorců v seřazovací hale a přimluvil se.

Nasedli tedy do autobusu a pilně zaznamenávali obrazy a zvuky, jimiž byli obklopeni. Pozorovali oknem plochou přímořskou krajinu; mrtvou krajinu, bez vegetace, bez lidí.

Konečně zastavili. A teprve při výstupu se jim zatajil dech. Před nimi se tyčil mohutný vesmírný koráb, jehož trup se ztrácel v dálce. Protože seděli zády ke směru jízdy, nezpozorovali ho dřív.

Oněměle na něj zírali, dokud je vedoucí nepostrčil. V očích měl jakousi blahovolnou ironii, jako by byl jejich překvapením pobaven. Gabr si jeho tvář pohotově natočil. V duchu velebil Raphův nápad na úpravu obleků. Co by si počali, kdyby nemohli zaznamenávat obrazy i přes látku? Ruku do kapsy, a koho napadne, že natáčím!

Vesmírná loď nesla nápis SENREVENO. Tak žádné hlavní město, ale památka, již je využito k umístění Hlavního počítače.

Sál, do něhož je vedoucí zavedl, sloužil patrně kdysi docela jiným účelům. Vypadal naaranžovaně. Přední stěnu okamžitě poznali, ničím se nelišila od projekce v ohajském altánku. Jenom heslo tu chybělo. A návštěvníci se chovali méně povzneseně. Zvědavě si prohlíželi detaily stěny, někdo se dokonce pokusil stisknout nějaké tlačítko. Ihned byl napomenut některým z pořadatelů nebo průvodců. Easané se raději nepřibližovali. Jim stačí, co vidí. Co natáčejí. O svých dojmech si povědí později.

Prohlídka skončila, vedoucí spočítal členy své výpravy, přičetl Easany a nasedli znovu do autobusu. V seřazovací hale je propustili, vydali se tedy k hotelu na letišti, bylo to blízko.

Jenže recepční jen vrtěl hlavou, máme obsazeno. Prohlédl si jejich štítky, napsal něco na kus papíru a poslal s nimi hotelového poslíčka. Nevěděli, oč jde, odevzdali se tedy do jeho rukou. Třeba nás zavede do filiálního hotelu?

Avšak dopravil je hotelovým vozem přímo k letadlu a papír podal letušce. Usmála se a vyhradila jim místa ve skladišti. Přijali. Poletíme snad jen pár salů. Stále ještě doufali v náhradní ubytování.

Skutečně neletěli dlouho. Letuška je vyvedla po přistávací ploše rovnou k jinému letadlu a papír recepčního putoval s nimi. Další letuška si jej přečetla, a pak ještě dvě. Zatím nastala noc.

Už to bylo přinejmenším divné, ale protože neporozuměli, co se s nimi podniká, uznali za nejlepší nechat událostem volný průběh.

Konečně je vysadili, aniž následoval další přestup. Letuška jim laskavě pokynula k letištní budově. Šli. Na budově se skvěl veliký světelný nápis: OHAJ.

Podívali se na sebe.

„Tak to bychom měli,“ řekl Arc.

V letištní hale našli plán města a orientovali se podle parku. Bohužel musí pěšky, kdyby ukázali své štitky řidiči autobusu, patrně by je zavezl na jejich smyšlené adresy. Být příslušníkem privilegovaných není vždycky jen výhoda.

Ulice byly liduprázdné. Nikdo se nedivá, můžeme riskovat? Protože byli unaveni, vytáhli z kapes balíčky skládacích vznášedel a jeden po druhém vylétli nad střechy.

Konečně otevřeli příklop svého úkrytu. Rychle se chystali ke spánku, avšak Raphovi to nedalo.

„Kdo zaznamenal ten lístek, co nám napsal recepční?“

Ukázalo se, že existují dokonce čtyři záznamy, ale Neb protestoval proti okamžitému vyhodnocování. „Až zítra. Vždyť je málem ráno.“

Přesto počkal a spolu s ostatními vyslechl překlad. Počítač nejprve upozornil, že dnes zpracovával další dva jazyky a jediný Gabr přijal sdělení jako samozřejmost. Slova, která slyšel v autobusu cestou k Senrevenu, mu připomněla zvuky, odvozené z pohybů rtů. Ostatní už na děti pozapomněli. Uvažoval, zda mezi záznamy bude nějaké vodítko, v které části planety děti hledat, a málem přeslechl začátek překladu. UJMĚTE SE TĚCH ŠESTI NĚMÝCH CHUDÁKŮ, stálo na lístku, A DOPRAVTE JE DOMŮ. BYDLÍ V OHAJI. RECEPCE HOTELU VEGA.

Arc se rozesmál. „Tak my jsme němí chudáci!“

„Co se divíš? Promluvili jsme?“ Neb už se ukládal. „Mají tu skvělou organizaci. Dobrou noc.“

Když se ráno probudili, Rapho balil.

„Do práce,“ vyzval je. „Po snídani seberte vzorky, obilí, půdu, nějaký hmyz, ode všeho trochu. Sondy to vzaly moc povšechně, bude třeba důkladnějšího rozboru. Objevil jsem tu zásobu schránek. Je to proti plánu, ale něčím užitečným aspoň vyplníme den. Večer se vracíme.“

„Špatně počítáš,“ řekl Koel. „Ještě tu nejsme týden.“

„Vyslal jsem smluvený nouzový signál, přiletí člun.“

„A přenese nás na kontinent k Senrevenu?“ Gabr už už Raphovi děkoval, ale vedoucí jen zavrtěl hlavou.

„Později. Nejdřív podrobně vyhodnotíme záznamy a vzorky, naučíme se těm zdejšímu jazykům, prostudujeme všechno, co souvisí s oběma planetami, se Zemí a s Kvarou, poradíme se s ostatními, práce nad hlavu.“

„Ale vrátíme se?“ Gabr chtěl mít jistotu.

„Samozřejmě. Tohle osídlení je anomálie a musíme prozkoumat všechno prozkoumatelné.“ Podíval se na tácek se

snídaní, který před něho položil Mich, ukousl kus sucharu a napil se. A vida, že Gabr se netváří docela spokojeně, dodal: „Neboj se, i ty děti nakonec najdeme. Ale za nezbytné to nepokládám. O sondě zřejmě kromě nich nikdo neví. Spíš bychom si měli zřídit tady na planetě přechodné stanoviště, abychom se nemuseli pokaždé vracet na loď.“ Myslí na skály jižního kontinentu, musí tam poslat technickou čet.

IV. MIMOŘÁDNÁ PORADA

Mimořádná porada Kabinetu Hlavního počítače začala se zpožděním. Čekalo se na zprávu o předběžném výsledku zvláštního svědka, muže, na něhož byla ráno přenesena paměť jednoho z chlapců, kterým se tu říkalo němí buřiči. Loni na podzim se pokusili o útok na Hlavní počítač a od té chvíle mlčeli.

Když se konečně objevil pověřenec, který muže vyslýchal, bylo jasné, že neměl úspěch. S výrazem spíš udiveným než omluvným podal předsedovi zápis.

„Myslím, že nic neví,“ řekl unaveně.

Předseda nahlédl do zápisu. Neschopný pověřenec?

„Přiveďte ho,“ prikázal.

Muž středních let zůstal stát u dveří. Když na něj všech dvanáct členů Kabinetu upřelo oči, provinile sklopil hlavu.

Předseda mu vlídně nabídl židli vedle sebe, jeden z členů mu nalil ovocnou šťávu. Všichni se na něho začali usmívat.

„Já jsem nic neudělal.“

Mužova obranná věta zůstala okamžik ve vzduchu, nikdo ji nečekal. Doktor Scien sice něco naznačil, ještě než se přikročilo k přenášení, ale přímo zapírat...

„Víme, že jste chtěl s kamarády zničit Hlavní počítač.“ Předseda se tvářil, jako by to nebylo nic špatného. „Víme také,

že se vám to nepodařilo. Nebojte se, nic se vám nestane. Nás jen zajímá, proč jste se toho podniku zúčastnil.“

„Já jsem nic neudělal,“ řekl svědek tišeji.

„Co máte proti Hlavnímu počítači?“ pokusil se předseda jinak. „Nic.“

„Co o něm víte?“ vmísil se Čten po svědkově pravici.

„Počítá.“

„Počítání se vám nelíbí?“

Muž se nejistě rozhlédl. Váhal. „Nevím,“ řekl pak.

„Počítač je velmi užitečný. Řídí celou planetu,“ poučil ho předseda.

„Ať jde do háje.“

Členové Kabinetu si vyměnili pohledy. Předseda vzdychl.

„Takhle se nikam nedostaneme. Kolik je vám let?“ Na tuhle předsedovu otázku několik členů udiveně vzhlédlo. Kontroluje, zda doktor Scien vůbec paměť přenesl? Přece by si nedovolil nesplnit požadavek Kabinetu!

„Osmnáct,“ řekl muž a všichni si mimoděk oddychli.

„Vidíte,“ navázal opět člen po pravici, „v tomhle věku už přece umíte posoudit, co je správné a co ne. Proč jste chtěli počítač zničit?“

„Já jsem nic neudělal, opakoval muž a v očích měl strach. Sklenky se šťávou se dosud nedotkl.

„Ostatní chlapi vám něco slíbili, když jim pomůžete zneškodnit dozorce?“ napadlo předsedu. Je-li to jen náhodný pomocník, měli jsme smůlu. Ještě že jsme si nechali jen jednoho. Snad těch pár dalších patří k organizátorům. Nebo aspoň k informovaným.

„Peníze.“ Na tváři se mu objevila dychtivost. „Dostanu peníze.“

„Dobře, můžete jít.“

Dívali se za ním se smíšenými pocity, takovýhle výsledek přenosu paměti nikdo nečekal.

Do sněmovní místnosti nahlédl pověřenec „Kam ho mám zavést?“

„Zpět do provizorní ubytovny, pro jistotu. A pošlete nám doktora Scienu.“

Pověřenec zmizel a členové Kabinetu si znovu poslechli právě uplynulý rozhovor. Nahrávka byla čistá, mohli se zaposlouchat do jemných odstínů i spodních tónů mužových odpovědí. Když ji přehrávali podruhé, vstoupil doktor Scien.

Předseda mu pokynul na židli, kde prve seděl svědek, a dal pustit záznam znovu od začátku.

Lékař ho pozorně sledoval. Přivřenýma očima přitom bloudil po lesklé desce stolu a sbíral síly k případné obraně.

Z ničeho jej však nevinili. Naštěstí to nebyl on, kdo vybíral chlapce pro snětí paměti, a také muže pro přenos vybrali jiní. Na Scienův nesmělý návrh se rozhodli pro občana bez povinností, aby se vyhnuli komplikacím se zaměstnavatelem, a přinejmenším tohle by mu mohli vytknout. Měl vědět, že nějaká nula nesvede výpověď, i kdyby měla potřebné znalosti v paměti. A věděl to.

Jednal ovšem dosud vždy jen s pověřenci, členy Kabinetu viděl teď teprve podruhé. Možná dají pověřencům pokyn k potrestání? Rozhlédl se. Ne, ani jeden z dvanácti na to nevypadá. Všichni působí dojmem uvážlivých, důvěryhodných a laskavých občanů. Skoro pocítil něco jako výčitky svědomí, že je obelstil.

„Pokusíme se znovu,“ řekl předseda a obrátil se na Sciena.

„Co navrhuje?“

„Není na mně, abych navrhoval.“ Scien se pokusil o úsměv, ale nepodařil se mu. Cítil, že nechá-li všechno na nich, bude mít těžší práci. Avšak touhle větou zaplašil nejistotu svého svědomí a bylo mu volněji.

„Na kom tedy? My jen potřebujeme zjistit příčiny té podivné akce. Abychom pochopili, s čím naše mládež není spokojena. Abychom napravili chyby. Netrváme na určitém postupu při odhalování motivů. Proto navrhuje. Jste odborník.“

„Jsem lékař. Jestliže se nedospělo k žádoucímu výsledku přenosem paměti, nemohu navrhnout nic jiného.“

„Jinými slovy, navrhuje další přenos.“

Scien nepřisvědčil. Nenavrhuji, myslil si, ale omezil se na pokrčení ramen.

„Jakou závalu vidíte na přenosech?“ Předseda mluvil stále stejným, nevzrušeným a laskavým tónem, který lékaře odzbrojoval.

„Může se stát, že ani další nový vlastník paměti nepromluví. Dnešní svědek patrně neví. Ale v paměti těch chlapců je jistě i silný tlak neprozradit. Přenese-li se tento tlak ...“

„Tedy ho nepřenášíte.“

Tentokrát se doktor Scien usmál. „Kdo ví, co vlastně snímáme. Co přenášíme. Známe jakousi techniku, to je vše. Jsme v situaci pradávných léčitelů, kteří vyráběli z bylin hojivé masti, avšak nevěděli, proč se rána pod mastí lépe zahojí, přikládali obklady, vařili léčivé nápoje a jediné, čím si byli jisti, bylo, že se dostaví účinek. Jak, proč? To objevila až moderní věda. Naše technika funguje, to je vše, co víme.“

„Ted' už chápu vaši rezervovanost. Nic lepšího ovšem nemáme, použijeme tedy té vaší techniky. Máme k dispozici ještě několik chlapců, kterým byla paměť zatím ponechána. Zvolíme jednoho. Losem. Na koho přenesete jeho paměť?“

Lékař váhal. Užtu nabídl téhož muže, ale jestliže dosud neprohlédli jeho lest, podruhé by je už neoklamal.

„Na někoho, u něhož je předpoklad, že ... že se neztotožní s dárce paměti.“ Kopu si hrob, myslil si přitom. Zvládnou takový případ? „Že bude udiven svým činem a kajícně se z něho vyzná.“

Všech dvanáct členů Kabinetu vyjádřilo své uznání pohledy, gesty i slovy.

Předseda položil Scienovi ruku na rameno. „Máte patrně na mysli některého ze sekty uctíváčů Hlavního počítače. Ale mám lepší nápad. Poskytneme vám jednoho z našich pověřenců.“

Scien se vrátil do svého senrevenského bytu. Nevnímal jeho komfortní vybavení, netěšil ho pohled do skleníkové zeleně zahrady pod okny. Okno se nedalo otevřít. Ani dveře ke schodišti do vyšších a nižších pater. Byl zde uvězněn a plně si to uvědomoval, ani přátelské chování členů Kabinetu na tom nic neměnilo. Dokdy?

Do smrti? Do splnění úkolu? Ale tento úkol je nad mé síly!

Neklidně přecházel od stolu ke dveřím, ode dveří k oknu. Hned na začátku jsem se měl vzbouřit! Předstíráním nemoci jsem si nepomohl, jen jsem oddálil dnešní situaci. Rovnou jsem měl odmítnout spolupráci, nesouhlasit s přenosy paměti!

Jistě, byli by o to požádali někoho jiného, v lucerském ústavu dokáže přenášet paměť už nejspíš každý, tolikrát asistovali Fanu Enthusovi...

Měl jsem odmítnout, i ostatní by snad byli odmítlí. V mém ústavu byli přece samí slušní lidé. Samí slušní... A já? Jaký já jsem člověk?

Stará únava mu spadla na ramena, až se zapotácel. Posadila ho do lenošky a začernila svět. Připadal si jako v dobách, kdy ještě vedl lucerský ústav, kdy záleželo na jeho rozhodnutí a on se nedokázal rozhodnout. Kdy povoloval svému prvnímu asistentovi Fanu Enthusovi další a další přenosy ze strachu před pověřencem, protože Enthus měl průkaz s razítkem Kabinetu; že pracuje na úkolu schváleném Hlavním počítačem a že mu má být poskytnuta veškerá podpora. Ale co znamená veškerá podpora? A proč vůbec teď nepřenáší on? Fanatický vyznavač vědeckého pokroku, ochotný obětovat pacienta svým výzkumným cílům! Proč já tu místo něho...

Sevřel si dlaněmi spánky.

Co se to se mnou děje? Jsou to opravdu moje myšlenky? Copak si mohu přát, aby přenášel Fan? Vždyť by to znamenalo stoprocentně úspěšné přenosy! A kdo ví, co všechno by se prozradilo, až by vypovídali noví vlastníci paměti těch chlapců. Jaké následky by mělo prozrazení, pro kolik lidí...

Abychom napravili chyby ... Vlídny předsedův hlas mu zazněl v mysli tak skutečně, že sebou trhl. Zasmál se. Chtěl jí napravovat chyby?

Ale jak si připomínal jednotlivé tváře, rozvážné, mírné, důstojné, začala se do něho vkrádat pochybnost. Možná skutečně usilují o štěstí Kvary. A pro tak velkolepý cíl se jim žádná cena nezdá dost vysoká. Zbavit paměti několik chlapců, co je to proti štěstí milionů?

Přitiskl čelo na okenní tabulku, nechladila.

Možná ani není skleněná. Možná je tu vůbec všechno jinak, než si myslím. Možná bych neměl tajit své smýšlení. Možná bych se měl přiznat. Že jsem schválně navrhl nulu, aby přenesená paměť nebyla k užitku. Že jsem ji nadto přenesl neúplně. A mužovu vlastní paměť že jsem nesňal celou. Že jsem ponechal nepevná jádra posledních vzpomínek. Že mu neslíbili peníze chlapci, ale pověřenec, když ho lákal do Senrevena.

Zasmál se. Co kdyby muž pověřence poznal a označil ho za iniciátora útoku na počítač? Avšak nebyl to veselý smích. Připomněl jiného pověřence, toho, který přivezl Šciena z vienské nemocnice do Senrevena. Který naznačoval, že nepřijmout pozvání Kabinetu rovná se ztratit život. Byla to planá hrozba? Nic by se mi nestalo? Těch dvanáct moudrých by se o tom možná ani nedovědělo ...

Nebo to nejsou oni, kdo rozhodují? Přece jen Hlavní počítač... Pokrčil rameny. Teď se patrně radí, kterého pověřence mi poskytnout.

Radili se, ne však o pověřenci. Shrnovali a posuzovali zprávy, žádosti a dotazy, hodnotili příspěvky do stále celoplanetové soutěže ŠTĚSTÍ VŠEM. Dnes nic pozoruhodného. Čas od času však bylo třeba nahlédnout do informační banky Hlavního počítače, do níž ústily všechny údaje o práci vědců, a určit úkoly jednotlivcům, skupinám i celým oborům, přizvat odborníka, ať už stabilního senrevenského vědce, nebo někoho zvenčí, s nímž ovšem hovořili jen prostřednictvím Hlavního počítače... A čas od času bylo třeba i poohlédnout se po nástupci, i členové Kabinetu byli smrtelní lidé. To byl jeden z nejtěžších úkolů, protože nebylo snadné najít vhodného člověka. Nezřídka proto

přejímal členství syn od otce; byl už zvyklý na prostředí, neměl jiné přátele než rodiny ostatních členů, byl vychován k odpovědnosti, mlčenlivosti a k lásce ke Kvaře. Věděl, že někdo se musí obětovat, aby mohla šťastně žít. A kdo časem zjistil, že je práce v Kabinetu nad jeho síly, využil dobrodiní nejnovější medicíny a dal si sejmout paměť. Mohl pak prožít zbytek života, kde a jak se mu líbilo.

„Nesouhlasím,“ projevila konečně své mínění nejmladší člen, poprvé za půl roku svého členství. „Nesouhlasím, aby se nadále povolovalo bývalým členům snětí paměti a odchod do Senrevena. Slyšeli jste doktora Sciena? Není si jist. Stopy bývalé osobnosti, bývalého života, bývalých znalostí se mohou uchovat. A právě že to jsou jen stopy, člověk bez paměti se necítí vázán mlčenlivostí.“

Uvažovali. Chlapci, s nimiž si jenom popovídali před jejich propuštěním, nejevili mnoho takových stop. Pár základních všeobecných vědomostí, to bylo všechno. Rozloučili se s nimi bez váhání, nač jim upírat život v rodinách? Časem se z nich stanou spokojení občané, kteří si ani nevzpomenou na svůj dávný odpor k Hlavnímu počítači. Nemohou si vzpomenout. A bude-li někdo tak neodpovědný, že jim připomene jejich předchozí názory? Nápady, činnost? Ne, není nutné se toho obávat. Jednak mají ve vědomí zafixován strach z falešných kamarádů a důvěru k Hlavnímu počítači, jednak snad jejich známí pochopí, že ztráta paměti je i trest. Ostatně zůstanou pod dohledem pověřenců, takže bude možné svěřit hochy včas lékařům k případné převýchově; pracovní terapie se výborně osvědčuje už celá staletí.

„Přesto... snad jsme je neměli pouštět,“ řekl předseda, „ne hned. Měli jsme vyčkat úspěšného přenosu, a ne se dát strhnout lidumilností. Škoda, že jsme tu od počátku neměli Sciena. Naši senrevenští lékaři sice dokázali daleko dříve než kdokoliv jiný snímat paměť, ale neuměli ji přenášet; ostatně to neumějí dodnes.“

„Takže?“ dovolil si nejmladší připomenout původní téma a předseda se ihned zorientoval.

„Vědí tedy ještě méně než doktor Scien, co snímají,“ pokračoval, aniž dal najevo, že slyšel otázku. Vždyť to vlastně byla troufalost, a nechtěl hned nejmladšího kárat. Snad pochopí sám. „Příliš jsme jim důvěřovali. Proto dávám hlasovat o návrhu nejmladšího člena.“

Odhlasováno. Zformulován a zapsán dodatek k základním pravidlům: Členu Kabinetu, který požádá o snětí paměti, bude

vyhověno, avšak musí nadále žít v Senrevenu a pod žádnou záminkou je nesmí opustit.

„Proč jsme nepovolali doktora Sciena už dřív?“ odvážil se nejmladší, povzbuzen úspěchem. „Neznali jsme jeho schopnosti?“

„Znali. Jenže...“ Předsedovi se nechtělo do vyprávění; nejmladší se najednou nějak moc projevuje, bude nutné ho co nejdřív zasvětit do senrevenského tajemství, aby trochu zkontroloval. A to je odpovědný úkol, k jakému je zapotřebí být svěží a plně soustředěný. Rozptylovat se vyprávěním?

„Nemám to vědět?“ Nejmladší byl v rozpacích, cítil předsedovu nelibost a nedovedl si ji vysvětlit. „V tom případě беру otázku zpět.“

„Máte nárok vědět všechno.“ Předseda vyzval jednoho ze starších, aby nováčka seznámil s případem Fan Enthuse, který se ještě nedávno zdál nadějí planety a po kterém dnes není ani stopy.

„Scien vedl Ústav pro výzkum a aplikaci nových metod v chirurgii a v kyborgických úpravách,“ začal vyzvaný ze široka. „Byl to řadový ústav, ale velmi dobře vedený. S výzkumem paměti se tu nepracovalo, ale ústav měl všechny předpoklady k jakémukoliv výzkumu. Proto jsme tam poslali Fana Enthuse, který se zabýval přenášením paměti. Podal totiž vynikající příspěvek do soutěže ŠTĚSTÍ VŠEM. Poskytl jsme mu pokusný objekt, samozřejmě aniž věděl, že jde o náš zásah. Další objekty si nacházel sám mezi umírajícími, ústav fungoval i jako nemocnice. Tak se dostal ředitel ústavu, doktor Scien, k přenášení paměti.“

Enthusův výzkum však nepokračoval dost rychle a ředitel Scien nechtěl dovolit další zkoušky na pokusném objektu. Podle něho to bylo zbytečné trápení pacienta. Když už se přenosy staly nacvičenou záležitostí, nač pokračovat? Mimochodem, pokusnému objektu dali jméno. On sám je patrně pokládá za pravé. Adam Antorp. Byly na něj postupně přeneseny desítky různých pamětí. Když i poslední byla snata, poslali jsme za ním pověřence; ten měl vyzkoumat, jestli v něm nezůstalo něco z původní paměti. Nic neshledal. Proto jsme neměli námitky, aby pokusný objekt dostal štítek. Potvrdili jsme i jeho novou profesi psychologa.“

„A tento pokusný objekt byl podobný případ jako chlapci, co útočili na Hlavní počítač?“ Byla to náhradní otázka. Nejmladšímu šlo o pojem „pokusný objekt“, ale v poslední chvíli ztratil odvahu a zeptal se na něco jiného.

„V podstatě ano. I když... Zkrátka Adam, říkejme tu tak i my, vždyť jsme jeho pravé jméno vymazali z knihy živých, Adam je zralý muž s mimořádnými schopnostmi. Pracoval rafinovaně, zprvu jsme ho dokonce měli za spojence. Byl to nebezpečný člověk. Proto jsme rozhodli dát mu sejmout paměť, a aby byl aspoň nějak užitečný, poskytnout ho doktoru Enthusovi. Škoda že jeho paměť neexistuje, byla by pro nás poučná.“

„Řekl jste, že ten Adam byl nebezpečný. Ted'... už není?“ Ve skutečnosti ho zajímalo, zda pokusný objekt dosud žije. Jak žije.

„Možná,“ ozval se předseda, „možná se opět stává nebezpečným. Nedávno jsme tu měli jeho návrh na kontrolu inteligence mladých občanů bez povinnosti. Vzpomínáte si? Nepadlo zde jeho jméno, soutěžní návrhy, jak víte, se posuzují anonymně. Ale kontrolovat štítky! Dáme ho sledovat. Co říkáte?“

Nejmladší sklopil hlavu. Dobře se pamatoval na Adamův návrh, líbil se mu. Byl by rád schválil kontrolu aspoň ve vzorku populace a nechápal, proč všichni hlasují proti. Vždyť opravdu jsou spousty nul a kontrola by byla užitečná. Neodvážil se však promluvit. Později, říkal si, až trochu vniknu do problémů spolupráce s Hlavním počítačem.

Ale mám čekat stále? Pokusný muž se mu zdál spíš moudrý než nebezpečný. Komu by kontrola uškodila?

„Vidím, že nesouhlasíte. Že se vám nezdá nebezpečný.“ Předseda se vševědoucne usmál. „Už při probírání jeho návrhu jsem si všiml vašeho nesouhlasu, i když jste mlčel. Nuže, je patrně na čase promluvit si o tom nejdůležitějším, o tom, co činí naši službu planetě tak nesnadnou. Potřebujete jiný zorný úhel pro posuzování. Náš zorný úhel.“ Odmlčel se, jako by nejmladšího odhadoval. Osvědčí se? Selže?

„Já jsem ještě neskončil,“ poznamenal vypravěč rozpačitě a předseda se zasmál. „To je ale smysl pro pořádek! Víte vůbec, kde jste přestal?“ Tvářil se pochvalně.

„Přestal jsem u pověření, který v Luceru zkoumal Adamovu paměť,“ odříkával, jako by se tomu byl právě naučil z paměti. „Aby zastřel pravý důvod své návštěvy, zabýval se i jinými věcmi, například... Měli jsme tam tehdy dva z těch kluků, co chtěli zničit počítač, tady bylo plno, tak jsme je rozstrkali po nemocnicích...“ Podíval se na předsedu. Měl bych to zkrátit, pomyslí si. Ale co vynechat?

„Pověřenec se zeptal také na ty chlapce, na doktora Sciena a na doktora Enthuse a jeho bratra. Scien totiž předtím odešel do

důchodu, protože... zkrátka neudržel Enthuse. Ten zmizel i s bratrem.“

„To je spletitý případ.“ Nejmladší byl zmaten, vůbec tomu nerozuměl.

„Je. Bratři Enthusové zmizeli zrovna ve chvíli, kdy jsme je potřebovali. Bylo zapotřebí nahlédnout do paměti těch chlapců, abychom pochopili jejich čin. Povolali jsme tedy doktora Sciena, ale ten se zhroutil. Enthusovo zmizení pro něj bylo příliš těžkou ranou.“

„Zhroutil se? Vždyť pracuje!“ Nejmladší chápal stále méně, oč jde.

„Teď ano, teď pracuje. Ale hned nemohl. Poslali jsme ho na léčení do vienské nemocnice, protože se tam v té době objevili doktor Enthus se svým bratrem. Tak abychom je měli pohromadě.“

„A proč tedy u nás nepřenáší doktor Enthus? Scien je po zhroucení, a přece jen už je důchodce ...“

Vypravěč vzdychl. „Doktor Enthus a jeho bratr se tam objevili jako pacienti, ne jako lékaři. Občané je našli v hotelu Central nedaleko Vienu. Nepříčetné. Bratr Fana Enthuse, Viktor, už předtím nebyl zdrav... Oba, a také doktor Scien, byli pak léčeni podle instrukcí našich senrevenských odborníků. Scien se uzdravil a pracuje u nás, a ... bratři Enthusové zmizeli podruhé. Kdo ví, jak se jim to podařilo. Ze speciálního oddělení je těžko ...“

„Těžko? Když se někdo uzdraví...“

„Podle lékařských zpráv nevypadali na uzdravené.“

„A ... co dál?“

„Dál? Nic. To je celé. Po Fanu Enthusovi a jeho bratru jsme vyhlásili pátrání, jednak veřejné, jednak tajné. Speciální oddělení v nemocnicích spadají přímo pod pravomoc Hlavního počítače, jak snad víte; duševní zdraví je příliš...“ Mávl rukou. „Zatím se ani jeden z nich nenašel.“

„Druhá část vyprávění se vám moc nepodařila, pane kolego,“ neodpustil si předseda dobromyslnou kritiku.

„Já vím.“ Ano, byl si vědom nepřehlednosti a neúplnosti svého sdělení. A znal i příčinu. Byl rozrušen v očekávání příštích okamžiků; vždyť jen proto se hlásil o dokončení své řeči, aby ty okamžiky oddálil, aby si aspoň trochu zvykl, že přijdou. Jak bude reagovat nejmladší? S každým to prožíval znovu, každému v duchu přál, aby vydržel. Vzpomínal na své vlastní pocity při onom dávném zasedání, když poprvé uslyšel ortel. Málo chybělo, a byl by rozmnožil smutné řady těch, kteří ho neunesli. Kterí dožili nebo ještě dožívají jako

nepřičetní šílenci, kdesi ve vzdálených útrokách Senrevena, protože odmítli možnost dát si sejmout paměť.

„Budu stručný,“ řekl předseda a obrátil se k nejmladšímu. „Jde o štafetu, kterou si už věky předávají pouze členové Kabinetu Hlavního počítače. Nikdo jiný. o ní neví a nesmí se dovědět. Proto nesmíme opustit Senreveno; i členové Kabinetu jsou lidé, a i když jsou odpovědně vybíráni, mohou někdy podlehnout lidské slabosti, touze se světit.“ Usmál se, aby setřel váhu svých slov, ale ihned pokračoval:

„Nejdříve složte přísahu.“

Všichni povstali a předseda odklopil část svrchní desky stolu. Vyndal prastarý svazek kvarských Análů, na nějž už přísahaly celé generace, a pomalu předříkával slova přísahy. Nejmladší je opakoval a po něm všichni sborově, na znamení, že ho nenechali osamělého v plnění závazku mlčenlivosti, rozvahy a obětavosti.

„Kritériem všech mých činů budiž jen štěstí Kvary,“ končil téměř dojat nejmladší člen a sám uložil Anály pod desku stolu. Nato všichni opět usedli.

„Štafeta, kterou vám nyní předám, ale na niž nejste sám,“ pokračoval pak předseda, „je vědomí, že naše Kvara pomalu umírá. Její nemoc je zhoubná a jmenuje se mutace. Ještě pár generací a je po všem. Poslední z našich potomků dožijí jakýmsi vegetativním životem, budou-li ho schopni. Vlastně... budou-li za několik desetiletí vůbec nějakí potomci.“ Pozorně sledoval výraz nejmladšího. „Vidím, že máte pochybnosti. Proč by nebyli potomci, říkáte si v duchu.“

Usmál se, vida překvapený souhlas v jeho očích. Přesně to si myslel. Proč by nebyli potomci?

„Už teď udělujeme dost vysoké odměny těm občanům bez povinností, kteří se rozhodnou nemít potomstvo. V rámci boje za lepší složení společnosti brzy odměny ještě zvýšíme. Málokdo odolá. Uvážíme-li, že občanů bez povinností je rok od roku vyšší procento, snadno si spočítáte, jak tím bude zrychleno vymírání. Bezbolestně, humánně. Příjemným, řekl bych radostným způsobem.“ Znovu se usmál, bylo zřejmé, že mu taková vyhlídka působí potěšení.

„A... ti poslední...,“ odvážil se nejmladší, „nebudou trpět hladem? Zimou?“

„Zapomínáte na naši vyspělou výrobu, pane kolego! Už dnes je téměř automatická a ještě se zdokonalí. A nebude-li nikdo pěstovat obilí a nikdo chovat domácí zvířata, nic se nestane. V několika továrnách máme zavedenu výrobu potravin syntetickým procesem. Konečně i sbírat lesní plody, hmyz a

ještěrky se začíná doporučovat pro upevnění zdraví. V průběhu příštích sto padesáti let si lidé zvyknou, že i tím se lze uživit. To pro případ, že by někdo z neznalosti nebo ze zloby zastavil, případně zničil automatický tovární provoz. Na všechno myslíme. I na to, že požíváním zmutovaných lesních plodin a drobných živočichů se patrně prohloubí i mutační proces v lidech, což uspíš zánik.“ Zesmutněl, jak se hodilo k situaci. „Tomuto osudu nelze uniknout. I kdybychom uměli sestrojít kosmické lodi a najít si ve vesmíru nový domov, nebude to nic platné. Mutace je v nás, všeobsáhlá celoplanetová mutace, už si ji neseme v genovém vybavení. Zasáhla nás hned po příchodu na tuto planetu příliš silná radioaktivita, a s námi byla zasažena zvířata, hmyz, rostliny, všechno živé.“ Zmlkl. Bádal v tváři nejmladšího člena.

„Vidím na vás, co chcete namítnout. Nestálo by to za pokus? Odpovídám: Nestálo. Není na to čas. Nejsou síly. Náš velkorysý podnik by se nedal udržet v tajnosti, protože vědní obory by musely začít spolupracovat. Prolínat se. Lidé by pochopili. Umíte si představit, co by nastalo? Zmatek, zoufalství... Nikdo už by se nedokázal radovat...“

Předseda potřásl hlavou. Sáhl po sklenici, aby si svlažil vyprahlé hrdlo, byla však prázdná. Nezazvonil na sluhu, v této chvíli nebylo vhodné nechat vniknout do mysli nejmladšího rušivý prvek. Pokračoval:

„Naším úkolem je takové situaci zabránit. Postarat se, aby lidstvo prožilo své poslední období v klidu a ve štěstí. Aby si nikdo nedělal starosti o své děti a vnuky.“

Znovu zapátral v obličeji nejmladšího. Kývl.

„Opět ve vás čtu, pane kolego, tentokrát otázku, jak to víme. A proč jenom my? Nás dvanáct a už nikdo na celé planetě? Odpovídám: Před osmi sty lety shromáždili vědci všechny dostupné údaje o zdejší atmosféře, půdě i o všem, co tu žilo, a svěřili je Hlavnímu počítači, protože existovalo jisté podezření, že něco není v pořádku. Počítač údaje vyhodnotil a sestavil prognózu. Život lidstva na Kvaře odhadl na tisíc let, a zároveň předpověděl, jaké změny postupně nastanou. Zprvu neznatelné. Posledních sto padesát let má být obdobím prudkých mutací.“

Znovu mimoděk sáhl po sklenici. Zavrtěl hlavou na snahu několika členů zazvonit na sluhu. S povzdechem opět promluvil.

„Ta etapa už nastala. Proto jsme loni svolali konferenci biologů. Nejen abychom získali nová data pro Hlavní počítač; předem jsme věděli, že se prognóza potvrdí, a potvrdila se

beze zbytku; mohli jsme jen odškrtnout, které odchylky už se projeví. Ale hlavně bylo zapotřebí uklidnit biology a snad i další občany, kteří si mutací povšimli. Jak víte, jménem Hlavního počítače jsme publikovali výsledky celoplanetové konference, jistě jste i vy tehdy sledoval televizní přenosy. Ano, objevila se nesnáze, vývojové odchylky, mutace. Ale dá se jich využít k prospěchu lidstva, zatím aspoň v botanice. Vzpomínáte si? Aktivace genetického kódu původní kvarske metlice, křížení, šlechtění... A máme pšenici o několika klasech! Viděl jste snímek? Hlad navždy zažehnán!“

Zasmál se, nejmladší se tvářil naprosto nechápavě.

„Proč tedy truchlíme nad budoucností planety? Jistě, hlad je zažehnán, ale nejsou zažehnány mutace. Vždyť ta mnohoklasá pšenice je zhoubná mutanta! Vyvolává změny v lidském organismu, působí odchylky ve vývoji... Proč myslíte, že se tak množí občané bez povinností?“

„Ale...“ Nejmladší trnul. „Ale tenkrát...“

„Vím, co máte na mysli. Odpovím. Když tenkrát před osmi sty lety Hlavní počítač vyřkl ortel nad touto planetou, bylo u výstupu dvanáct programátorů. Těch dvanáct si přísahalo, že údaje nezveřejní, ba nesdělí je ani nejbližším spolupracovníkům. Co když se někde udělala chyba?“ Usmál se. „To jste chtěl namítnout i vy. Každý nový nejmladší se brání, každý doufá v chybu počítače. I tehdejší programátoři v ni doufali. Sedm let sbírali doplňující údaje, potom opakovali zadání. Počítač jen zpřesnil některé body prognózy. A když se ani po dalších sedmi letech nedočkali jiného výsledku, zablokovali centrální mozek počítače, aby se jeho sdělení nedostalo do nepovolaných rukou. Byli to nejlepší kvarští programátoři, a tak se nikdo nedivil, že si začali říkat Kabinet Hlavního počítače.“ Odmlčel se. „Dál už to znáte z Análů.“ Konečně zazvonil na sluhu.

Křídově bílá tvář nejmladšího zůstala vážná, nebylo v ní však zoufalství ani zmatek. Jen stopa jakéhosi vzdáleného údivu.

Napětí ostatních členů povolilo, strnulá záda se uvolnila. Sluha přinesl podnos plný sklenic s pěnivými nápoji.

Na předsedu pokyn vyšel celý Kabinet bočním vchodem do zahrady. Patřila k zasedací síni a kromě členů Kabinetu směl do ní vstoupit pouze zahradník, a to v době mimo zasedání. Jako zasedací síň i tato část zahrady měla zvukotěsné stěny. Hovor mohl pokračovat.

Nejmladší mlčel. Není možné, aby se nedalo nic dělat, myslil si, ale nedal to najevo. Rozhodl se nejdřív pár týdnů

přemýšlet a pak... Nedovolil myšlence, aby se dokončila, předseda by mu ji možná zas vyčetl z tváře. Jak rád by byl teď odešel přítomnost ostatních mu znemožňovala, aby byl sám sebou. Věděl však, že nesmí. Byl ukázněný. A nechtěl ztratit jejich důvěru, byl si jist, že ji bude potřebovat.

Beze slova sledoval další jednání, vlastně jen volný rozhovor, určený zřejmě speciálně jemu. Proč by jinak mluvili o obecných věcech? Musíme se na svět dívat z jiného zorného úhlu než ti, kteří nevědí. Protože víme. Protože jsme odpovědní za štěstí planety. Sloužíme jí, v nejlepším smyslu slova jí sloužíme. Celé Kvaře. Ne jednotlivcům, i když vlastně i jim ...

Ano, musím si osvojit jiný zorný úhel. Zorný úhel Hlavního počítače?

Vtom si všiml, že se na něho předseda opět pátravě dívá. Proběhlo jím nepříjemné zachvění.

„Nebudte tak nesmělý, pane kolego.“ Předsedův hlas zněl přátelsky. „Proč se nezeptáte, máte-li nejistotu?“

„Já ... To se časem upraví samo. Postupně se stejně všechno dovím.“ Nejmladší cítil, jak se do něho vkrádá strach. Co ze mne tentokrát předseda vyčetl?

„Jenže zatím se ve vás usadí pochybnosti. Z pochybností vyroste nedůvěra a od ní je už jen krok k zatemnění mysli. Neradi bychom vás ztratili, pane kolego.“

„Ale já jsem si ještě neformuloval žádnou otázku.“

„Zformuluji ji tedy za vás: Netuší lidé přece jen, co je čeká? Odpovídám: Netuší. Plyne to ze všech návrhů na zlepšení kvárských podmínek, které se neustále scházejí do soutěže ŠTĚSTÍ VŠEM. I Adamův návrh o tom svědčí, soutěž je vynikajícím a nepřetržitým prověřováním myšlení našich občanů. Nadto se z nich dovíme i mnoho o nedostatcích a chybách a můžeme je napravit. Kdyby ti nešťastní chlapci místo útoku na počítač byli podali příspěvek do soutěže, věděli bychom, co se jim nelíbí.“ Pokrčil rameny. „Takhle jim musíme snímat paměť a pouštět je domů jako občany bez povinností.“

Prohlédl si nejmladšího a s uspokojením konstatoval, že má v očích radost. Zodpověděl jsem jeho otázku, myslil si.

Radost nejmladšího člena však pramenila z něčeho jiného. Nevidí do mne, opakoval si uklidněné, nechte mi v tváři! A náhle uvolněn a beze strachu, dovolil si poodvést řeč ještě dál od svých myšlenek.

„Nemáme dost vědců? Bylo by snad možné přimět chlapce k výpovědi jiným způsobem.“

jistějším,“ dodal, a ani v duchu se nezačervenal. Udržet si důvěru, to je první podmínka úspěchu. Sice dosud nevěděl, co podnikne, ale půdu je nutné chystat včas.

Jedenáct členů zavrtělo hlavou.

„Máme vědce. Zabývají se však jinými věcmi. Naši předkové dodrželi požadavek první kvarské generace neužívat omamných prostředků, s výjimkou těch, které uklidňují nebo potlačují bolest. Nemáme vyvinuty účinné látky.“ Předseda se zamyslel. „Škoda, vidíte. Otočníkům jsme mohli dát injekci, a věděli jsme všechno.“ Náš nejmladší má inspirující nápady. Proč vlastně ty látky nevyvinout? Zákon proti nim není, omezení se dá pro dobro lidstva posunout. Nebo zrušit. Člověk musí mít odvahu upustit od starých tradic, když to vyžaduje výjimečná situace. A jak se s uspokojením díval na nejmladšího, připomněl mu náhle doktora Enthuse. Táž urputná snaha dobrat se závěrů, poznat, dovědět se, prospět... Výborně! Použitím omamných látek by se dal podstatně vylepšit i Enthusův soutěžní návrh!

„Kolegové! Musíme najít doktora Enthuse!“ Rozhlédl se. „Ano, máme Sciena, ale sami vidíte výsledky. A pak, a to hlavně, jenom Enthus je schopen znovu objevit dávno zapomenuté znalosti. Víte, oč rychleji bychom dosáhli cíle? Štěstí všem!“ zvolal pateticky a znovu se rozhlédl.

Vnímal obdivný souhlas a okříval v něm.

„Doktor Enthus možná tuší neodvratnou budoucnost naší planety,“ ozval se jeden z členů. „Jeho návrh je už tak velmi radikální. Občané by zánik svého lidství ani nezpozorovali.“

„Tím spíš ho musíme najít.“ Předseda si změřil mluvčího krátkým ostrým pohledem. Jeho poznámka se mu zdála nepatřičná, vycítil v ní něco jako námitku. Ne, námitky mu nebyly po chuti.

Nejmladší si oddychl, že konečně přestal být středem pozornosti, ale co slyšel o doktoru Enthusovi, v něm vzbuzovalo obavy. Kéž ho nenajdou!

Hlasy jednotlivých členů k němu doléhaly jako přes sklo, Enthus určitě netuší, biologové možná tuší, nebo tušili a loňská konference vyvrátila každé podezření... dílčí úspěchy, obrovský ohlas veřejnosti, zvláště vyhlášení dalšího svátku, Dne kvarské vegetace, přijali všichni s nadšením, každý svátek je přece symbolem vyřešení nějakého problému ... Jako ve snu se přenesl do loňského roku, do doby, kdy jako každý obyčejný občan sledoval konferenci u televizoru, pyšný na kvarskou vědu, na Hlavní počítač... Já ovšem nejsem biolog. Ale biologové z celé planety? Tolik biologů neprohlédlo ...

Jeho nezaostřený pohled a pochybovačný výraz upozornily předsedu, že je opět třeba něco vysvětlit. Netroufal si však nadále riskovat. Kdyby neuhodl otázku, nejmladší ztratí právě získanou důvěru. Důvěru? Jenom důvěru? Ztratí přede mnou pocit průhlednosti spojený s trochou úcty a strachu. Je velmi snadné udělat chybný tah, oslabit svůj vliv, své rozhodující postavení, svou moc. Ale tahle partie je celoživotní a chybný tah už by se nedal napravit. I mé zásluhy by padly, kdo by si pak ještě vzpomněl, kolikrát jsem vyřešil svízelnou situaci, kolikrát jsem zachránil... odstranil překážky, rozhodl, když si nikdo nevěděl rady... i to, že jsem to byl já, kdo svolal konferenci biologů, by se zapomnělo. Kdyby se mě – kromě samozřejmě úcty – všichni trochu nebáli, kdyby zmizel jejich pocit, že do nich vidím, ztratil bych ... Ne, své místo prvního mezi dvanácti bych si uhájil. Ale moc? Věděl, že nezbytně potřebuje k životu vědomí moci. Absolutní moci. Jeho velitelský duch se vzpíral nutnosti být nadosmrti anonymní, uzavřen v Senrevenu bez možnosti ukázat se davům a dát se oslavovat. Jediným lékem bylo vědomí moci. Oprávnění říci: Já jsem Kabinet, já jsem nejvyšší hlava Kvary. A to oprávnění si za každou cenu musel udržet.

„Nač se chcete zeptat, pane kolego?“ Promluvil tónem, který naznačoval, že to stejně ví.

Nejmladší se dal zlákat. Mám-li právo na všechny informace

...

„Když mělo tolik biologů příležitost sdělit si navzájem svá pozorování, objevy a dohady.. Nepokračoval. Nenapadlo ho, čím nahradit slovo lest. Podvod? Kamufláž?

Předseda však odpovídal, vlastně něco takového čekal.

„Vždyť se pracovalo v přísně oddělených skupinách! Nikdo neměl možnost poznat něco z oborů mimo svou specializaci. Ani při konferencích není přece možné porušovat základní pravidla. Podle ústavního zákona číslo dvě se výsledky všech výzkumů už celá staletí odevzdávají přímo Hlavnímu počítači, to jest nám. Senreveno je *velké*, i my máme své vědce; dovedou zhodnotit a uplatnit příliv informací. Samozřejmě neopouštějí Senreveno.“ Předseda se zasmál. „Nebojte se, předkové mysleli na všechno. Optimálně vyřešili situaci. Na nás je jen, abychom udržovali jejich kurs. Uvažte sám, jak prozíravé bylo nedopustit žádný mezioborový vztah! Povolte informace mezi obory – stačilo by možná povolit sňatky mezi lidmi nestejných oborů – a za pár týdnů se Kvara doví, co jí hrozí. Naštěstí žádného vědce nenapadne porušovat základní ústavní zákony, hlavně z úcty k předkům a z důvěry k

Hlavnímu počítači. Jeho mýtus je nám největší oporou, lidstvo se s ním cítí bezpečně a šťastné.“

„Mýtus? Proč mýtus?“

„Nezapomeňte, že jádro Hlavního počítače nepracuje. Že prvních dvanáct zablokovalo jeho možnosti. Svým nástupcům nenechali klíč k odblokování. Jen přídatných struktur stále používáme, jsou na ně napojeny i automatické výrobní linky. Také se tomu naučíte, ostatně jste už s některými pracoval, ještě jste ani nebyl členem Kabinetu.“

„Jinými slovy, Hlavní počítač jsme my?“

„Zvláštní vyjádření. Ale v podstatě máte pravdu. Fungujeme místo jeho jádra. V této funkci řídíme ministerstva a zveme ministry na pravidelné porady. Po dnešním poučení i vy už můžete pozvat ministra vzdělávání, kterého jste zdědil po svém předchůdci. Odpoledne vás kolegové seznámí s mechanismem rozhovoru.“ A hned na dva kývl, že to bude jejich úkol.

Pohlédl na hodinky a dal pokyn k návratu do zasedací síně. Byl by rád zůstal o chvíli déle v zahradě, potřeboval si odpočinout, aspoň chvíli se tvářit jako vyčerpaný stařec, a ne jako svěží, neunavitelný vládce Kabinetu; tvářit se tak jen sám pro sebe, povolit napjaté svaly. Avšak neudělal to. Hnal ho strach, že by při něčem důležitém chyběl. Že by se rozhodlo bez něho.

Na programu bylo pravidelné hlášení, směs nejružnějších zpráv, o novém typu zubní protézy, o extrémní tržbě v obchodním domě, o zlepšené verzi videofonních nahrávek, o výsledcích studentských soutěží, zkratka všechny novinky, jak je natočili zpravodajové televize, jak je zachytili pověřenci vyčlenění pro stálý průzkum veřejného mínění, a konečně jak je zaznamenali občané snažící se poskytnout Hlavnímu počítači maximum informací. Členové Kabinetu vyčleňovali zprávy vhodné pro veřejné vysílání, vyškrtávali zbytečnosti a zbytek ukládali do senrevenských archivů. Novinky z vědy a techniky se v těchto hlášeních nevyskytovaly, Hlavní počítač je získával jinými kanály a záznam byl automatický.

Jediný, kdo se dosud na pravidelné hlášení těšil a sledoval je s pozorným zájmem, byl nejmladší. I dnes. A když zaslechl o tajemných cizincích v Ohaji, vzal si zprávu k prostudování. Měl na to právo, jako každý člen Kabinetu. S výsledkem ovšem musel později seznámit i ostatní členy; zásada, že všichni mají vědět všechno, se dodržovala bez výjimek.

Proč ho zpráva zaujala? Těžko by odpověděl. Něco se děje, říkal si a měl radost. Člověk bez štítku a bez peněz tajemně zmizí před očima všech... Datum zprávy ukazovalo, že si občan dost dlouho rozmýšlel, zda ji poslat. Příhoda se odehrála v blízkosti svatyně Hlavního počítače... Báł se občan, že ho tou zprávou urazí?

Urazit Hlavní počítač! S chutí by se byl zasmál, ale vlastně to vůbec nebylo k smíchu. A mechanismus rozhovoru s návštěvníky zvenčí, to už bylo úplně k pláči.

Stáli v místnosti bez nábytku, vypadala jako strojovna. Přes půl volné stěny televizní obraz zachycující jinou prázdnou místnost; na polici jakýsi podivný přístroj. Starodávný telefon?

„Máte pravdu, v podstatě je to telefon. Sluchátko snímá zvuk z místnosti zachycené na obrazovce. Pozor!“

Obraz se prosvěttil, v přenášené místnosti se otevřely dveře a objevil se jeden z členů Kabinetu.

„Vidíte mě? Slyšíte?“ zeptal se.

Nejmladší vzal telefon a podle pokynu promluvil do jakéhosi cedníku.

„Ano, vidím a slyším.“ Jeho hlas zněl kovově, nelidsky, až se ho lekl.

„V pořádku, i já dobře slyším. Zkouška skončena.“ Muž zamával na pozdrav a vyšel z místnosti. Obrazovka potemněla.

Pak se to celé opakovalo ze záznamu s vysvětlením, že všechny rozhovory s lidmi zvenčí se zaznamenávají a nastálo ukládají pro případ potřeby.

„A nemohu s tím ministrem hovořit normálně? Třeba ho pozvat do zahrady?“ Nejmladšímu se „mechanismus rozhovoru“ nelíbil.

Odpovědí mu byl smích. „Nepochopil jste dvě základní věci! Jednak členové Kabinetu se nikomu neukazují, jednak pozvaný host si musí odnést přesvědčení, že mluvil s počítačem. Proto ta transformace hlasu.“

Nejmladší se už na nic neptal, nic nenamítal, a ačkoliv se mu chtělo utéci, poslušně se s kolegy vrátil do zasedací síně, aby spolu s předsedou připravil rozhovor s ministrem. Kéž by se s ním mohl setkat osobně! Podiskutovat o vzdělávání a zmínit se o Adamově návrhu! Co by řekl odborník, nezasvěcený do senrevenského tajemství? Á úplně na konci bylo ještě jedno přání: Kéž ministr pozná, že nemluví s počítačem!

A co když ten trapný trik prohlédne každý návštěvník? Nedá to najevo, protože se za nás stydí? Protože se nás bojí? Co vůbec vědí kvarští občané o Kabinetu?

Ještě v noci uvažoval, snažil se najít logiku těch podivných tradic, ale nenacházel. Proč by musely platit výsledky, které počítači vyšly před osmi sty lety? Vyvodil je z tehdejších dat, ale od té doby se třeba mnoho změnilo. Jistě, když tu předkové přistáli, planeta měla dost vysoký stupeň radioaktivity. Jenže do dneška se podstatně snížil! Postupné snižování bral počítač v úvahu, odpoví mi předseda. Jako by se příroda chovala podle šablony! Copak členové Kabinetu neznají základy přírodních věd? Každý dvanáctiletý občan s povinnostmi už je z nich zkoušen!

Že se závěry Hlavního počítače potvrdily při loňské konferenci? Kdo ví, jak to Kabinet zjistil, když je centrální mozek počítače zablokován. Možná jen podlehlí předsudkům, viděli, co vidět chtěli. O čem byli přesvědčeni, že to uvidí.

I vzrůst počtu občanů bez povinností mám pokládat za důkaz, že spějeme k zániku? Adamův návrh je zamítnut možná ze strachu, že by ten vzrůst nepotvrdil! Třeba to s nulami není zdaleka tak zlé, nevzdělavatelných je méně, než myslíme ... Ten Adam asi všelicos ví, přestože nemá osobní paměť. A zřejmě není nebezpečný Kvaře, ale předsudkům Kabinetu. Ohrožuje splnění prognózy Hlavního počítače.

Nejmladší člen Kabinetu stál u okna, umělý vánek ho ovíval letními vůněmi a připomínal, že senrevenská zahrada je pouze obrovský skleník. Vždyť je teprve jaro! Ale my zřejmě nesmíme přijít do styku ani se vzduchem, který dýchají obyčejní občané. Jsme snad jiný druh?

Zavřel okno, letní vůně ho dráždily. Čím jsem jiný než oni? Jen tím, že znám něco, co oni neznají. Co možná ani není pravda.

Ale přísahal jsem, že budu pracovat pro jejich štěstí. Splním přísahu, i když jinak, než se domnívají ostatní členové Kabinetu.

V. NEVIDITELNÍ

Neviditelní, chránění paprskolomem výsadkového člunu, sestoupili níž a pomalu zakroužili nad městem. Podle mapy planety, zaznamenané v seřazovací hale Senrevena, se město jmenovalo Vien. Mluvilo se tu jazykem, k němuž patřilo i několik slov odvozených z pohybu dvojích dětských rtů.

Ne že by tentokrát štáb dal na Gabrovo tušení. To jen Arc byl od počátku přesvědčen, že je zbytečné shánět důkazy; jemu stačila vizitka na klopě vedoucího, který se nad nimi slitoval a

vzal je se svou skupinou k Hlavnímu počítači. Na vizitce bylo jen jedno slovo: VIEN.

Rapho nevěřil ani Gabrovu sluchu. Poznat jazyk, jímž mluvila skupina, v podivných slabikách strojové nahrávky, k tomu je zapotřebí notné dávky fantazie. Nebo tušení. Rapho však nechtěl ani jedno uznat a neuvěřil, dokud počítače nepořídily překlad. Dokud nevyslechl smysluplný rozhovor:

„Teď to neotvírej, Despere! Slyšíš? Začíná vrnět.“

„Pust', jen se na ni podívám.“

„Ale třeba si dobíjí baterii světlem. Uletí nám!“

A že z těch několika vět nebylo jasné, zda se sondou zabývali i dospělí a co z ní vyrozuměj li, byla rychle schválena další fáze výzkumu, ani se velitel nemusel namáhat s přesvědčováním. K jeho velké úlevě se nikdo neoháněl tvrzením, že výprava už splnila stanovený úkol. Podivnosti planety strhly celou posádku a každý byl najednou zvědav.

Teď tedy kroužili nad Vienem a napjatě pozorovali krajinu. Po krátké úvaze zamířili k severozápadu, kde byl hornatější terén. Sonda letěla od jihovýchodu, snad tedy poznáme místo jejího přistání i podle nejasného obrazu, který zaznamenala.

Konečně se zdálo, že se blíží ke stejnému seskupení vrchů, ke stejné položenému údolí, a člun se snesl. Dost daleko od Vienu, poblíž jiného velkého města. Mluví se tu ještě týmž jazykem? Doufali, že ano, ostatně brzy se přesvědčí.

Když technická četa připravila úkryt a výsadkový člun odlétl, rozdělili si úkoly. Čtyři se podívají do města, dva do osady na opačné straně kopce.

Gabr s Arkem vyletěli na vznášedlech na temeno vrchu a pak raději vznášedla složili. Jen nebudit zbytečný rozruch neznámými dopravními prostředky.

Sotva udělali pár kroků lesní pěšinou, něco nad nimi zahučelo. Zvedli hlavy. Letadlo právě mizelo pod lesem.

„Vida,“ řekl Arc, „tady mají letecké spojení i mezi vesnicemi.“

„Zato jim tu chybí silnice a cesty.“ Gabr marně vzpomínal, zda z člunu přece jen nějakou cestu zahlédl. „Divná oblast.“

Letadlo už znovu jiskřilo v poledním slunci a po chvilce se sneslo do osady na planině uprostřed dalšího svahu. Průsekem Je bylo dobře vidět. Nikdo nevystoupil, nikdo nenastoupil; letadlo se sotva dotklo země, a hned zase plulo nad kopci. Na přistávací ploše po něm zůstala velká oranžová bedna. Přiběhli dva muži a postrčili ji k osadě. Rozjela se jako po kolečkách.

„Nějaká rozvážka.“ Arc schoval dalekohled, už nebylo na co se dívat. „Rád bych věděl, co v té bedně mají.“

„Jak tě znám, představuješ si ji plnou limonády. Vzal sis něco s sebou proti své věčné žízni?“

„Štítek!“ Arc zamával kartičkou. „Průkaz privilegované kasty této vlídné planety.“

„Jen aby ti byl co platný! Nezdá se, že by tu zrovna čekali na hosty. Jestli nás poženou jako ti vesničané u Ohaje...“

„Nepoženu! Když se takhle tváříš, všechno se podaří. Máš tušení? Že my dokonce najdeme ty děti!“

„Nevím,“ broukl Gabr, ale usmíval se. Tušení? Ne. Byl si jist, že hledané místo je někde tady.

Vešli do řidšího porostu a hluboko před sebou spatřili domy. Taková dálka? Co z člunu vypadalo jako mírné kopce, ukázalo se teď dost vysokým a srázným pohořím.

Jako by se domluvili, usedli na poražený kmen při pěšině a sáhli po dalekohledech.

Budovy měly nezvyklý tvar. Nikde dvorky, ohrady, nikde ovce ani kozy, žádná pole. Žádní lidé.

„Tyhle domy jsou buď továrny, nebo..“ Arc zmlkl. Němě upozornil Gabra na nepatrný pohyb v křoví u pěšiny. Někdo sem jde a nechce být viděn. „Zahlédl nás. Kryje se,“ zašeptal, ačkoliv na tu vzdálenost ho nemohlo být slyšet.

Gabr už také zpozoroval, že se cosi pohybuje za keři. Projel jím povědomý pocit. Tušení? Jistota?

„Moc velký není,“ řekl. „Je to dítě.“

Čekali. Nic lepšího nemohli udělat, jestliže je nechtěli zaplašit. A aby jejich vyčkávání nebylo podezřelé, rozložili na kmen mezi sebe ubrousek se suchary, jako že obědvají.

„To bude žízeň,“ uchichtl se Arc, jako by se na ni těšil.

„Mluvme nahlas,“ navrhl Gabr. „Mluvme nahlas zdejším jazykem. Aby nám to dítě rozumělo. Aby se nebálo.“

Arc souhlasil, ale neodpustil si poznámku: „Je-li ovšem zdejší jazyk to, co za něj pokládáme.“

„Pozor, už je blízko,“ šeptl Gabr a nahlas připojil kostrbaté slabiky čerstvě naučeného jazyka: „Je tu krásně. Cítíš tu vůni?“

Arc zhluboka vdechl. „Ano, hory jsou krásné. Vůně taky,“

Usilovně pokračovali v namáhavém nastavování neutrální konverzace. Neodvažovali se pohlédnout přímo ke křoví lemujícímu cestičku, koutkem oka však co chvíli zachytili sotva zřetelné rozkomíhání několika lístků. Opatrné kroky zanikaly v bzučení hmyzu.

Konečně!

Prudké zašustění, praskot rozhrnovaných větviček, a na pěšině stanul chlapec, podle Arkova odhadu mezi deseti a

dvanácti roky. Zůstal těsně u keřů, připraven znovu se schovat nebo utíkat k osadě. Měl k ní o pár kroků blíže než muži sedící na kládě.

„Kdo jste?“ zeptal se sice trochu vysokým, ale pevným hlasem.

„Lidé, kterým se líbí hory,“ usmál se Gabr, ale hoch se zamračil.

„Sem nikdo nesmí,“ řekl přísně.

„Ty jsi tu také,“ namítl Arc.

„Já patřím ke stanici. Ale cizinci tu nemají co dělat.“

„Proč si myslíš, že jsme cizinci?“ Oba se vytrvale usmívali, ale chlapec se nepřestával mračit.

„Protože nevíte, že se sem nesmí. Protože máte divný přízvuk. Protože jste se dívali dalekohledem.“

„To se taky nesmí?“ zasmáli se oba najednou.

Nedal se. „Zbytečně se namáháte. Na němčinu vám nikdo nenaletí.“ Stále měl ten zvláštní postoj, z něhož bylo možné okamžitě přejít do útěku.

„Nechceme, aby někdo naletěl.“ Gabr se díval do chlapcových ostražitých očí a rostla v něm jistota, že ty oči zná. I rty. Hlas se mu zachvěl. „Chceme se domluvit.“

„Esperanto by stačilo,“ ozval se hoch trochu udiveně a jeho tvář dostala přemýšlivý výraz. Zároveň z ní vyprchal poslední stín strachu.

„Tak. Esperanto říkáš.“ Arc měl chuť vstát, ale rozmyslil si to. „Tady se mluví dvěma jazyky?“

Chlapcovy oči zajiskřily. Jeho postoj se uvolnil. „Všude se mluví dvěma jazyky. Všude na Kvaře. Tedy... mezi vzdělanými lidmi. Esperanto je mezinárodní jazyk.“ Přistoupil blíž. Už vůbec nepomyslel na nebezpečí, táhla ho zvědavost. Jak to, že tihle podivní cizinci nevědí docela samozřejmé věci? Celá smršť nápadů a domněnek mu proběhla myslí. Tohle až povím Desperovi! A Bazileji!

„Kdo jste?“ A než si to stačil rozmyslet, vyhrkla z něho další otázka: „Máte vůbec štítky?“ Dodatečně se trochu lekl své drзости, ale cizinci jako na povel sáhli do kapes. Vytáhli štítky.

Užasle se díval na kartičky v jejich rukou a muži si uvědomili, že se štítky nepočítal. Nicméně schovat je bylo pozdě. Gabr mu je tedy podal.

Chlapec udělal ještě dva kroky a váhavě po nich vztáhl ruku. Vrátil je ještě užasleji. Velká černá nula mu vzala dech.

„Vy?“ Jeho pohled přeskakoval z jednoho na druhého. „Vy jste občané bez povinností?“ Proto neznali esperanto!

„Co je na tom divného?“ zeptal se Arc.

Hoch se vzpamatoval, do tváře mu vstoupilo rozhořčení. Měl na sebe zlost, takhle se zmýlit! Nebo je to kamufláž?

„Nestydíte se?“ řekl zajikle. Opět ustoupil. Jsem moc drzý, myslil si. Ale oni si o to koledují.

Gabr se zasmál. „To je ostuda, patřit k privilegované skupině?“

Další smršť nápadů, a hoch jako by něco důležitého pochopil. I on se zasmál. „A jaká!“ Vyndal svůj štítek a ukázal jim ho. Z ruky ho nepustil, ale nastavil jej tak, aby viděli červené P v pravém rohu nahoře. „Jenom neschopní mají nulu,“ řekl, „a vy to víte. Pro cizince je nula nejlepší.“ Nefantazírují? stačil si ještě pomyslet, ale bláznivá naděje ho úplně ovládla. Ten tajemný přístroj... Sonda? A teď jsou tady, ti, kteří ji poslali.

„Vy jste ze Země.“ Hlas se mu chvěl a v očích měl prosbu, aby jeho slova potvrdili.

S úsměvem zavrtěli hlavami, ale něco v jejich chování se zdálo prozrazovat, že to nejsou Kvařané. Rozhodl se zaútočit.

„Chytil jsem sondu,“ řekl vyčkávavě, všecek napjat. Proč by sem jinak chodili, kdyby s tou vrnící věcíčkou neměli nic společného? Dobře že nám ulítla, sdělila jim asi souřadnice. Něco se tu zkoumá ... Nedomyslel, protože jeden z mužů vyskočil.

„Tak tos byl ty!“ Arc jásal, my ale máme štěstí! „Ty jsi Desper?“

„Ajut.“ Podal mužům ruku. Na strach si ani nevzpomněl, pln zalykavé radosti. „Desper je ve škole, i Bazilea. Ale brzy přiletí, teď před zkouškami budou mít měsíc volno.“ Vlastně se chtěl vyptávat, jeho myšlení však bylo jako v šoku. „Proč se nepřiznáte, že jste ze Země?“

„Ty nejsi ze Země?“ odpověděl Gabr otázkou. Bylo mu jasné, co chlapce tak rozrušilo. Země, planeta C v soustavě R 17, rodiště téhle civilizace, se zřejmě chová macešsky. Nestará se o své daleké syny. A oni dosud po ní touží. I děti? Čekají pozemskou návštěvu? „Tady přece kdysi všichni lidé zahynuli.“

„Já vím. Kvara byla ještě dost radioaktivní, když tu naši předkové přistáli. Před osmi sty padesáti dvěma roky.“ Nebyl schopen uvažovat, posoudit situaci, klást otázky. Jen si muže prohlížel.

„Proč přiletěli zrovna sem?“ zeptal se Arc. Když už jsme tu, ať se poučíme.

„Neměli na vybranou. Startovali naslepo. Nebyli spokojeni s tím, jak to na Zemi vypadá. Na protest ji opustili,“ odříkával

Ajut jako při zkoušce, ale vtom se zarazil. Vždyť já je vlastně urážím! A jim to nevádí? Už si nebyl tak jist, že ti dva neznámí jsou Pozemšťané. Podle toho, jak se tváří... „O jejich cestě a přistání se vypravuje v Análech,“ dodal pro úplnost. Jeho vzrušení opadalo.

„O Hlavním počítači se tam nevypravuje?“ Arc zachytil Gabrův tázavý pohled, přišli jsme přece kvůli sondě, ne kvůli počítači. Co když nám to dítě uteče a nic se nedovíme?

Ajut však už odpovídal. Zprvu váhavě, ale za chvíli ho téma strhlo. Nadšeně vypočítával přednosti počítačového systému, kde vládne logika, objektivita a prospěch občanů, vzpomněl si na loňskou celoplanetovou konferenci biologů, kterou svolal, řídil a zaznamenával Hlavní počítač, v jeho paměti je všechno, co se stalo na Kvaře, jsou tam výsledky všech výzkumů, všechny vědecké práce, srovnané, připravené k použití v pravý čas. Hlavní počítač vybírá z každé skupiny možností vždycky tu nejlepší, neohlíží se na zájmy jednotlivců, proto nikdo nemůže získat nezasloužené výhody ...

Poslouchali pozorně, ale jejich sotva zatelný úsměv vyvolal v chlapci nelibost. Chvíli ještě mechanicky pokračoval, ale pak si náhle uvědomil, že mu cizinci připomínají jeho konzultanta. Ten se taky tak napůl povzbudivě a napůl shovívavě usmívá, když se něčím nechám unést. Zamračil se. Vždyť oni mě zkoušejí! A proč? Pozemšťané? Jak mě to mohlo napadnout! Spíš nějaká komise, kdo ví, co zkoumá Sonda, vzpomněl si.

I Gabr myslil na sondu. A když Ajut zmlkl, pospíšil si s otázkou, aby si Arc zase nevymyslel nějakou zbytečnost.

„Tebe zajímá biologie, jak vidím. Z loňské konference si všechno pamatuješ.“ Vlastně to nebyla otázka, spíš vějička, aby se Ajut chytil; aby se znovu rozpovídal.

„Loňská konference zajímala každého. Vždyť se týkala nás všech. Vyřešení výživy...“ Mluvil a horečně uvažoval, co po něm tihle dva neznámí chtějí. Přišli po stopě sondy a přitom se vyptávají jako při zkouškách... Že by měli za úkol prověřit mou žádost o přeskočení posledního předškolního roku? Zjistit, jestli budu schopen studovat se staršími? Pro jistotu zopakoval, co bylo publikováno o loňské konferenci, popsal původní kvarskou metlici, aktivaci genetického kódu a křížení s pozemskou pšenicí... Ale dával si pozor, aby nezacházel do podrobností. Aby neřekl ani o slovo víc, než mohl znát z televizních přenosů a komentářů. A když se Arc zeptal, jak je to s křížením ostatních plodin, Ajut se zasmál. Teď si byl už skoro jist. Jak to říkal konzultant? Nejde jen o nadání a píli, ale hlavně o to, je-li člověk zralý. Co znamená být zralý pro studium, pro odbornou práci? Chovat se jako dospělí vědci. To jest? Znat předpisy, samozřejmě. Znat meze vlastního oboru. Nebádat v cizích. A cizím z vlastního nic neprozradit.

To všechno mu bleskem projelo myslí, zatím co se smál.

„Tak vy mě chcete nachytat!“ Z radosti užil nevhodného, neuctivého slova, a dokonce si toho ani nevšiml. „Ale já znám zákony, i když ještě nechodím do školy. Nic odborného se ode mne nedovíte, ani kdybyste prosili.“ Teprve pak se lekl. Takhle mluvit s pověřenci!

Smáli se, i když to vůbec nebylo k smíchu. Gabr se v duchu otrásl, odborné znalosti jsou tu tajné? Právo znát všechno má zřejmě jen Hlavní počítač. A zač nás vůbec to dítě pokládá? Jako by nás podezíral... Ale z čeho?

„To my jen tak,“ řekl neurčitě a pokynul chlapci, aby si sedl na kládu mezi ně. „Můžeme si povídat o něčem jiném.“

„Já vím,“ Ajut usedl, však to stejně bylo jeho místo, jeho a Desperovo. „Přišli jste kvůli sondě.“ A sám před sebou se styděl, že ho mohlo napadnout něco tak nehorázného. Prověřit mou žádost! Osobně! Copak jsem tak důležitý?

„Máš pravdu. Děláme určitá zkoumání... meteorologická.“ Arc zachytil chlapcův udivený pohled a v duchu se klepl do čela. Nečeká, že mu prozradíme, co zkoumáme! Ale tím lip!

„A došlo k chybě,“ navázal Gabr. „Jedna sonda se ztratila. Pak se vrátila...“

„Porouchaná?“ Ajut se ohradil: „My jsme ji nerozebírali. Vůbec nic jsme s ní nedělali. A chytla se sama, do krabičky na hmyz. Jen jsme si ji chtěli prohlédnout. Nevěděli jsme, že patří Hlavnímu počítači. I když ... asi nás to mělo napadnout.“ Tvářil se téměř zkroušeně.

„Kdo ji měl v rukou?“ Gabr se snažil vystupovat jako autorita; nerad, ale je to nejjistější.

„Nikdo. Když Desper otevřel krabičku, sonda ulítla. Ani jsme ji pořádně neviděli.“ Bylo slyšet, že je mu to líto.

„A komu jste o ní řekli?“

„Bazileji, to je moje sestra.“

„Rodičům?“

„Měli jsme?“ Ajut už ztratil všechno sebevědomí. „Byli by ji odevzdali, a my jsme byli zvědaví, jak pracuje ... Promiňte.“

„Není co promíjet. O sondách neměl vědět nikdo. Tedy ani rodiče.“

„Ale mohli vám ušetřit cestu. Na Úřadě pro styk občanů s Hlavním počítačem by jim byli řekli, kam se má sonda poslat nebo odvézt. Takhle ztrácíte čas...“

„Ale ne, to je v pořádku, však tu sondu máme. Jen jsme chtěli vědět, co se s ní dělo,“ konejšil chlapce Arc. Sonda už ho nezajímala, měl na jazyku jiné otázky.

„A také, kdo o ní ví,“ dodal Gabr. „Tebe jsme si prozkoumali...“

„Tak přece!“ skočil mu Ajut do řeči, nenavykl si chovat se uctivě. Na stanici byl nejmladší a víc se mu promíjelo. Neuvědomoval si to. „Přece jste mě zkoušeli. Hned mě mělo napadnout, že jste pověřenci Hlavního počítače a ty štítky s nulou na mě jen hrajete. Jak byste se sem jinak dostali?“

Gabr se usmál, chlapec se mu líbil. „Ale neprozkoumali jsme Despera,“ pokračoval neoblomně, i když na něj Arc mrkal, aby už nechal výslechu.

„Za Despera ručím!“

„Za sestru také?“

Ajut váhal. „Já nevím. Ona..., ona má moc známých. A já ... já jsem jí nenapsal, že o tom nesmí mluvit.“ Byl v rozpacích.

„Ale když je to tak důležité, můžete se jí zeptat.“

„To také uděláme.“ Gabr vstával. „Kde ji najdeme?“

„V Ulemu, v koleji. Studuje biologii, jako Desper. Jsou tam oba.“ I Ajut vstal, nebude přece zdržovat pověřence.

Poděkovali. Požádali o mlčení. O sondě ani o jejich návštěvě se nesmí nikdo dovědět. Ajut slíbil.

A díval se za nimi, dokud nezmizeli v bezcestí pod vrcholem kopce. Potlačil chuť běžet zkratkou na druhou stranu a podívat

se, odkud a na čem startují. Kdyby ho zahlédli, určitě by se jim to nelíbilo. Meteorologická sonda... Zalitoval, že se smí věnovat jen jednomu oboru. Že z žádného jiného se kromě všeobecně známých věcí nikdy nic nedoví. Poprvé se mu to zdálo nespravedlivé.

Zatím Easané došli na vrchol. V hustém porostu zapnuli paprskolomy a neviditelní se mlčky vznesli. Za temenem bylo vidět do údolí, ale nevnímali krásu žlutě kvetoucích luk. Rychle se snášeli, jako by klouzali po vrcholcích stromů. Vešli do úkrytu.

Arc si namíchal limonádu a usedl na lehce pérující lehátko.

„Ten jejich Hlavní počítač je pěkné strašidlo,“ poznamenal mezi dvěma doušky. „Škoda žes tak překotně skončil. Byl bych rád viděl místní svatyni.“

Gabr se dodatečně lekl. „Naštěstí ses neměl čas zeptat! Co když jsou ty altánky jen ve městech?“

„No a? Byl by mi to řekl.“

„A začal by pochybovat! Nezapomeň, že jsme pro toho chlapce pověřenci Hlavního počítače! Zasvěcené osoby! Ještěže celý začátek pokládal za jakousi prošetřovací akci! Jinak ...“ Mávl rukou. —“Ale na ten počítač se musíme podívat. A přečíst Anály, seznámit se s kvarskou historií.“

„Dá-li se těm Análům věřit,“

„Naše počítače snad odliší výmysly od pravdy. Zaznamenals všechno, co to dítě řeklo?“

„Do písmene. Přehrajeme si to?“

„Až s ostatními. Jistě přinesou taky něco o zdejší Hlavním počítači.“ Gabr přecházel místností. Ač byl unaven, nedokázal si sednout. „Lidé ho tu uctívají, obdivují se mu, podřizují mu svou práci, přijímají od něho úkoly. A mám dojem, že se ho i bojí. Počítač s pravomocí diktátora. Vševědoucí počítač!“ Vrtěl hlavou. Existuje něco podobného i jinde? Sotva. Vláda počítače je galaktický unikát.

K večeru dorazili další čtyři z průzkumné skupiny a Neb s Koelem se hned s tajemnými pohledy pustili do přípravy večere. Příprava spočívala v tom, že vybalili krabičky a sáčky a naaranžovali všechno na talíře. Jen cosi v plechovce se muselo přihrát.

„Neotrávíme se?“ Arc si vybral nejmenší porci. Z kvarských pokrmů mu zatím nic nechutnalo.

„Bez starostí!“ Neb si vzal největší porci. Horké maso v omáčce se mu zdálo rajskou pochoutkou a zeleninové doplňky

se k němu výborně hodily. Však si nechal poradit od prodavače. Jen moučné výrobky nekoupil, neměl k nim důvěru,

„Rád bych věděl,“ řekl s plnými ústy, „proč si tu pěstují dvojitý typ obilí. Podle rozboru vzorků z prvního svazku sond ...“

„Odbornou přednášku si můžeš odpustit,“ přerušil ho Arc. „Co je na tom divného? Obilí pocházející ze Země si pěstují ze sentimentality, právě tak jako si ze sentimentality ponechali různé původní jazyky a esperanto mají jen pro mezinárodní dorozumění. A kvarské obilí, říkají mu původní metlice, mají zřejmě jako léčivo, pokud vůbec zjistili, že léčí.“

„To ses všechno dnes dověděl?“ divil se Neb.

„Něco i dřív.“ Arc odstrčil nedojedenou porci a Neb se smutně podíval za talířem.

„Schoval jsem si kousek žemle ze svačiny podávané v letadle.“ Konečně odtrhl oči od zbytku Arkovy večeře. „Kousek pečiva od oběda v restauraci u Senrevena. Kousek čehosi pečeného jsem sebral v Ohaji psu. Rozbor určil všechno stejně, obilí k přípravě pochází ze Země. V nemocnicích bych třeba našel chléb z kvarského obilí, z té modré metlice.“ Pokrčil rameny. „Byl bych čekal, že to lepší dají privilegovaným. Tedy i nám.“

Arc s Gabrem se zasmáli.

„Pěkné privilegium!“ Arc vysvětlil, co se dověděli od A juta. Přehrál rozhovor. „Ale pro nás je ta nula opravdu výhodná. Lepší nakupovat na falešný štítek než platit falešnými penězi.“

„Ale pak tu musí být spousta neschopných lidí!“ zvolal. „Kdekdo má štítek jako my! V autobuse platili jenom dva občané ze všech, co s námi jeli.“

„Schopní ve dne pracují,“ usoudil Gabr. „Zítra se vypravíme do divadla nebo na koncert, když už Koel obstaral programy. Možná uvidíme trochu jiný typ lidí.“

„Už jsme viděli,“ řekl Koel. „Po poledni jsme byli v divadle. Pokud vím, vstupné neplatil ani jeden divák. Zvu vás na představení.“ Poloprázdné hlediště. Několik mladíků bystrých tváří. Studenti? Možná ani studenti nemusí platit. A několik desítek starších občanů, kteří vypadají právě tak inteligentně jako studenti. Představení sledují se zájmem. Baví se, o přestávce živě komentují hru, herce, výpravu. Že by ta nula přece jen neznamenal nedostatečnou inteligenci?

Arc váhal. „Ajut nám řekl: Styďte se! jako bychom tu nulu měli vlastní vinou, jaksi naschvál. Třeba si určuje každý sám, je-li schopný, nebo ne. A podle toho to tu vypadá.“

„Těžko,“ vrtěl Gabr hlavou. „Spíš ten počítač ... Nevím jak, ale Hlavní počítač v tom má prsty. I rozdělení obyvatel do dvou kast je zřejmě jeho dílo. Něco tak zaostalého při vysokém stupni technické vyspělosti...“ Vzdychl, bylo mu líto Kvařanů; ať jsou, jací jsou, jsou to lidé. A vládne jim stroj. „Využívali vláda techniky, kterou nezná obyvatelstvo, pokládá se to za nemorálnost. Propast mezi vládci a poddanými se rychle prohlubuje, vyvolává zaostalost... Věda a technika znamená moc. A moc v rukou stroje...“ Trpce se usmál, ani slova nemáme pro takovou situaci, musíme personifikovat stroj, abychom ji vyjádřili.

„Zdá se, že zdejší občané se dobrovolně vzdali téměř všech vědomostí a veškeré moci ve prospěch stroje. Proč? Vždyť je to nemravnost v čisté, přímo krystalické podobě!“ Vzpomněl si na planety, kde se také obyvatelstvo vzdalo vědy a techniky; ale tam se vzdali všichni! Buď všichni, nebo nikdo, jinak vzniká tyranie. I když se v ní třeba někdo dobře cítí, je to zlo. Ponižuje člověka. Brzdí jeho vývoj. A tady? Tady dokonce poslouchá rozumný nerozumného, tvůrci se podřizují tomu, co zkonstruovali. Možná už ani nerozumějí programům, které kdysi vtiskli stroji... Rozhodl se.

„Navrhuji označit zdejší situaci za případ krajní nouze,“ řekl do ticha. „O zásahu se ovšem dohodneme teprve po přečtení Análů a po prozkoumání Hlavního počítače.“

„Souhlasím,“ zaznělo několika hlasy. Sledovali Gabrový úvahy a nemohli namítat.

„Nejdřív ale musíme dokončit, co jsme začali,“ poznamenal Rapho. „Bude třeba najít Ajutovu sestru a zjistit, kdo ještě ví o sondě. Co si o ní myslí.“

„Jistě, tohle nesmíme nechat náhodám.“ Gabr kývl na Arka. „Vypravíme se za ní hned zítra ráno. Snad ten Ulem najdeme.“

„V Ulemu jsme dnes byli my!“ Koel ťukl prstem do štůsku programů. „A nejen v divadle.“

Promítli záznam. Ulice, budovy, park s nezbytným altánkem s projekcí Hlavního počítače. Plán města na stěně čekárny u autobusového nádraží. Školy jsou nakupeny v jedné čtvrti, označeny zkratkami oborů. Výborně, dívku snadno najdeme!

Tak docela snadné to však nebylo. Především přišli v nevhodnou dobu a kolejni dozorce je odkázal na polední přestávku.

„Můžete s ní mluvit v době oběda, počkat na ni, až půjde, do jídelny.“ Mávl rukou směrem ke dveřím označeným nápisem JÍDELNA. „Teď je vyučování.“

Vyšli na ulici. Možná kdybychom se byli ohlásili jako pověřenci Hlavního počítače, byl by Ajutovu sestru zavolał. Jenže co kdyby chtěl vidět pověřenecký průkaz? Jistě něco takového existuje, jinak by si kdekdo mohl hrát na pověřence.

Bloumali městem. Prohlédli si muzeum vývoje přírodních věd, marně však hledali něco z nových výzkumů. Jako by fyzika končila objevem elektřiny a biologie objevem bakterií... A ty podivné letopočty? Samozřejmě, všechny objevy a vynálezy, které jsou tu popsány a doloženy nejružnějším materiálem, všechny pocházejí ze Země. Kvarská věda jako by neexistovala. Jen Hlavní počítač ví, zná, dokáže! Gabr už ho vnímal jako nepřítele, s nímž je nutné se utkat. Porazit ho. Odkázat do mezí, které mu jako stroji příslušejí.

Před východem našli zajímavé tabulky o kvarské populaci. Tohle není tajné? Skoro se tomu divili. Počet obyvatel, jednotlivé národnosti, průměrný přírůstek za rok, absolutní za osm set padesát let, křivka zvyšování průměrného věku obyvatelstva, dnešní stav.

„Devadesát dva roky, to není tak moc na tuhle planetu.“ Gabr se snažil upamatovat na údaje o Kvaře před tisíciletími. „Tři sta? Nebo víc?“ Vrátil se k tabulce. Při přistání zde byl průměrný věk šedesát sedm let. Tak nízké číslo jistě způsobily útrapy cestování, vždyť museli putovat aspoň sto let! Cestu mimoprostorem nemohli znát. Pozemšťané ji ještě ani dnes neznají. Kdo ví, co v tom je, že se dosud nepřizpůsobují. Nebo ano?

Obrátil se k Arkovi:

„Kolik říkal Ajut, že je mu let?“

„Třináct. Proč?“

„Vypadal starší. Menší, ale starší. A přitom se choval jako dítě.“ Pokrčil rameny, změny se zřejmě projevují různě. Jestlipak se jich obyvatelstvo neleká? Na rostlinách je musí pozorovat už dost dlouho. Nebo i tohle je doména Hlavního počítače? Podle Ajutovy zprávy o té biologické konferenci... Ale vždyť nic konkrétního neřekl. Tajné! Ještě že není tajné, jaký obor kdo studuje. Otočil se k východu. Abychom tu dívku nepropásli.

Přesně v půl jedné skončilo vyučování a žáci sbíhali po schodech nebo sjížděli výtahy rovnou do jídelny.

Easané čekali v hovorně, kam je poslal kolejný dozorce. Že jim dívku přivede, nahoru stejně nesmějí. Požádali i o Despera, pro jistotu.

Po chvílce oba vstoupili. Bazilea jen vzdáleně podobná svému bratrovi, ale v očích stejnou zvědavost, ve tváři stejnou bezprostřednost. Za ní o něco menší Desper, trochu nesvůj, s nedůvěřivým pohledem. Představili se, vlastně je oba představila dívka. A vy? říkal bezděčný pohyb její ruky.

„Pověřenci Hlavního počítače.“

Účinek těch slov Easany překvapil. Zmátl. Dívčina tvář ztvrdla, na líce jí naskočily nachové skvrny a rty se stáhly do vzdorovité linky. Hoch zpopelavěl, udělal krok dozadu a opřel se o dveře, jako by potřeboval oporu. Mlčeli.

„Dozorci jsme neřekli, kdo jsme,“ snažil se Arc, ale jeho sdělení zřejmě děti neuklidnilo. Zdá se, že v nich není jen strach, ale i odpor. Nenávist?

„Pojďme ven,“ rozhodl Gabr, protože se dveře pootevřely a dozorce nahlédl dovnitř. Běžná kontrola? Ale třeba by nás přes zeď poslouchal.

Děti se poslušně otočily a jako automaty kráčely chodbou a pak za roh do kolejný zahrady, chlapec o krok za dívkou. Zastavily se v odlehлém cípu u laviček.

Gabr jednu přitáhl a Easané na ni usedli, dětem pokynuli naproti, aby na ně dobře viděli.

„Jsem rád, že vás tu máme oba pohromadě,“ začal Arc, ale zřejmě to byl nešťastný začátek, protože chlapec se roztřásl a dívka se zamračila. Nespouštěla však z návštěvníků oči, docela jiné oči, než byly ty, jimiž na ně pohlédla poprvé, než se představili.

Něco není v pořádku, myslil si Gabr a snažil se přátelsky usmívat. Bylo to těžké; protože z dětí sálalo nepřátelství. Buď něco provedly ... Ba ne, tvářily by se jinak. Ale ten rozdíl, Ajut a tihle dva ...

„Přišli jsme kvůli výzkumu.“ Cítil, že se mu ten přátelský úsměv moc nedaří. Děti nereagovaly.

„Meteorologický výzkum,“ upřesnil Arc a dívčin pohled se odtrhl od Gabra a přešel Arka s nedůvěřivým údivem.

„To jen, abyste se nebáli,“ vysvětlil Arc a teď i chlapec k němu obrátil udivené oči. Co se děje?

Gabr zakašlal a Arc kývl, že rozumí. Nechováme se jako pověřenci. Raději ať se děti chvíli bojí, jen když se neprozradíme. Přenechal otázky Gabrovi.

„Při výzkumu byla chycena jedna naše sonda. Zjistili jsme, že se to stalo zde. Totiž, nahoře v lesích.“ Čekali něco jiného,

uvědomil si Gabr, jejich strnulost jako by se rozpouštěla. To je dobře. „S Ajutem už jsme mluvili, víme, že sondu viděl i Desper. Vrátila se nám sice neporušena, ale nesplnila svůj úkol. Tajný úkol,“ zdůraznil a zdálo se mu, že se dívka neznatelně ušklíbá. „Potřebujeme zjistit, komu jste o naší sondě pověděli.“

„Desper nikomu,“ ozvala se dívka. „Může odejít?“

„Zůstanu tady,“ zašeptal.

Chtějí jeden druhého chránit, uvědomili si Easané. Přestože se bojí, možná víc, než tušíme. Kdo ví, jaký důvod mají k takovému strachu, a přesto... Dívali se na děti s rostoucí sympatií.

„Jak chceš“ řekl Gabr, „samozřejmě můžeš zůstat.“ Pohlédl na Bazileu. „Kdo se tedy ještě dověděl o sondě?“

Dívka si skousla dolní ret. Měla na sebe zlost. Copak nemohla jednoduše zavrtět hlavou? Třeba by se tím spokojili! Sonda je stejně jenom záminka, když se jim vrátila, co ještě potřebují! Přece nebude říkat pravdu? Pověřencům! Těm se asi prostě musí zapírat a lhát! Avšak ať se jakkoliv ubezpečovala, že tentokrát je lež v pořádku, že lhát je jediné správné jednání a nelhat by byla špatnost, zrada, ohrožení mnoha lidí, přece to nedokázala. Nenacházela pro sebe omluvu, ale odpověděla, jak byla zvyklá. Pravdu.

„Několik mých přátel.“

Gabr vytáhl bloček a tužku, přestože Arc všechno nahrával. Musí vypadat důležitě, přiměřeně situaci. Pověřenci si jistě zapisují odpovědi vyslýchaných Zarazil se. Opravdu to vypadá jako výsledek, asi se jinak nedá... Přejímáme tu jeden nemrav za druhým. Ale co dělat?

„Jména, adresy,“ žádal.

Dívala se mu do očí. Cítil, že s něčím bojuje, její pohled měkl a tvrdl, ale neuhýbal. Mlčela.

„Jména, adresy,“ opakoval důrazně, strohým, přísným tónem. Zavrtěla hlavou.

„Proč ne?“ zasáhl Arc. „Pro nás je to důležité. Jen si s tvými přáteli popovídáme.“

„Není o čem. Sondu stejně neviděli.“ Vstala, ohlédla se po Desperovi. I on vstal.

Gabr pohlédl na hodinky. „Jděte se naobědvat. Bude-li zapotřebí, přijdeme znovu. Ale nikomu ani slovo!“

Děti se tvářily nevěřičně. Jako by chvilí váhaly, než se otočily k odchodu.

„Proč jsi je tak rychle pustil?“ Arc údivem mimoděk promluvil nově naučeným jazykem a Gabr týmž jazykem odpověděl:

„Mám plán.“ A vykročil za dětmi. Byly už daleko, snad neslyšely.

Bazilein jemný sluch však zachytil pár slabik. Domyslíla si věty. Desper odbočil k výtahu, že nemá hlad, ale Bazilea ho zadržela.

„Musíme se chovat úplně normálně, chápeš? Jako by se nic nestalo.“ Vtáhla ho do jídelny. „Jistě nás budou sledovat. Tady se domluvíme, v tomhle rámusu se naše hlasy ztratí, i kdyby měli kdovíjaké odposlouchávací zařízení.“

„O čem se domluvíme?“ odstrčil talíř, opravdu nemohl jíst. Bylo mu špatně z napětí a strachu.

„Co dál. Něco přece musíme udělat!“

Sklopil hlavu. Nemůžeme udělat vůbec nic, myslil si, ale neřekl to.

„Pomoz mi přemýšlet,“ naléhala. Ani ona neměla chuť do jídla, s přemáháním polykala nepatrná sousta. Cítila, že se jí chvěje nejen ruka s příborem, ale i žaludek. Nepovolila však. Jíst se musí. „Nic nevymyslím.“

Spolkla sousto. „Musíme varovat Solima. Jeho otce. Strýčka Adama.“

Kývl. „Zajdu večer k Solimovi.“ Zvedl k ní oči plné odhodlání. Na čele se mu perlil pot.

Zavrtěla hlavou. „Večer je pozdě. A taky je málo lidí na ulicích a hůř se můžeš schovávat a oni lip. Jsou cvičení.“

„Teď je zas moc vidět a... a já mám laboratorní praktikum.“

„Půjdu já, už mám volno. Ale napřed zavolám strýčkovi.“

„Videofonem? To přece... Jistě budou dávat pozor.“

„Letět do Luceru by bylo ještě nápadnější.“

„A co mu řekneš?“

„Nevím.“

V chodbě se opatrně rozhlédli, po pověřencích ani stopy. Odešli? Cekají na ulici?

Desper vkročil za Bazileou do jejího pokojíku. Z okna propátrali kolejní zahradu. Nic. Přešli do nejbližší učebny a dlouho pozorovali ulici, skleněná stěna poskytovala výhled po celé její délce. Nic.

„Asi opravdu odešli.“ Usmála se na Despera, dosud byl křídově bílý. „Skoč pod sprchu, ať se vzpamatuješ, než ti začne praktikum. Já už něco vymyslím.“

Nechala ho v bloku učeben a šla volat strýčka. Cestou nahlédla do zrcadla. Trochu vyděšená? Nevadí, aspoň lip pochopí.

Vytukala číslo a na obrazovce se objevil kout Adamovy pracovní. Adam se otočil i s křeslem a překvapeně se zadíval na Bazileu.

„Co se děje? Jsi nemocná?“

Zasmála se. „Málem. Už jsem se vzpamatovala. Desper si šel.dát sprchu. Dnes není návštěvní den, ale měli jsme návštěvu, víš? Nečekanou.“

„Při vyučování?“ zeptal se nedbalým tónem. Trnul však. Určitě pověřenec. A nechal je ve škole? Neodvedl je?

„V poledne. Jen my dva s Desperem. Ani jsme se pořádně nenajedli. Ty už jsi po obědě?“

„Přinesou mi ho po jedné hodině.“ Pátral v její tváři, snažil se uhodnout, co mu sděluje.

„Doufám, že tě nikdo nebude rušit, na oběd má mít člověk klid.“

Pokýval; pochopil. „Nedám se rušit, buď bez starosti.“ Usmál se. „Ani při obědě, ani při práci.“

„To jsem ráda. A... Nezlob se, že... že tě ruším při práci... Já ti ani nemám co říct, jen... jen že už jsme se dlouho neviděli. A bylo mi líto, že nemáme nic smlouveno.“

„Nevadí, děvče, nic nevadí. A pak... my si přece nemusíme nic smlouvat.“

„Já vím. Tak na shledanou. Ale když máš práci, nejezdi sem. Až někdy... až nebudeš mít co dělat.“

„Vezmu si to k srdci. Přeji ti nerušené studium.“

Ještě chvíli hleděla na ztmavlou obrazovku. Pochopil? Určitě! Už podle toho, jak se tvářil.

Bude teď mít starost o nás tady...Jenže uchránit ho té starosti, to by bylo moc velké riziko. Musí být připraven.

Znovu zkontrolovala zahradu i ulici, z chodby nahlédla do pootevřených dveří hovorný. Nikde nic. Vyšla.

Jako by neměla co na práci, nahlížela do výloh a pozorovala v nich odraz provozu, autobusy, auta, chodce. Byla si jista, že by oba muže okamžitě poznala, i kdyby je zahlédla jen letmo, třeba v autě.

Nedočkavost sváděla k spěchu, ale nedala se svést, ani k spěchu, ani k nepozornosti. Vždyť mohou čekat kdekoliv. I před Solimovým domem. Nebo v něm? Ve sklepě? Musím ho odvést, v bytě nebude bezpečno.

Solimův otec prohlédl všechny místnosti v domku, ale Bazilea trvala na svém. Mohou se připlížit pod okna. Do

chodby. Nápadní nenápadní, pověřenci si mohou dovolit všechno.

„Nic nevíte, o ničem,“ loučila se s otcem. Není třeba ho brát s sebou, jemu stejně nemohou nic udělat. Vždyť má nulu.

Opatrně vyhlédla z domovních dveří. Škoda že v téhle části města je málo obchodů, málo skleněných výloh.

Nespěchali. U stanice autobusu se rozhodli nastoupit, uvnitř bylo jen pár lidí a nikdo nepřipomínal pověřence.

„Jestli se někde skrývali, teď jsme je setřásli.“ Bazilea si oddychla. Nevšimla si lehkého závanu, který je ofoukl při nastupování. Proč si také všímat něčeho tak nevinného, jako je vítr?

„Taková opatrnost,“ poznamenal Arc, „to není jen tak. Už ti věřím, že jsme na stopě něčemu důležitému.“

Udržovali se nad autobusem, nejel příliš rychle. Naštěstí i vznášedla byla opatřena paprskolomy, nikdo nemohl Easany zahlédnout. Na každé stanici sledovali, kdo vystupuje. Dočkali se až na okraji města, pod svahem, jehož horní část se fialově třpytila v slunci.

Pronásledovaní vyskočili téměř bezstarostně. Spíš jen pro pořádek se dívka rozhlédla a zamířili nahoru po stráni. Easané za nimi.

„A víš jistě, že tě nesledovali?“

Gabr zapnul zesilovač, aby se nemuseli příliš přibližovat. I dech by je mohl prozradit.

„Jistě? Cím si může být člověk jist? Předpokládám to.“

„Přesto mám počítat s jejich návštěvou, tos chtěla říct?“ Byl rozladěn. Zdálo se mu, že docela zbytečně odešli a nechali otce samotného. Na čem se mohou domluvit? O čem poradit? Nikde žádná fakta ...

„Počítat s ní musíš tak jako tak,“ uklidňovala ho. Už se netvářila vyděšeně. Možná má Solim pravdu a nebyli to pověřenci? A nebo jde opravdu o sondu? Zkoumají mutace? Kontrolují, jestli naši dobře pracují? Jestli podávají správná hlášení? Proč by jinak posílali sondu zrovna na stanici? Proto se spokojili tím, že kromě kluků ji nikdo neviděl? Zasmála se, sonda nesplnila úkol! Ajut jim ji chytil. A nebo ...

„Buď Hlavní počítač zkoumá mutace souběžně se stanicemi, nebo to byli meteorologové, kteří se bojí. aby nějaké meteorologické informace nepronikly mezi neoborníky.“ Strach z ní už docela vyprchal.

„Nebo začali s novou taktikou.“ Hoch se dosud mračil. „Mírní! Vlídni! Laskaví! Ale šeredně se přepočítají! O dalších skupinách protestu se stejně nedovědí ani slovo!“

„Pokud nechytí tebe,“ řekla tiše. „Pokud ti nesejmou paměť a nepřenesou ji na ...“

Prudce se otočil. „To se nesmí stát!“

„Vím. Proto jsem přišla.“

„Nepodaří-li se mi utéct...“ Nedopověděl.

„Myslíš, že paměť mrtvého už by nepromluvila?“

„Nevím. Měli jsme se vyptat Adama. A musíme ho varovat, co nejdřív!“

„Už se stalo. Hned jsem volala do Luceru, zastihla jsem ho v ústavní pracovně. Má tam ...“

Skočil jí do řeči. „Tys mu o tom vyprávěla do videofonu?“ Zhrozil se. Má rozum? A tváří se, jako by se nic nestalo. Málem jí ten klid záviděl.

„Ale ne. Jen jsme si chvíli povídali. Určitě pochopil. Škoda že tu není, možná by věděl, jak to všechno souvisí. Sonda ho zajímala, vzpomínáš si?“

Kývl. „Ale spíš nejde o sondu. A už docela jistě nejde o meteorologii. Kdo ví, co Hlavní počítač sleduje tímhle trikem.“

„Nakonec jen odvádí pozornost?“

Pokrčil rameny, i to je možné. Cítil se unaven, nesrozumitelná situace ho rozkládala. Potřeboval jistotu. Vědět, kdo je kdo, kdo za čím stojí. Usedl pod vřesovec, hlavu opřel o peň. Mlčel.

„Nebo mají podezření, že občané neposлуouchají Hlavní počítač. Že o něm pochybují. Že si zkoumají, co chtějí. A sondami se snaží zjistit, jak to je.“ Pozorovala ho s náznakem soucitů, věděla, jak ho každá nejasnost mučí.

„Účel sondy nevyluštíme,“ řekl, „a je to jedno. Možná je takových sond v každé stanici ... Ze strachu, že jsou vědci málo zaneprázdnění mutacemi, tak aby měli co dělat. Aby jim nezbyl čas porozhlédnout se po jiných problémech. Po společnosti.“

Při té řeči z něho padala malátnost, už byl zase u svého tématu.

Vstal.

„Musíme informovat vienskou skupinu. Aby byli připraveni na novou taktiku pověřenou.“ Vykročil do fialových stínů, ani nevěděl, že míří do lesa místo k autobusu.

„Všechny skupiny musí vědět o všem.“

Éasané si netroufli mezi vřesovce, pěšina příliš ostře šelestila a ti dva by slyšeli jejich kroky. Vraceli se.

„Konečně něco zákonitého, něco normálního v tom moři anomálií na téhle planetě,“ oddychl si Gabr. „Skupiny protestu, to zní slibně. Jednou tu bude všechno v pořádku.“

„Mají pravdu. Společenské problémy jsou nejdůležitější. Vždyť ty zdejší mutace nikoho neohrožují.“ Arc se ohlédl, avšak mezi větvemi nebylo vidět nic než fialové třepetání.

VI. DOVOLENÁ MIMO TERMÍN

Dovolená mimo termín se zdála nejlepším řešením. Byla to už druhá změna, a pokaždé kvůli Bazileji. Adam se tomu mimoděk zasmál. Nejdřív sešlo z velikonoc, protože měla moc učení, teď sešlo i z léta, a to už mu bude muset odpustit. Proč na ni nepočkal? Tak dlouho plánovali společnou cestu... Ale vždyť ho sama poslala pryč. Nebo aspoň mu vnukla tu myšlenku. Když už ho mají dostat pověřenci, ať něco ještě vypátrá. A nejvíc ho zajímá Sydna.

Prospekty nelhaly. Z terasy hotelu Trill bylo skutečně vidět celé město. Adam seděl sám u stolku, před sebou stydnoucí kávu, a neodtrhoval pohled od sydenských ulic, jejich domy vyhlížely jako sestavené z barevných dílků dětské stavebnice. Z výšky nic nepřipomínaly. Připomenou něco, až jimi bude procházet?

Konečně si vzpomněl na snídani, zamíchal kávu a namazal si zemi. Vedle šálku měl připraveny pohlednice koupené hned včera večer na letišti; jednu pro Modesta, druhou pro Bazileu. Pozdrav z hotelu Trill. Proč právě z tohohle hotelu? Jako by slyšel její otázku.

Proč? Neměl odpověď. Leda pocit, že jméno Trill mu skoro něco připomíná. Z dálky se zamženě ozývá povědomý zvuk, který s hotelem nějak souvisí. Rozemží se, až si hotel prohlédnu zvenčí? Poznám ho? Večer bylo vidět jen. mozaiku osvětlených oken, cizí a nevlídnou. Co uvidím ráno?

Rozložil si na stolku hotelový prospekt s několika snímky. Kolikrát už ho s nadějí rozkládal a kolikrát ho zklamán složil. Nic.

Ale loni v létě, když poprvé uviděl v zeměpisném filmu sydenské ulice, bylo mu, jako by je poznával. A když ho pak navštívil pověřenec Kabinetu Hlavního počítače a zmínil se o Sydně, proč se odmlčel a zkoumal Adamovu tvář?

Musel jsem tu kdysi být, než jsem ztratil paměť. Co jsem tady dělal, že mě kvůli tomu vyslýchal pověřenec? Že chtěl mít

jistotu, že si nepamatuji, že si nevzpomenu? Že mi už nikdy nic nepřipomene zapomenutý život?

Před hotelem se marně rozhlížel; do všech stran se táhla docela neznámá perspektiva. Ale když přešel náměstí a zadíval se na vysokou budovu, jejíž terasa jako by se vznášela nad městem, zaplavil ho podobný pocit, jako loni při promítání. Vzpomínka? Iluze již viděného? Nebylo pochyb, tenhle hotel zná. Kdysi tu byl.

Sám?

Proč by se potloukal sám po hotelích? To jen teď, když hledá své vlastní stopy. Tehdy měl jistě spoustu známých, přátel, snad i rodinu ...

Nesmělá myšlenka se dožadovala pozornosti, jako už tolikrát. Má ji opět zahnat? Vždyť možná... Možná tu někoho potká. Někoho, kdo ho znával, kdo pozná i jako kyborga. Kdo se k němu bude hlásit, kdo mu poví o všem zapomenutém. Kdo mu vrátí jeho dřívější život.

Procházel ulicemi, pozorně si prohlížel každou význačnější budovu, každou sochu, oblouk mostu nad říčkou ...

Nic, nic. Některé domy se zdály povědomé, ale to může být klam, domy jsou si podobné. Nebo jsem je viděl v televizi, ve filmu, na obrázku ...

Ani druhý den neměl úspěch, jen ho stále něco táhlo na most. Přešel jej a s námahou stoupal příkrou ulicí doprava. Zvolil ji namátkou, bez úvahy, a když došel až na konec, opět bez úvahy vstoupil do malé kavárničky. Přitáhla ho vůně? Možností, že si na chvíli odpočine? Nebo ještě něčím jiným?

Mé nohy si pamatují cestu sem, řekl si, když dosedl na vyplétanou židli. S úsměvem si poklepal umělými prsty na umělé koleno. Tyhle nohy? Ale proč mě bolívají? Proč cítivám pálení v kotníku, který nemám?

Mé nervy si pamatují, tak je to. Přece mi nějaká paměť zůstala.

Poručil si oranžádu s ledem, popíjel, oknem pozoroval chodce. Rozrůstal se v něm zvláštní klid.

Jsem doma? ptal se sám sebe, svých očí, uší, svých nervů. Odpovědí mu byl zase jenom ten rozrůstající se klid. Uvěřil mu.

Celé odpoledne pak procházel okolím kavárny, posedával v parčíku a s nadějí stále zklamávanou sledoval tváře kolem sebe. Nikdo si ho nevšímal.

Rozhodl se povečeřet v zahradní restauraci poblíž kavárničky. Vrchní se na něj díval o chvíli déle, než bylo zapotřebí. Několik hostů se po něm kradmo ohlédlo. Nikdo

však na něj nepromluvil, nikdo nedal najevo, že ho poznává. Budím zde pozornost jen tím, že jsem kyborg? Vždy takových jako já chodí po světě stovky.

Nepospíchal s večeří. Prostranství pod stromy se plnilo, volných míst ubývalo. Někdo si přisedne, doufal. Dáme se do řeči, jen tak mimochodem se poptám na všelicos, možná se dovím ...

Do osvětleného prostoru vešla mladá žena a hned ho upoutala napětím v tváři. Nepatrně se porozhlédla a pak skoro jakoby nerada zamířila k jeho stolu. Jen proto, že jinde už nebylo místo?

Nezvučně se zeptala, smí-li si přisednout. Usedla naproti němu, chvíli ho propátrávala očima, pak z její tváře zmizelo napětí a zalila se lehkou červení. Rozpačitě se usmála.

„Dnes je pěkný večer, vidíte, paní,“ řekl a měl na sebe zlost, že ho nenapadlo nic lepšího.

Žena se zachvěla a rychle kývla; a jako by ze sebe chtěla setřást jeho hlas, zavolala číšníka.

„Tak co si dáte?“ zeptal se jí a mrkl po Adamovi. „Máme tu výborné kuře na divoko.“ Opět mrkl někam směrem k Adamovu talíři, na němž ještě setrvávala část výborného kuřete na divoko.

„Je vynikající,“ řekl Adam. Měl pocit, že zrovna tohle bylo vždycky jeho oblíbené jídlo. Jazyk jako by poznával tu chuť.

Zavrtěla hlavou. „Jen bych se něčeho napila.“

„Tak, tak,“ řekl číšník. „Škoda. Myslil jsem ... že se dnes u nás dobře najíte.“

Adamovi bylo, jako by za jejich rozhovorem slyšel ještě jeden, ve kterém se mluví o něčem jiném než o večeři. Nerozuměl. Ale měl dojem, že se ho ten skrytý rozhovor týká. Číšník mě poznal, ale nebyl si jist? Poslal pro tuhle ženu? A ona mě zapřela? Proto, že já ji jsem nepoznal? Kdo je to?

Ať už ta žena pro mne znamenala cokoli, teď ji nesmím nechat odejít! Od ní se mohu, musím dovědět, kdo jsem.

„Škoda že nemáte hlad, paní,“ navázal, „to kuře je opravdu neobyčejně dobré.“

„Tady se vždycky výborně vařilo,“ odpověděla sotva slyšitelně Hlas se jí třásl.

„Vám není dobře?“ zeptal se s účastí. A s obavou. Nebudu jí připadat neomalený? Drzý?

„To nic není jen... Odpusťte, že... V první chvíli jsem myslila...“ Načínala a nedokončovala věty Pak se náhle rozhodla. „Někoho mi připomínáte, ale je to nesmysl. Vy nejste odtud, vidíte.“

Zavrtěl hlavou, Jak by to mohl tvrdit? Všechno jsou jen dohady. „Jsem tu na dovolené. A nelituji. Sydna je krásné město.“

„Takže jste tu poprvé?“

Kývl.

„A ten, koho vám připomínám ...“

Nedala mu domluvit. „Zemřel. Proto je nesmyslné chtít vás za něho pokládat. Byl to skvělý člověk, málo je takových. A vy... nejenže jste mu podoben tváří i hlasem. Vy vzbuzujete i stejnou důvěru jako on. Proto jsem si k vám přisedla, i když vím ...“ V očích se jí zaleskly slzy, ale neskanuly. Usmívala se. „A i kdyby byl dosud živ... Bylo by nebezpečné setkat se tu s ním.“

„Pro vás?“

„Hlavně pro něho!“ Slza konečně skanula. Žena ji však nesetřela. „Odpusťte, neměla jsem sem chodit Neodolala jsem vzkazu, nepřemýšlela jsem o nebezpečí.“ Vstala. „Půjdu.“

„Nepočkáte na limonádu?“

Dala se zadržet, opět se posadila.

„I ostatním tedy někoho připomínám, nebyli by se obtěžovali se vzkazem. Nespěchejte, když už jste přišla.“ Neměl bych naléhat, i jí hrozí nebezpečí, řekla hlavně pro něho. To jest pro mě. Je to moje spolupracovnice? Čím jsme se zabývali? „Nikoho tu neznám, ať tedy poznám aspoň vás.“ A rychle dodal: „Samozřejmě pokud můžete. Nechci vás přemlouvat, tím méně nutit. Spěcháte-li...“ To jest, existuje-li nebezpečí, i když jsem přeměněn v někoho jiného, myslil si a zdálo se mu, že rozumí.

„Nespěchám.“ Oči už měla suché a bylo v nich něco jako radost. „Co bych vám o sobě měla říci? Mám dobrého muže, oba pracujeme ve stejné továrně, každý z nás řídí jednu specializovanou linku. Naše továrna vyrábí potraviny pro běžný konzum. Mám dvě zdravé dcery. A všichni čtyři se ve volných chvílích zabýváme...“ ztišila hlas, aby kromě něho nikdo nezaslechl, jakého mají koníčka, „astronomií.“

„Tak vy se věnujete zakázanému oboru,“ zašeptal spikleneckým tónem. Teď už je jasné, že mě poznala, že ví, kdo jsem, i když já se nepamatuji. Jinak by mi přece nemohla tolik důvěřovat. „Nevadí vám, že tenhle obor je vyhrazen pouze Hlavnímu počítači?“

„Od nás je k němu daleko, naštěstí.“ Zesmutněla. „Bohužel ne zase tak daleko, abychom byli bezpečni. Občas někdo riskuje, za každou cenu chce prosadit něco prospěšného i proti Kabinetu, a pak se ukáže, že Hlavní počítač je velmi blízko.“

Vyzve občana ke spolupráci, pozve ho do Senrevena... A ačkoliv tam jel s nadějí, že přesvědčí dvanáct mocných rozumnými důvody, nic z toho není. Mezioborová spolupráce se neuskuteční. A on sám ...“ Odmlčela se, ale její pohled prozradil, co nevyslovila.

„Ledaže by přece jen přesvědčil Kabinet,“ řekl pomalu. „Stále je třeba se pokoušet. Jednou se někomu něco podaří, uvidíte.“

„Vám?“

„Možná i mně. Ale odmítnout spolupráci, to přece znamená nemít už nikdy naději. Je nezbytné riskovat, víte?“

Hleděla na něj omámena, jako v horečce. „Mluvíte stejně jako on. To je dobře.“ A pak si dodala odvahy k otázce: „Já vám nikoho nepřipomínám? Ani trochu?“

Zavrtěl hlavou. „Ne. A je mi to moc líto.“

„Chápu. A když už jsem vám o sobě tolik řekla, mohla bych aspoň znát vaše jméno?“

„Adam Antorp.“ Viděl na ní, že jeho jméno slyší poprvé. A že ji to uklidnilo. „Promiňte, že jsem se nepředstavil hned. Žiji v Luceru.“

Sdělení ji nepřekvapilo. Chtěla něco dodat, ale rozmyslila si to. Vytáhla vizitku. „Vzpomenete-li si na mne někdy, pošlete mi pozdrav. Ale místo podpisu napište třeba ... host ze zahradní restaurace.“

„Napíšu,“ slíbil a sáhl po vizitce. Avšak když ji chtěl strčit do kapsy, rezolutně mu ji vzala.

„Ne, ne! Naučte se mé adrese z paměti.“

Několikrát si ji zopakoval, potom kývl.

Schovala vizitku do kabelky a vstala. Bez zaváhání stiskla jeho umělou ruku. „Na neshledanou, bohužel. Leda...“

„Leda v lepších časech,“ doplnil.

Pak se za ní díval, dokud nezmizela v šeru parku. Šla, jako by prchala. Neohlédla se.

Zamyšleně ještě chvíli poseděl. Vrchnímu nechal neúměrně vysoké spropitné a vyšel do stínu stromů. Zvolna kráčel pěšinou k ulicím a skoro se lekal té dlouhé cesty do hotelu. Nikde tu neviděl označení pro autobusovou linku.

Avšak na ulici před parkem stál taxikář opřený o svůj vůz. Otevřel dveře.

„Hotel Trill,“ řekl Adam s úlevou. Mám dnes ale štěstí. V těchhle končinách narazit na taxík... Jak to vím? Podíval se na muže vedle sebe. Snad i on mě zná? Jeho profil však nevyjadřoval nic než profesionální úslužnost. Teprve když chtěl Adam platit, odmítl peníze.

„To už je vyrovnáno,“ zasmál se.

Objednala mi taxík. Objednala a zaplatila! Adam si opákoval její jméno, které mu nic nepřipomínalo. Kdo je ta žena? Škoda že. řekla na neshledanou, nesmím ji už vyhledat, nesmím ji ohrožovat.

Skládal si z jejích slov svůj ztracený život. Mezioborová spolupráce? Ano, i teď by rád o ni usiloval, máloco je důležitější na Kvaře. Kontrola občanů bez povinností a mezioborová spolupráce. Třeba se mi ještě podaří... Už jednou jsem zřejmě doufal, když jsem na pozvání odjížděl do Senrevena. Nevrátil jsem se. Až teď, jako někdo jiný. Jako někdo, kdo už nemůže pokračovat?

Ano, všechno je, jasné, jinak to ani nemohlo být. No nejnnutnější tedy vím, a dál? Dál nic, už žádné pátrání, člověk nesmí chtít příliš mnoho. Hlavně že má znovu možnost, znovu otevřenou cestu... Podruhé! Kdo mimo mě je tak šťastný, že se může pokusit ještě jednou?

Ovanul ho chlad. Teprve teď si uvědomil, že stále ještě stojí před hotelem a nevidomě zírá na osvětlené náměstí. Obrátil se ke vchodu.

„Máte návštěvu,“ ohlásil mu recepční a ukázal na dva vysoké muže v rohu haly. Zvedli se z klubovek a šli mu vstříc.

Neopatrni! Nemohli na mě počkat někde venku? Přesto je přivítal a pozval do baru, v tuto hodinu tam nebude plno.

Avšak odmítli bar, chtěli s ním hovořit o samotě.

„V mém pokoji?“ Spíš do parku bych je měl odvést, myslil si, byl však unaven. Ve výtahu přemítal jejich jména, Gabr, Arc, nic nenaznačovala. A co by také mohla naznačovat? Nebo ... Až se té myšlenky lekl. Nebo mě sledovali. Jsou-li to pověřenci Kabinetu Hlavního počítače, jak je přesvědčím, že si opravdu nic nepamatuji? Po tom, co jsem skoro najisto došel až do zahradní restaurace ... Mohou uvěřit, že to nebyla smluvená schůzka? Ale mlčel, není radno se ukvapovat s vysvětlováním

V patách za nimi vstoupil do Adamova pokoje hotelový sluha a Adam nepřítulným hlasem objednal tříkrát ovocnou šťávu. Pověřenci? Kradmo zkoumal jejich tváře. Přece jen bývalí spolupracovníci? Pověřenci by se sotva omlouvali za neohlášený vpád do soukromí, za vyrušování při dovolené. Zeptat se?

„Kdo jste?“

„Přátelé.“

Adam se rozpačitě zadíval na své hosty. „Ale já si nepamatuji..“

„Víme. Nemůžete si pamatovat,“ usmál se Gabr. Jak neuvěřitelné máme štěstí. Chycená sonda, Ajut, Bazilea, Solim; lucerský ústav, doktor Diilig; neviditelní mohou všechno, i získat adresu zaměstnance, který je na dovolené. „Stačí, že my víme, kdo jste. Chceme se s vámi poradit.“ Rozhodli se nepředstírat, že Adama kdysi znali, i když se takové řešení přímo nabízelo. Muž bez paměti by je jistě přijal s radostí a důvěrou; vydržela by však, kdyby se ukázalo, že ho klamali? Ne, tohle riziko podstoupit nesmějí. Škoda že ani pravdu nesmějí říct, všechno by bylo jednodušší. Cestnější Ale to už by znamenalo zásah.

„Poradit se? O čem?“

„O Kvaře.“

„Proč právě se mnou?“ Adam byl zmaten. Jaký smysl má ta podivná návštěva?

„Máte znalosti. Přehled o situaci. Podal jste velmi užitečný návrh.“

„Můj návrh byl zamítnut.“ Jak se o něm dověděli? Jde snad o tajnou opozici v Senrevenu? Chtějí můj návrh uskutečnit? Ale spíš jsou to přece jen pověřenci. Mají mě usvědčit z nepřátelského postoje k Hlavnímu počítači? Předají mě lékařům a už ani tuhle svou kratičkou paměť nebudu mít? Co ze mne zbude? Znovu se propadal do obav. Setkání s vlastní minulostí ho rozrušilo daleko víc, než si přiznával, než si uvědomoval. Proto i jeho neohrožený duch se najednou projevil zcela netypicky; Adam se bál

„Zamítnutí užitečného návrhu je důkaz, že Hlavní počítač už Kvaře neprospívá.“ Jak je dobře, že jsme prostudovali ty jejich Anály, myslil si Arc. Jinak bychom se těžko mohli tvářit jako obyvatelé téhle planety.

„Co ode mne chcete?“ V otázce zazněla ozvěna strachu, avšak Easané jako by ji neslyšeli.

„Máme jisté technické možnosti,“ vysvětloval Gabr opatrně. „Abychom jich mohli s úspěchem použít, potřebujeme radu. informace. Víme ještě příliš málo o Hlavním počítači.“

„A ode mne se chcete dovědět víc?“ Adam se málem zasmál „Od muže bez paměti?“ Jisté technické možnosti, letělo mu přitom hlavou, i já jsem je kdysi měl? Proto se na mne obracejí? Aby mi je připomněli? Přátelé? Co riskují? Nejspíš nic. ať už jsou kdokoli. A já? Já riskuji všechno

Něco ťuklo o vědomí, už jednou jsem riskoval všechno a nevyšlo to. Náznaky, útržky znalostí, žena ze zahradní restaurace, pověřenec vyslýchající ho loni v lucerském ústavu. Vše se v mžiku složilo v přehledný obraz, v poznání. Náhle

mu bylo jasné, že takzvaná ztráta paměti nebyl u něho následek šoku z havárie, jak se domnívali lékaři. Že mu byla záměrně vzata, protože usiloval...

O co? O mezioborovou spolupráci! Protože chtěl svěřit lidem, co je výsadou Hlavního počítače Vůbec nepochyboval, že mu dnes žena odhalila jeho vlastní činnost. A teď? Vědí tihle dva o našem setkání? Cím déle je pozoroval, tím silnější měl pocit, že vědí všechno.

I o Solímovi? O skupinách protestu? Jak já mohu v čem prospět P r o č za mnou přišli? Chvějící se umělou dlaní si přetřel zvlhlé čelo.

„Nevěříte nám,“ ozval se Arc zklamaně, „bojíte se, zbytečně se bojíte.“ Vrhł vyčítavý pohled na Gabra „To je poprvé, co tvé tušení selhalo!“ Z pocitu marnosti promluvil omylem ve své mateřštině

Adam zbystřil pozornost. Slabiky, které slyšel, nepřipomínaly žádný z deseti kvarských jazyků. Snad nemají v Senrevenu vlastní řeč? Nebo... nebo i já jsem se kdysi těmihle zvuky dorozumíval? S kým? A pak ze mne vymazali jazyk spiklenců?

Gabr vnímal jeho váhání, přesun od pochyb k důvěře, a hned toho využil. „Co nám poradíte?“ zeptal se, jako by se byli právě dohodli. „Čtyři z našich už pátrají v Senrevenu, ale čím víc budeme vědět, tím lip.“

Adam se vzdal. Vždyť je možné, že hosté mluví pravdu. Nikdy se nebál rizika, šlo-li o prospěch Kvary. Proč zrovna teď se mám bát? Oddychł si, jako by konečně vyšel z bludiště a vrátil se sám k sobě.

„Neznám váš plán.“ Ještě nechával pootevřená zadní vrátka, ale už nepochyboval, že je brzy zavře.

„Plán? Prozkoumat Senreveno, zjistit, jak pracuje Hlavní počítač a jeho Kabinet. Zdá se nám, že záměr předků byl jiný. Stroj měl zajistit, aby Kvaře nehrozilo zneužití moci, ale... Však víte, co se děje. Váš návrh by předkové s nadšením přijali, a my bychom rádi zjistili, proč ho nepřijal Hlavní počítač. Můžete nám říci víc o návrhu i o občanech bez povinností? Víme toho málo.“

Váhat? Nač? Adam popsal návrh, kontrola se má týkat občanů do dvaceti let, starší se mohou přihlásit dobrovolně. Testy určitě podstatně zmenší procento nul, mnozí z těch, které společnost živí bez protihodnoty, mohou pracovat; jde nejen o to, najít jim přiměřenou práci, ale hlavně nenechávat je napospas nečinnosti. „I když někteří si sami nacházejí činnost – zábavu, pletou košíky a vyrábějí různé ozdobné

předměty, malují na sklo, přece jen je zapotřebí...“ Zarazil se. Zájem, s nímž sledovali jeho výklad, se zdál přehnaný. Jako by slyšeli poprvé o nulách umělcích, jako by nevěděli, jak se lidé pídí po ručních výrobcích občanů bez povinností, jaká je to móda, mít aspoň ručně vyšívány ubrusy... Kde žijí? Zasklení v Senrevenu? Ale i jsou-li to sami členové Kabinetu, ať se dovědí, ať se co nejvíc dovědí, než mě zbaví možnosti je poučit. A nebo ... Jiskra bláznivého nápadu, která ihned zhasla. Pozemšťané? Jisté technické prostředky ... Ale ne. Kdyby na Kvaře přistáli Pozemšťané, hned by se o tom vědělo.

„Máte své testy ověřeny?“ zeptal se Arc, když se ticho protahovalo.

„Ne docela. Vlastně vůbec ne. Nemám povoleno ...“ Vědí o Solimově otci? Chtějí mě donutit k přiznání? Avšak pochybnosti už neděsily, Adam byl rozhodnut. Usmál se. „Na Kvaře jde všechno pomaleji než na Zemi. Nejen že máme delší dny a roky...“ Sondoval. Zkoušel své hosty, vědí, nevědí? A nevědí-li, odkud přišli?

Věděli.

Dokonce se zdáli potěšeni, že o tom Adam mluví. Pomalé zrání je pozitivní znak, umožňuje důkladnou přípravu pro dobu zralosti.

„A přitom se občané testují v útlém dětství,“ poznamenal Adam jakoby mimochodem, „poslední zkoušky před rozdělením do kategorií s povinnostmi a bez povinností skládají děti v devíti letech. Dozraje-li někdo později...“ Zkoumal tváře před sebou. Hosté přikyvovali, bylo však zřejmé, že jim Adam sděluje novinku. Kdo jsou, že neprošli sérií testů? Mají vůbec štítky? Nebo členové Kabinetu nemusí? Jsou to opravdu členové Kabinetu?

Kolísal mezi podezíráním a důvěrou, chvíli jako by znali všechno, chvíli, jako by je překvapovaly samozřejmosti. Ptali se; a snad by byli i odpovídali, jenže Adam si už netroufal na otázky. Pokládal za zbytečné riziko snažit se nahlédnout do cizích oborů. Co když jsou to přece jen pověřenci a zkoumají, co vím o své minulosti? Usiloval-li jsem o mezioborovou spolupráci, tímhle bych se prozradil.

A tak je nechal chválit kvarskou přírodu, nedal najevo, že ví o mutacích, biologie není jeho obor. Přece mu však uklouzla podezřelá věta; ač jí zamýšlel ukončit debatu, vyvolala naopak novou vlnu zájmu.

„Vědci to nakonec zvládnou.“ Sotva dořekl, sám sobě se v duchu zasmál. Vědci? Počítači Ale hosté si chyby nevšimli.

„Co zvládnou? Mutace? Jen ať jim nechají volný průběh! Příroda se vrací ke svým starým formám, za pár desetiletí tu máte ráj!“

„Vy jste biologové?“ Byla to spontánní otázka, přesto Adam trnul víc nad jinou věcí. Máte. Arc řekl: Máte tu ráj. Buď se Senrevénští už natolik oddělili od ostatních občanů, nebo ... S obnoveným napětím si hosty prohlížel. Pozemšťané?

„Tak trochu,“ usmál se Gabr. „A trochu fyzikové. Trochu matematici.“

Skvělé! chtělo se Adamovi vykřiknout, jak ho přepadl nával štěstí. Kdyby mohl být každý trochu tím a trochu oním, biofyzikem, biomatematikem! To by teprve byl opravdový ráj! Mlčel však, nenašel slova, která by vyjadřovala všechno i nic.

Gabr pohlédl na hodinky. „Jste unaven, zdrželi jsme vás.“ Vstal. Podával Adamovi ruku. „Brzy se ozveme,“ dodal Arc.

Adam se díval na zavřené dveře. Skutečnost? Scéna ze snu? Halucinace z únavy, nebo z touhy konečně už nějak vyřešit kvarskou situaci?

Ráno si přispal, však nikam nespíchá. Právě rozvažoval, měli posnídat na terase, nebo sjet dolů do jídelny, když se bez zaklepání rozlétly dveře a na prahu stál další host. Od včerejších se lišil jak bezohledným vstupem, tak sebejistou tváří s ironickým úsměskem v koutku úst.

Adam se zamračil. „Kdo jste? Nikdo vás neohlásil.“

„Pověřenec se neohlašuje,“ odbyl ho muž a posadil se. „Nepoznáváte mě?“

Adam se nestačil leknout. „Ano, vzpomínám si.“ Jeho hlas měl kovový zvuk. Včerejší obavy a strachy zmizely, teď se nemusel domýšlet, nemusel váhat. Situace byla jednoznačná. „Navštívil jste mě loni v lucerském ústavu. Ptal jste se na doktora Enthuse.“

Že by zas kvůli němu?

„Už víte, co se s ním stalo?“

„Víme všechno. Ale teď jde o vás. Letíme do Senrevena. Sbalte si věci.“ Pohodlně si natáhl nohy a zazvonil na sluhu.

„Teď? Vždyť jsem právě nastoupil dovolenou!“ Pěkně to se mnou sehráli, řekl si hořce. Přátelé! Hlavní počítač škodí Kvaře! Mezioborová spolupráce! Rychle vzpomínal, co se od něho dověděli. O Bazileji? O Solimovi? Nic! O jeho přátelích? Nic, nic! O ženě ze zahradní restaurace? Nic, nic, nic! Upokojil se.

„Proč jste ji nastupoval? Když si někdo plánuje výlet na léto, má dodržet termín. A balte, balte, je málo času.“

Umělé ruce se zastavily nad otevřeným kufrem. Tak oni vědí o mém plánu na léto! Nakonec i o tom, že se mnou měla jet Bazilea? Co jí udělají?

Objevil se sluha. Vyšli z hotelu provázeni soucitným pohledem recepčního. U chodníku čekal vůz. Pověřenec nařídil sluhovi položit kufr na zadní sedadlo. Vedle kufru se uvelebil sám.

Chce mě mít na očích, zaradoval se Adam usedaje vedle šoféra, bojí se. I oni se bojí!

Tak ho to zjištění rozradostnilo, že i lítost nad zmařenou dovolenou byla pryč. To hlavní se tu dověděl, víc by možná stejně nevypátral. Přesto pozorně sledoval ulice, jimiž projížděli, pokud mu je rychlost vozu neproměnila v nezřetelné šmouhy. Přeslechl otázku.

„Nespěte.“ Pověřenec ho dloubl do zad. „Ptám se. proč jste si vyjel právě sem.“

„Protože jste mi to poradil,“ pospíšil si Adam, rád, že se na to upamatoval.

„Radil jsem vám toho víc. Ostatní mé rady jste si nevzal k srdci.“

„Asi jsem je nepochopil. Jak víte, nemám paměť. Nemít paměť je nevýhoda.“

„Nepovídejte. To byste se tu nebyl s nikým bavil. Dokonce důvěrně.“

„Osamocený člověk se rád pobaví, i důvěrně,“ usmál se Adam, už byl zase ve své kůži, připraven k půtce, hotov nedat se. Naráží na ženu, nebo na včerejší podivné hosty? Jen se nepodřící, jen nic nenaznačit. Možná neví všechno a v tom může být záchrana. Když ne pro mne, aspoň pro ni. Astronomie! Nic, co souvisí s kosmickými lety, se nesmí, ani pozorovat oblohu jinak než pouhým okem. A ona si dovolí nedbat na zákaz, pominout výsostná práva Hlavního počítače a pořídit si dalekohled, celá rodina si to dovolí! Prudká radost mu sevřela srdce; nejsme na tom tak docela špatně na naší Kvaře.

Nastoupili do speciálního letadla označeného znakem Senrevena. Jen oni tři, Adam, pověřenec a šofér. Šofér usedl k řídicímu pultu a proměnil se v pilota.

„Tak co,“ začal znovu pověřenec, „proč jste si vybral zrovna Sydnu? A neříkejte zas, že na mou radu. Proč jste tak najednou změnil termín dovolené? Vaším přátelům se schůzka v létě neuhodila?“

Žádná odpověď.

„Chcete předstírat i ztrátu sluchu? Stačí, že předstíráte ztrátu paměti! Varoval jsem vás, už jednou jsem vás varoval. A vy hezky potichu kujete pikle s bývalými kumpány. Ale nemylte se, víme všechno! Poprvé jste vyvázl. Podruhé už to nebude tak jednoduché.“

Adam nereagoval. Poprvé jsem vyvázl? Přijít o paměť, to je pro Senrevenu jednoduché vyvážnutí? Jenže on mi nevěří, uvědomil si. To znamená, že se chovám, jako bych tu paměť měl! Byl spokojen, jeho domněnka se potvrzovala.

„Co jste zosnovali?“ Dosud výsměšný pověřencův tón se změnil ve zlostný.

„Když všechno víte, nač ty otázky?“

„Přiznání je polehčující okolnost. A také údaje o spoluvinících. Mluvte, kdo jsou ti dva?“

„Nemám co říci. Ničím jsem se neprovinil.“ Adam se odvrátil a okénkem pozoroval mraky. Nedalo mu námahu tvářit se lhostejně. Z pověřencových slov vyrozuměl, že neví to nejdůležitější. Že astronomická rodina zůstane ušetřena nesnází, že nepodezírána bude moci dál pozorovat dalekohledem vesmír. Opakoval si adresu, vrýval si ji do mozku, do nervů, do duše. Nesmím zapomenout, nesmím! A náhle ho osvítil blesk poznání. Ta žena je moje dcera! Vybavil si její tvář, ocelově šedé oči, tmavé hladké vlasy, nacházel podobnosti...

Jak to, že včera jsem nic neviděl? Byl jsem slepý?

Ale dobře tak, ona je šťastna, že žiju, pokládala mě za mrtvého, jasně mi to přece dala najevo, a kdybych nebyl hluchý, hned jsem mohl slyšet radost v jejím hlase, ne až teď. Usmíval se. už se ničeho nebál. Znovu mi vezmou paměť? Budiž. Ale duši mi nevezmou, už jednou se jim to se mnou nepovedlo.

„Připoutejte se“ houkl mu pověřenec do ucha. „Když už mi děláte potíže, ať nemám další malér z toho, že vás nepřivezu v pořádku. Vy jste pěkný muž bez paměti,“ povzdychl si. „A já to odpřisáhl!“

Adam poslechl, připoutal se. Vida, myslil si, i pověřenci mají starosti a trápení. Ale dobře jim tak, nemají dělat špinavou práci.

Špinavou? Pozastavil se nad odsuzujícím přívlastkem. Tohle by mě nikdy nebylo napadlo! Až teď, když se mnou sehráli trapnou a podlou komedii. Přátelé? Provokatéři! A já je málem pokládal za Pozemšťany!

V Senrevenu ho pověřenec doprovodil až do pokoje, který mu byl vyhrazen pro dočasný pobyt.

„Jste naším hostem,“ utrousil nevrle, na nic už se neptal, nic nekomentoval. Zamkl a šel ohlásit dvanácti, že splnil úkol. Adam Antorp čeká v přidělené místnosti.

„V jakém je stavu?“ zeptal se předseda.

„V odbojném.“

„Doufám, že jste nepoužil násilí,“ pohrozil mu předseda laskavě. „Stačí, že jste najal nešikovného šoféra, který z něho udělal mrzáka, ač ho měl jen mírně škrábnout.“

Pověřenec sklopil hlavu. S tímhle případem je od začátku samá nepříjemnost. Už aby se nějak uzavřel a dali mi s ním pokoj.

„Vaše domněnka, že ztrátu paměti jen předstíral, dosud trvá?“

„Potvrdila se.“ Pověřenec jako by se zmenšil. „Vždyť jsem ho našel v Sydně. V hotelu Trill, kde před čtyřmi lety uspořádal tu nesmyslnou konferenci o mezioborových vztazích.“

„Avšak loni jste tvrdil, že si na nic nevzpomíná. Byl jste si jist přesným opakem.“

„Když on... je velmi rafinovaný,“ bránil se pověřenec sklesle. „Obelstil mě. Včera měl v hotelovém pokoji jednání se dvěma muži.“

„A ti dva muži jsou ...“

„Zatím jsem nezjistil.“ Spěchali jste, Adama jste tu chtěli mít ihned! Co mám dělat dřív? Ale mlčel, předseda by se mohl rozzlobit. Když se takhle usmívá ...

„Opravdu je asi velmi rafinovaný. Obelstil i doktora Sciena. Ten tvrdí, že je vyloučeno, aby si na něco vzpomněl. O Sydně mu prý musel někdo říct.“

Pověřenec se kousl do rtu. „Jen jsem sondoval. Navrhl jsem mu cestování, aby se rozptýlil. Na Sydnu ani nemrkl.“

„Tak tak. Myslím, že vás přeřadíme k jednodušším úkolům. Jste unaven. A co on? Potřebuje si odpočinout, nebo je schopen rozhovoru?“

„Nevím.“

„Uvidíme. Přiveďte ho.“

Nejmladší čekal s tajeným napětím. Konečně uvidí muže, který se o něco snaží. Který chce pomoci Kvařanům. Doufal, že se mu podaří sejít se s ním o samotě, dovědět se podrobnosti. Získat ho. Nebo spíš ... přidat se k němu. Snad mi bude důvěřovat, když mu všechno vysvětlím. A snad se nedoví, že je tady na můj návrh. Protože co bych získal, co by Kvara získala, kdyby byl ponechán mimo Senreveno a střežen?

Nic by už nemohl udělat. Takhle snad, možná, zůstane-li nějaký čas v Senrevenu..

SENREVENO, BEZ NÁVRATU, pomyslel si a téměř se lekl. I tak je možno chápat symbolické jméno vesmírného korábu předků? Nejen bez návratu na Zemi, ale i... Zachvěl se. Vždyť i já sám jsem doživotním vězněm Senrevena! Nakolik dobrovolným? A budu-li chtít jednou opustit tento uzamčený svět, tedy jen jako své vlastní torzo! Snad.

Vstoupil pověřenec s Adamem, představil ho a zmizel.

Předseda vlídně ukázal na prázdnou židli po své levici.

„Jakou jste měl cestu?“

„Děkuji, dobrou.“ To je tedy těch proslulých dvanáct! Adam je přelétl pohledem, zda snad mezi nimi neobjeví své včerejší hosty.

„To jsem rád. Kdybyste si chtěl nejdřív odpočinout, jen řekněte. Pozvali jsme vás, abychom se s vámi poradili; ale samozřejmě můžeme počkat.“

Adam jen zavrtěl hlavou, neschopen slova. Pozvali! Oni mě pozvali! Co by se stalo, kdybych pozvání nepřijal? Ostatně pověřenec to formuloval trochu jinak. A radit se? Najednou se chce kdekdo se mnou radit. Kdybych jen věděl, co se tím sleduje.

„Podal jste zajímavý návrh.“

„Zamítli jste ho.“ Tak zase můj návrh! Že by jim nedával spát? Že by se v nich hnulo svědomí? A Gabr, Arc... Možná má Kabinet víc než dvanáct členů. Co my víme!

„Soudíte zjednodušeně. Jsme Kvařané jako vy. A členům Kabinetu leží blaho planety na srdci víc než komukoliv jinému. I my ovšem podléháme rozhodnutím Hlavního počítače.“

Odmlčel se. „Označil váš soutěžní návrh za škodlivý. Prvním kritériem přijetí návrhu je vždy klid Kvařanů a ten lze zachovat jen tehdy, neztratí-li občané důvěru v počítač. Chápete?“

„Ne.“ Je to úplně nelogické, myslil si, avšak nahlas byl opatrnější. „Proč by měli ztrácet důvěru v Hlavní počítač? Chyba je v lidech. Víte, kolik občanů má nulu ve štítku, ačkoliv by mohli pracovat? Studovat? Přispívat k rozkvětu planety, místo aby se dávali živit a byli jí přítěží?“

Členové Kabinetu vážně přikývli. Pak promluvil člen po předsedově pravici.

„Jenže Hlavní počítač připravil testy, které se po celá staletí osvědčovaly. Představte si, co by nastalo, kdybychom prohlásili, že se mýlil?“

„Proč by se měl mýlit? Jednak jsou komise podpláceny...“ Zarazil ho zděšený údiv ve všech tvářích. Nevědí, co se děje mimo Senreveno? „A jednak se Hlavní počítač nedávno přeřadil do vyšší generace. V rámci této změny se dá provést spousta dalších změn. Tahle by mohla být první.“

Předseda vzdychl: „Tak mu to povězte.“

„Smím?“ Adam trnul. Má uvěřit takovému štěstí?

„Ohlásím vás.“ Zadumaně hleděl na Adama. „Ale bude nějaký čas trvat, než vás přijme.“

„Jsem trpělivý. Budu zatím svůj návrh hlouběji promýšlet. Rád kdykoli přiletím do Senrevena.“

Všech dvanáct hlav udělalo stejný pohyb, který znamenal NE.

„Bohužel budete muset počkat zde,“ vysvětlil předseda. „Takové je pravidlo.“

„Když vám tu nebudu překážet...“ Adamovo nadšení se rychle vytratilo. Znamená to, že jsem uvězněn? Přestože na Kvaře tenhle trest nikdy nebyl zaveden? Nejvyšší domácí vězení se uděluje. Nebo tu budu podroben nápravné výchově? Nedal však najevo nedůvěru ani pochybnost. Poděkoval a nechal se pověřencem odvést. Teprve pak si uvědomil, že se s ním vůbec neradili.

Pověřenec mu odevzdal klíč od pokoje, ukázal, kde je koupelna, a zdůraznil, že do jiných částí Senrevena nemá přístup. Dveře ke schodištím jsou zamčeny, výtah zablokován. Kdyby něco potřeboval, ať zazvoní, v každém patře je stálá služba.

Adam se prošel chodbou, moc dlouhá nebyla. Desatery zavřené dveře, kdo ví, kam vedou. Zkusil vzít za kliky, nic. Jen koupelna byla odemčena, prostorná místnost s vanou, několika sprchami a pootevřenými kabinkami. Polička s mýdly, kartáči, ručníky.

Vrátil se do pokoje, postál nad kufrem. Kde by se byl nadál, pro jaký pobyt si do něho skládá věci. Ještěže přibalil i studijní literaturu, vypůjčenou z knihovny lucerského ústavu. Jestlipak ji někdy vrátí? Dovědí se vůbec, kde jsem? Možná se Modest rozjede do Sydney, když se mě nedočká. Co udělá, až mu recepční poví, že mě odvedl pověřenec? Dá o tom vědět Bazileji? Nejspíš ano. A ona s tím poběží zá^ Solimem? Určitě! Kdo ví, jakou nerozvážnost provedou, aby mě našli. A ničemu nemohu zabránit, jsem v pasti.

Past měla výhled do skleníkové zeleně. Prohlédl okno, hmatl po případných skrytých tlačítkách. Marně. Okno se

nedalo otevřít. Mít tu aspoň záclonu a okno zastřít! Ale ani to se nedalo.

Odvrátil se, okno zbytečně vyvolává chuť prchnout. Zavřel kufr, nač vybalovat? Před očima měl Bazileu, Solima, ostatní chlapce. Co podniknout, aby se nevrhli do nebezpečí?

Jak se všechno opakuje! Tak dlouho hledala Bazilea strýčka prokurátora, až našla mě. Po jeho smrti. Najde zase místo mě někoho jiného? Po mé smrti?

Otrásl se. Teď abych jen čekal, kdy mě vezmou na operační sál. Pro ten kousíček navázané paměti...

Rozhodl se přece jen vybalit, hlavně knihy. Jen nepropadnout zoufalství. Člověk se vrací sám k sobě, dá-li se mu možnost.

Nezbylo než doufat, že tu možnost opět dostane.

VII. JEDINÁ MOŽNOST

Jediná možnost je získat klíče od schodiště, od chodby a snad i od Adamova pokoje, jinak se s ním nikdy nedomluví. Bude ovšem zapotřebí navštívit ho nepozorován, na mlčenlivost pověřenců se nelze spolehnout. A hlavně k tomu zvolit chvíli, z níž se nemusí zodpovídat ostatním členům Kabinetu.

V posledních dnech nejmladší o ničem jiném neuvažoval. Postupně zamítal jeden nápad za druhým, dát předvést Adama do zasedací síně nemá smysl, zajít za ním s vědomím kohokoliv dalšího znamená předložit Kabinetu magnetofonový záznam rozhovoru a ještě vysvětlovat, proč jsem uznal za účelné hovořit sním o samotě... Ne, nic jiného se nehodí; jediná možnost je tajně se k Adamovi vloupat.

Kdy? V noci jsou chodby dvojnásob hlídané.

Ve dne se pořád děje něco, při čem musím být, ani z účasti na práci s přídatnými počítači se nemohu omluvit jinak než nemocí nebo zvláštním úkolem

Zasmál se. Zvláštní úkol chci právě vyřešit! Jenže jsem si ho zadal sám, bohužel. Kdybychom na to byli aspoň dva ...

Pohlédl na hodinky, bylo skoro půl sedmé. Teď by mě nikdo nepostrádal, uvědomil si. Rodinu nemám, mohu si večerět kdy chci, kdykoliv mezi šestou a osmou.

Neměl hlad, vyšel tedy na zahradu. Slunce stálo dosud vysoko nad obzorem, ale na pěšinu už začaly padat stíny, teskná hodina před stmíváním. Nikde nikdo, všichni se věnují práci nebo rodinám. Možná by nikdo nepozoroval, kdybych

se s Adamem sešel v altánku? Bude-li mu jednou povolen volný pohyb. Ale to je moc málo pravděpodobné.

Přesto se šel podívat, jak dalece je altánek obrostlý růžemi. Mohl by nás tu někdo upozorovat?

A my zevnitř někoho, kdo jde kolem? Kdo nás sleduje z oken Senrevena?

Vytáhl z kapsy miniaturní dalekohled, který patřil k vybavení členů Kabinetu, a skulinkou mezi listím se snažil rozeznat, co se děje za nejbližšími okny. Viděl jen stíny a skvrny, za sklem se neobjevila žádná tvář.

„Kdybych aspoň věděl, že mi uvěříš,“ zašeptal s pohledem upřeným do míst, kde tušil Adamův pokoj. I kdyby Adam právě shlížel do zahrady, nerozeznal by jeho tvář, místnosti pro stálé hosty jsou příliš vysoko. Pamatoval si ji však. Co z ní může vyčíst? Moudrost? Obětavost? Lásku ke Kvaře? Co vyčte Adam z mé tváře, až se sejdem? Nebude mě podezírat? Poznámou upřímnost?

Vtom se mu zazdalo, že slyší za keři tichý praskot. Kroky?

Obešel altánek, rozhlédl se, nikde nic. Vrátil se dovnitř, netoužil přilákat náhodného společníka. O čem by mluvil s kýmkoliv z Kabinetu? S kýmkoliv z pověřenců?

Jako by něco kleplo. Nejmladší podruhé opatrně obešel altánek, vrtěl hlavou. Nakonec se začnu lekat stínů a budu mít halucinace, jako bych měl špatné svědomí.

Trpce se zasmál a sám sobě řekl polohlasem: „Ovšem vůči Kabinetu špatné svědomí mám. Jenže ... Oni nemají pravdu!“

Usedl na starodávnou lavici, která sem kdysi byla přenesena z kosmického korábu. Jestliže hrozí nebezpečí jedinci, buď se mu vyhne, nebo se připraví k obraně. A hrozí-li celé planetě, máme se bez boje vzdát? Jak je to pohodlné. Pro blaho Kvary, prý! Přísahali a splní přísahu: Nechají planetu zahynout ve šťastném nevědomí!

„Ale i já jsem přísahal! A přísahu splním po svém. Budu hledat záchranu.“ Jeho slova splynula s šelestěním listí, jak jím províval umělý vánek, a nejmladší si uvědomil, že celá senrevenská zahrada je vlastně jakýsi kaširovaný ráj. Předobraz šťastného hynutí planety? Upadáme tady, první ze všech!

Co nejdřív se musím setkat s Adamem! V jeho zamítnutém návrhu je snad začátek východiska. A nebo spolu najdeme jiné řešení.

Jen kdybych nemusel jednat tajně! Už jen obstarání klíčů je spojeno s rizikem, a prozradit se, to znamená ztratit všechno. Snad i budoucnost planety.

„Moci se tak stát neviditelným, aspoň na chvíli,“ vzdychl toužebně. Ale než se stačil sám sobě vysmát, kousek od něho znovu něco kleplo a z prázdna se ozval hlas:

„Pro blaho Kvary splním vaše přání.“

Nejmladší ztuhl.

„Nervy,“ zašeptal. „Halucinace z nervového přetížení.“

„Žádná halucinace. Když mě zasvětíte do svého plánu, pro blaho Kvary vám pomohu.“

„Kéž jsem nezešílel.“ Nejmladší se opatrně rozhlédl. „Kdo jste?“

„Někdo, kdo chce prospět této krásné planetě.“ Mich litoval, že s ním není Gabr, vytušil by víc. Ale i tak se zdá, že tenhle člověk má čisté úmysly; potřebuje se s někým setkat, a ač dosud neví, bude-li mu uvěřeno, chce se spolu s tím neznámým pokusit o záchranu. Protože přísahal. Dá se z těch šeptaných útržků myšlenek vysoudit něco jiného, než že jde o závažnou věc? O dobrou věc?

Muž vstal. Otočil se, pokrčil rameny. Výraz jeho tváře mluvil jasně: Budu se musít poradit s lékařem.

„Hned mě uvidíte,“ slitoval se Mich. „Jsem u druhého sloupu vlevo od vchodu.“

Nejmladší upřel polekaný pohled na určený sloup. Nechci nic vidět, myslil si, stačí, že mě šálí sluch. Ale než domyslel, před sloupem se objevil vysoký muž v běžném kvarském oděvu.

„Výborně.“ Nejmladšímu selhal hlas. Přelud? Nezdá se. Spíš rozpačitě než zděšeně si prohlížel člověka, který dokáže nepředstavitelné. „Jakou na to máte techniku?“

„Paprskolom. Poskytnu vám ho, ale něco za něco.“

„Peníze?“

„Informace.“

„Neposkytuji.“

„Škoda. Myslil jsem, že chcete vykonat něco velmi užitečného. Pokusit se o záchranu. Přísahal jste ...“

„Špehujete?“ Oči nejmladšího ztvrdly a na čele mu vyvstala hluboká svíslá vráska. Kdo je tenhle opovážlivec?

„Zkoumám.“

Člen Kabinetu si náhle na něco vzpomněl a jeho hněv se proměnil ve zvědavost. Tajemní cizinci... Pozemšťané? Kdo ví?

„Nebyl jste náhodou nedávno v Ohaji?“

Mich se zasmál. „Dejme tomu, že byl. Jak vidím, jsou členové Kabinetu výborně informováni.“

„Vy víte, kdo jsem?“ Nejmladší se zachvěl, ale necítil strach. Jen údiv. A pak že naše tváře nikdo nezná!

„Jeden z dvanácti členů Kabinetu Hlavního počítače. Jeden ze zasyřených. Jeden z těch, kteří rozhodují. Kterí mají nejvyšší moc na této planetě. Zahlédl jsem vás včera v té části zahrady, kam se nelze dostat. Kam je sice vidět, ale odkud neproniká zvuk. Jinak bych už asi věděl víc.“

„Takže jste se k nám vloupal.“ Znovu si prohlédl cizince a rozhodl se, už klidný. Měl pocit, že nějaká nedefinovatelná kolečka začínají do sebe zapadat. „Pracujete s Adamem Antorpem?“

„Rád bych.“

„Dobře, důvěra za důvěru. I já bych rád. Přijímám vaši službu.“

„I za cenu informací?“

„Ptejte se.“

„Pro koho chcete být neviditelný?“

„Pro všechny. Kromě toho, s nímž se potřebuji domluvit, samozřejmě.“

„A on, má zůstat viditelný?“ Trochu divné.

„Ano. Vlastně ... záleží na tom, kde spolu budeme.“ Rozhlédl se Schůzka v altánku? Vyhnul bych se riziku s klíči, cizinec je zřejmě zběhlý v podobných kouscích a mně by třeba zacházení s paprskolomem působilo potíže ... Nakonec bych ho ani nemusel použít! Že se tím odhalí, s kým chci mluvit? Jako bych to dokázal skrýt před člověkem, který tu sbírá informace zahalen svým fantastickým přístrojem.

Mich odhadoval jeho úvahy, čím dál zvědavější, s kým se chce člen Kabinetu sejít, že to ostatní členové nemají vědět. Komplot proti vládcům? Zrada ve vlastních řadách? Zajímavé. Potěšitelné.

„Změna příkazu,“ rozhodl nejmladší. Hned si uvědomil, že použil, nevhodného, snad i urážlivého výrazu; cizinec, možná Pozemšťan, není pověřenec! Omluvně se usmál. „Promiňte, to je z napětí. Chtěl jsem vás požádat, zda byste mohl mého hosta přivést sem, do altánku. To jest, poskytnout ten paprskolom jemu.“ Co když odmítne? Ne. Výzvu člena Kabinetu bude pokládat za rozkaz.

„Jistě. Kdo je váš host a kde ho najdu?“

Nejmladší popsal místo Adamova ubytování, vysvětlil, že bude třeba sebrat klíče pověřenci, a ani ho neuvádělo do rozpaků, že prozrazuje senrevenské tajnosti a dává instrukce k nezákonnému jednání. Je-li to Pozemšťan ... „Zítra v šest večer vás čekám.“

Mich přijal jako samozřejmost, že Adam Antorp přesídlil ze Sydney do Senrevena, tady se dějí samé podivnosti. Adam! Zřejmě je to klíčová postava kvarské hádanky. Měli jsme štěstí.

„Předpokládám, že se budete chtít tajně setkat ještě s dalšími lidmi,“ napadlo Micha. „Jsem vám k dispozici.“

„To je od vás laskavé.“

„Není. Vaše rozhovory mi poskytnou informace.“

„Chcete být při nich? Je to vaše podmínka?“ Na okamžik zaváhal, nemá-li odmítnout službu tak draze zaplacenou, avšak po tom, co už cizinci odhalil, se nedá dělat nic jiného než pokračovat. Přistoupit na každou podmínku.

Přistoupil na ni tedy. A pak už se jen díval, jak se před ním cizinec rozplynul.

Po dlouhé době dobře spal. Skutečnost, že oblast Senrevena není tak neproniknutelně uzavřena, aby do ní nepronikl nikdo nezvaný, ho potěšila. Ať, už je cizinec Pozemšťan, nebo Adamův bývalý spolupracovník, je dobré, že se sem dostal. A nebo... Nebo je muž s paprskolomem jen prověřovací akce předsedy Kabinetu? Ne, tohle si nesmím představovat; je rozhodnuto. A podaří-li se mi navštívit i některé z těch adeptů na členství v Kabinetě, kteří zešíleli, také se od nich možná všelicos dovím.

Brzy ráno se konal přenos; paměť jednoho ze zbývajících chlapců byla přenesena na pověřence číslo 64. Zasedání výjimečně probíhalo z velké části v přílehlé zahradě, na programu bylo kromě poslechu zpráv jen čekání na výsledek. Na oběd byl přizván doktor Scien, vyčerpaný a nervózní; sotva se dotkl jídla. Jen koláč si vzal, jist, že je upečen z původního kvarského obilí, z modré metlice. Kdo jiný by využíval jeho všeobecně léčivých účinků, když ne členové Kabinetu? Ale nechtěl na to myslet, aby snad z roztržitosti nedal nějak najevo, že o vlastnostech kvarského obilí ví.

Co by ho za to postihlo? A co jeho sestru agronomku, která mu to kdysi v mládí prozradila?

Když číšník stáhl ubrusy a proměnil tím tabuli opět v pracovní stůl, předseda se obrátil k lékaři:

„Jak se vám to dnes podařilo?“

Scien rozhodil paže v bezmocném gestu. „To kdybych věděl!“

Nepředstíral. Sňal a přenesl jen část chlapcovy paměti; jenže kterou? Byl napjatější než členové Kabinetu. Pro ně znamenal neúspěch jen další pokus, pro lékaře možná konec. Co když

prohlédnou jeho úsilí nedovolit, aby přenesená paměť někoho usvědčila? Kdyby mě tu aspoň nechali při výslechu!

„Dovíte se,“ zasmál se předseda a poslal pro nového majitele paměti.

Pokusný pověřenec zůstal stát u dveří. Bylo vidět, že je zmaten.

Doktor Scien rozčileně potrhával kapesníkem; všiml si, že je pozorován právě tak bedlivě jako pokusný muž. Už si nepřál být při výslechu, musel však zůstat. Poslouchat. Hájit se?

„Jak se jmenujete?“ začal předseda stereotypně.

„Nemohu si vzpomenout.“

„To se poddá. Kolik je vám let?“

„Nevím. Něco se mi asi stalo. Mám v paměti mezery.“

Předseda pohlédl na Sciena zpod přimhouřených víček. Vyčkal, dokud se na lékařově čele neobjevily kapičky potu, pak se znovu obrátil k vyslýchanému.

„To nevadí,“ řekl povzbudivě. „Víte, kde jste?“

„V Senrevenu. Mám se zodpovídat ze zločinu.“

„Tak přece něco. Jaký je to zločin?“

„Ukradl jsem psa.“ Naštěstí sklopil hlavu, takže neviděl, jaké překvapení vyvolalo jeho přiznání. Scien se tvářil zděšeně a nejmladšímu cuklo v koutcích rtů, s chutí by se byl zasmál. Na lékaře pohlédl s úctou, jediný. Ostatní si ho změřili s netajeným podezřením.

„Co víte o Hlavním počítači?“ zeptal se předseda, už jen pro úplnost.

„Řídí Kvaru.“ Muž se rozhlédl, jako by čekal nápovědu.

„Dál jsem to zapomněl,“ dodal nešťastně.

„Můžete jít.“ Předseda vrhl krátký ostrý pohled na Sciena, a sotva se za vyslýchaným zavřely dveře, pronesl pomalu a důrazně:

„Špatně sloužíte Hlavnímu počítači a lidu Kvary.“ Hlas měl stále laskavý, ale byl v něm hrozný chlad.

„Upozorňoval jsem, že snímání a přenosy paměti jsou jen praxe bez teorie. Nikdo nemůže zaručit, co se podaří.“ Scien se snažil vypadat klidně, trochu zklamaně, ale sebejistě.

„Nechci vám krivdit. Přesvědčíme se. Prosím,“ ukázal ke dveřím.

Scienův důstojný, vyrovnaný krok vydržel až přes práh jeho pokoje. Teprve potom klesl do křesla a uvolnil napjaté svaly. Byl zoufalý. Neobstál.

Přesvědčíme se? Jak se chtějí přesvědčit?

Jak jinak, než že na někoho přenesou moji paměť. Jen co najdou Fana Enthuse. A nový majitel mé paměti prozradí můj

záměr, zbývající chlapci budou vydáni Hlavnímu počítači jako já, i jejich paměť dostane nový majitel.. Fan si ho určitě vybere podle jiných zásad než já.

Tytéž myšlenky byly vysloveny v zasedací síni. Rozhodnuto najít doktora Enthuse co nejdřív a za každou cenu. A také zjistit, proč dosavadní hledání k ničemu nevedlo. Debata se už točila jen kolem výběru vhodného pověřence, který by celou akci řídil.

Nato poslali pro chlapce, jemuž byla ráno snata paměť, a vyslechli ho. Shledali, že v něm nezůstala žádná vzpomínka, dokonce i mluvit zapomněl. Avšak vzhledem ke Scienově nespolehlivosti se jim zdálo riskantní ho propustit. Co s ním?

Jeden z dvanácti navrhl sestěhovat zbývající hochy do jedné místnosti a němeho k nim přidat. Uvidí-li, co je čeká za mlčení, třeba sami promluví. Přinejmenším se budou chtít dorozumět sami mezi sebou, po půlroční izolaci nevydrží být zticha. „Odposlech zesílíme. Musíme zjistit, oč jim jde, vždyť jsme odpovědní za blaho planety!“

Souhlasili bez výhrad, blaho planety bylo všemocné zaklínadlo.

Naštěstí se nehlasovalo; nejmladšímu by bylo dalo příliš velkou práci zvednout ruku.

Z dojmů dnešního dne na něj padla únava, která rychle vykrytalizovala v pocit marnosti. Oč se mám snažit? Chlapci nevědomky všechno prozradí, síť odpůrců Hlavního počítače se roztrhá, doktor Enthus usvědčí doktora Scienu ... A co zmožu?

Jako neviditelný všelicos. Jenže ...

Jak se blížila šestá, včerejší setkání se záhadným cizincem se mu zdálo stále nepravděpodobnější, neuvěřitelnější. Výmysl? Sen? Halucinace? Nepůjdu tam. Půjdu? Sám před sebou se zesměšnit? Upevnit v sobě pomatenost? Třeba se ve mně jen opakuje, co postihlo mé předchůdce. Navštívím-li je, uvidím ne domnělé, ale skutečné šílence?

Zamířil k domovu. Potom však, jako by to byl jen promyšlený krycí manévř, se obrátil a oklikou kráčel k altánku, čím dál rychleji, čím dál nedočkavěji.

Vstoupil, altánek byl prázdný.

Nic jiného se nedalo čekat, pomyslel si a otočil se k východu. V té chvíli se ozval cizincův hlas:

„Jsme zde. Nikdo vás nesledoval?“ Pokračování snu?

Zastavil se, rozhlédl, dokonalá prázdnota. „Nikdo nic netuší.“

Hned jak dořekl, stáli před ním tři muži, z nichž jeden byl Adam, druhý jeho včerejší známý. Zadíval se na třetího.

„Rapho,“ představil se muž. „Mich by nebyl sám dokázal bezpečně krýt pana Antorpa. Ale nebudete potěšen, nevěří nám.“

Adam pokrčil rameny. „Jak věřit? Posuďte situaci. Přijdou dva cizinci s krásnými řeči a hned nato pověřenec, který mi předhazuje navázání nezákonných kontaktů, abych nebyl na pochybách, že má dobrý důvod odvést mě s sebou. A teď přijdou další dva a předvedou mě před člena Kabinetu.“ Znovu pokrčil rameny, usedl. „Ale když už jsem tu, jednejte, jako bych věřil. Nemám jinou volbu, víte? Mohl bych sice důvěru předstírat, avšak rozhodl jsem se nepředstírat už nic. Nikomu. Ztratím-li opět paměť, snad mi ta důsledná pravdivost pomůže vytvořit znovu vlastní osobnost.“

„Podezíráte člena Kabinetu ze špatných úmyslů?“ Z nejmladšího promluvila stavovská hrdost, ale hned si uvědomil, jak je taková hrdost směšná.

„I s dobrými úmysly se dají dělat chyby.“

„Máte pravdu. Ale teď jde o to, aby se konečně dělat přestaly. Prostudoval jsem váš soutěžní návrh. Myslím, že je to dobré východisko. A i když tím možná neodvrátíme agónii planety, aspoň pokusit se musíme.“ Mluvil otevřeně a přímo k hlavnímu problému. Co když je tohle jeho první a poslední šance, jediná možnost získat spojení? I v Pozemšťanech, jsou-li to Pozemšťané. Oč více znají než my! Dokázali by nám pomoci? Snad, snad ... Nepřemýšlel o tom, proč se neprojeví, proč nevysvětlili svou přítomnost na Kvaře. Na utajování byl příliš zvyklý, nebudilo v něm podezření.

Než Adam stačil odpovědět, ozval se Mich: „Agónie planety? Vždyť je Kvara plná života!“ Jeho užaslá tvář vyvolala v nejmladším smutek. Zklamání. Nevědí. Ale vlastně, jak by mohli vědět? Ani Pozemšťané nejsou vševědoucí.

„Zdánlivě, bohužel.“ I on konečně usedl. „Zbývá nám už jen asi sto padesát let života. Pak nastane živoření a zánik civilizace.“ Obrátil se k Adamovi. „Proto byl váš návrh zamítnut. Nač se zbytečně namáhat? Kontrola zařazení občanů bez povinností přinese užitek, který se stejně už neuplatní. Kabinet dává přednost jinému řešení: Jen ať co nejvíc lidí prožije bezstarostný život.“

„Prázdný život jste chtěl říci,“ přerušil ho Adam. „Ale co nám vlastně hrozí? Proč má zaniknout kvarská civilizace?“ Nebyl zděšen. Nevěřil.

„Ať tedy víte všechno. S pomocí našich neviditelných příznivců se vám jistě podaří uprchnout a zařídit, co nemohu já. Dvou věcí je zapotřebí: vyvolat silný, ale

nekontrolovatelný zájem o kosmické lety a sdělit biologům, že mutace všeho živého postupuje, ačkoliv podle loňské celoplanetární konference by už měla být napůl zvládnuta. Nevymyslí-li biologové účinný lék, snad dokáží fyzikové spolu s techniky postavit nové Senreveno. Už jednou jsme opustili planetu, která nám byla domovem, můžeme to udělat podruhé. Sto padesát let by k tomu mělo stačit.“

Mich a Rapho se na sebe podívali. Zásah nezášah, tohle jim musíme vysvětlit, tentokrát máme co dělat s krajním případem. Planetě hrozí záhuba, i když docela jiná, než si představují autoři zákonů, jiná, než s jakou se počítá v příručkách o možnosti naší pomoci. Záhuba z podlehnutí mylné představě, představě o zániku.

Snažili se nejmladšího přerušit, ale nevnímal je. Zopakoval, co mu nedávno sdělil předseda jako nejprísněji střežené tajemství, a vyčerpaně zmlkl.

„Tak je to tedy.“ Z Adama spadla všechna nedůvěra. Ne proto, co slyšel, ale proto, že hlas člena Kabinetu se zachvíval opravdovou bolestí.

„Ne, tak to není,“ využil Mich pauzy.

„Nevěříte mi?“

„Vám ano,“ uklidnil ho Rapho. „Ale váš počítač se mýlil. Jen si překontrolujte tehdejší údaje a srovnejte je s dnešními.“

„Nic se nedá překontrolovat. Už pár set let počítač nefunguje.“

„A podle čeho ... Co určuje ...“ Adam byl tak zmaten, že se potvrdilo Solimovo podezření, že nedokázal sestavit větu.

„Přídavné počítače fungují. Jenom centrální mozek chybí. Místo něho funguje Kabinet.“

„Kterému se celá staletí daří utajit to před obyvatelstvem,“ kroutil hlavou Rapho. „Kolik expertů zaměstnáváte v Senrevenu?“

„Málo. Z každého oboru jednoho.“

„A oni vědí, že ...“

„Nikdo nic neví,“ přeťal nejmladší Adamovu otázku, „jen členové Kabinetu.“ Byl netrpělivý Čas běží, a ještě se ani nezačali radit. Místo jednání aby odpovídal na zbytečné dotazy. Obrátil se k Raphovi. „Jak víte, že se počítač mýlil? V čem se mýlil?“

„Důkladně jsme prozkoumali kvarskou přírodu. Máme přístroje, jimiž jsme odkryli mnohé z toho, co vám zůstalo skryto. Máme znalosti, které nemohli mít předkové, a tudíž ani počítač je nezahrnul do svých výpočtů a prognóz. Máme představu o tom, jak vypadal život na této planetě, dřív než ho

minulá civilizace zničila v sebevražedné válce. Víme, co tu rostlo, známe vlastnosti tehdejších plodin. Zdejší vědci byli kdysi na vysoké úrovni. Jednu atomovou válku přežili a po rozsáhlém průzkumu vypěstovali takové rostliny, které by se po zasažení radioaktivním zářením vrátily po čase opět k původnímu stavu. Které by svým působením uvedly do původního stavu i ostatní členy potravního řetězce. Výsledků své práce bohužel už nemohli

využít, druhou válku nepřežili. Celá staletí se zdejší příroda pozvolna vrací sama k sobě, zprvu nepozorovaně, v posledních desetiletích překotně. Z jednotlivých mutací se stala jediná všeobšáhlá mutace, jak zdejší vědci správně pochopili. Vývoj to poněkud zkomplikovaný tím, co se kdysi přivezlo ze Země, ale přizpůsobování zdárně pokračuje a brzy bude všechno v pořádku. V jednom se Hlavní počítač nemýlil; určil konec za tisíc let. Jenže ta celková mutace neznamená záhubu, nýbrž vyrovnání, napravení chyb. Rozkvět. Počítač měl obrácená kritéria.“

Oba Kvařané němě hleděli na Rapha, v očích pochybnosti, úžas, naději. A že se pochybnosti zdály vzrůstat, i když jen ve tváři člena Kabinetu, pospíšil si Mich s dodatkem:

„Průměrný biolog nemohl tento proces odhalit, nikomu nedávejte vinu. V mnoha případech nastupují nečekané znaky, které se jeví možná i jako regres, jako degenerace. Prolínání starého s novým, lépe řečeno dosavadního s původním, známého s neznámým probíhá nerovnoměrně, a připočteme-li různá šlechtění, křížení, přesazování do půd obsahujících živiny dříve neužívané, nelze se divit, že převažují obavy. A přitom ... zdejší namodralá metlice, přestože je ubohá ve srovnání se svou dávnou podobou, měla své všeobecně léčivé vlastnosti jistě už po příchodu praotců. Snad se jich i od počátku využívalo. Nebo až teď?“

První se vzpamatoval Adam. Slovo přizpůsobování, které prve vyslovil Rapho, spojilo roztroušená pozorování i úvahy nad občany bez povinností a vneslo řád do jeho rodící se psychologické koncepce. Všechno bylo náhle jasné a jeho tušení a dohady v okamžiku nabyly platnosti přírodních zákonů. Raphova slova potvrdila, co vlastně už dávno věděl, aniž si to plně uvědomil. Zalila ho radost.

„O léčivých účincích kvarské metlice nic nevím,“ řekl, „ale jiní možná vědí.“ Obrátil se k členu Kabinetu.

Ten kývl. „Využívá se jich, kde je zapotřebí.“ Měl nepřítomný pohled; zastřený, jakoby zamrzlý hlas.

„Škoda že Hlavní počítač nefunguje,“ poznamenal Rapho, spíš jen pro sebe. „Byl to opravdu dokonalý centrální mozek.“ A myslil na Gabra a jeho tušení. Ano, je dobře, že jsme zde. Situace by se byla jistě jednou vyřešila, za pár desetiletí už každý biolog pozná, oč jde. Ale za pár desetiletí může být pozdě.

„Bude pracovat,“ ozval se nejmladší týmž zamrzlým hlasem, „je pouze zablokován, ne zničen. Nemáme odborníky, ale budeme je mít. Všem u se znovu naučíme. Později. Až překonáme první a snad jedinou překážku: přesvědčení Kabinetu o nevyhnutelném zániku kvarské civilizace. Důkazy. Potřebuji důkazy.“ Jeho pohled se vrátil z prázdna, jako by byl prve mluvil ze sna. Zabodl se do Raphovy tváře.

„Svolat novou celoplanetovou konferenci! Pověřit biology jinak zaměřeným výzkumem! Existuje přece tolik výzkumných stanic.“ Adam se snažil poradit, ale člen Kabinetu ho nevnímal.

„Kdo jste?“ Jeho pohled se přesunul na Mícha, pak opět k Raphovi. Cítil, že si příliš troufá, že jeho otázka je cizincům nepřijemná. Ale musí přece vědět... Myslil na tajnou část Análů, v níž se mluvilo o příchodu Pozemšťanů: „A znovu splynou rozdělené světy ...“

„Přátelé.“

„Pozemšťané?“

Oba zároveň zavrtěli hlavami. Dva páry očí naproti nim zmatněly zklamáním. Nedůvěrou? Rapho se usmál:

„Bylo by asi jednodušší předstírat pozemšťanství, nechceme-li vám sdělit pravdu. Ale je lépe nemít žádnou představu, než se držet omylu.“

„Nebudu se tedy ptát. Ani pátrat. Avšak potřebuji důkazy. Pro Kabinet. I pro sebe.“ Pozemšťanům by byl nejmladší uvěřil, teď však byl na pochybách. „Chci mluvit se senrevenským biologem.“

Mich se uklonil. „Přivedu ho.“

„Nedal by se přivést. Je to svobodný obyvatel Senrevena, má povolen volný pohyb v budově i v zahradě. Navštívím ho. S vašim paprskolomem. Dokud nebudu mít důkazy, nemohu jednat jinak než tajně.“ Pohlédl na hodinky. „Je čas končit, děkuji vám za dnešní službu.“ Strohostí zakrýval zklamání. Co když je to celé nejapný žert? Jsou smluveni s Adamem ... „Můžete mi půjčit paprskolom?“

Opět dvojitý záporný pohyb hlavou. „Doprovodíme vás.“

Nejmladší se vzdal, neměl na vybranou.

„Musím si všechno promyslet. Tak důležitou věc nesmím uspěchat.“ Ale přesto spěchal, každého promarněného dne je škoda, každé hodiny! Stačí mi den? Dva? „Počkáte na mě tady v altánku za tři dny? Zase v šest večer?“

Slíbili a rozloučil se, teď nejméně potřeboval vzbudit pozornost pozdním návratem.

Easané však nespali, a Adam už teprve ne. Co když na něho čekají, aby mu sňali paměť?

„Proč ještě jednou?“

„Protože vím, co jsem neměl vědět. Tak abych to zase nevěděl.“ A jak se díval na Easany, najednou v nich začal vidět i svou osobní záchranu. Dokázali by mě odtud vyvést? Ale neodvážil se to navrhnout, ty tři dny do příštího setkání se členem Kabinetu snad vydržím. Aby se kvůli mě nic nepokazilo.

„Jsou tady v Senrevenu nějací vaši přátelé?“ zajímal se Mich. „Doufám, že ne.“

Mich vytáhl z kapsy balíček, přistrčil před Adama lavici z protějšího kouta a rozložil po ní snímky. „Udělal jsem si malou galérii senrevenských obyvatel.“

Adam zkoumal tváře zachycené zřepu i z profilu jako zvláštní dvojportréty. Tváře dětí a starců, lhotejné i napjaté, ustrašené i odhodlané, snímané zřejmě většinou přes okenní sklo.

Náhle strnul. Scien! Tak to on se ujal tohohle zruďného řemesla? Solimovi kamarádi ztratili paměť pod jeho rukama? Ale proč?

Ukázal na jeho dvojportrét. „S tímhle mužem bych rád mluvil.“ Nejspíš sem byl převezen také jen proto, že mnoho ví, utěšoval se.

Easafré ochotně vyhověli.

Scien se nebránil, nedivil, na nic se neptal. Bez poznámky šel s neznámými muži, kteří ho dovedli zahradou k altánku,

aniž je kdo zastavil. Kabinet Hlavního počítače má nějaký tajný záměr? Otupěle vstoupil.

Jakmile však spatřil Adama, rozjasnila se mu tvář.

„Vy zde?“ Podal mu ruku. „Snad ne zase jako pokusná osoba?“

„Obávám se, že jako něco velmi podobného.“ Jak Scien sešel za dobu, co jsme se neviděli! A je to jen pár měsíců. Trápí se. „A proč jste tu vy?“

„Protože dosud nenašli doktora Enthuse. Ale jen co ho najdou, zůstanu bez paměti i já.“ Vlastní upřímná bezprostřednost ho polekala; uvědomil si, že nejsou v altánku sami, a otočil popelavou tvář po svých průvodcích. Místo dvou tam stáli čtyři a s netajeným zájmem sledovali rozhovor.

„To jsou přátelé,“ uklidnil ho Adam. „Pomohou vám, budete-li chtít.“ Litoval Sciena; být přinucen k zločinu a neumět se ubránit, to je asi vůbec nejhorší osud.

„Teď bych se spíš přimlouval za ty chudáky chlapce.“ V kusé zkratce vylíčil Adamovi svůj nezdařený záchranný pokus.

„Dokud neobjeví doktora Enthuse, máme naději, my dva Doufám, že pár dní ještě nebudou mít úspěch.“ Adam se usmál. „Pozitíří tady mám schůzku s jedním z dvanácti mocných. Nerad bych o ni přišel.“

Scien na něj vrhl rozpačitý pohled. „To je žert? Nebo jsem se přeslechl?“

Adam vyprávěl. A lékař si připadal jako v pohádkovém světě.

„Je tohle vůbec možné?“ zvolal nakonec a jeho hlas měl nový zvuk, pevný a radostný. „Ještě se dočkáme lepších časů?“

„Mám návrh,“ ozval se Mich. „Chcete-li se jich ve zdraví dočkat, odvezeme vás i s chlapci ze Senrevena. Dnes v noci. Co říkáš, Rapho? Jenom než se to tu přežene.“ Tvářil se, jak uměl nejprosebněji.

Velitel kývl. „Ukryt je na pár dní, to můžeme. Ve skalním sídle je místa dost.“ Byl rád, že se technické čtetě podařilo objevit tak nepřístupnou skrýš.

„Jen jestli ty hochy najdeme,“ staral se Neb, ale Mich se zasmál.

„Kabinet nám usnadnil práci! Dnes odpoledne je sestěhoval všechny dohromady.“ A na nedůvěřivý Nebův pohled dodal skromně: „Byl jsem při tom. Snažím se být při všem, co se tu děje.“

Pro jistotu předložil Scienovi dvojportréty přestěhovaných i s orientačním číslem chodby. Lékař s určitostí poznal chlapce, jemuž při posledním snímání ponechal část paměti.

„Takže všechno je jasné.“ Mich byl ve výborné náladě. „Máte hodinu na sbalení kufrů, pánové.“

„Ale Michu,“ znepokojoval se znovu Neb, „kudy je všechny odtud dostaneme?“

„Kudy jsme přišli,“ odsekl Mich. Že jsme toho Neba brali s sebou!

„Jenže to je vysoko. Vznášedel máme málo. A také...“

„Tak dost,“ utál Rapho výčet nesnází. „Velím já.“

Hned ráno dal předseda přinést nahrávku z odposlechu společné místnosti. Všichni byli napjati. Konečně se dovíme, proč chlapci napadli Hlavní počítač. Kdo jim to poradil, případně přikázal. Proti komu ho bránit.

Obří pásek se rozeběhl.

Klapot, bouchání, věty vyslovené pověřenci, kteří chlapce převáděli. Po chvíli ticha chlapecký hlas. Napětí dvanácti rostlo.

Brzy však nastoupilo zklamání, chlapci mluvili o samých hloupostech. Kdo bude spát na které posteli, kdo chrápe, že ani tady se nedá otevřít okno, atakdále, atakdále, mezitím nějaké verše, dokonce pohádka o Šípkové Růžence! Jak to, že nikdo neříká nic důležitého? Neznají se? Nebo se jeden druhého bojí? Byla by to oprávněná opatrnost, příliš dlouho se neviděli. Ale přece jen...

Dlouhá doba ticha, přerušovaného jen lehkými šumy, snad šustotem pokrývek. Ale potom!

„Vstávejte,“ zašeptal neznámý hlas. „Oblečte se. Máte možnost uprchnout. Zachránit se.“

Pak šramoty a polozřetelná slova bez souvislosti, s vámi, hned teď, past, není co ztratit, zkusíme to... Kvapné kroky, bouchnutí dveří a ticho. Nejmladší se neodvažoval ani mrknout, ale předseda ho zatím nepodezíral.

Zastavil pásek a zazvonil. Proto nemluvili! Někdo je upozornil. Někdo jim pomohl. Pověřenec?

Vstoupil sluha.

„Pověřenče číslo 27!“

Hrozivost jeho hlasu byla zřejmě tlumočena spolu se vzkazem, protože povoláný se dostavil okamžitě a vypadal ustrašeně.

„Kde jste byl v noci?“

„Na přikázaném místě, pane předsedo.“

„Ale spal jste, a to se vám nevyplatí.“ Předsedův hlas ztratil poslední stopu laskavosti. „Jinak byste věděl, co se v noci dělo na vaší chodbě.“

„Snad ... se nedělo ... nic.“

„Ne? Tak mi přiveďte chlapce. Všechny.“

Po chvíli se pověřenec vrátil bílý jako křída.

„Oni tam... nejsou!“ Oči měl vytřeštěny, jako by viděl přízrak.

Předseda ztratil sebevládu. „Najít! Vezměte si na pomoc druhou směnu a prohledejte celý koráb. I zahradu!“

„Měli bychom jim pomoci,“ navrhl jeden z dvanácti. „Je to práce na týden. Aby zatím nebylo pozdě.“

„Nesmysl. Jsou někde tady a utéct se jim nepodaří, oba vchody jsou mnohonásobně zajištěny. Jediná volná cesta je z horního nekrytého ochozu, ale to by museli lítat.“

Zahájili diskusi k problému a hodinu nato byl ustaven vyšetřující výbor, který vyslechne všechny pověřence, protože někdo z nich musel být s chlapci domluven. Prvních deset, kteří budou zproštěni podezření, bude neprodleně vysláno do terénu, aby přivedli propuštěné spolupachatele. Je pravděpodobné, že s nočním útekem mají něco společného. Kdo ví, nakolik byla jejich paměť skutečně snata. Poslednímu ji už snímal, to jest zřejmě ponechal, doktor Scien ...

„Ostatně se ho zeptáme.“

Příslušný pověřenec vstoupil mátožně do zasedací síně, nepouštěje se sluhy.

„Zmizel,“ vypravil ze sebe a zhroutil se.

Předseda ho dal odnést, poněkud na rozpacích, má-li ho rovnou zprostit podezření, nebo zda jeho mdloby nejsou naopak projevem špatného svědomí. A pak ho napadlo, že to zmizení je nějak velkoryse organizováno. Kdo je schopen takového kousku? Asi jen Adam Antorp. Kdo ví, jaké schopnosti mu přidali lékaři v Lucerut Na kyborgizaci **oe** dá svést ledacos. Měl ho tehdy ten nešikovný šofér rozbít docela, a byl by pokoj. Jestli ani jeho nepřivedou

Další zdrcený pověřenec potvrdil předsedovy obavy, Adam Antorp není k nalezení.

Teď už byl poplašen i nejmladší. Adam přece slíbil schůzku! Proč taková překotnost? Nemohl tu ještě vydržet? Nic mu přece bezprostředně nehrozilo a chtěl jsem pouhé tři dny.

Zklamán a znechucen prožil bezúčelně den. A druhý den. Nikdo ze zmizelých se nenašel, výsledky nikam nevedly, nálada Kabinetu, stála na bodu mrazu. Duševní stav

nejmladšího nebyl proto nijak nápadný, ač se tvářil málem stejně zdceně jako vyslýchání pověřenci.

V šest povečeřel s matkou, ale jak se blížila sedmá, zneklidněl. Vběhl do zahrady a spílaje si zpozdlých důvěřivců pospíchal k altánku.

„Konečně!“ vítal ho Adam. „Už jsem si o vás dělal starosti.“

Nejmladší pozdravil i dva cizince, kteří Adama doprovázeli, a zchvácen usedl.

„Jak vidím, daří se vám procházet mnohonásobně zajištěnými branami Senrevena, kdykoli to potřebujete. Neptám se jak, pro případ, že by se jednou přenášela i moje paměť. Některé věci je lépe nevědět.“ Usmál se. „S chlapci všechno v pořádku?“

„I s doktorem Scienem. Pozdravuje vás. Bude-li zapotřebí jeho pomoci, pomůže vám. Jak jste daleko?“

„Přednesu návrh na nový typ výzkumu, to je jediná možnost. Ale důkazy proti tragické prognóze Hlavního počítače musím získat od biologů. Tajemství původní kvarské metlice je dobrým základem.“

„Její léčivé vlastnosti by nebyly dostatečným důkazem?“

Nejmladší zavrtěl hlavou. „Všech dvanáct o nich ví. I já jsem věděl a nenapadly mě souvislosti. Potřebuji víc. Přesné údaje.“ Obrátil se k Easanům. „Doprovodíte mě k našemu biologovi? Neodvážuji se jít za ním veřejně. Nechci riskovat.“

„Pojďte,“ souhlasil Mich, trochu udiven, že člen Kabinetu žádá znovu, co už jednou slíbili. Je tu zřejmě horší situace, než si umíme představit, když na to zapomněl.

„Hned ne...Jednak je tu teď příliš neklidno, a jednak vaši pomoc potřebují jinde.“ Vysvětlil, jaké nebezpečí hrozí hochům bez paměti, jsou-li ovšem skutečně všichni bez paměti. „Pověřenci je mají zítra přivést. Snad je ještě čas.“

„Nemáme adresy,“ staral se Néb, „a Kvara je veliká.“

„Adresy budou znát chlapci, které jste ukryli,“ uklidnil ho Adam. A něco ví Solim, myslil si. Hned se začal těšit, že ho snad i on při té příležitosti bude moci navštívit. Zeptat se na Bazileu ...

„A co váš rozhovor s biologem?“ Mich by byl dal přednost okamžitému jednání. Za chlapci přece nemusíme jít všichni.

Nejmladší uvažoval. „Za týden,“ řekl pak. „Nenajdou-li se propuštění hoši, Kabinet bude muset učinit nějaká opatření. Možná se v příštích dnech bude zasedat i přes večeři. Tak raději za týden. V šest. Přijdu přesně.“

VIII. KDO JE NEPŘÍTEL?

Kdo je nepřítel? Čí? Snad ne náš Opfer?

Nebylo zvykem vyhánět malou Sijku z pokoje, když přišla návštěva. Ale sotva se objevil cizí pán, hned musela ven. Proč? Zůstala za dveřmi. Poslouchala. Opfer přece není ničí nepřítel, urazila se za bratra. Maminka by mu to měla říct, a ne mlčet a nechat ho povídat hlouposti. Kdo to vůbec je? Nikdy k nám nechodil, a teď že počká do večera ... Na Opfera? A pomlouvá ho! Přitiskla ucho ke klíčové dírce, třeba máma něco řekne, zastane se syna ...

Slyšela však jen mužský hlas. Vyhrožuje? Odvést Opfera? Kam? A hned nato přišla slova, která jí naháněla strach. Senreveno. Hlavní počítač. Pověřenec? Jak je to dlouho, co se bratr vrátil a nepoznal nás, protože byl v Senrevenu ...

Rozhodla se; ať už je to kdokoliv, třeba sám pověřenec, jejího bratra se nedočká. Věděla totiž, kde je.

Uříčená vpadla k Solimovi, prodrala se skupinou chlapců a rovnou k Opferovi. Než ji stačil napomenout nebo poslat pryč, vykřikla:

„Honem uteč, přišli pro tebe! Schovej se, nebo ti zase vezmou paměť!“

Chlapci zbledli. Všichni najednou se vrhli ke dveřím.

„Kam ... kam se chcete schovat?“ Solim se je snažil zadržet, navrhnout skryš, kterou si kdysi vyhlédl pro sebe, ale už nestačil nic vysvětlit. Jen litoval, že ho nenapadlo promluvit o tom včas, nebezpečí tu přece bylo od prvních schůzek. Ještě že aspoň o nebezpečí jim pověděl. Že vědí, proč prchat před pověřenci.

„Tak přece zrádce.“ Opfer se po něm podíval s opovržením.

„Je to jasné,“ dodal Viktim. „Jinak by pověřenec přišel i pro tebe. Nějak ho tu nevidím.“

„Počkejte! Mám návrh. Vždyť takhle vás pochytají!“ Solim nedbal na urážky, musí jim přece pomoci! Ale neposlouchali ho.

Jen Opfer ještě křikl z ulice: „To bys rád, vid'! Znovu nás pochytat, znovu tvou zásluhou. Jakou z toho máš provizi?“

Solim klesl na židli. „Neměl jsem jim říkat, jak to bylo poprvé. Že mě podezírali, že mě nevzali s sebou, že mi zatajili i den, kdy má být Hlavní počítač zničen. Že jen proto jsem vyvázl, že mě odepsali. I teď jsem vyvázl. Vlastně... kdo ví, jestli.“ Utéct? Představil si opuštěnou kůlnu nedaleko blízké pěstitelské osady, plnou starého náradí, s uvolněnými prkny, za kůlnou les ... Jen otec a Bazilea vědí... Utéct?

Zůstal sedět. Skoro si přál, aby i pro něho přišel pověřenec. Snad by se tím dokázala jeho nevina.

Otec mu položil dlaň na rameno. Celý večer mlčeli.

Pověřenec se neukázal.

Chlapci zatím čekali ve vřesovém lese, než Opferova sestra obejde všechny rodiny.

Měla co dělat. Adresy na papírcích, a sotva uměla číst. Po kapsách peníze, které jí tam nastrkali, aby měla na autobusy, a ještě nikdy nejela sama autobusem. Ale vědomí odpovědnosti jí zbystřilo všechny smysly.

V každém bytě našla čekajícího pověřence a téměř všude se jí podařilo vylákat od něho jednoho z rodičů nebo najít sourozence, prokázat se lístkem s adresou, vysvětlit situaci a přijmout narychlo svázaný balíček s potravinami nebo slib, že sami něco přinesou k desátému vřesovému stromu vpravo od hlavní cesty.

Ještě se ani nestmívalo a na určeném místě už ležely balíčky. Sešli se tam tři mladší sourozenci uprchlíků, bojácně přešlapovali, avšak v důvěře, že si jejich bratři brzy přijdou pro věci, vyčkávali. Drželi se těsně u sebe, dosud nikdy nebyli sami tak daleko od domova. Opferova sestra se odvážila na výzvědy, po několika krocích ji však dlouhící se stíny vrátily nazpátek.

Pak náhle z křoví opatrně vystoupil Opfer, obhlédl děti a zavolal ostatní chlapce. Jen jeden nenašel balíček ani vzkaz. Sijka slíbila, že alespoň dodatečně jeho rodičům všechno poví.

„Hlavně ať si nedělají starosti! My si už poradíme!“

Malí kývli, že to vyřídí. Potom se rozeběhli dolů ke stanici.

Osm chlapců kvapně postupovalo na opačnou stranu, hlouběji do lesa. Mlčeli, rozezleni na Solima, přesvědčení, že je zradil, poprvé i podruhé. Jak si někdo začne s děvčetem ze stanice, je s ním konec. A často i s jeho přáteli.

Uložili se do doupěte, které si během odpoledne spletli z větví a vystlali šustivými loňskými kvítky. Zvenku vypadalo jako poněkud hustší křoví kolem mnohonásobně rozeklaného vřesovce. Opfer sice navrhoval, aby využili doby, kdy ještě pověřenci netuší, že se nedočkají, a aby chytli jakékoliv letadlo, byl však přehlasován. Někteří doufali, že pověřenec přišel jenom pro něho a ostatní se budou moci vrátit domů. Teď večer bylo už na letadlo pozdě, pověřenci jistě mezitím zavolali na letiště. Rozhodli se tedy odpočívat do půl; noci a pak se vydat pěšky dál. Přejít celý vřesový les. Jak je veliký? Nevěděli. Aní co bude na druhé straně. Zachráníme se? Jeden před druhým se báli dát najevo obavy. Uvidíme.

Pověřenci setrvali v rodinách přes noc. K večeru se mezi sebou domluvili videofonem a přikázali kontrolovat do odvolání nejen letiště, ale i všechny silnice a cesty. S odůvodněním, že jmenovaní chlapci jsou chráněni Hlavním počítačem a jejich pobyt je třeba ihned sdělit přímo jemu. Opferova sestra našťestí nikde nevzbudila pozornost pověřenců. Jednak byla příliš malá, jednak dosud neměli podezření, že by se chlapci nevrátili. Solimovu adresu neměli; vůbec o něm nevěděli.

Ráno pověřenci přijali hlášení z letiště i ze všech silnic a cest vedoucích z Ulemu. Negativní. Sešli se k poradě a usoudili, že se chlapci skrývají někde ve městě. Kde? O tom ať přemýšlejí jejich rodiny. Pověřili je pátráním, V zájmu chlapců i ve svém vlastním zájmu ohlásit ihned, co zjistí!

Své posláním tím pokládali za splněné. Nač shánět někoho, kdo nemá paměť? Kabinetu se tím nijak neprospěje a zbytečně se rozmnoží obyvatelstvo Senrevena, už tak dost četné. Pro pověřence práce navíc. Dostat za úkol doktora Enthuse, to by se jinak snažili! Jestlipak ho kolega číslo 53 najde? Sám! Pomocníky odmítl, že na to stačí. Najednou! Nechtělo se mu dělit se o zvláštní prémii, znali ho. Kdyby tu prémii byl Kabinet slíbil hned loni, doktor Enthus byl dávno v Senrevenu. Pověřenec číslo 53 se vydal nejdříve do Vienu pátrat po událostech, předcházejících lékařovu zmizení. Po dvou dnech vyšetřování se zdálo, že oba bratři Enthusové prchli ze strachu před Hlavním počítačem, protože nedokázali včas vypracovat praktické řešení svého návrhu v soutěži ŠTĚSTÍ VŠEM. Bláhoví! Lepší návrh neexistuje. Kibinet i Hlavní počítač by klidně počkali. Čekají.

Další dva dny promýšlel situaci na základě údajů o charakteru obou bratrů. Viktor Enthus je nemocen, a tedy Fanovi na přítěž, jeho psychickou poruchu nelze maskovat ani skrývat. Vždyť i do vienské nemocnice se bratři dostali jen proto, že vzbudili pozornost občanů. Přivolaný lékař je našel ve stavu omámení a odevzdal oba speciálnímu oddělení pro psychické poruchy. Příčina omámení nebyla zjištěna, ale dodatečně se potvrdila diagnóza: Viktor Enthus trpí rozštěpením osobnosti typu člověk-pes, Fan Enthus má přeludy; nadto, což je typické pro duševně choré, tvrdí, že je zdrav.

A proč by neměl být zdrav? Pověřenec se rozhodl vyjít z předpokladu, že přeludy nejsou nemoc. Bratři se sice ztratili už podruhé, nejdříve z lucerského ústavu ... Jenže tam působil Fan jako lékař, a kdyby se u něho projevovala nějaká porucha,

ostatní lékaři by to poznali. Svého bratra se tam snažil vyléčit, a jistě se o to snaží i teď. Jen má k léčení horší podmínky.

Pro jistotu ještě navštívil lucerský ústav. Dal si zavolat Fanova přítele Modesta Dilliga.

„Ale o charakteru doktora Enthuse jsme všichni psali hlášení,“ bránil se Modest. „Už loni.“

„Vím. Záznamy jsem prostudoval. Pilný, houževnatý, citlivý, schopný lékař i vědec, samé dobré vlastnosti. Můj předchůdce tu však tehdy vyšetřoval něco jiného, na doktora Enthuse se dostatečně nezaměřil. Já bych rád znal váš osobní názor.“

Doktor Dillig váhal. Věděl, že se Fan ztratil i z vienské nemocnice, ale proč? A hledají ho teď proto, aby ho potrestali, nebo aby mu svěřili další úkoly? Jak snadno bych mu mohl uškodit. A stejně snadno prospět? Přítel. Ne, dosud nezapomněl na jeho pokusy s přenášením paměti, na to, jak trápil Adama, jak zneužíval Věřina obdivu ... Avšak slovo přítel, jehož prve užil pověřenec, mu připomnělo první léta v ústavu, zanícené debaty často až do ranních hodin, studium pod Fanovým vedením ... Ano, Fan byl opravdový přítel a za tolik mu vděčím! I za to, že jsem nebyl sám. Zatím co dnes ...

„Nevím, co bych dodal. Fan Enthus pracoval celé noci na něčem, co před námi tajil. Byl unaven. Vyčerpán. Navrhli jsme mu dovolenou, a místo aby ji nastoupil, vzal Viktora a zmizel.“ Že vzal s sebou i paměťové komory? O tom je snad lépe se nezmiňovat.

„A důvod jeho zmizení?“

„To je hádanka, kterou jsme nerozluštili.“ Lékař pokrčil rameny. Vzpomněl si přitom na jiné zmizení. Měl chuť zeptat se pověřence, nač potřebují v Senrevenu Adama Antorpa, že mu ani nedopřáli užít si v Šydně dovolené, ale mlčel. I otázkou je možno ublížit. A pomoci Adamovi stejně nemůže.

Já jsem tu hádanku rozluštil, pomyslí si pověřenec. Rozloučil se, víc vědět nepotřeboval. Fan pracoval celé noci na tajném úkolu, to je jasné. Nezvládl ho včas a bojí se. Ale podal nejlepší návrh a musí dokončit výzkum. V podmínkách Senrevena se mu to podaří.

A tedy?

Pověřenec si zamnul ruce, jist, že se doktor Enthus přihlásí sám. A brzy.

Následující den četl hlasatel ve večerních zprávách všech kvarských televizních stanic zvláštní výzvu. Žádal lékaře, bratry Enthusy, aby se ozvali prostřednictvím kteréhokoliv

Úřadu pro styk občanů s Hlavním počítačem. „Ježto jmenování vědci pracují na velmi důležitém úkolu, jehož vyřešení prospěje celé planetě, žádáme všechny občany, aby bratry Enthusy na tuto výzvu upozornili, případně sami sdělili Hlavnímu počítači místo jejich nynějšího pobytu, a to i tehdy, vědí-li jen o jednom z bratrů.“

Výzva měla být opakována denně do odvolání a pověřenec se chystal přijímat sázky. Jak dlouho Fan Enthus vydrží otálet? Odhadoval to na dva tři dny, víc ne. Copak je to nějaký život, skrývat se, když člověka hledá doslova každý obyvatel planety? Fan se přihlásí i s rizikem, že výzva je léčka a že bude potrestán.

Nemýlil se.

Doktor Fan Enthus sledoval večerní zprávy v malé chovatelské osadě, kde dohlížel na stádo ovcí a vydělával tak na skromné živobytí pro sebe a pro bratra. První hnutí bylo vzít Viktora a znovu se pokusit jinde. Protože tady ho znají. Neohlásí-li se sám, ohlásí ho někdo z osady.

A jinde? Kdekoliv jinde na této planetě?

Sám se neuživí, musí být zaměstnán. Na falešný štítek?

Lákavá vidina klidu mu sevřela srdce, bylo to příliš neskutečné. Věděl, že nedokáže vyrobit dva věrohodné falešné štítky. Ani jeden. A bez štítku je ztracen. I jeho bratr je ztracen. I možnost ještě někdy dokončit výzkum. Sestavit nový návrh. Najít někoho, kdo by ho podepsal a podal. Zachránit Kvaru!

Štěstí všem! Žádná bolest, žádné zklamání, už ani nešťastná láska. Umělé vzpomínky jako základ. Jen splnitelné touhy. Štáb, pečlivě vybraný štáb lékařů a techniků, který bude na všechno dohlížet, který včas vyčlení nemocné a po vyléčení jim dodá vzpomínky, v nichž už nemoc nebude. Plná Kvara šťastných lidí, s radostí pracujících na polích, v továrnách... šťastní, že pracují právě tam. Protože jim naroubuji do mozků touhu právě tam a ne jinde pracovat.

Neodváží! se pokračovat v myšlenkách, nechtěl propadnout vidinám kouzelného, šťastného světa. Je třeba zůstat při zemi. Myslit, ne snít.

Uvažovat.

Především je třeba odejít odtud. V každém případě. Rozloučit se, přijmout blahopřání, že se o jeho výzkum zajímá sám Hlavní počítač, a jako odejít na nejbližší Úřad pro styk občanů s Hlavním počítačem. Jako. A nebo skutečně; jedno, nebo druhé, třetí možnost není.

Po bezesné noci se rozhodl vyhovět výzvě. A nejen proto, že ho část osady chtěla k Úřadu doprovodit, aby se ještě dověděli, zda jejich ovčák byl vybrán pro práci přímo v Senrevenu. Ta čest by se přece dotkla celé osady! Ne. Rozhodl se s vědomím, že možná jde do pasti. Ale možná ne, a v tom je jediná naděje, pro něho, pro Viktora, pro Kvaru. Protože na Kvaře se nedá žít inkognito. Snad živořit. Ale má odpovědnost a při pouhém živoření by jí nemohl dostát.

Mít někde jinde takové možnosti, jaké měl v lucerském ústavu! Ne, nechtěl na to myslit, nechtěl vzpomínat. Nač? Napravit už se nedá nic. Utekl. A ač útěku nescetněkrát litoval, nastat znovu táž situace, nejednal by jinak. Vždyť kdeco tehdy nasvědčovalo, že je podezírán, v podstatě prozrazen. Že je to jen otázka času, kdy se kolem něho stáhne smyčka, narafičená Adamovou neterí. Kdy se prozradí, že vydával Adama za mrtvého, aby na něm dále mohl provádět pokusy s přenášením paměti, že Adamově vlastní dceři předstíral jeho smrt. Že zničil dokumenty. Ano, tehdy se zdálo, že všichni o tom vědí, jen čekají na vhodnou příležitost, jak ho usvědčit. Musel prchnout, nebylo vyhnutí.

Hledali ho? Nehledali? To se už asi nedoví. Možná ho chránil průkaz, který mu kdysi vydal Kabinet Hlavního počítače. Jenže Kabinet nekryje zločiny, a on, Fan Enthus, měl splnit úkol, aniž se zločinu dopustil.

Zločin! Jakýpak zločin? Naprosto stejně by jednal, kdyby se vrátil čas a všechno bylo teprve před ním. Vlastní svědomí ho z ničeho neobviňovalo, pro štěstí Kvary není žádná oběť dost velká! Jenže jeho svědomí neurčuje mravní ani právní normy, bohužel.

Neurčuje? Zatím neurčuje. Ale bude. Bude, jen co dokončím výzkum. Praktickou aplikaci. Rozlišení a oddělení paměťových jader různých jedinců. Jen co si uzdravím bratra, zbavím ho psí paměti a udělám z něho spolupracovníka. Ale k tomu je třeba pokusů, desítek, možná stovek dalších přenosů, dalších kazet s buňkovými kulturami a komor s fixovanými vzpomínkami...

V hotelu Central, po útěku z Luceru, v té komůrce, jíž říkali pokoj pro dva ...

Myšlenky se trhaly, kolem hlučelo město, už byli u cíle, on, jeho bratr Viktor a jejich průvodci z chovatelské osady. Před nimi Úřad pro styk občanů s Hlavním počítačem.

Fan pokynul venkovanům, jako že děkuje za doprovod a dál už půjde jen s Viktorem, avšak vešli s ním. A s ním se cítili poctěni, že jejich ovčák Fan Enthus má přednost.

Jakmile úředník zaslechl Fanovo jméno, ihned uvolnil přímou linku a podal mu sluchátko. Nebylo kdy připravit si řeč, a když se ohlásil Hlavní počítač, Fan dokázal jen sdělit své jméno.

Ničeho jiného také nebylo zapotřebí. Hlas Hlavního počítače, který už dvakrát slyšel a který mu pokaždé připadal trochu jiný, mu přikázal zůstat na místě. Ihned bude vyslán pověřenec, aby ho i s bratrem dopravil na jeho nové pracoviště, připravené v Senrevenu.

Drnčivý zvuk hlasu bylo slyšet po celé místnosti a všichni přítomní ještě chvíli uctivě mlčeli. S tímhle člověkem mluvil sám Hlavní počítač! Na přímé lince! Taková výjimka se už celá desetiletí nepříhoda.

Úředník odvedl oba bratry do jinak nepoužívaného salónku a jejich průvodce propustil s blahopřáním. Venkované přešli náměstí a přímo do hospody, nějak přece museli oslavit takový vzestup jednoho z nich. Že to byl vědec a lékař, ovšem netušili. Neuměli číst značky ve štítku, na nějž ho přijali do práce. ,

Viktor se schoulil do lenošky a po krátkém tichém vrčení usnul. Fan se snažil navázat potrhané vzpomínání, měl pocit, že mu pomůže orientovat se v nové situaci, připomene-li si souvislosti; dosud si nebyl jist, bude-li uvítán zařízenou pracovní, nebo vězeňskou celou.

Hotel Central. Svým způsobem tam byly ideální podmínky, a nebýt úzkostlivé pečlivosti personálu, Viktor možná už mohl být zdrav. Podařilo se vyrobit halucinogen a vyzkoušet na psu. Nepůsobil. Když ho dal Viktorovi, pes v Běm zmohutněl. Kdyby přidal... Ano, to bude to právě! Psí paměť ve Viktorovi bude konečně možno odlišit od lidské. Že mě to nikdy dřív nenapadlo! Zákaz drog, samozřejmě. Jenže pro blaho Kvary musí všechny zákazy padnout! Jak má být génius géniem, j«-li nucen dodržovat pravidla běžné morálky? Nic nedokáže, je svázán.

Přinutil rozplývavé myšlenky, aby se vrátily ,do hotelu Central, k tomu nešťastnému odpoledni, kdy si uvědomil, že je třeba vyzkoušet nejdřív mez tolerance lidského organismu, aby bratrovi neublížil. A že mu chybí pokusná osoba. Adam, jediný Adam Antorp by byl i ke zkoušce halucinogenu ochoten. Co by mu zbývalo? Ostatně bych mu –neřekl, oč jde. Ale hotel není nemocnice, s hosty nelze nakládat jako s pacienty, tím

méně jako s pokusnými osobami. Zbývá jediná možnost, vyzkoušet látku na sobě,

A potom poplach, sanitka, vienská nemocnice, přijímací protokol, otázky, otázky, otázky. Jak jinak odpovídat než mlčením? Diagnóza psychické poruchy. Speciální oddělení.

Návštěvy. Modest, Věra, Adam, Mlčení. Co jiného než mlčení jsem jim mohl nabídnout? Za to, že mě chtěli usvědčit...

Znovu se topil v představách, znovu nedomýšlel, znovu přeskakoval souvislosti, znovu se mu v hlavě zažehovala krátká spojení nesouvisejících jevů.

Mohl jsem se zeptat, Modesta například. Nebo Věry, její obdiv k mým schopnostem byl přece bez hranic. Byla by odpověděla. Byl bych se dověděl, jak zní obžaloba. A proč rtě nestíhají. Jen proto, že jsem hospitalizován na speciálce? Ale vždyť každému musí být jasné, že jsem zdraví

Byla by odpověděla, Věra jistě.

Ale mohl bych jí věřit.

Ne, ani Věře. Nikomu.

Nejméně Adamovi, měl by proč se mstít. Jeho neter nejspíš napsala jeho dceři do Sydney. Sešly se. Všechno si vysvětlily. Jak mě asi nenávidí!

Pozor! Pronikl mu k vědomí ostražitý vnitřní hlas. Ty nevíš nic o dceři v Sydně, o tom, že ti psala, o tom, cos psal ty jí, nic, nic ti není známo, nesmí ti nic být známo, doklady neexistují! Vzpomínáš si? Taviči plotýnka, dopisy, fotografie, výstřižky z novin... ššš! Všechno je pryč. Ani náznakem se nesmíš prozradit před Hlavním počítačem! Jinak ...

Ale možná i tak. Co vím? Co si mohu vysnívat? Nastražili past a chytil jsem se. S lítostí hleděl na Viktora, který spokojeně spal.

I za tebe mám odpovědnost, bratře. Za tebe a za naši planetu. Za Kvaru, kde je tolik ubohých, zlých a nešťastných, ačkoliv by všichni mohli být bohatí, dobří a šťastní. Jen já a ty, můj bratře, víme, jak to zařídit. Jen my dva to dokážeme.

Dokážeme? Dokázali bychom udělat z Kvary šťastnou planetu. Kdyby ...

Zaklepání jím trhlo, na chvíli zapomněl, že čeká na pověření. Úředník uctivě uvedl hosta, představil bratry a vzdálil se.

Pověřenec se uklonil a s okázalou obradností požádal, aby ho následovali.

Fan vzbudil Viktora a pevně mu sevřel paži. Kdyby se v něm ted! ozval pes, bylo by nutné ho udržet silou.

Sestupovali se schodů špalírem zvědavců. Pod schodištěm si pověřenec vzpomněl: „Kde máte zavazadla?“

„Nějaké šaty v osadě, kde nás zastihla výzva.“ Fan mávl rukou, bez těch se obejdeme. O záznamech a paměťových komorách, které zůstaly snad v hotelu Central, snad ve vídeňské nemocnici, se prozíravě nezmínil. Jde-li si pro potrestání, není třeba je zotřívát. Kdo ví, nač by usuzovali z takového materiálu.

Pověřenec se ničeho nedomáhal. Když bez kufrů, tedy bez kufrů. Na zavazadla se prémie stejně nevztahuje.

Ve voze Viktor opět usnul. Fan sledoval krajinu a usilovně se snažil odpočívat. Nasbírat síly. Pověřenec ho nerušil, oddával se představě oslavy, kterou uspořádá pro pár kamarádů na Enthusovu počest, vlastně na počest prémie. Měla to být jeho první odměna.

Objeli letiště i budovy kolem seřazovací haly; a jakýmsi nenápadným vjezdem s vraty, která se před nimi sama otevřela a ihned se za nimi zavřela, se dostali na silnici k Senrevenu. Pak povědomým tunelem a za chvíli už Fan Enthus poznával skleníkovou zahradu a ohleduplně, něžně probudil bratra.

Pověřenec je doprovodil k výtahu a výtahem do uzavřené chodby a k jejich pokoji. Byly to dvě místnosti spojené malou předsínkou, v každé lůžko, stůl, židle a skříň ve zdi.

„Koupelna je vlevo na konci chodby.“ Pověřenec se uklonil a podal Fanovi klíč od dvoupokoje. Na kroužku byly další dva klíče a v lékaři kvapem rostla důvěra v příští dny. Klíče! Nejsem zavřen, mám klíče!

„Od čeho?“

„Od laboratoře a od dveří ke schodišti. Laboratoř máte v této chodbě naproti bytu, schodištěm můžete vyjít do zahrady. Máte povolen volný pohyb chodbou, schodištěm a zahradou. Ale teď neodcházejte, ještě dnes vás zavolá Kabinet“

„Viktore!“ Zacloumal bratrem už znovu usínajícím, sotva za pověřencem zaklaply dveře od výtahu. „Máme laboratoř! Pojď honem!“

A táhl ho k protějším dveřím, třesoucími se prsty zkoušel klíče, ještě pořád to může být léčka, říkal si, ale už tomu nevěřil. Otevřel se mu pohled do veliké místnosti členěné stoly a skříňkami, za jejichž skly bylo vidět spoustu chemického náčiní.

Opřel se o veřej. Tak přece, tak přece, opakovalo se mu v mozku, nic jiného ho nenapadlo. Rozestřela se po něm mnohaletá únava a rozpouštěla myšlenky. Viktor ho podepřel a šli si dát sprchu.

Slyšení v zasedací síni bylo krátké. A docela jiné, než bratři očekávali. Otázky se týkaly výhradně Fanových požadavků na vybavení laboratoře, a to jak na snímání a přenášení pamětí, tak pro potřeby dokončení praktické části Fanova návrhu v soutěži STĚSTÍ VŠEM Ani jedna výtka, ani jedno pokárání. Dokonce slib, že bude vyslán pověřenec, aby našel a přivezl materiál, který zůstal nejspíš v hotelu Central.

„V lucerském ústavu vám nezůstalo nic?“ Předseda se usmíval. Lékař se mu zdál dost zbědovaný a jeho bratr ještě víc, avšak byl tady a zřejmě neztratil nic ze svých schopností ani z ochoty spolupracovat. Jeho prchání se –vysvětlí později, dost času. Odtud už neuprchne. Nemůže. V tom okamžiku se předsedových úvah dotkla vzpomínka na nedávné uprchlíky, ale rychle ji zaplašil. Však se brzy najdou, musí se najít.

„Odtamtud jsem si všechno potřebné vzal s sebou.“

„Tehdejší ředitel doktor Scien vám to vydal ochotně?“

„Neptal jsem se.“ Tehdejší? „On... už není ředitelem?“ odvážil se otázky.

Členové Kabinetu se po sobě podívali. V jaké izolaci žil, že o tom neví?

Předseda se usmál „Už dávno ne. Odešel do důchodu, byl unaven. Ale ne zase natolik, aby nám zde nemohl sejmut a přenést několik pamětí.“

„Cože?“ Fan údivem ztratil sebekontrolu. „Scien je v Senrevenu? Bude se mnou pracovat?“ Nebo já pod jeho vedením? Nelíbilo se mu to.

„Nebude. Jeho práce skončila. Škoda že jsme tu neměli vás. Jistě byste byl odvedl lepší výkony.“ To byla jediná narážka na Fanův útěk. A ještě ji předseda zmírnil pochvalným a důvěryplným úsměvem.

Celý týden nedělal Fan nic jiného, než vybavoval laboratoř a zkoumal, oč ještě požádat. Přípravky pro halucinogeny zatím pominul, tak velkou benevolencí Kabinetu si nebyl jist. Ostatně najdou-li se jeho zavazadla, bude mít přípravků dostatek. Snad mu je Kabinet nezabaví? Usmál se, nepoznali by, co mají v rukou; na odborníky nevypadá i. Nerozpakoval se však požadovat pokusná zvířata, a jak z něho den za dnem opadával strach a opatrnost a vracelo se mu sebevědomí, málem se začal domáhat i pokusných osob.

V poslední chvíli se zarazil. S pojmem pokusná osoba byl příliš těsně spjat pojem kyborg Adam Antorp. Třeba i oni by si vzpomněli? Ptali by se? A protože netuším, co vědí, jak bych vypovídal? Co bych zdůraznil, co zamlčel? A tak si místo pokusné osoby vyžádal novou várku krys.

Pokračoval s vytvářením umělých vzpomínek a čekal, kdy ho zavolají k snímání paměti. Kdo asi bude tak zajímavý pro Hlavní počítač, že jeho paměť bude určena k uchování? A na koho ji přenese? Čekal však trpělivě, vždyť je tu teprve pár dní.

Členové Kabinetu tak trpěliví nebyli. Nejdřív jen žehrali na neschopné pověřence, kteří nedovedou najít pár chlapců, pak se rozhodli pozvat některého z rodičů. Třeba něco ví? Odmítne-li mluvit, promluví jeho paměť jinými ústy. Nač tu máme doktora Enthuse?

Nejmladší sledoval vývoj situace s obavou. Rodiče patrně vědí Tohle byl ďábelský nápad. „Potají si měřil navrhovatele, tváří se nevinně, jako by si vůbec nebyl vědom nemravnosti, Jha zločinnosti svého návrhu. A ostatní? Nadšený souhlas! Snad ne také pro blaho. Kvary?

Ještě že dnes večer budu moci potají navštívit biologa. Kdybych zítra přednesl svou zprávu, třeba už by se ani nepokračovalo ve stíhání chlapců, ve snímání a přenášení vzpomínek. Sice se mu takový přemet zdál málo pravděpodobný, ale nakonec proč ne? Rozumní lidé by se měli dát přesvědčit rozumnými důvody. Nebo snad členové Kabinetu vlivem té tragické prognózy ztratili soudnost? V každém případě se alespoň pokusím, to je to nej„menší, co mohu, co musím udělat.

Altánek se jako vždy zdál prázdný. Easané vypnuli paprskoioimy. teprve když nejmladší promluvil.

„Našli jste ty chlapce bez paměti?“ Doufal, že už jsou mimo nebezpečí.

„Bohužel. Nikdo neví, kam prchli. Dověděli jsme se jen, že byli všichni pohromadě,“ Mich klepl ukazováčkem o hodinky. „Jdeme za tím biologem?“

„Jdeme. Ale bude lépe, když o vás nebude vědět.“

„Nebojte se, zůstaneme neviditelní. Jinak nic nového?“ Rapho chtěl mít přehled o všem, co se dělo v Senrevenu. Když už jsme se do toho dali...

Nejmladší stručně shrnul události posledního týdne.

„Rodiče? To těžko zvládneme, je jich mnoho. A stejně by pak místo rodičů mohli zajistit „sourozence.“ Micha až mrazilo z toho divného světa, do něhož se dostali. „V každém případě se poradíme s Adamem.“

Vyšli do zahrady. Nejmladší trochu ne jistě, neuměl si rychle zvyknout na svou neviditelnost. A když znenadání spatřil kolegu z Kabinetu, leknutím málem vybočil z chráněného prostoru. Mich ho pohotově strhl zpět.

K biologovi se nemuselo přes uzavřenou chodbu; jako všichni vědci měl výsadu volného pohybu po Senrevenu. Právě se vracel z večere a nejmladší se podruhé málem prozradil, chtěl ho oslovit ještě přede dveřmi. Vzpamatoval ho biologův pohled, nezaostřený, vidoucí zřejmě jen prázdné stěny.

Nechal ho vejít a po chvíli, už zas viditelný, zaklepal. Easané se usadili ke konferenčnímu stolku hned u dveří, které naštěstí nedoléhaly. Mohli nerušeně naslouchat, aniž vešli dovnitř.

Biolog byl nenadálou návštěvou překvapen, po prvních otázkách dokonce upadl do rozpaků.

„To je výsledek?“

„Není. Jsem tu soukromě. Dokonce tajně.“

„Tedy ... ztráta důvěry?“

„Naopak. Jsem tady, protože důvěřuji. Vám i vašim znalostem.“

„Nerozumím.“

„Snažte se rozumět. Na našem dnešním rozhovoru možná závisí budoucnost Kvary.“ Biolog se zachmuřil.

„Nemám rád historické rozhovory. Vždycky se v nich přehání.“

Vytácel se, nechtělo se mu pokračovat. Proč je to jenom jeden z dvanácti? Kabinet přece jedná vždycky jako celek. Vůbec se mu to nelíbilo.

„Záleží na vás.“ Nejmladší nechápal vědcovu zatvrzelost. Bojí se? „Potřebuji pouze odpověď na několik otázek.“

„Ptejte se,“ utrousil biolog neochotně a konečně nabídl hostu židli.

„Které rostliny zkoumáte mimo obilí?“

„Všechny dostupné.“

„Lišíte při výzkumu původní kvarské a dovezené ze Země?“

„Samozřejmě.“ Vědec se začal usmívat, otázky se mu zdály naivní. Nejmladší člen Kabinetu si u mne tajně doplňuje vzdělání?

„A na kterých sledujete mutace?“

„Na obou.“

„Znamená mutace, že rostliny získávají nové vlastnosti?“

„Dá se to tak říci.“

„Lepší, nebo horší?“ Biolog mlčel.

„Proč váháte? Nedá se to poznat?“

„Teď už ano.“

„A tedy?“ Nejmladší nevnímal vědcovu nechuť k hovoru, zaujat jen vlastní myšlenkou. Vlastním cílem.

„Je to složité.“ Co může říci členu Kabinetu? Zatím všichni chtěli slyšet totéž: všeobecná mutace postupuje stále rychleji a nedá se tomu zabránit. Tohle je ovšem pravda, jenže ne celá. Její další část už Kabinet nezajímá. Jaké jsou vyhlídky? Vydedukovali si, zřejmě už před mým příchodem do Senrevena, že neovlivnitelná mutace znamená pouze zhoršování stavu. Jistě, pro drobnou lesní zvěř je to zlé; všechny přivezené druhy, které se živí výhradně původní kvarskou vegetací, pomalu mizí. Nikde na Kvaře už se nedají provádět hony. Domácí zvířata krmíme tím, co jsme vypěstovali z pozemských semen, a zdánlivě se s nimi nic neděje. Jen jsou o něco menší, než bývala...

„Uvažujete nad formulací?“ Nejmladší se usmál. Bojí se mi říci, že jsme se dosud mýlili v posuzování mutací. Ale musím to slyšet!

„Myslím na živočišstvo. Jsem sice botanik, jenže ...“ Opět zmlkl.

„Co se na něm dá srovnávat? Domácí zvířata se nemění, pokud vím. A původní? Vždyť tu žádní živočichové nebyli.“

„Ale byli Třeba ještěřičky. Kdysi šedivé nic, dva tři centimetry, sotva jsme si jich všimli. Teď jsou desetkrát větší a zbarvují se.. , Nebo hmyz. Mění se nám přímo před očima. Viděl jste někdy v poslední době motýla? I v našem skleníku už jsou! Modří, červení ... Mutační skok a Kvara hýří barvami. Naše pozemské včely ovšem.“ Biolog se uklidnil. Měl radost, že se mu daří mluvit tak neurčitě. Kabinet ať si vybere, co se mu hodí. Nelžu. A také si – snad – neškodím.

„Včely?“ Nejmladšímu bylo to slovo povědomé. „Co je s nimi?“

„Zašly. Pár let po přiletu. Několik rojů uletělo. Dnes je z nich možná něco jiného, něco, co pokládáme za původní zdejší hmyz.“ Z lesní zvěře bude za čas taky něco jiného, myslil si. I z nás

„Jste botanik, mluvmě o rostlinách. Řekl jste, že už se dá poznat, získávají-li horší, nebo lepší vlastnosti. Víím, že je to složité, ale přece jen ... Je podstatný rozdíl mezi původním a dovezeným?“

„Celá příroda se postupně přizpůsobuje novým podmínkám.“ Co chce slyšet? O zhoubných mutacích? „Přizpůsobování dovezeného má některé stinné stránky ... Jednotlivé druhy se zmenšují.

„Kdybych aspoň tušil, proč za mnou přišel!

„Před chvílí jste mluvil o ještěrkách, které se naopak zvětšují. Nastává vyrovnávání mezi původním a dovezeným? Ale to by snad byl jednoznačně pozitivní jev?“

Biolog nekývl, nezavrtěl hlavou. Vnímal napětí ve slovech svého hosta a neodvažoval se odhadnout, kam směřuje těmi podivnými otázkami.

„Už jste někdy uvažoval o intimutaci?“ Nejmladší nechápal, proč místo odpovědi biolog bledne. „Mohli byste ji na požádání předsedy Kabinetu doložit konkrétními údaji?“

„Nic jsem nespáchal!“ vykřikl vědec. „Nikomu jsem nic neřekl. Nikoho jsem nepoškodil!“ Antimutace! Nebo lépe mutace s výskytem příznivějších kvalit! Už pár let nemyslím na nic jiného, jako asi většina biologů. Ale proč člen Kabinetu... „Nic mi nedokážete,“ zašeptal.

„Ne já vám. Vy mně byste měl dokázat. Nebo spíš celému Kabinetu. Já už mám představu o tom, kam povede vývoj, ale ostatní to nevědí. Mně neuvěří. Kdežto vy jste odborník!“

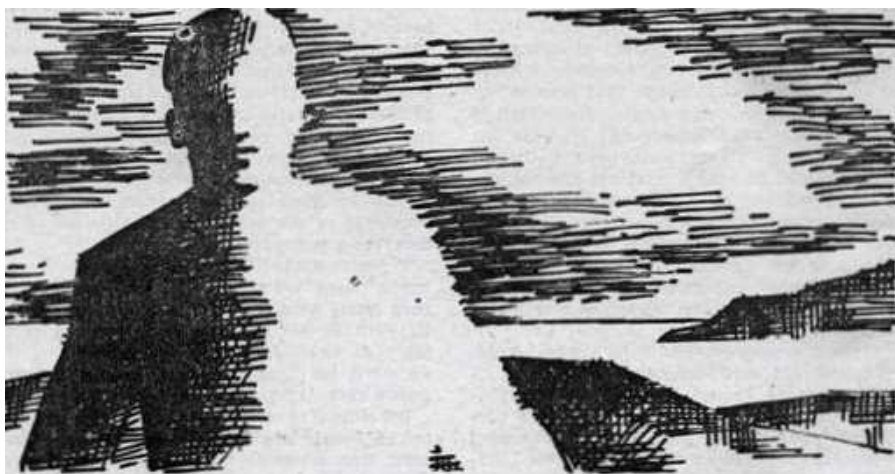
Čekal. A když biolog mlčel, tvář strnulou víc úžasem než bázní, dodal: „Stačí, že neodporujete. Konkrétní důkazy jistě budete schopni předložit. Nebo se mýlím?“

Vědec se probral z nehybnosti. Místo nedůvěry a strachu nastoupilo ohromení. Že by takhle rozmluva opravdu byla historická?

„Nemýlíte se,“ vyslovil pomalu.

„Děkuji vám. A ještě poslední, čistě soukromou otázku: Proč jste to už dávno nesdělil. Kabinetu?“

„Snažil jsem se. Ale nejsem hrdina. Pochopil jsem, že nemohu uspět, že všechno, co řeknu, bude chápáno v nejlepším případě jako výmluva. Kabinet je přesvědčen, že můžeme dělat zázraky, ale bohužel nejsme kouzelníci. Biologové celé planety usilují podle programů Hlavního počítače zadržet vývoj, vrátit ho do pozemských kolejí. A proč? Protože programátoři jsou patrioti, pozemští patrioti. Původní kvarská příroda je vůbec nezajímá, kromě obilí ovšem.“ Zarazil se. Nezacházím příliš daleko? Ale jak už byl rozohněn, nedokázal nepokračovat. „Doufal jsem, že celoplanetová konference biologů ukáže, v jaké jsme situaci. A co ukázala? Vždyť jsme se ani nesměli sejít se zoology! Nechápu, jak centrální mozek mohl dát takový pokyn. Ale přesto... přesto nic nezastavíme. Kvara nás jednou přemůže, pane. A v tom bude naše záchrana.“ Znovu se zarazil, „To je celá odpověď na vaši otázku. Ale... Kdybych měl mít potíže, všechno popřu, rozumíte? Nejde mi o jakoukoli slávu, a nejméně o slávu mučednickou.“

Nejmladší byl spokojen. Jaké potíže? Ujistil biologa, že nebudou. Jak jinak mohou reagovat členové Kabinetu na tak ohromující, úžasnou zprávu než radostí? Těšil se na své zítřejší vystoupení v zasedací síni, na rozzářené tváře kolegů, na to, že už nebude muset nic tajit. Tragicky se však mýlil.

K jeho historickému vystoupení vůbec nedošlo. Hned po zahájení porady oznámil předseda truchlivým hlasem, že se ke své lítosti musí odhodlat k činu, s nímž ani ve snu nepočítal. Pohlédl na nejmladšího, který spolu s ostatními udiveně čekal, jaký to bude čin. Nespojoval předsedův úvod se svou osobou. Teprve když na něm spočinul tvrdý pohled a neodtrhoval se od něho, začal mít obavy. Ale co se mohlo stát? Viděl mě s cizinci? I přes neviditelnost? Nebo přece jen čte myšlenky, jak se mi zpočátku zdálo? Zachvěl se.

Předseda konečně obrátil oči k plénu. Chvilí se těšil z napětí členů, potom řekl do hrobového ticha:

„Nejmladší člen našeho Kabinetu se ukázal méně odolným, než jsme předpokládali. Neunesl tíhu poznání a propadl bludu, v němž si vysnil pravý opak naší budoucnosti. Podle jeho domněnky má za sto padesát let místo zániku přijít ráj pro naši planetu. Dokonce si usmyslil podepřít svůj blud autoritou biologa, který se k tomu bohužel propůjčil.“ Odmítavým gestem donutil nejmladšího, aby se přestal ustavičně hlásit. „Naštěstí vám dosud nebylo známo,“ obrátil se k němu, „že byty vědců mají u nás permanentní odposlech. Jinak bychom vaši poruchu možná tak brzy neobjevili. Nebudu vás ponižovat přehráváním pásky, protože...“

„Žádám, abyste ho dal přehrát!“ přetrhl nejmladší předsedovu větu. Tak on ze mne chce udělat šílence? „Ať všichni slyší, co mi biolog potvrdil. Chtěl jsem o tom dnes přednést zprávu, věřil jsem, že budete šťastní, protože naši planetu nečeká zkáza. Chtěl jsem...“

Nedomluvil.

Předseda zazvonil, dva připravení pověřenci vešli a chopili se ho. Marně se bránil, marně kolem sebe bil a vykřikoval, jak je to s mutacemi, aby ostatní věděli, aby aspoň zapochybovali, avšak odvraceli se a jeden po druhém se vytráceli na zahradu. Nikdo neposlouchal jeho historické sdělení.

Pověřenci ho dovedli k výtahu a vezli někam vzhůru. Vystoupili do chodby s několika dveřmi. Vysvětlili mu, že jsou tu pokoje zešilevších členů Kabinetu a že s nimi bude sdílet tuto slepou chodbu. Dostal klíč, aby se před nimi mohl zamknout. Pak ho postrčili k jeho pokoji a skočili do výtahu. Nejmladší se rozhlédl. Chodba opravdu byla slepá, na obou stranách končila zdmi. Zkusil přivolat výtah, byl však zablokován. Odemkl tedy svůj pokoj a vrhl se k oknu. Tlustá skleněná deska byla napevno spojena se stěnou, za ní obloha a hluboko dole obrovská plochá skleníkového krytu. Dál už jen jednotvárná žlutošedá step.

Nevěděl, jak dlouho pozoroval obzor, když se ozvalo jemné zaťukání. Otočil se ke dveřím. Pomalu, zlehounka se otvíraly; vzpomněl si, že za sebou nezamkl, a naskočila mu husí kůže. Dveře se náhle rozevřely dokořán a za nimi stáli tři muži, v jejichž výrazech převládala zvědavost. Jeden z nich prudce vykročil k nejmladšímu a teprve v té chvíli ho čerstvě sesazený člen Kabinetu poznal. Vyšel mu vstříc. Otcův starý přítel! Už na něho skoro zapomněl. Stařec ho objal a se slzami v hlase opakoval stále jedinou větu:

„Já věděl, že i tebe sem jednou přivedou.“

Přistoupili druzí dva, aby i oni přivítali nového obyvatele slepé chodby. Neznal je, ale po chvíli se rozpomněl, že je kdysi vídal. Nikdo z nich zřejmě nebyl šilenější než on sám.

„Jak jste to mohl předvídat?“ obrátil se k otcovu příteli.

„Bývals přemýšlivý chlapec. A opravdový, bez falše. Ale vyprávěj, co nového dole? Místo koho jsi nastoupil? Co dělá tvůj otec?“

Nejmladší zesmutněl. „Zemřel, už před pěti lety.“

„Zdolalo ho to, tvůj otec byl jemný člověk. Ale že tě nevaroval?“

„Možná mě varoval a neporozuměl jsem. Ostatně, co by to bylo platné?“

„Máš pravdu, chlapče. Prokletí Senrevena bys stejně neunikl.“

Sesedli se kolem stolu, družně, s úsměvem si povídali, vyzvídali, zasvěcovali nejmladšího do pravidel života „šílených“, vysvětlili, v čem spočívalo jejich zešílení; nechtěli trpně čekat na konec, chtěli něco podniknout pro záchranu Kvary.

„Kdo se nedokáže smířit se zánikem civilizace, toho stihne osud šílených,“ povzdychl si otcův přítel, už bez trpkosti. Se svým postavením se smířit dokázal; bylo neodvolatelné a týkalo se pouze jeho. Ale Kvara? Civilizace? Ne, s tím se nelze smířit. Nikdy.

„Naše civilizace nezanikne!“ Nejmladší téměř vykřikl.

Dívali se na něho se směsí rozpaků a nedůvěry. Přeslechli jsme se? Nebo on skutečně zešílel?

„Nezanikne,“ opakoval. A vyprávěl. O svých pochybnostech, o své naději, o senrevenském biologovi, o kvarské přírodě, o změnách v původních a dovezených druzích

...

Viseli mu na rtech.

„Ale co my, lidé?“ Otázka plná obav. „I my jsme dovezený druh.“

„My? Nevím. Nejspíš jsou projevem mutací občané bez povinností, bohužel. Ale snad jde jen o přechodný stav.“

„Bylo by dobré udělat průzkum dnešní kvarské populace.“

„Je připraven.“ Nejmladší popsal Adamův návrh. „Předpokládá, že máme daleko méně neschopných, než ukazují štítky.“

Odiv. Kabinet si to dal vysvětlit?

Nejmladší zavrtěl hlavou, Kabinet návrh neschválil. „Podrobnosti znám jen já, mluvil jsem s Adamem.“

Odiv rostl. Sám? Nevyslechli vás?

„Byli jsme mimo koráb, v zahradním altánku.“ Mám? Nemám? Ale těmhle odepsaným mohu přece říct všechno! „Pomohli mi cizinci, mají paprskolomy ...“

Obyvatelé slepé chodby dosud nezažili tolikeré překvapení. Paprskolomy? Na Kvaře existuje vynález, o kterém neví Hlavní počítač? Co tomu říkají senrevenští odborníci?

Nevědí? To je dobře, že nevědí!

A ti cizinci? Odkud jsou? Kdo jsou?

„Nežádal jsem, aby mi ukázali štítky. Nabídl mi pomoc a přijal jsem ji. Pokládal jsem je za Pozemšťany.“

„A nebyli to Pozemšťané?“ Stařec dychtil slyšet, že ano, celý život čekal, že se tu objeví, přestože si tohle své tajné přání nepřiznával; přestože v příchod Pozemšťanů nevěřil.

„Myslím, že ne. I Kvařané přece všelicos dokáží.“ Teprve když o nich mluvil, srovnával si v hlavě vlastní soudy. Proč Pozemšťané? Na Kvaře jistě existuje všelicos, o čem nevíme, a dobře tak Nejspíš jsou to členové nějaké tajné skupiny vědců a techniků, kteří předstihli senrevenské odborníky. Kterí se věnují nepovoleným oborům? Přistihl se při myšlence, že tohle by ho nejvíc těšilo A jejich podivné znalosti o předcházející civilizaci na naší plane tě? Pohádka, již se zaštitili, abych nepochyboval o jejich schopnostech v biologickém výzkumu. Vždyť senrevenský biolog došel k stejnému závěru! A patrně řada dalších biologů ...

Starci se vyptávali, uvažovali o možnostech vědy, jásali. Především jásali a nejmladší je pozoroval s úžasem. Na jejich životě šílenců se přece tímhle vším vůbec nic nezmění! Zazděni v pravěkém kosmickém korábu mohou čekat leda na smrt. Co mohou! Můžeme. I já. A nic už se nedovím, nic nezařídím ... Cizinci mají vznášedla, napadlo ho. Snad by dokázali rozbít tahle okna... Ale nevědí, že jsem tu. Budou si myslet, že jsem se vzdal, že už s nimi nechci nic mít. Bezvýchodná situace. Zoufalá.

„Kdepak, chlapče! Teď už ne. Teď, když víme, že Kvara nezahyne, máme si zoufat? Nic jiného už není důležité, ani my.“ Otcův přítel se usmíval a v očích měl štěstí.

„Přinesl jsi nám vzácný dar,“ děkoval nejstarší, „do smrti ti budeme vděční. I našemu biologovi. Škoda jen, že už se nedovíme, co ještě vybádá.“

„Bude-li bádat,“ zapochyboval nejmladší. „Jistě ho potrestají, a já mu slíbil, že nebude mít potíže!“

Pokývali, potíže budou, a velké. Co by za to byli dali, aby mohli zasáhnout. A nemohou nic. Kdyby ho aspoň poslali k nám ... Jenže tohle je „výsada“ členů kabinetu. A jestli se rozhodnou sejmut mu paměť, kolik vědomostí přijde nazmar!

„Paměť se už dá přenášet,“ poznamenal nejmladší; také jedna věc, kterou objevil někdo mimo Senreveno. Znovu probudil zvědavost „šílených“, ale nijak je tím neutěšil. Je-li něco takového možné ...

Usoudili, že to Kabinet určitě udělá. Představili si, jak asi bude probíhat výslech, a nebyli daleko od pravdy. Proč trest? Za provádění výzkumů mimo příkázanou oblast. A ještě za něco?

„Za druhé proto, že jste výsledky těchto svých výzkumů zatajil,“ řekl v té chvíli předseda slavnostně, jako by uděloval vyznamenání.

„Ale sejmete-li mi paměť, zůstanou vám zatajeny nastálo,“ bránil se biolog, marně hledaje mezi členy Kabinetu nejmladšího, aby mu aspoň pohledem dal najevo, co si o něm myslí.

„Mýlíte se. Vaši (paměť dáme přenést na jinou osobu a dovíme se vše.“

Vědec se lekl. Vše? Ale to znamená ... Sotva se držel na nohou. „Snad.. zakoktal, „mohl bych vám já sám..

„Ušetříme vám námahu. Vaše podání by za této situace postrádalo prvek věrohodnosti. Kdo zaručí, že byste opět něco nezatajil?“

„Přísahal bych,“ snažil se biolog. „Tak velký trest si nezasloužím!“

„Snětí paměti bude pro vás dobrodiním.“ Předsedův hlas měl svou obvyklou laskavost. „Odpočinete si. Žádným problémem se nebudete trápit, a my se přitom všechno dovíme. Není to ideální řešení?“

Bylo vidět, že odsouzenému nepřipadá ani trochu ideální; mlčel však. Napadlo ho, že celý Kabinet se zbláznil a že každým dalším slovem by jen zhoršil svou situaci. A náhle se jeho mysl projasnila, jako by v posledních hodinách své autentické existence měl všechno pochopit. Co je vlastně Hlavní počítač, že jen on smí o všem rozhodovat? Že jen on smí mít všechny vědomosti? Kdyby je aspoň skutečně měl. Ode mne je nemá. Od většiny ostatních vědců? Zřejmě také ne. Každé sdělení jde asi k počítači přes Kabinet. A kdo potom vládne? Přehlédl dvanáct tváří před sebou a rozesmál se. Hlavou mu letěl celý jeho život v Senrevenu, všechno doufání, že svým výzkumem jednou opravdu prospěje Kvaře; obličej před ním se setřely a rozplynuly se.

Když ho pověřenec odváděl, dosud se smál; smích byl jeho pláčem.

Předsedu ten nečekaný konec zneklidnil, nedal však nic znát a ihned povolal doktora Enthuse.

„Máme pro vás práci,“ uvítal ho stroze a ukázal ná jednoho z dvanácti. „Na tohoto vylosovaného člena Kabinetu přenesete paměť našeho senrevenského biologa.“

Fan se nepodivil. Kývl. „Za dva tři dny budu připraven.“

„Proč ne hned?“

„Musím nejdřív vypěstovat buňkovou kulturu z mozku vašeho pana kolegy, abych na ni mohl fixovat jeho vlastní paměť pro její pozdější vrácení.“

„Nic takového!“ Předsedovo odmítnutí nepřipouštělo námitky. „Člen Kabinetu dostane biologovu paměť, aniž mu sejmete jeho vlastní.“

„Dvojitá paměť?“ Fan se cítil povinen aspoň upozornit na nebezpečí. „To je velmi riskantní. Můj bratr Viktor je odstrašujícím příkladem rizika, bohužel.“

„Jaké je to riziko?“

„Paměti pak nelze od sebe oddělit. To jest, dosud to neumím.“

„Ale budete umět?“

„Doufám.“

„Pokládejte tedy riziko za zanedbatelné.“

Předseda se usmál a mrkl po vylosovaném. „V nejhorším případě bude mít pan kolega do smrti i biologovy vědomosti.“

Doktor Enthus pokrčil rameny a šel připravit přenos.

IX. POMOC, NEBO PAST?

Pomoc, nebo past? Nejspíš obojí, záleží na tom, jak se využije možností. Kdybych mohla rozhodovat...

Snad je dobře, že nemohu, Solim by určitě nebyl spokojen, stále jsem pro něho příliš opatrná. Zato on! Jestli se už do něčeho nedal, hned dnes! Takové zpoždění ještě neměl.

Bazilea nedočkavě vyhlížela, kdy se dole pod svahek konečně objeví spěchající postava, a pro jistotu ustoupila dál do lesa, mezi vřesové větve. Zbytečný strach? Doufám, že zbytečný, třeba jednoduše zapomněl, ty čerstvě vylepené plakáty jsou pro něj v téhle chvíli důležitější.

Plakáty! **REKREAČNÍ POCHODY OBČANŮ BEZ POVINNOSTI OPĚT POVOLENY!** V každé ulici nápis jako hrom, skoro se zdá, že jsou ne povoleny, ale doporučeny. Nepřehlédněte! Něco v tom vězí. Past? Na Solima, na všechny, kteří využívali jediných nezakázaných akcí, aby sdělili občanům něco ze svých myšlenek? Jak je to dávno, co pozorovala pochod z okna studovny. Co seběhla dolů, co ji oslovil jeden z účastníků Jeden z těch, kteří skládali zkoušky s vyznamenáním, a přesto nestudují, protože to nepokládají za svou povinnost. Z těch, co mají jiné mravní normy ... Solim.

Konečně ho spatřila u stanice autobusu, vyšla na cestu a zamávala.

Zrychlil krok. Rozeběhl se. „Promiň! To nenadálé povolení...“

„Tak ty už jsi zorganizoval pochod!“ Smála se.

„Ještě ne, po takové pauze to jde pomaleji. Ale když mi pomůžeš, podaří se to možná už na pozítří.“

„A ty jim věříš?“

Zarazil se. „Komu?“ Ale věděl, dřív než promluvila. Jak by mohl zapomenout?

„Jim. Kabinetu. Hlavnímu počítači. Třeba jen chtějí pochytat víc lidí. Organizátory.“

„Bojíš se?“

„Upozorňuji.“

„Musíme využít každé příležitosti.“

Přikývla, znala Solima. Musí se toho od–, vážít, a nejen aby hesly burcoval lhostejné občany. I kvůli kamarádům, kteří mu nevěří.

„To všechno kvůli mně,“ řekla nelogicky, ale porozuměl.

„Ne! Ne kvůli tobě. Kvůli počítači. Že nastavěl mezi lidi přehradu. Kategorie! Štítky!“ Rozmáchl se, jako by je smetal ze světa. Oči mu zezelenaly a zase to byl ten dávný bojovník, který ji uhranul a donutil přemýšlet. Měnit názory. Přijímat nové normy. Kdo by v ní ještě poznal dívku ze stanice, hrdou na svou studijní povinnost, na systém kategorií a štítků, bezmezně důvěřující Hlavnímu počítači a všemocnosti vědy?

Ano, byla jiná. Avšak i on se změnil, už neztrácuje vědu ani studium, a třeba se nakonec rozhodne... Představila si ho jako biologa, stále ještě pokládala svůj vlastní obor za nejzajímavější a nejdůležitější. Biolog Solim?

Setrásla ze sebe sen. „Jaká hesla tentokrát ponese?“ zeptala se věcně.

Ustrnul v polovině kroku. Prudce se k ní otočil a sevřel jí ramena, v očích ani stopy po bojové zeleni.

„Co se děje?“ Snažila se uvolnit z jeho sevření.

„Řeklas ponese. My. I ty! I ty, Bazileo?“ Zrjíkl se. „Víš, já ...“

„Když ti zmizeli kamarádi,“ přerušila ho. Rychle se vymanit z jeho pohledu, je příliš něžný, rozechvívá.

Pustil ji, měkký svit v jeho očích zhasl. Měla pocit, že mu právě teď něčím ublížila, ale všechno bylo nejasné, vratké, nevyznala se v tom. Zamluvit něčím ten divný okamžik, honem!

„Včera byl u mne strýček Adam, Solime. Organizuje se záchrana chlapců, co utekli před pověřenci. Jenže nejsou k nalezení. Nevíš o nich?“

Zavrtěl hlavou.

„Aspoň nějaké vodítko, znáš je přece, odhadneš, co je asi napadlo, kam mohli jít.“

„Nevím. Kdysi jsme měli vyhlédnuto několik sklepů, ale to bylo ještě, než je zbavili paměti. Přesto jsem se tam byl podívat, kdyby náhodou... ale nic. Ani známka, že by tam třeba jen jednou přespali. Snad se jim podařilo odletět.“ Rozkopl šustivou závěš. „Nebo už je chytli pověřenci.“

„Nechytli. A z Ulemu se dá odejít i pěšky.“ Nevíš o nějaké skrýši někde nedaleko?“

„Nevím nic!“ Moje vyhlédnutá kůlna? Ani tušení o ní nemají!

„Dobře, už se nebudu ptát. Pojď vymýšlet hesla,“ navrhla smířlivě, a konečně se zase usmál.

„Hesla jsou dávno vymyšlena. **ZA ROVNOST VŠECH OBCANŮ. ŽIT BEZ KATEGORII A ŠTÍTKŮ ZNAMENÁ ŽÍT SVOBODNĚJI.** Atakdále“

„A co takhle **ZA KONTROLU ZAŘAZENÍ OBCANŮ BEZ POVINNOSTI?** Nepodpoříš strýčkův návrh?“

„Když bez štítků...“ Zamyslel se. „Nějak by se to možná dalo.“

„Tak vymýšlíme?“ Sáhla do kapsy, do druhé. „Nemám papír.“

„Ani já. Zato doma... Pojď. Táta je stejně pořád sám.“

Seběhli ze svahu a teprve u stanice autobusu si Solim uvědomil, že se zmínila o Ádamovi.

„Byl u tebe? Vždyť přece zmizel v Senrevenu?“

„Tak dlouho jsme spolu nemluvili? Zachránili ho nějakí tajemní cizinci. A také doktora Sciena. A všechny chlapce, kterým ještě měla být snata paměť. Doktor Scien ji přenášel napůl, takže se zatím nic nevyzradilo. Proto přišli pro tvé přátele. Autobus!“

„Že se Adam nebojí za tebou chodit,“ řekl Solim, když nastoupili. „Co ještě říkal?“

„Nic. Mám smůlu, nikdy nejsem doma.“ Už si zvykla nazývat svůj kolejník pokojík domovem. „Vždycky jen najdu lístek strčený pod dveře. Možná ty lístky po někom posílá.“

Autobus šuměl hovorem, přesto šeptali. Co když někdo z cestujících náhodou ... Bazilea se opatrně rozhlédla, nikdo si jich nevšímal. Dva mladí lidé, kteří si šeptají, nejsou podezřelí? Snad ne.

Solimův otec je vítal s tajemným výrazem.

„Máme hosty,“ řekl. „Přišli jste sami?“ A nahlédl do chodby.

„Sami,“ potvrdil Solim. „Kde máme hosty?“

Otec otevřel dveře do pokoje, čekali tam dva muži. „Pánové Gabr a Arc,“ představil je. „Přišli si pro tebe.“

„Tak přece!“ V Solimově úleku byla i krůpěj radosti; nepatrná, téměř si ji neuvědomil. Jen mu blesklo hlavou, že chlapci uvidí... Opravdu uvidí?“

Bazilea němě zírala na muže. Tihle dva se nás přece vyptávali v koleji na sondu! Laskaví pověřenci.

Gabr si všiml jejího pohledu. Vzpomněl si.

„Odpusťte,“ řekl. „Nejsme pověřenci; jednou vám snad vysvětlíme víc. Ale teď je třeba jít.“ Pokynul Solimovi.

Chlapec byl v rozpacích. Nejsou to pověřenci? Chovají se jinak ...

„Kdo vás poslal?“ odvážil se zeptat.

„Váš přítel Adam. Kabinet rozhodl vzít k přenosu paměti někoho z rodičů, když chlapci nepromluvili V Senrevenu je teď doktor Enthus“

Bazilea pozorovala, jak se Solimovi nechce z Ulemu. Těší se na rekreační pochody, a měl by odejít? Pochopila, že násilím ho neodvedou.

„Rodiče tvých kamarádů o tobě vědí?“ otázala se.

„Asi vědí. Někteří také organizují pochody.“ Dosud se nevzpamatoval, změny byly příliš náhlé. Přesto se pokusil vyjednávat. Obrátil se k mužům. „Nedalo by se to o pár dní odložit?“

Pokrčili rameny.

„Plníme jen Adamovo přání. Spoléhá na nás. Pojd'te si s ním popovídat, pak vás sem třeba zase vrátíme.“

„Tiše,“ sykl Solimův otec, který stál u okna. „Někdo cizí vešel do domu.“

Za okamžik zazněly chodbou rázné kroky. Zastavily se za dveřmi. Arc s Gabrem jako by se domluvili, strhli Solima k sobě do kouta. Hned nato se ozvalo energické zaklepání, a než otec stačil říci dále, host byl v pokoji.

„Kde máte syna?“ Muž se tvářil přísně. Lhostejně zavadil pohledem o děvče, zavřel za sebou a obhlédl místnost. Bez vyzvání se usadil za stůl, židle byla odstavena, jak ji Solim nestačil zasunout. „Tak co? Neumíte mluvit?“

„Ale umím, pane, to se ví, že umím. Jen jaksi nevím s kým.“ Postřehl, jak náhle zneviditelněl Solim a ti dva, a úplně ho to vyvedlo z míry.

„Jsem pověřenec Kabinetu Hlavního počítače.“

„A tohle vám mám věřit, pane?“ Otec přisedl ke stolu. „Což jestli jste zloděj, který si to u nás okukuje, aby věděl, kde co máme?“

Pověřenec se zamračil a vytáhl průkaz, otec však zavrtěl hlavou. „Čist mě neučili, pane,“ uchichl se „Jenom tohle znám, pane.“ Ukázal nulu na svém štítku.

„Není mou povinností hledat vám někoho, kdo umí číst. Na návštěvu pověřence byste měl být připraven. Nebo chcete tvrdit, že nevíte, co podniká váš syn?“

„A co bych nevěděl? Chodí si sem tam přivydělat. Je to hodný syn.“

Pověřenec jen stěží potlačoval zlost. Ale s nulami se musí opatrně, na to je zákon. Ovládl se. Vysvětlujícím tónem řekl: „Váš syn je nepřítel Hlavního počítače. Nepřítel Kvary a všech pořádných lidí.“ Pokývl hlavou. „Špatně jste ho vychoval,“ dodal mírně, s lítostí v hlase.

„A to zas ne!“ ohradil se otec. „Solim není žádný nepřítel. Co vy o něm víte? V mém domě ho pomlouvat nebudete, pane!“

Pověřenec vzdychl. „Rozkaz je rozkaz,“ poznamenal a vstal. Ukázal na dveře do ložnice, „Kam vedou?“

„Vy jste mi nějak zvědavý pán. Nechcete snad náhodou taky do sklepa? A na půdu? Možná i do koupelny by se vám líbilo? Nebo do špajzu? Ale moc dobrot byste tam nenašel, pane. My jsme chudí lidé.“ Dosud byl zmaten. A nadto ho rozrušovalo vědomí, že teď záleží jen na něm, zda se těm neviditelným podaří odejít. Solim měl pocit, že mu někdo vyměnil otce.

Pověřenec vykročil k ložnici a otec mu nemotorně zastoupil cestu. Snadno byl odstrčen, ale chytal návštěvníka za kabát a za jeho zády mrkal do kouta a posunky naznačoval, že ho v ložnici zamkne a zachránci i se Solimem budou mít volnou cestu.

Nepodařilo se. Pověřenec zůstal ve dveřích, shledal, že ložnice je prázdná, a vrátil se.

„Spokojen?“ breptal otec. „Koupelna je přes chodbu. Tam vás pustím. Ale do sklepa nesmíte, abyste věděl!“ Tvářil se polekaně.

„Do sklepa ne?“ zasmál se host. „A kudypak se tam jde?“

„Říkám, že vás tam nepustím!“ Postavil se před něho a opět se nechal odstrčit. Bazilea při všem strachu jen s námahou udržovala vážnou tvář. Pak ji něco napadlo.

„Já vím, kde je sklep, pane,“ ozvala se přidušeně. „To se musí chodbou nakonec a tam jsou schody dolů.“

„Abys všechno nevyzvonila,“ zlobil se otec, spokojen, že uhodla jeho uskok. „Co se pleteš do mužských záležitostí?“ Znovu se nechal odstrčit. „Do sklepa nesmíte, pane!“ Věšel se mu na kabát, dal se táhnout chodbou.

„Hlídej u vchodu,“ obrátil se pověřenec na dívku. Nahlédl do všech dveří na protější straně chodby, v malých místnůstkách příslušenství se nikdo neskrýval. „Kdyby něco, zavolej.“

„Ano, pane,“ řekla snaživě a otevřela domovní dveře.

„Abych lip viděla,“ vysvětlila svůj nelogický čin.

Pověřenec nic nenamítal, i on lip viděl.

Otec předvedl ještě jednu scénu na schodech ke sklepu, dupal a křičel, jen aby pověřenec nezaslechl podezřelé zvuky z pokoje. Snad Solima napadne vzít s sebou tašku, připravil jsem mu do ní aspoň pár kousků prádla.

Bazilea poslušně stála u dveří. Po chvilce zaslechla Solimův šepot: „Na shledanou, Bazileo, pozdravuj tátu.“

„Je skvělý,“ zašeptala. „Ahoj, pozdravuj strýčka.“ Pak ji ovanul lehký proud vzduchu a dveře se zavřely. Pochopila, že jsou pryč.

Zatím pověřenec, špinavý a vzteklý, přehrabával sklep. Nic nenašel. A ten hloupý občan bez povinnosti pořád nařiká, proč vůbec?

„Proč jste mě sem nechtěl pustit?“

„Mám tu takové pěkné brambory, ještě od loňska, ale výborné, pane. Co kdybyste mi je vzal? Teď bych je přenášel někam, kde byste o nich nevěděl.“

„Kašlu na vaše brambory!“ vykřikl pověřenec. „A přestaňte fňukat, kdo vás má poslouchat.“

Vracel se s nepořízenou. Od zavřených domovních dveří hlásila Bazilea: „Všechno je v pořádku! Nikdo nepřišel.“ S nadšením pokračovala ve hře na hloupou.

Pověřenec se chytil za hlavu.

„Mělas hlídat, aby nikdo nešel ven!“

„Nikoho jsem neviděla,“ řekla po pravdě. „Už nemusím hlídat?“

Mávl nad ní rukou a uvelebil se na gauči. Bylo mu jasné, že tu stráví noc. A blahověl své prozíravosti, protože už před příchodem do Solimova domu zajistil dozor na letišti a u všech silnic a cest vedoucích z Ulemu.

A zatím Solím s Easany nasedli do člunu ukrytého na loučce za nejbližším pahorkem. Pilot ho vymanévroval nad les a v té chvíli Solim zahlédl povědomou kostkovanou vestu. Opfer!

Na jeho prosbu se znovu snesli. Solim několika slovy popsal chlapce a schoval se v nákladním prostoru.

„Nevěří mi, ani vám by nevěřil, kdyby mě uviděl.“ Sám už věřil. Ale kdyby pro něj právě nebyl přišel skutečný pověřenec, kdo ví, kdo ví...

Gabr se dál neptal a zavřel nákladní část člunu. Pak vystoupil a šel k chlapci.

Nejdřív myslel, že Opfer spí, avšak když přišel blíž, viděl, že má otevřené oči. Přepadlá tvář měla výraz bolesti a strachu.

„Neboj se.“ Gabr se nad ním sklonil a hoch se snažil zalézt dál do krovů. Pomáhal si rukama, nohy táhl za sebou.

Muž mu položil chlácholivě dlaň na rameno.

„Neboj se,“ opakoval tiše. „Přišel jsem ti pomoci.“

„Kdo jste?“

„Přítel. Zhlédli jsme tě z člunu. Co se ti stalo?“

„Asi... asi jsem si zlomil nohy. Spadl jsem, utíkal jsem, pes...“ Slova se rozpustila v pláči.

„A jak dlouho už tu ležíš?“ Gabr si přehodil chlapce přes rameno a nesl ho k člunu.

„Nevím, několik dní. Ale hlad nemám,“ vzlykal, „někdo mi sem vždycky něco přinese. Budou mít strach, když mě tu nenajdou.“ Mátožně se bránil, naznačoval, že nechce, aby ho odnesli, snažil se sesunout z Gabrova ramene.

„Přijdou ještě dnes?“

„Až zítra.“

Gabr zavolal Arka a vnesli chlapce do člunu.

„Dáme jim vědět,“ ujistil ho Gabr. „Přece takhle nemůžete zůstat v lese.“ Přešel na vykání, zdálo se mu důvěryhodnější.

„Vezete mě do nemocnice?“ zeptal se s obavou.

„Vlastně ano,“ zasmál se Arc. „Uvidíte, jak vás naši lékaři dají dohromady.“

Naši lékaři? Opfer se otrásl. Snad neletíme do Senrevena? Snažil se orientovat v hrajme pod člunem, avšak stmívalo se a byli příliš vysoko. Připadalo mu, že letí v mracích. Asi

blouzním, pomyslel si ještě, než upadl do horečnatého polospánku.

Probudil se na nosítkách. Matně osvětlené stěny připomínaly hrubě ražený tunel. Nenamáhal se přemýšlet, kam vede, stejně by nic nevymyslel. Na nic podobného si nevzpomíná, a jak také? Má kratičkou paměť, sotva pár měsíců. Zavřel oči.

Vnímal, že ho položili na stůl, že se něco dotýká jeho nohou, pak náhle přestaly bolet a dolehl k němu hlas.

„Operace chvíli potrvá. Napište vzkaz pro ostatní chlapce, aby o vás neměli strach, až vás nenajdou. A aby nám věřili, že je zachráníme před pověřenci a před Kabinetem Hlavního počítače.“

„Vy toho nějak podezřele moc víte.“ Otevřel oči, nad ním stál týž muž, který ho našel v lese. „Kde jsem?“

„Mezi přáteli.“

Zamračil se, „Máte mě v moci, protože mám zlomené nohy. Ale kamarády nezradím.“

Arka něco napadlo. Zavolal do chodby nějaké nesrozumitelné slabiky a usmál se na Opfera. „Opatrnost vás ctí. Poslal jsem pro někoho, kdo pro vás bude důvěryhodnější než my.“

Gabr jen pokrčil rameny, zkusit se to může. Ale pochyboval.

Nato se otevřely dveře a vstoupili dva chlapci.

„Opfer!“ vykřikli oba překvapeně a podávali mu ruce. „Co se ti stalo?“

„Spíš bych se měl já ptát, co se stalo vám. Nikdy jsem vás neviděl.“

Podívali se na sebe, na Easany. Gabr kývl, že to souhlasí.

„Nemůže vás poznat, jeho paměť nesahá do loňského roku. Přesto mu zkuste vysvětlit...“

Znovu pokrčil rameny a vyčítavě pohlédl na Arka, nemuselo to být. „Jdeme hlídkovat do lesa, aby se nám skupina znovu neztratila.“ Děsivá planeta, myslel si, nakonec je budeme zachraňovat násilím. Jako by tu platily jiné přírodní zákony. Násilím se přece zachraňují pouze duševně nemocní! A tihle

...

Na úvahy však nebylo kdy. Připravil s Michem, Arkem a Koelem dva čluny a šel si pro písemný vzkaz.

Nedostal ho. Opfer tvrdošíjně odmítal, nějací chlapci pro něho nebyli důkazem Gabrovy pravdomluvnosti. Zřejmě jsme v Senrevenu a tihle slouží Kabinetu. Nedám se.

Easané tedy letěli bez vzkazu. Paprskolomy v pohotovosti, čekali poblíž Opferova nehostinného útulku. Mich nadšen záchrannou akcí, Koel znechucen, že se dali vlákat do

záležitostí téhle planety. Arc mirně zvědav na další průběh. Gabr skeptický; začínal pronikat do psychiky zdejších lidí a předvídavě převzal velení.

„Nepronásledovat!“ zněla jeho první instrukce. „V žádném případě.“

„A nepůjdou-li dobrovolně?“ Mich věřil svým svalům.

„Nemáme právo riskovat jejich, případně i své zranění. Jistě nepřijdou všichni. Nepochodíme-li, budeme je sledovat. Dál uvidíme.“

Dočkali se až před polednem.

Dva chlapci mířili přímo k Easanům, teď už neviditelným. Pak zvolnili krok, zaražení, zmatení. Zavolali, nic.

„Tamhle,“ ukázal jeden. „To je přece dlahá, ještě s provazem. A druhá, podívej se!“ Obracel v rukou dvě rovně seříznuté větve, z nichž visely provázky.

„Někdo ho našel,“ řekl druhý. „Odnesl ho.“

Gabr přešel za chlapce a vypnul paprskolom.

„To já jsem ho našel a odnesl,“ řekl. „V téhle chvíli už je po operaci. Bude zase dobře chodit.“

Prudce se k němu otočili. Jejich zmatené výrazy se rychle měnily v nepřátelské.

„Unesl jste ho!“ zvolal jeden. „Kdyby šel dobrovolně, neztratil by dlahy.“

„Zachránil jsem ho,“ namítl Gabr mírně. „A nejen před trvalými následky zranění. I před Hlavním počítačem.“

„Tak je to tedy,“ ušklíbl se jeden.

„Jdete na nás s podfukem.“

„Žádný podfuk, hoši,“ Gabr vytáhl svůj falešný štítek s nulou, sotva se však na něj podívali.

„Snad si nemyslíte, že vám věříme?“

„Komu tedy věříte?“

„Už nikomu.“

„Škoda. Bez důvěry se nikam nedostanete.“

Zasmáli se. „A s důvěrou se dostaneme do Senrevena. Díky. Jeden pobyt už jsme absolvovali. Stačí nám.“

„Bohužel, nemám čím vás přesvědčit.“

Za jejich zády se zviditelnil Koel. „Vypadáme snad na pověřence?“

Chlapci se otočili a pak se vrhli do strany. Prchali.

„Opfer byl snadná kořist!“ křikl jeden. „Ale my umíme utíkat!“

Gabr se vyčítavě podíval na Koela. Neřekl nic. Jen ukázal ke člunům a všichni ihned nasedli.

Neslyšně a neviděni se vznášeli nad lesem a sledovali uprchlíky. Ti se několikrát ohlédli, chvíli kličkovali, pak zpomalili a nakonec usedli do trávy a snědli, co měli po kapsách, zřejmě jídlo určené Opferovi.

Dorazili k ohradě, rozhlédli se, zvedli dvě laťky a vešli dovnitř. Hned u ohrady stál vysoký stoh staré slámy, odhrnuli část převislých otepí a zmizeli uvnitř.

Čluny se snesly poblíž ohrady. Easané vystoupili a usadili se u stohu. Zevnitř bylo slyšet hlasy.

„Setřásli jsme je. Ale stejně musíme jít, teď to tady kolem jistě celé pročešou.“ – „Opferovi už stejně nepomůžeme, a to jsme mysleli, že je tam v naprostém bezpečí.“ – „Před psy, to ano. Ale pověřenci jsou zřejmě všude.“

Hlasy se střídaly a Easané zaznamenávali každé slovo. Dověděli se, že si uprchlíci opatřují potraviny na štítky, ale i tak mají problémy, protože v osadě není obchod a město daleko. Vyčkali rozhodnutí, že chlapci vyrazí po půlnoci, a vrátili se do člunů.

„Stihneme to,“ oddychl si Gabr. „S narkózou, jinak to nepůjde.“

„Tos nevěděl hned? Mohli jsme je už mít,“ brblal Koel, nechtělo se mu znovu sem a tam.

„Doufal jsem, že je získám po dobrém.“

„Třeba by ocenili, kdybychom se s nimi utkali!“ namítl Mich. „Bylo by to čestnější než narkóza“

„A riskantnější.“

Koel se dal vystřídat Nebem a k desáté večer už čluny stály u plotu. Před stohem se proti matné obloze rýsovala chlapecká postava, hlídka. Muži tiše přistoupili s ochrannými maskami na ústech a nosech. Omámili hlídku, pak opatrně nadzdvihli trs slámy a uspávací směs vstříkli dovnitř. Za pár minut už vynášeli bezvládná těla a pokládali je do člunů.

Zatím pro ně technická četa připravila nouzové ubytování v nově odkryté části skalního bludiště a hoši se probudili ráno na postelích. Místnost bez oken jim okamžitě připomněla Senreveno; jen dva měli štěstí, že tam ze svých cel viděli do zahrady.

„Tohle je ale důkladné vězení!“ Jeden z chlapců odhrnul koberec a objevil drsný, studený kámen. „Tentokrát se Hlavní počítač asi nespokojí jenom naší pamětí.“ Zachvěl se. Čím se tedy spokojí?

„Jak jsme se sem vůbec dostali?“ Viktim se snažil rozpomenout. Opferovo zmizení, porada, poslední noc ve

stohu ... Kdo ví, kolik času uběhlo od oné noci! Snímají nám paměť po kouscích? Opfer...

„Nikdo jiný o nás nevěděl,“ ozval se vtom jiný chlapec. „Nikdo jiný než Opfer. Dostane-li se mi jednou do rukou ...“

Gabr s Michem naslouchali, rádi, že zatím Opfer zůstal stranou. Ale co s ním dál?

„Zkusme nechat taky něco na nich,“ navrhl Rapho a šel pro Opfera. Gabr ho následoval.

„Když na nich, tak na nich,“ řekl. „Nejdřív se ho zeptáme, zda je vůbec chce vidět.“

„Už jsou tu?“ reagoval podrážděně. „Pospíšili jste si. jdeme.“ Vstal. Nohy měl zpevněny, pohyboval se toporně, bolest však necítil. Nechali ho vejít a zůstali za dveřmi, aby byli pohotově, kdyby se na něj ostatní vrhli. Už si zvykli počítat se vším.

„Ahoj, kluci!“ ozvalo se zevnitř. „Tak vás přece dostali.“ A po pauze: „Co je vám? Neblázněte, proč se otáčíte zády?“

Pak velmi tlumený hlas, mluvící zřejmě do stěny: „Neříká se marně, že je bližší košile než kabát.“ A jasněji, mluvčí se asi ohlédl: „Chápeme, že to pro tebe nebyla žádná legrace, ležet v lese a muset jen čekat. Ale nosili jsme ti, co se dalo, udělali jsme pro tebe všechno potřebné. A ty ses takhle odvděčil.“

„Jak jsem se odvděčil? Vy si myslíte, že vás dostali, protože jsem nemlčel? Ale to vůbec není pravda!“ Zoufalá snaha zbavit se podezření. „Chtěli na mně písemný vzkaz, abyste jim věřili. Nic jsem nenapsal, ani když přivedli dva kluky, kteří prý mě znají.“

„Jaké kluky?“ Šum naznačoval, že poznámka vzbudila zájem.

„Nějaké kluky. Já je neznám, ale oni hned Opfer, možná mě znají, možná jim řekli, jak se jmenuju.“

„Podle Solima nás bylo víc. Aspoň patnáct. Někteří třeba ještě mají paměť...“ Přemítavý tón byl přerušen ostrým protestem:

„Snad nevěříš Solimovi?“

„V tomhle ano.“

Rapho s Gabrem na sebe pohlédli. Ani si nemuseli nic říci a věděli: pošleme sem chlapce s pamětí.

V mžiku jim vysvětlili situaci a za pár minut už znovu naslouchali debatě za dveřmi. Jednoznačné radostné shledání, jaké si představovali chlapci s pamětí, však nenastalo. Naopak. Zdrženlivé oťukávání, nedůvěra. Dokonce otevřené podezírání.

„Nejste vy placení nadháněči?“

Chvíli ticho, pak výkřiky nevole, vysvětlování, přesvědčování.

„Kdeže jsme? V tajném skalním sídle? Nějak moc se to tu podobá Senrevenu. Není to náhodou senrevenské podzemí?“

Gabr vstoupil, nechtěl nechat další vývoj náhodám. Chlapci s pamětí se k němu vrhli. Volali po důkazu pro kamarády. Nehněvali se na ně, chápali jejich nedůvěru. A přáli si zrněnit ji v důvěru, obnovit staré přátelství.

Easan obhlédl situaci; Opfer už byl včleněn do své skupiny, alespoň to se tedy podařilo. Zavolal Rapha a rychle se dohodli.

„Vy se tu vyznáte,“ řekl chlapcům s pamětí, „ukážte svým přátelům celé sídlo až k zasypaným prostorám. Za půl hodiny se podává snídaně, vraťte se včas.“

„Bez nás,“ šeptl Opfer Viktimovi. „Utečeme.“

Jeden z průvodců šepot zaslechl. Otočil se, aby vysvětlil situaci.

„Není kam utéct.“ K vysvětlení se však nedostal.

„Je nás o jednoho víc!“ křikl Opfer jako samozvaný velitel.

„Držte je!“

Nastal zmatek, skupiny se pomíchaly.

„Proč nás držíte?“ ozval se jeden z těch, co se nebránili, udiven podivnou akcí. „Sídlo není velké, ale mohli byste spadnout do jam. Sami nikam nechod'te.“

„Do jam? Máme oči, ne? Chceme ven!“

Gabr zaslechl křik a vrátil se. Zavrtěl hlavou.

„Jakým právem nás tu vězníte?“ Opferovo opovržení a nenávisť čisely i každé slabiky.

„Právem přátel.“ Gabr byl unaven. „Ostatně vás nevězníme. Proč si nedáte nic vysvětlit?“

„Protože tu nejsme dobrovolně. Vysvětlovat jste měli předem.“ Mávl rukou, Gabr byl pro něho člověk, s nímž nemělo smysl mluvit.

Mít své neprostorové bytí, zatoužil Easan, proniknout do těch nenávislných a zoufalých myslí a uklidnit je, vnuknout jim důvěru... Věděl, že to není možné. Jeho myšlenka by byla příliš silná a nesla by s sebou nejen uklidnění, ale i informace, nežádoucí a nepochopitelné pro lidi na tomto stupni vývoje. Zákon je nepřekročitelný, a je to dobře. Musí si s nimi poradit na jejich úrovni.

Přemýšlel a pozoroval patnáct mladých tváří před sebou, dalo se v nich číst. Sálalo z nich rozrušení, strach, odvaha, zklamání, víra. A všem společná byla opravdovost, neschopnost zrazovat a klamat, jak to, že oni sami to nevidí? Že si navzájem neuvěřili?

Rozhodl se.

„Nechcete doprovod, budiž. Prohlédněte si tedy sami sídlo, které vám snad bude na čas domovem. Ale buďte opatrní. Spadnete-li do průrvy, sotva se nám podaří vás zachránit.“

Otočil se k odchodu a chlapci s pamětí se rozpačitě a s mnohým ohlazením loudali za ním. Zabočili a chodba se náhle zdála prázdná.

Opfer se nerozhodně rozhlédl, všechny oči byly k němu obráceny v očekávání spásného návrhu.

„Porada,“ pronesl pomalu a hoši se odlepili od stěn a přišli blíž.

„Že odešli, může být uskok. Odněkud nás pozorují.“ Poklepal na skálu. „Tahle pevnost možná je, možná není součást Senrevena. Zdejší metody neukazují na nic dobrého. To, že nás unesli, znamená, že mají všude své lidi. Podle mně jsou to pověřenci a ty kluky si něčím koupili, nebo je donutili, to se ještě dovíme. A když se to nedovíme, táky dobře.“

„A teď? Co uděláme teď?“ Viktim se neodvažoval navrhopvat, když všichni čekají rozhodnutí od Opfera. Jen není-li i on s nimi nějak smluven? Dostal se jim do rukou dřív než my ...

„Prohlédneme si tenhle svůj nový »domov«.“ Opferův ironický tón nebyl příliš povzbuzující, ale nikdo nic nenamítal. „Všichni společně. Jestli na nás nastražili pasti, vyhneme se jim.“

„Myslím, že nechtějí, abychom někam spadli nebo aby nás něco zasypalo,“ ozval se jeden z chlapců. „Myslím, že nás na něco potřebují. Živé.“ Neuměl si představit, na co. Ale proč by nás byli varovali? Mráz mu přeběhl po zádech. Nebyla by lepší ta jáma?

„Možná,“ připustil Opfer. „Ale ty jejich jámy prozkoumáme. Třeba vedou k východu.“

Hlouček se pohnul širokou chodbou na opačnou stranu, než kam zabočil Gabr s první skupinou. Nahlédli do několikařech dveří, část místností zřejmě sloužila jako ložnice, zbytek nebyl vybaven nábytkem. Všude stěny obložené dřevem, v ložnicích koberce na holém kameni. Pak rozvětvení chodby. Za ohbím vpravo i vlevo další místnosti, avšak bez dveří. Světlo z chodby odhalovalo prázdné sluje s nerovnými stěnami, se svažujícími se stropy.

„Vypadá to tu jako opravdové skalní sídlo.“

Tichá Viktimova věta zazněla v bezedném tichu téměř hrozivě. Všichni se mimoděk zachvěli, jak si připomněli, že

tady má být teď jejich domov. Ale proč? Proč nás sem odvezli?

U další křižovatky končilo osvětlení. Pár kroků za rohem vlevo tarasila průchod prkenná stěna, vpravo byla prkna vyrovnána podél skály. Několik odvážných vykročilo dál.

Jak slábly světelné odlesky z hlavní chodby, zpomalovaly se kroky. Ruce začaly tápat po kostrbatém povrchu stěn. Oči přivykaly přitmě. Pak první sáhl do prázdna a zastavil se. Skála jako by se rozsypala a vytvořila hromadu suti.

„Co je?“ ozvalo se zezadu.

„Bořím se do šterku.“ Naslinil a zdvihl prst. „Odněkud slabě táhne, nedokážu to rozeznat. Asi shora.“

„Kdo ví, jak hluboko jsme pod zemí,“ řekl někdo za ním. „Já bych se vrátil.“

„Proč?“

„Pořád klesáme. Na druhé straně se dá třeba vystoupit blíž k povrchu. A pak ... říkali, že bude snídaně.“

Mezitím došel i Opfer. „Ty bys to od nich vzal? Co když nás chtějí otrávit?“

„Jestli nás potřebují živé, tak asi ne. Ostatně ...“ Zarazil se. Svůj nápad nechtěl vyslovit nahlas, co když je odněkud poslouchají.

Vtom se vzduch zachvěl úderem gongu. V osvětleném otvoru se objevila postava. „Snídaně!“

Jako na povel se všichni vydali za hlasem, ke světlu, mezi lidi. Nesmíme se unáhlit, myslili si mnozí. Utíkat můžeme vždycky. Ne; dřív je třeba tohle sídlo důkladně prozkoumat.

Došli do centrální chodby a pokračovali do mírného svahu. Opět co chvíli dveře po obou stranách. Opfer zkusil kliku, zavřeno. Konečně něco jako schodiště, které ústilo do prostorného sálu se stoly a lavicemi. Jídelna.

Většina stolů, byla už obsazena a příchozí se podívali, co je tu najednou lidí. V zadním rohu sálu hořel oheň v krbu, plameny se protahovaly vzhůru a polena jemně praskala.

Komín, pomyslně si Opfer, tudy vede cesta k volnosti. Pak pohlédl na své toporné nohy. Ale ne pro mne, aspoň zatím.

Gabr jim ukázal na neobsazený stůl a Rapho je přivítal. Představil jim Adama Antorpa a doktora Sciena.

„I my se skrýváme ve skalním sídle před pověřenci a Kabinetem Hlavního počítače,“ řekl Adam. „A jsme tu dobře schováni, sídlo je v nedostupném místě. Nikdo nás tady nenajde.“ Věděl o nedůvěře nových příchozích a rozhodl se vzít si je na starost. Naštěstí odtud nemohou utéci. A než se našim přátelům podaří prorazit výstup do zalesněné části hor, snad už uvěří, že tu nejsou ve vězení.

K snídani bylo čerstvé pečivo, čaj a šunka. Konvice a mísy stály na polici u krbu a každý se obsluhoval sám, takže nebylo zapotřebí vyměnit si s někým ze zdejších porci, jak zamýšlel nejeden z hochů bez paměti. Oni nás asi opravdu chtějí živé, jen kdybychom věděli k čemu.

„Tohle sídlo musí být hodně velké,“ šeptl Viktim Opferovi. „Někde tu mají i pekárnu.“

„Co pekárnu. I elektrárna je tady.“ Opfer ukázal na řadu lamp nad stoly. „Do takového hnízda určitě nevedou normální dráty. Ledaže ...“

„Ledaže co?“

„Ledaže jsme pod Senrevenem.“

„Pak ale nemá smysl utíkat. Vylezeme v senrevenské zahradě a hned nás chytí.“

„Prozkoumáme možnosti. Uvidíme.“

Opfer si krájel šunku a dostával se zvolna do smířlivější nálady. Nad zemí nás takhle nekrmili. Rozhlédl se, kromě chlapců a několika dospělých, které už předtím viděli, tu klidně snídalo aspoň dvacet dalších mužů, kteří si mezi sebou tiše povídali. Z náhodně zachycených slabik se nedalo usoudit, jakým jazykem mluví. Na němčinu to nevypadalo. A v Senrevenu bylo slyšet vždycky jen němčinu.

Opferovo podezření se viklalo, avšak střežil se dát to najevo. Dokud si nebude naprosto jist, musí všechny tyhle lidi pokládat za nepřátele. Unesli ho, a to svědčí proti nim.

Viktim ho zatahal za rukáv. „A s těmi ...“, naznačil pohledem, že mluví o chlapcích s pamětí, „s těmi se nebavíme?“ Rád by se jich byl na všelicos vyptal. „Možná nás opravdu znají.“

„A možná ne.“ Spolkl sousto a zvedl ruku. Když se na něj Rapho podíval, vstal, jak byl zvyklý ze školy. Nepamatoval se na školu ani na zvyk vstávat, udělal to mimoděk. Většina přítomných se po něm udiveně ohlédla.

„Můžete nám vysvětlit, proč jsme tady?“ A posadil se.

„Protože neznáme místo, které by pro vás bylo bezpečnější.“ A když se Opfer zmačkal, Rapho dodal: „Chápu, že je to nedostatečné vysvětlení. V jedenáct máme poradu, tady v jídelně. Přijďte, zúčastněte se jí. Teď máme práci. Potom zodpovíme vaše otázky. Zatím, chcete-li, pokračujte v prohlídce skalního sídla. Neodmítnete-li doprovod, svých bývalých přátel, poskytnou vám všechny základní informace.“

„Děkuji. Dáme teď přednost odpočinku. Smíme jít do pokoje, ve kterém jsme se ráno probudili?“

„Smíte jít, kam chcete, dělat, co chcete. Pokoj, ve kterém jste spali, je váš Máte-li nápad, jak ho účelněji zařídit, udělejte to. Prken i náradí je tu dost.“ Rapho měl zlost, úsečnost své odpovědi však mírnil ztišeným hlasem. Chlapci bez paměti ho rozčilovali, i když chápal, že jsou nutně dezorientováni. Jestli se nepodaří ty dvě chlapecké skupiny sjednotit ... Nechtěl si představovat, co v tom případě nastane.

Sotva se za nimi zavřely dveře ložnice, začaly protesty.

„Zbláznil ses? Nač teď odpočívat? Mohli jsme si prohlédnout druhou část sídla!“

„Jenže přitom bychom se nemohli radit.“ Opfer už se docela vzpamatoval. Cítil, že nehrozí bezprostřední nebezpečí, a uklidnil se.

„O čem se chceš radit? Vždyť ještě nic nevíme.“

„Až se dovíme, bude možná pozdě.“ Usedl na svou postel. „Zahajuji poradou. Navrhuji volbu velitele skupiny. Myslím, že nejlepší by byl Stan.“

„Proč já?“ Stan o to nestál. Byl zmaten, a teď by měl rozhodovat?

„Protože ti zůstal kousek paměti. Nikdo z nás nepoznal rodiče, jen ty. Třeba si vzpomeneš i na jiné věci.“ Opfer v skrytu duše doufal, že volba potvrdí ieho samozvané postavení, ale Stana nemohl obejít. Když se ovšem vzpírá ...

„Já nevím, na co bych vzpomínal,“ bránil se Stan.

„Nepoznáváš některého z těch zdejších kluků? Nejsou ti povědomí?“ Viktim doufal, že ano. Že se tím všechno spraví a bude pokoj.

„Když mně je povědomý skoro každý. V tom – není žádná záruka.“

Opfer dal tedy hlasovat. Jeho rozhodný tón ostře kontrastoval se Stanovou nejistotou a posiloval v něm naději. Vytrhl z bloku osm lístku a rozdal je. Sám samozřejmě napsal Stana. A vyzval Viktima, aby vybral a sečetl hlasy.

Viktim rozložil lístky na Opferově posteli, nepochyboval o výsledku. Oba se však mýlili.

Většinou dvou hlasů byl zvolen Stan.

Opfer nesl porážku hrdinsky. Sesunul se z lůžka a šel novému veliteli blahopřát. Zároveň mu nabídl svou pomoc, kdyby si s něčím nevěděl rady. Kdyby jeho vzpomínky nebyly vymazány, věděl by, že stejnou situaci už kdysi prožil; a že se přesně stejně zachoval.

Stan se tedy ujal funkce. Sáhl do kapsy pro blok a tužku.

„Přijímám nápady,“ řekl nesvým hlasem. „Co budeme dělat? Na co se budeme ptát při té jejich schůzi?“

A pak pomalu zapisoval a postupně dával hlasovat, až se dohodli. Útěk zatím neplánovali, však se dočkají. Je třeba vyčkat příznivé chvíle. Jenom Stan na něj pomýšlel, zbytky jeho dřívější paměti ho spíš zneklidňovaly, nedovedl je odlišit od snů a představ, stále nejistější, stále zmatenější. Stále nešťastnější uprostřed kamarádů, a teď má ještě velet. Všeho naráz by se zbavil, kdyby uprchl. Sám. Oni si zvolí jiného velitele, nebude jim chybět. A ukáže se, že tahle tvrz je opravdu pod Senrevenem, rád se nechá chytit. Rád si dá sejmout paměť, aspoň už nebude vědět vůbec nic.

Podle plánu právě schváleného šel vyhledat dva ze zdejších chlapců, aby je provedli horní částí sídla.

Privítali ho s nadšením, div ho neobjímali. Každý chtěl být průvodcem, takže se muselo losovat, a ostatní je aspoň sledovali pohledem, dokud neodbočili do příčné chodby.

„Tady je dílna.“ Rozlehlá místnost plná náradí, prken, polic a pracovních stolů. „Pomáhali jsme tu vyrábět pro vás postele.“

„Kdo vám řekl, že tu budem spát?“

„Rapho. Nebo Adam, už nevím. Dověděli se, že vás hledají pověřenci. Trvalo dlouho, než vás naši objevili, měli jsme o vás strach.“

Věřit? Nevěřit? Nemohla by to být pravda? Pro jistotu jen mlčky prohlíželi dílnu.

„Vy mi nevěříte?“ Chlapci to bylo očividně líto. „Ani jim? Oni zachránili nejdřív nás, jinak už bychom taky neměli paměť. Odvezli nás v noci ze Senrevena. Bylo to narychlo, tady nebylo skoro nic připraveno, museli jsme si udělat postele a stoly ...“

„A postavit pec,“ doplnil Viktim ironicky.

„Pec? Tady žádná pec není.“

„A co ty čerstvé housky k snídani?“

Chlapec se rozesmál. „Pro ty jsme byli s Koelem hned časně ráno v Limě! Abyste měli čerstvé. Jako na přivítanou, víš?“ A vida nevěřící Viktimovu tvář, zesmutněl.

„Jak jste mohli jít pro housky, když se odtud nedá ...“

„Ale dá!“ Průvodce nečekal na konec námitky. „Jenže ne pěšky. Oni mají pár takových malých letadel, říkají jim čluny. V těch nás přivezli. Vás taky. Lítáme s nimi na nákupy. Teď budete létat vy, bude to jednodušší. My nemáme štítky.“

„A oni?“

„Nakupují na štítky, mají nuly.“ Hoch se znovu zasmál. „V každém krámě každý tři housky! Víte, jak se naběháme, než je jich dost pro všechny?“

„Takže tady všichni dospělí jsou neschopní občané?“ Opferovi se to začínalo líbit.

„Všichni ne. Doktor Scien a Adam Antorp mají pečko. Lékař a psycholog. Taky zachránění.“

„Ale zachránci jsou všichni bez povinností?“

„Asi všichni.“ Vyšli z dílny a zamířili ke studovně. „Proto jsme jim hned věřili. Oni tak krásně postavili na hlavu kvarské zákony! Jen si to uvědomte, Opfere, Viktime, Lione,“ obracel se k nim a každého oslovil jménem, „oni mají přístroje, které možná neznají ani v Senrevenu, a přitom jsou to nuly!“

Vešli do studovny. Po stěnách regály plné knih, na jednom ze stolů veliký glóbus. Oba průvodci k němu hned volali skupinu.

„Aspoň uvěříte, že jsme tu v bezpečí. Hrozně daleko od Senrevena.“ Ukázali západní pobřeží vládního kontinentu, jak se mu také říkalo podle Senrevena. „Tady jsme byli.“ Otočili glóbus, nastavili ho ke světlu. Na protilehlém kontinentu, až docela dole v jižním cípu, bylo přikresleno červené kolečko. „A tady jsme.“

„To je tedy dálka,“ nezdržel se Viktim. Už skoro věřil. Pak se lip podíval. „Ale do Limy je to taky pěkně daleko. To jste vstávali o půlnoci?“ „V pět. Od šesti je otevřeno v mlékárnách.“

„Neříkej, že jste to stihli. I když letadlem. A kde tu vůbec je letiště?“

„Startuje se bez letiště. Oni vám pak ukážou jak.“ Otočil se k regálům. „Tohle je naše univerzita. Knihy ze všech oborů, samozřejmě jen učebnice pro předškolní výuku. A slovníky. Jazykové příručky. A v těch zásuvkách máme filmy, hlavně zeměpisné.“

„To muselo stát peněz,“ řekl Lion s uznáním.

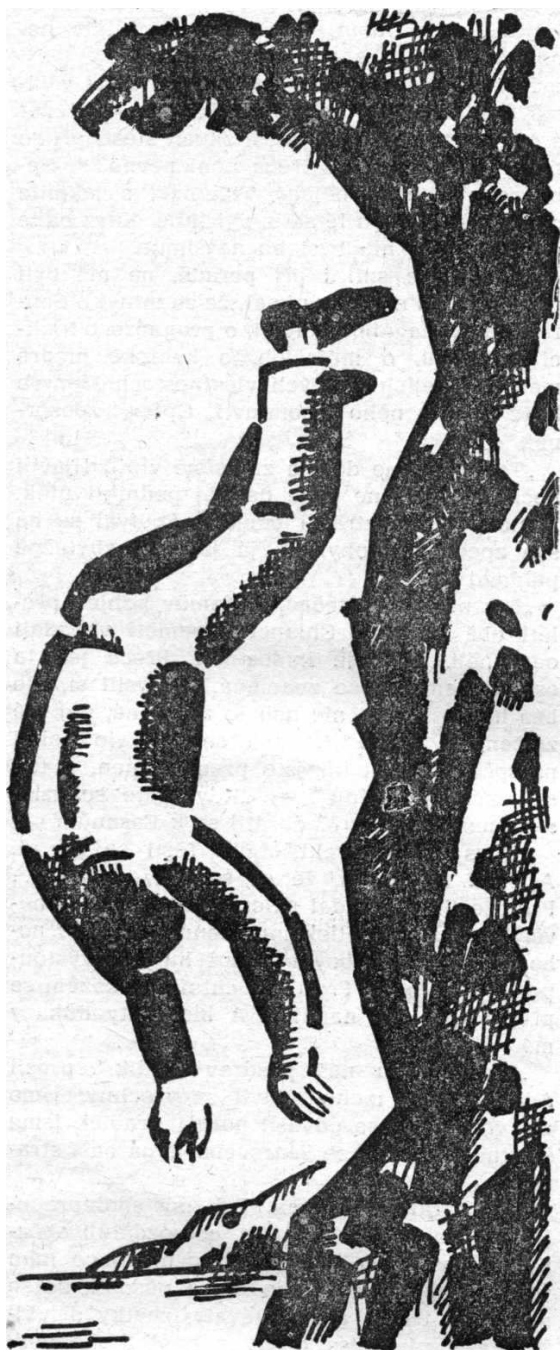
„Ani halíř! Tady nikdo nemá peníze. Všechno se kupuje na štítky.“

Mít nulu je opravdu výhoda, myslel si Stan, potěšen, že je tak daleko od Senrevena. Sice by bylo lip nemít vůbec paměť, ale ztratit se někde kolem Limy, to taky není k zahození. Už se viděl mezi palmami.

Procházeli chodbami, nahlíželi do různých jeskyň proměněných v příjemné místnosti. Zastavili se v kuchyni, dostali ochutnat lívance. Už je ani nenapadlo, že by měli být otráveni.

Stále stoupali. Minuli odbočku plnou šterku, z níž táhlo vlhkým průvanem.

„Zával. Tam se nesmí.“

„A odkud jde ten vítr?“ zajímal se Stan.

„Je tam zborcený průduch. Ale průduchů je tu hodně, jinak by se nedalo dýchat.“

Došli do nedohledné široké chodby, po jedné straně pokryté roletami z kovových plátů, po druhé dřevem.

„Hangáry,“ vysvětlil jeden z průvodců. „Konec prohlídky.“

Vraceli se. Jen Stan se zdržel, přilákal ho otvor po vypadlém suku. Přiklekl, vyhlédl ven. Obloha! Mraky! A ta vůně, to je určitě moře. Zaposlouchal se, bylo to, jako když přiloží ucho k lastuře. Co je za těmi prkennými vraty? Co jiného než pláž, po níž se rozjždějí ta malá letadla. Škoda, že jsou v hangárech.

Doběhl ostatní, rozhodnut využít první příležitosti a prchnout, ať už jsou tu přátelé, nebo nepřátelé. Skalní sídlo ho děsilo.

Přihlásit se k rannímu nákupu a utéci v Limě? Ne,

dohonili by ho. Přivedli by ho zpět a pak by to měl těžší. Musí zkusit štěstí přímo tady. Některé prkno třeba není pevné ... Nebo se ukryje za nějaký výčnělek, a jakmile otevřou vrata pro letadlo, vyběhne. Když bude dost šikovní, nikdo si ho nevšimne.

Uvažoval a snil i při poradě, na niž byli přizváni. Jen napolo vnímal, že se mluví o Senrevenu, o Hlavním počítači, o prognóze, o funkci Kabinetu, o mutacích, o kvarské modré metlici a jejích léčivých vlastnostech. Teprve když vedle něho promluvil Opfer, zpozorněl.

„Tak my jsme docela zbytečně vinili Hlavní počítač! Zbytečně jsme na něj podnikli útok. Zbytečně jsme ztratili paměť.“ Podíval se na své zpevněné nohy. „A já jsem si zbytečně polámal kosti.“

„Nic nebylo zbytečné.“ Adamův pohled přelétl obě skupiny. Chlapci s pamětí vypadali odvázněji, klidněji. Radostněji. Přece jen ta osobní paměť něco znamená, pomyslně si, ale bez hořkosti. Ne, nic nebylo zbytečné, ani mé zatčení v Sydně. Naopak se ukázalo velmi prospěšným. „Hodili jste první kámen, a ten se změnil v lavinu.“ – „Kdy máte schůzku s členem Kabinetu?“ obrátil se k Easanům.

„Dnes večer,“ řekl Mich. Těšil se na ni. A mrkl na Gabra, že už se brzy dovědí... Protože Gabr se zdál skleslý, jako by buď nevěřil tomu sympatickému členu dvanácti, nebo jako by pochyboval o úspěchu jeho vystoupení v Kabinetu. Proti evidentním důkazům se přece nedá nic namítat! A biolog ty důkazy má.

„Vyřídte mu náš pozdrav a dík,“ prosil Adam. „Snad mohu mluvit za všechny; jsme mu vděční, že se odvážil porušit tradici. Jsme šťastni, že někdo ze Senrevena je na naší straně.“

Stan zíral na Adama. Tak my spolupracujeme s Kabinetem? S těmi, co rozdělují občany na kasty, co jsou proti rovnosti, co nám vzali paměť? Vír v jeho hlavě působil, že se myšlenky trhaly a zamotávaly, zbytky dřívějších vzpomínek se pletly s nově získanými, tváře kolem něho se slévaly v jednu nepřátelskou, cizí grimasu. Jak by mohl váhat?

Porada skončila, do oběda zbývalo pár minut. Někteří zůstali v jídelně, jiní se rozešli do koupelen, nebo se procházeli chodbami. Stan se vytratil, na nic už nechtěl čekat. Před očima pobřeží s palmami a daleký mořský obzor, vyběhl nahoru. U dílny se na okamžik zarazil, nikdo ho nesledoval. Tiše otevřel a vzal, co mu první padlo do oka, kus zploštělého železa. Dobré páčidlo, pomyslně si, mám štěstí. Naproti hangárům vybral široké prkno, které dole nedoléhalo. Vsunul pod ně

páčidlo, cítil, že venku pokračuje hladká skála. Nebude tam pláž? Nevadí, mezi kameny se aspoň lip schovám.

Prkenná stěna byla jen lehce sbíta, nikdo nepočítal s násilným zásahem. Vlastně ne stěna, ale jakási postupně se otevírající vrata, stačilo zatáhnout za smyčku na druhém konci, u posledního hangáru, a mezi prkny se rozevřely výstupní otvory.

Stan o tom nevěděl. A spěchal. Když se prkno neodlouplo, vši silou se do něho opřel, a zároveň zalomcoval železem. Prkno se uvolnilo a vyletělo. Stan se už neměl čeho zachytit. Ozká rampa nestačila zadržet ani prkno, ani chlapce. A moře, jehož vzdálený hlas Stana ráno okouznil, hučelo přímo pod skalou, hluboko dole. Zalilo Stana a prkno vyhodilo na zpěněnou hladinu.

V téže chvíli doběhl na startovací plošinu Solim. Zaslechl podezřelé zvuky, napřed běh, pak bouchání a nedbaje na svou situaci izolovaného obyvatele opustil pokoj, který sdílel s Michem, a s tušením něčeho neblahého běžel na pomoc.

Pozdě. Přidržel se sousedního prkna a zahlédl ještě pád, těsně nad hladinou poznal Stanovy ostře zelené kalhoty, nikdo jiný takové nenesil.

Jak vyhlásit poplach? Zvedl železo a zatloukl na roletu hangáru. Pak úprkem k jídelně, co skok, to kovová rána do stěny. Několik Easanů mu vyběhlo naproti. Ukázal nahoru a vykřikl:

„Stan spadl do moře!“

A zpět do své izolace, snad ho nikdo z chlapců nezpozoroval.

Hned za ním vběhl Mich. Otevřel truhlu a spěšnými pohyby si oblékl cosi jako skafandr, šťastný, že ho napadlo vzít ho sem z lodi ke zkoumání, není-li původní vchod do skalního sídla zalit mořem. V běhu si zapínal vodotěsný oblek, a než si připnul kyslíkovou nádrž, byl nahoře připraven člun ke startu. Vskočil do něho a už se snášeli k hladině.

V jídelně zatím nastal chaos. Chlapci chtěli vědět, co se stalo, a někteří už také postrádali Stana. Rapho jim rezolutně zastoupil cestu k hangárům, ale několik párů očí přesto zahlédlo Solima, než stačil doběhnout do svého pokoje.

Vzrušení se stupňovalo. Nikdo neobědval a kuchaři po chvíli odnesli oběd zpět do kuchyně. Rapho dal svolat všechny obyvatele skalního sídla. Chyběl jen jeden technik a Mich. A Stan.

Velitel vstal a utišil hovor zdvižením paže.

„Musím vám podat zprávu, s jakou jsem nikdy nepočítal.“ Pohlédl k chlapcům. „Jeden z vás neuposlechl varování a zřítíl se ze skály. Doufám, že se podaří ho zachránit, skála spadá přímo do moře a pokračuje bez výčnělků až ke dnu. Je možné, že není zraněn. Avšak jestli neumí plavat...“

„Umí!“ vykřiklo několik chlapců zároveň, všichni ze skupiny s pamětí. „Stan byl vždycky výborný plavec.“

Všichni si oddychli, jako by už byl napůl zachráněn. Chlapci bez paměti měli o důvod víc, aby uvěřili druhé skupině. Opravdu nás asi znali. A my, víme něco o Stanově plaveckém umění? Nic, nic. Začali se důvěřivě usmívat na ty, kteří si pamatovali.

„Navrhuji, aby se přes obecnou nechut' podával oběd,“ pokračoval Rapho. „Máme přesný program a potřebujeme ho dodržet. Zachraňování se stejně nikdo další nemůže účastnit, chybějí skafandry.“

Souhlasili. A než se objevili kuchaři s jídelním vozíkem, chlapci si různě popřesedali. Skupiny se smísily, jako by nikdy nebyly rozděleny.

„Nešťestí sjednocuje,“ řekl Adam Scienovi, ale hned nato o svých slovech zapochyboval. Zaslechl Solimovo jméno. Někdo ho tu viděl?

A už se hlásil Opfer. Omluvil se, že ruší při jídle, ale když je tak málo času, nerad by pak zdržoval. Chce se na něco zeptat, na něco podstatného a velmi důležitého pro obě skupiny.

Rapho dovolil otázku.

„Někteří z nás tu zahlédli člověka, kterého pokládáme za zrádce. Obě skupiny. Už jsme se domluvili, omyl je vyloučen. Chci se zeptat, co tu dělá Solim.“

Nastalo ticho, i eaští technici přestali jíst, Rapho vyzval pohledem Adama, aby odpověděl.

To tedy pomohlo spojit skupiny, myslil si nešťastně, tolika nenávisti se nenadál. Co říci, abych ji neprohloubil?

„Solim je tady ze stejného důvodu jako my všichni. V posledním okamžiku se podařilo zachránit ho před pověřencem, to jest před Kabinetem a před snětím paměti.“

„Proč se tedy schovává?“ přerušil ho Viktim.

„Víš, že mu nedůvěřujete a nechtěl vás popudit. Ale podezíráte ho neprávem. Solim se trápí vaší nedůvěrou...“ Ve zkratce popsal Solimův samostatný dodatečný pokus o rozbití Hlavního počítače.

„To bych rád věděl, proč to podnikl. Sám!“ Viktim se ušklíbl. „A kdo ví, jestli je to pravda. Jestli tu nejsme všichni

zajatci Senrevena, ne zachránění, ale pochytaní se Solimovou pomocí. “

V tom okamžiku Solim ve svém pokoji vypnul televizní obraz, přenesený z jídelny. Jediné dva televizory rozmístil Rapho spravedlivě; do své velitelské místnosti a k Solimovi. Když už musí trávit čas v izolaci, ať je aspoň nepřetržitě informován o všem, co se projednává v jídelně.

V očích slzy, ale odhodlán rozmetat to nesmyslné podezírání, rozhodl se opět k samostatné akci, stejně zoufalé jako tenkrát. Prohrabal skladiště vedle dílny a našel kotouč silného provazu. Svlékl se a vystoupil nahoru k hangárům. Utáhl pevnou smyčku, připevnil ji k roletovému plátu otevřeného hangáru a kotouč si navlékl na zápěstí. Pak se pomalu spouštěl po laně k pěnivým vlnám.

Těsně nad hladinou se zastavil, opřen o hladkou skálu. Nedaleko se kolébal člun, z něhož splývala jemná nit a mizela ve vodě. Solima letmo napadlo, zda se nepřetrhne, ale hned na to zapomněl. Sestoupil pod hladinu a se zadrženým dechem pozoroval hejna ryb. Mezi tím hemžením nic neuvidím!

Vynořil se a postupoval na opačnou stranu, než kam směřovala nit ze člunu. Přidržoval se skály a odvíjel provaz. Bude dost dlouhý? Kdybych ho pustil, na co uvážu Stana?

Ale třeba tu někde plave a sám mě uvidí. Jiskření poledního slunce však poskakovalo po vlnách a ztěžovalo orientaci. Neuvidím ho. A on mě teprve ne!

Voda, která zprvu příjemně chladila, začala studit. Odvíjet lano bylo stále obtížnější. Napůl plaval a napůl klouzal po kamení, svislá stěna neposkytovala žádný výčnělek pro ruku, pro zachycení lana. Ačkoliv bylo poledne a svítilo slunce, rozklepal se zimou, a možná lítostí, zoufalstvím, bezmocností.

Skála končila ostrou hranou, jako překrojená. Před Solimem se modral malý záliv, skoro celý ve stínu. Vlny tam byly zklidněné a protější skalisko se zdálo na dosah. Solim pátral po spásném hrbolku nebo škvíře a náhle se zarazil. Kousek od něho se černal otvor, napůl nad hladinou. Skrýš? Vchod do skalního sídla?

Dodrápal se až k němu.

Byl to komín stoupající strmě do skály, a jak Solim hmatal po stěnách, nacházel něco jako zářezy. Konečně si mohl odpočinout.

Dostal se sem i Stan?

Několikrát zavolal, avšak nic se neozvalo. A hlas zněl tlumeně, jakoby udušen; komín byl zavalený.

Sklouzl pod hladinu, ale marně napínal zrak. Vrátit se?

Bez Stana?

Vtom ucítil bodnutí v lýtku a projela jím křeč. Odhodila ho od skály. Měl pocit, že ho něco drží za nohu a stahuje dolů, usilovně svíral kotouč a snažil se navíjet provaz. Ani nevěděl, zda se mu to daří, byl jako omámen a místo chladu se v něm rozlévalo horko.

Mám horečku, něco mě kouslo, stačil si ještě pomyslit, a pak už nevěděl nic.

Probral se na lůžku. Slabý, s bolestí hlavy, ale s jasnou myslí. Lýtko tupě bolelo. Zdvihl se na loktech, hledal někoho, koho by se zeptal ...

Otevřely se dveře, vstoupil neznámý muž. „Našli Stana?“

Muž se usmál, kývl. „Oba jste z toho venku,“ řekl jakousi zvláštní, velmi nezvyklou výslovností. „Ale trvalo to.“

„Jak dlouho?“

„Tři hodiny.“

Solim se rozesmál, muž pokýval a odešel. Pak ještě nahlédl dovnitř. „Chcete být se Stanem spolu?“

„Ano! Totiž, chce-li on.“

„On chce.“

Za chvíli muž vtlačil do pokoje lůžko na kolečkách. Stan zvedl hlavu. „Ahoj, Solime! A díky.“

„Kdo tě našel?“

„Mich. A tebe potom taky, to už bylo snazší. Byl jsi na konci provazu.“ Tiše se smál, šťastný, že ho našli, že jím za to stál, že i Solim ho chtěl zachránit. Že se mu nepodařilo uprchnout. Co by si počal, docela sám?

Solim měl na jazyku kupy otázek, ale co může vědět Stan? Zřejmě se probudil jen o málo dřív než já.

„Taky tě kousl chvostovec?“

„Co jestli mě kouslo? Takové zvíře přece neexistuje!“ Solimův údiv pobídl Stana k vysvětlení.

„Nebylo. Ale je. Vyvinulo se z něčeho docela malého a neškodného. Zřejmě teprve nedávno.“

„Kdo ti to řekl?“

„Nikdo. Bavili se nade mnou, mysleli, že ještě spím. Je to prý mutace. A nějaký důkaz něčeho. Ono nás to drželo nad vodou, víš? Proto jsme se neutopili.“

„Mně připadalo, že tě to naopak táhne dolů.“

„To mně taky“

Znovu vstoupil neznámý. „Zůstanete u nás do zítřka. Pak si pro vás přijde Gabr.“ Usmál se. „Potřebujete něco?“

Nepotřebovali nic. Bylo jim dobře. Ani se nezeptali, kde jsou.

Easanům však dělal jejich pobyt v lodi starosti. Podaří se to před nimi utajit? I před všemi ostatními? Ale kam je měli odvézt? Každá nemocnice by je vydala Kabinetu. A pak, uměli by vůbec vyléčit tak podivné onemocnění? Bezvzládné tělo, horečka, že nestačí teploměr. A přitom je ten vodní živočich vlastně zachránil! Oba exempláře chvostovce, jak zvíře pojmenoval Scien, odevzdají večer členu Kabinetu. Ať má další doklad vývoje na Kvaře.

Podivné živočichy s dlouhým chvostem udrželi při životě a přivezli je do Senrevena v malé kádi s mořskou vodou. Nedočkavě vyhlíželi nejmladšího. Ten se podiví!

Cekali však marně. Po sedmé znejistěli, po osmé si začali dělat starosti. Vydrželi do devíti. Pak zavolali do skalního sídla, že přespí v člunu.

Ráno se usadili za průhlednou stěnou, oddělující park od vyčleněné části zahrady, kde členové Kabinetu trávívají přestávky. Skryti ve své neviditelnosti pak sledovali, jak členové vycházejí ze zasedací síně, a snažili se vyčíst z jejich pohybů a tváří, jak se změnila situace.

„Kde je ten náš?“ Rapho už potřetí napočítal do dvanácti. „Je jich plný počet. Bez něho.“

„Něco se stalo,“ zašeptal Mich.

„Všichni se tváří jako obvykle. Jako by se nestalo vůbec nic.“

„A to je špatné znamení.“

Rapho kývl. Buď náš člen nestačil přednost své převratné sdělení, nebo je sice přednesl, ale nebylo přijato. Buď mu neuvěřili, anebo ...

„Bojí se rozkvětu planety,“ vpadl mu Mich do myšlenek, jako by uvažoval souběžně s ním. „Takže je nic neomlouvá.“

„Máš pravdu,“ vzdychl velitel. „Jenže nám to nepomůže najít našeho muže. Žije-li ještě.“ Dlouho pozoroval každou tvář za sklem, pak pokrčil rameny. „Konec,“ řekl.

Odpoledne totéž opakoval Gabrovi, který se právě vrátil z lodi. Oba chlapce před cestou uspal, aby nepoznali, odkud je veze. Dosud se neprobudili, umístili je tedy do zvláštní místnosti. Označili ji nápisem OŠETŘOVNA.

„Konec?“ Gabr nesouhlasil. „Spíš začátek. Tajemství střežené Kabinetem Hlavního počítače už není tajemstvím. I když na to jeden člen doplatil, jeho oběť stála za to, ať je pro něho jakkoliv těžká. Snad si to uvědomí.“

„Žije-li,“ neodpustil si Rapho.. „Myslím, že žije.“ Vlákna tušení a předtuch se spojila v pevnou nit jistoty. „Jak, to je

jiná otázka, asi dost neutěšeně. Ale žije a jednou se dočká vysvobození.“

„Najdeme ho!“ Mich byl hned pro, ale oba zavrtěli hlavou.

„My ne,“ krotil ho Gabr, „my už jsme svůj úkol splnili.“

Vstoupil Arc, zaslechl poslední větu.

„Cím?“ vybuchl. „Zatím jsme sem jenom vnesli kupu zmatků a nedorozumění.“

Gabr se usmál. „Zmatky a nedorozumění tu byly už před námi. A nakonec jsme ani moc nezasáhli, jen jsme maličko postrčili vývoj.“

„Ty jsi optimista.“

„Nechápeš, že tohle všechno,“ v širokém pohybu zahrnul snad celé skalní sídlo, snad celou Kvaru, „by nastalo i bez nás? Jen trochu později.“

„Možná docela pozdě,“ dodal Mich. „Nemáme si co vyčítat. Zásah byl užitečný. Správný. V pravý čas.“

„Přesto navrhuji, abychom naši pomoc Kvařanům nenazývali zásahem, ale jen posunutím vývoje. Abychom to tak uvedli ve zprávě o této planetě.“ Viděl námitku v Raphových očích a potřásl hlavou. „Nebude to lež. Je sice zřejmé, že Kvařané nemohli rozumět zdejšímu vývoji, nemohli tušit, že byl uměle nasměrován. Sami se vyvinuli jinde ... Ale už začínali docházet k poznání, že příroda se jim vymyká z rukou k jejich prospěchu. Neslyšeli jste senrevenského biologa? »Kvara nás jednou přemůže, a to bude naše záchrana.«“ Podíval se na Rapha. „Takže tu opravdu můžeme skončit. Skupiny protestu a vědci usilující o mezioborovou spolupráci už si poradí bez nás. A vyhrájí.“

„To zní hezky,“ uznal Arc. „Jenže tu máme ještě jeden úkoleček. Musíme pro ty chlapce buď najít, nebo probourat cestu ven ze skalního sídla. A těm s pamětí vyrobit falešné štítky občanů bez povinností. Už si určili náhradní jména.“

„A ještě něco,“ přidal se Mich. „Ti hoši nevěří Solimovi..,“

Rapho mávl rukou. „Uvěří. Už jenom proto, jak obětavě se spustil ze skály, aby pomohl hledat Stana.“

„Sprátelili se,“ potvrdil Gabr. „Až se probudí, uvedu je mezi ostatní. Uvidíme.“ Poklepal na zvukotěsné obložení stěn i dveří. Mrkl na Arkę. „Tohle byl výborný nápad, Arku. Navrhnu ti medaili.“ Šestým smyslem cítil, že se někdo snaží poslouchat za dveřmi.

X. NEVĚŘÍME

„Nevěříme,“ stál na svém Opfer a ostatní dávali najevo, že s ním souhlasí. Teď už neexistovaly dvě skupiny, chlapci se dokonale promíchali. A vedle té směsi byli dva izolovaní, Solim a Stan.

I v této chvíli seděli na opačném konci jídelny, mezi dospělými, kteří většinou nechápali podstatu sporu. Technici se zvedali jeden po druhém, tady jen maříme čas, a dosud se nepodařilo prorazit ten východ. Tolik závalů už odstranili, a pokaždé se objeví jen nové jeskyňky. Podle měření jsou za každou desítky metrů skály. Dnes se dají do zkoumání komínu vedoucího od moře, o kterém vyprávěl Solim. Kdo ví, co ti chlapci proti němu mají!

„Nevím, jaký důkaz si představujete,“ řekl Adam napůl nešťastně, napůl popuzeně.

„Proč jste nás nepozvali, abychom Solima se Stanem navštívili? Že byli nemocní, to na nich vůbec není vidět.“

„Tenhle důkaz už tedy nedostanete,“ mluvil Adam trpělivě, „nenapadlo nás, jak je to důležité. Prostě jsme jim chtěli dopřát klid.“ Sám nevěděl, kde vlastně ti dva byli po dobu své krátké nemoci. Viděl je ovšem mokré, když je Mich vylovil z moře ... „Ale snad existuje něco jiného, co by vás mohlo přesvědčit.“

Přihlásil se Solim. Nerad, dlouho váhal. Ale když neuvěřili Stanovi, ani jemu, když neuvěřili Adamovi, ani Scienovi, že nejsou ve spojení s Kabinetem, když podezírají dokonce i naše zachránce, co jiného má navrhnout?

„Možná by vás přesvědčila stálá možnost volného odchodu. Ale v tom případě bychom zas mohli mít pochybnosti my o vás. Co když nás udáte u prvního Úřadu pro styk obyvatelstva s Hlavním počítačem?“ Byl si jist, že by něco takového nebyli schopni udělat; doufal však, že jim tak absurdní tvrzení otevře oči. „Proto se obracím na naše zachránce s prosbou, aby vás zavezli na místo, které si určíte, ať je kdekoliv na planetě. Snad budete spokojeni, snad najdete možnost, jak pracovat dál. Cestu zpět do skalního sídla nenajdete.“

Chlapci se po sobě podívali, pokrčili rameny, musíme se poradit. Avšak i dospělí byli v rozpacích, Solimův návrh se jim zdál příliš radikální.

„Takové roztříštění sil...,“ začal Adam, ale když viděl, že Solim neskončil, zmlkl.

„Jestli ale věříte dospělým, jen mně a Stanoví ne, odejdeme my dva.“ Nepřehnal jsem to? Co když budou souhlasit? Co když mě podruhé vyloučí?

Adam na něho hleděl s obdivem. Tahle činnost je smyslem jeho života, a on riskuje!

Chvilí nikdo nepromluvil, pak se ozval Opfer,

„Dejme tomu, že bychom si všichni věřili. Co tady budeme dělat? Je nás přece zapotřebí docela jinde.“

Všem se hned začalo lépe dýchat. Chápali otázku jako první krok k dohodě, i když bylo divné, že chlapci s pamětí kamarádům nic nevysvětlili.

„Studovat,“ řekl Adam. „Radit se. Jakmile bude otevřen vchod na stranu odkloněnou od moře, rozejdeme se po světě. Několik vylosovaných tu zůstane jako stráž, jako záloha. Vždy v určenou dobu se tu všichni sejdem, povíme si o tom, co jsme vykonali venku, a naplánujeme další práci.“

„Co budeme studovat?“ zeptal se někdo.

„Například Jazyky. Mluvíte německy, ale Kvara má deset národů. A pak nejrůznější vědní obory, jak kdo bude chtít a umět. Musíme znát víc než průměrný Kvařan. Hlavně biologii musíme rozumět, abychom dokázali přesvědčit i odborníky.“

„Odborníci s námi vůbec nebudou mluvit,“ namítl Opfer.

„Musíme je k tomu přimět. Mnoho odborníků pobývá v Zábavních klubech; je třeba proniknout do klubů a odborníky najít. Spolu s nimi přetvořit činnost klubů, aby se v nich nepromarňoval čas; aby se v nich lidé vzdělávali. A aby stáli na naší straně.“

„To je práce na léta!“

„Je. Ale překotností nic nedokážeme. Přitom samozřejmě budou dál pracovat skupiny protestu; my je budeme informovat a získávat informace od nich, v každém městě jsou jiné podmínky, jiné nápady, jiné bystré hlavy.“ V několika tvářích zachytil jiskru nadšení a usmál se. „A teď čekám vaše návrhy. Nebo i... vaše rozhodnutí.“

Po chvíli ticha promluvil opět Opfer: „Naši odpověď dostanete zítra písemně.“

Bylo to jako studená sprcha, až se Solim se Stanem otrásl. Ale snad, když se všichni poradí... Už pro otevřenost, s jakou se tu s nimi jedná, musí uvěřit.

Solim si pro jistotu chystal přesvědčovací řeč, ale myšlenky mu utíkaly, už moc dlouho žil v napětí. Obraz domova se mu co chvíli vetřel do představ, otec, Bazilea! Rekreační pochod. Konal se? Kolik se sešlo nul? Kdo ho organizoval? Jaká měli hesla? A co pověřenci? Nezakázali pochod v poslední chvíli?

A co jestli to povolení přece jen byla léčka? Odvezli někoho do Senrevena? Koho?

Bazileu?

Naskočila mu husí kůže. A zahryzly se do něho výčitky svědomí. Jak jsem ji tam mohl nechat? Otec má nulu, nic se mu nestane. Ale studentka? Kvůli mně! Jestli se vrátí bez paměti, už mě ani nepozná ...

Představoval si okamžiky, které spolu prožili. I hádka byla najednou krásná; co potom chvíle plánů, shody, nadějí! Vezmou-li jí paměť, všechny ty úžasné zážitky se stanou majetkem někoho jiného. Někoho, kdo je, prozradí Kabinetu Hlavního počítače!

Zamrazilo ho. Proč jsem ji do něčeho zatahoval? Ji, Bazileu! Jako bych jí nebyl mohl všechno zatajit, ušetřit ji starostí, strachu, nebezpečí ...

Ne! Ničeho jsem ji nemohl ušetřit, nic před ní zatajit. Právem pokládá za nespravedlnost, že jsme do skupiny nevzali dívky. Když rovnost, tedy ve všem. Má pravdu.

Zapomněl, že si chtěl připravit přesvědčovací řeč. Jen na dívku myslel a trásl se o její paměť. A když konečně usnul, mučily ho děsivé sny. Požár. Povodeň. Řízení domů. Trosky. Probudilo ho ticho a vyskočil. Měl dojem, že před okamžikem, ještě ve snu, něco zaslechl. Co to bylo?

Než dotápal k vypínači, Mich už rozsvítil. Podívali se na sebe, naslouchali. Potom oba najednou napadla táž myšlenka a vyběhli do chodby. Nahoru k hangárům. Jedna z kovových rolet byla vytažena a naproti ní místo prkenné stěny tisíce hvězd.

Nahlédli do hangáru. Prázdné.

„Poplach?“ Solim se rozhlížel po něčem, čím by zabušil na skálu, ale Mich zavrtěl hlavou.

„Nejdřív zjistíme, kdo chybí. Třeba někdo z našich zatoužil po čerstvé rybě k snídani.“

Chlapce to moc neuklidnilo. Poslechl však a běžel s Michem, každý po jedné straně chodby nahlíželi do pokojů. Čím víc se blížili ke skupinovým ložnicím, tím větší strach padal na Solima. Strach smíšený se zlostí, se zklamáním, se studem.

Otevřel první dveře, nikdo. Vždyť jsem to věděl, proběhlo mu myslí. Mich se k němu otočil od druhé ložnice s otázkou v očích. Doufal snad, že aspoň jedna skupina zůstala? Solimovi bylo od počátku jasné, že musely zmizet obě.

„Všichni v jednom člunu!“ zvolal Mich přidušeně a rozběhl se zpět. Cestou zabušil na několikery dveře. „Připravte se ke startu!“ A utíkal pro skafandr.

Solim zatím vysvětloval rozespalým hostitelům, co se, stalo. Pak ho napadlo, že hoši neumějí řídit člun, a zpopelavěl.

„Umějí, bohužel,“ řekl mu v běhu Koel, „brali jsme je na nákupy i na lov. Někteří už i ...“

Další slova zanikla ve skále, ale Solim si je domyslí. Naši zachránci jim tolik důvěřovali, a oni... Styděl se, jako by sám ten útek organizoval.

Vyšel nahoru, stejně neměl ani pomyšlení na spánek. Jeden po druhém tam startovaly tři čluny. Jejich posádky už se mezi sebou zřejmě domluvily, protože první se ihned snesl, dosedl na hladinu a rozestřel kolem sebe široký světelný kruh. Dva se vznesly, ale ihned pokračoval každý jinou cestou a brzy se Solimovi ztratily z očí.

Ucítil něčí dlaň na rameni a ohlédl se. Za ním stál Rapho, ve tváři nezastíraný smutek.

„Pojď,“ řekl tiše.

Solima to nenadálé tykání dojalo. Ten mi věří, uvědomil si a následoval muže do jeho pracovny.

Z obrazovky televizoru svítily hvězdy. Pak se ozval Mich s negativním hlášením, po něm Koel, který sledoval daleký mořský povrch, nakonec Arc z druhé strany skal. Po chlapcích ani stopy.

Rapho seřídil přenos a objevil se les, jak se temně rýsoval pod Arkovým člunem.

„Na Limu,“ promluvil Rapho do aparátu a Arc odpověděl:

„Přesně na Limu, po obvyklé trati.“

Solim kývl. Kam jinam by letěli? Moře je široké, a i když se vzdušný člun snadno změní ve vodní, proč riskovat tak dlouhou cestu? Z Limy se dostanou kamkoliv běžnou leteckou linkou. Na štítky! Hlavní počítač pracuje sám proti sobě.

Rapho přepnul obraz na Mícha a na Koela, nic. Znovu na Arka. Stromy řídnou. Cesta, louka. Znovu stromy a...

Povědomý světlý tvar mezi kmeny, napůl zakrytý. Hledaný člun. Arc se pomalu přibližoval, bylo vidět okenní otvory, Arc do nich namířil reflektor. Uvnitř nikdo.

„Přistaň na louce,“ nařídil velitel. „Posílám za tebou Micha a Koela.“

Po chvíli už stály na louce blízko chovatelské osady tři čluny a jejich posádky prohledávaly les kolem opuštěného stroje. Mich ho zkusil uvést do pohybu.

„Potřebuje malou opravu,“ hlásil pak. „Zdá se, že to nebyla havárie, ale nešikovné přistání. Žádné stopy po zranění.“

„Vraťte se,“ přikázal Rapho, když se předtím pohledem dorozuměl se Solimem. Osada je blízko, v nejhorším tam najdou pomoc. Pronásledovat je nebudeme.

Solim se zvedl k odchodu. Ve dveřích stál Gabr, v ruce popsaný list.

„Slíbili písemnou odpověď,“ řekl. „Šel jsem si pro ni, ležela na stole v

pokoji chlapců bez paměti.“

„Opfer?“

„Jsou tu podpisy všech. Stará i nová jména. Dopis je bez adresáta, bez oslovení.“

Velitel sáhl po listu. Složil ho. „Ráno po snídani přečteme odpověď všem.“

Solim se vrátil do pokoje, nemohl se dočkat Micha. Za tu dobu, co spolu bydlili, se mezi nimi vytvořil jakýsi bratrský vztah, rozuměli si. A jeden druhému se obdivovali, aniž to dávali najevo. Věděli, že se jim jednou bude stýskat.

Mich si nesl skafandr přes ruku, už suchý, Solima mimoděk napadlo, z jakého asi je materiálu, ale to teď nebylo důležité.

„Všechno jsem viděl,“ řekl. „Děkuji vám.“

„Za co?“ Mich uložil skafandr. „Já bych spíš poděkoval konstruktérovi člunu. S takovým přetížením, a nic se nestalo. Čtrnáct lidí,“ vrtěl hlavou. „Nechápu, jak se tam naskládali.“ Podíval se na chlapce. „Oni vám to jednou povědí.“

„Myslíte?“

„Časem se ukáže, že vám mohou věřit. Když se o to taky trochu postaráte.“ Usmíval se. Teď měl především radost, že jsou uprchlíci zřejmě v pořádku. „Dobrou noc.“

„Napsali nám dopis,“ řekl ještě Solim. Vůbec se na něj netěšil.

Přesto se ráno nemohl dočkat. Sotva se dotkl snídaně. Užaslému Stanovi musel dvakrát vysvětlit, proč tu kromě nich není ani jeden chlapec, a konečně vstal Rapho s dopisem.

Všichni už věděli, co se stalo; všichni byli zvědaví.

„Odcházíme,“ četl velitel, „prohlédli jsme vaši lest. Je nám jasné, že skalní sídlo je pobočka Senrevena. Pokud někteří ještě váhali, včerejší porada je přesvědčila. Získávat informace od skupin protestu a pronikat do Zábavních klubů, hledat odborníky? Zvlášť ty, kteří se věnují zakázaným vědním oborům? Co je to jiného než označovat pro vás lidi, kteří jsou proti vládě Hlavního počítače? Jestli počítač existuje nebo ne, to na věci nic nemění. Existuje Kabinet. Pověřenci. Pracovní terapie. Chcete, aby se z nás stali udavači? Takovou službu vám odmítáme.

V rozhodnutí nás upevnil i trik s údajným Solimovým záchranným pokusem. Proč by skákal do vody, když neměl skafandr? A proč by Stan prchal sám, když jsme se domlouvali na společné akci? Ani tomu nevěříme, že je ti raci s velkou hlavou a dlouhým ocasem drželi nad vodou. Proč by to dělali? Přestože nemáme paměť, hloupí nejsme. I skupina s pamětí nám dala za pravdu. Biologie nás nezajímá, ani ostatní vědy. Důležitá je jen jedna věc: Zbavit Kvaru štítků a třídění občanů. Sjednotit všechny proti vládě Kabinetu Hlavního počítače. Zvolit novou vládu, z těch, co jsou pro jednotnou společnost. Pro to uděláme vše, co pokládáme za správné. A nepotřebujeme k tomu znát deset jazyků, skupiny protestu jsou propojeny spojkami po celé planetě. Jim věříme.

Ať žije jednotná Kvara!

Čtrnáct podpisů.“

Velitel obrátil list.

„Ještě poznámka, psaná narychlo, jiným rukopisem: Dojde-li někdo z nás k závěru, že jsme se mylili, najde jednou znovu vaše skalní sídlo a naváže kontakt. Odpusťte nám.“

„Kdo to napsal?“ Solim by tak rád pisateli poděkoval za to zrnko naděje.

„Poznámka je bez podpisu.“ Podal Solimovi list. Pozná rukopis?

Stan mu nahlédl přes rameno; ani jeden neodhalil autora.

„Nevadí.“ I Adam byl pisateli vděčný za těch pár slov. „Možná je to názor více chlapců. V každém případě budou dělat, co dělali dřív. I to je dobré.“

„Ale,“ vzpomáтал se Stan, „oni, ti bez paměti, oni přece mají své štítky! Určitě je hledají po celé Kvaře. Jak nastoupí do letadla, seberou je!“ Až se zpotil při té představě.

„V tom případě se snad ti druzí vrátí, abychom jim pomohli. Pochopí, kdo je nepřítel.“ Arc se rozhlédl po technicích. „Proto musíme co nejdřív prorazit vchod. Jdeme!“

Všichni se ihned zvedli, ale Gabr je zadržel. „Někdo musí do Ulemu. Někdo do Senrevena. Zjistit, jaká je situace.“ A pohlédl na velitele, zda mu návrh schválí.

„Stačí zítra,“ rozhodl Rapho. „Gabr, Adam; Senreveno. Mich, Solim; Ulem. Ještě něco?“

Stan zvedl nesměle ruku a velitel kývl, jako by měl chlapec svou žádost napsanou na čele.

„Ukažte svůj štítek. Jaké jméno jste si vymyslel?“ Vzal i Solimův štítek, zapsal si nová jména, Stan Palme a Solim Ulba, a poslal oba pomáhat technikům.

„Proč Ulba?“ divil se Stan, zatím co spěchali čerstvě odkrytou chodbou.

„Že jsem z Ulemu.“ Druhou část jména nevysvětlil. Proč také? Ještě se mu neuklidnilo srdce náhle rozbušené, zítra ji uvidí! Kdyby vyslovil její jméno, Stan by poznal... „Jako ty,“ dodal.

„Co jako já? Palme, to znamená, že bych byl rád mezi palmami.“

„No vždyť. Narodil ses v botanické zahradě, to ti neřekli? Ještě loni ses chodil učit k palmám.“

„Tak je to tedy!“ Překvapení splynulo se vzrušením techniků, kteří právě o kus dál prolomili tenkou stěnu. Přístroje sice ukazovaly, že je za ní jen úzká šachta, avšak o kus níž ústila do šachty chodba, kterou tam nikdo nečekal.

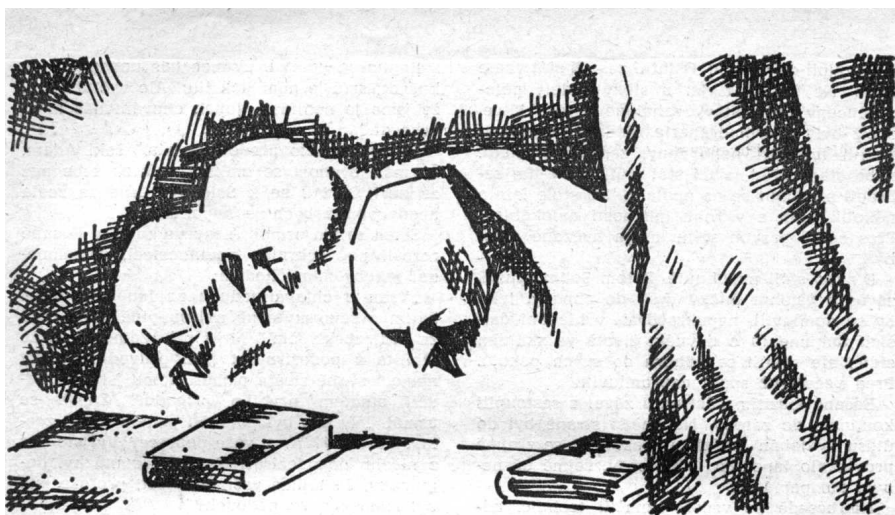
Chlapci odklízeli štěrky a dva technici se spustili do šachty.

Sotva jejich lampy ozářily první metry objevené chodby, ozvaly se výkřiky údivu. Před nimi nebyla skála, ale jakýsi těžký závěs uchycený na mohutných skobách ve stropě. Opatrně odhrnuli cíp a nahlédli.

Prostorná sluj s otevřeným ohništěm pod širokým komínem. Lavice, stoly. U ohniště poličky s nádobím ... Muži se rychle vraceli, musíme přivolat Kvařany. A nebo, nebo... Pochází snad tohle vybavení z dob předchozí civilizace? Nějakým zázrakem se tu uchovalo, snad i s lidmi?

Přivolali pouze členy štábu a spolu s nimi postupovali dál, rozvětvené chodby je vedly k dalším a dalším jeskyním, místo dveří všude závěsy, na stěnách louče, kolik se tu skrývalo lidí? Proč? Kdy?

Terén se svažoval. Došli k jakémusi nádvoří se sudem uprostřed, přímo pod širokým průduchem. V sudu bylo trochu vody. A znovu dolů, klikatými chodbami a kolem zašlých závěsů, teď přístroje ukazovaly blízkost moře. Konečně zával. Končí komínem spadajícím do mořské zátoky?

Mezitím tu byly výsledky prvních zkoušek materiálů, látek, dřeva, kovů. Stáří kolem dvou set let, občas něco mladšího; nejstarší předměty asi čtyři sta let. A tedy?

Rapho dal zavolat všechny přítomné Kvarany, tohle je jejich záležitost. Někdo se tu skrýval, snad i značné množství lidí, od pátého do sedmého století zdejšího letopočtu. Před kým?

„Před pověřenci, před Kabinetem Hlavního počítače!“ vykřikli oba chlapci najednou. Dospělí se tolik neukvapovali s úsudkem. I banda zlodějů mohla obývat skalní sídlo ... Je třeba najít důkazy, zatím jsme prohlédli jen malou část slují.

Do večera byl důkaz objeven. Jedna z jeskyň sloužila jako knihovna. Byla to nejsušší a nejlépe udržovaná místnost, přesto mnoho cenných spisů vzalo za své. Nicméně zůstalo dost na to, aby bylo možné uhádnout, komu sloužily. Všechny vědní obory tu byly zastoupeny, i ty, jež si vyhradil Hlavní počítač, vlastně jeho Kabinet. A jeden velký regál zaujímal rukopisy, zápisy o pozorování hvězd, filozofické úvahy, návrhy na nové zákony ... Převládala španělština, avšak žádný z jazyků planety nechyběl.

Adam i Scien měli slzy v očích, pohnutí jim nedovolovalo promluvit. I chlapci listovali knihami s nábožnou úctou, Stan i se smutkem; tolik lidí se tak dlouho snažilo, a nic nedokázali.

„Možná dokázali, co víme?“ namítl Solim, „Kdyby jich nebylo, možná vůbec nevznikly skupiny protestu. A odkud se vzaly naše představy o jednotné společnosti, představy na celé

planetě stejné? A skupiny protestu vznikaly všude přibližně ve stejné době ...“

„Nic se neztrácí,“ řekl Adam tiše, „všechno, co člověk vykoná, působí dál.“ Konečně potlačil pohnutí. „Je dobré vědět, že nejsme první. Že jsme pokračovatelé. Že aniž jsme věděli o svých předchůdcích, jdeme v jejich stopách. Je to důkaz, že jdeme správným směrem.“ Téměř důkaz, opravil se v duchu. Ale nejspíš každý opravdový, rozumný a čestný člověk dospěje nakonec ke stejnému závěru.

„Kdo ví, proč opustili skalní sídlo,“ uvažoval Scien. „Všechno tu nechali...“

„Snad se chtěli vrátit. A našli zasypaný vstup. Nebo...“ Solim mezi řečí vešel do místnosti za knihovnou, již si hned nevšimli. Strnul. „Nebo neodešli,“ dořekl. „Aspoň ne všichni.“

Ustoupil od vchodu. Ostatní zůstali stát vedle něho. Na široké lavici u stěny seděly polozhrouceny tři postavy zahalené v téže látce, z níž byly dveřní drapérie. Nedalo se poznat, jsou-li to muži nebo ženy, zemřeli-li mladí, nebo staří. Před lavicí stál stůl, který jím zabránil sesunout se na podlahu. Na stole leželo několik knih a v rohu místnosti dalekohled. Přes celou pravou stěnu mapa hvězdné oblohy.

Dlouho stáli nepohnutě. Potom Solim spustil závěs a všichni mlčky vyšli do chodby. Jako by se domluvili, nepokračovali v hledání dalších dokumentů o dávném životě ve skalním sídle, ale vrátili se nahoru do svých pokojů. Před večerí už spolu nepromluvili.

Easané mezitím odstranili zával a sestoupili komínem do zátoky. Na vnější straně byl do útesu vydlabaný jakýsi tunýlek, jímž se zřejmě provlékalo lano. Po loďce samozřejmě už nebylo ani památky.

Na besedě po večeri označili technici odkrytý komín za nouzový výstup. Je nutně zapotřebí prorazit ještě jeden, do lesa. Slíbili dokončit všechny práce do týdne, jako by na ně někdo spěchal.

Koel si vzal na starost odbornou prohlídku tří mrtvých; jestliže zemřeli na nějakou nemoc, bude nutné provést dezinfekci. Do nově objevené části sídla se prozatím nesmělo.

Kvařané souhlasili neradi, uznali však Koelovy důvody. Scien nabídl spolupráci, ale Koel s díky odmítl. Co by „si počal s Kvařanem při práci s easkými přístroji? Nadto musí nejdřív přivést odborníky z lodi... Uvědomil si, že největší problém teprve nastane; jak těm čtyřem Kvařanům nakonec vysvětlíme, že musíme odejít? Že s nimi nadále nebudeme

pracovat? Nebudou pak žít ve strachu, že jsme je zradili? Podíval se na velitele. Musíme se o tom poradit. Včas.

Nikomu se nechtělo mluvit o dnešním objevu, byl poznamenán zážitkem dávné tragédie. Řeč se stočila k chlapcům, protože těsně před večerem přivezl Arc člun, ve kterém uprchli. Obhlédl přitom znovu přilehlou část lesa, ale nikoho nenašel. Snad se jich v osadě ujali bez podezření.

Scien pokládal za svou povinnost říct aspoň pár slov na jejich omluvu. Snětí paměti je vážný zásah do osobnosti...

„Lidé bez paměti jsou labilní a podezřívaví. Mezi našimi chlapci bez paměti byla bohužel silná osobnost, strhla všechny. Opfer. Nehněvejte se na ně, mohou jen napůl za své jednání.“

Rapho se podivil. „Vůbec nás nenapadlo se hněvat, spíš je nám jich líto. Ale vyčítáme si, že jsme je nehlídali. Jejich chování nás mělo varovat.“

„Varovat mělo především nás,“ řekl Adam, „a měli bychom se omluvit spíš za sebe než za ně.“ Obrátil se k Scienovi. „Ale za zcela neodpovědné bych je nepokládal.“

Scien se jen usmál. A teprve když se Easané rozešli po večerních povinnostech, poznamenal jakoby mimochodem:

„Však ti chlapci jednou najdou sami sebe. Zatím ovšem skutečně nejsou plně odpovědní za svůj zbrklý čin.“ Mrkl po Adamovi. „A že labilita a podezřívavost jsou průvodními jevy nemoci zvané ztráta paměti, tomu jsem se naučil studiem prvního případu.“ Znovu se usmál. „Vy jste byl po snětí paměti ihned zcela vyrovnaný? A co vaše deprese? Vy jste nás z ničeho nepodezíral? A co vaše otázky, domněnky, že tajíme vaši minulost, protože jste byl šílenec nebo padouch?“

Adam kývl. „Člověk se pořád učí,“ řekl zahanben, „pořád se musí opravovat. Vždyť ani našim zachráncům jsem hned nevěřil.“ Otočil se k Solimovi. „Tak vidíš, chlapče, jakého má Bazilea strýčka. Za moc nestojí.“

„Dovede přiznat chybu,“ namítl Solim. „To samo už stojí za moc.“ Zvedl se od stolu a chvatně popřál oběma dobrou noc. Ráno slíbil Michovi, že mu pomůže s chvostovci, málem na to zapomněl.

Mich už jim zatím vyměnil vodu a nakrmil je čerstvě nalovenými rybkami.

„Jestlipak nám nezajdou? Měli bychom je pustit.“

Avšak Solim měl jiný návrh.

„Naopak! Postupně jich nalovíme co nejvíc! Najdeme pobřežní výzkumné stanice a do každé jednoho podstrčíme. K

němu cedulku s vysvětlením, co je zač, jak se chová. A čím se léčí ta horečka.“

Michovi se nápad líbil. Kolika lidem se tak může zachránit život!

„Jen co zjistím ten lék, dáme se do toho!“

A hned oba začali aspoň připravovat materiál pro výrobu nádržek. To se biologové podiví, myslel si Solim a hned si vzpomněl na Bazileu. Už zítra se setkáme! Připadlo mu, že ji neviděl celé roky. Těšil se. Počkám před jídelnou ...

Druhý den bylo ovšem všechno jinak. Doba snídaně dávno pryč a jídelna prázdná. Opatření paprskolomem vyšli tedy s Michem až nahoru, do předposledního patra budovy. Konečně dveře s jejím jménem. Zaklepali, ticho. Solim vzal za kliku, povolila. Vstoupil. Mich zůstal na chodbě jako neviditelná hlídka.

Poprvé u ní, a možná ji ani neuvidím. Možná už tu pár dní nebyla ... Rozhlédl se. Podle čeho pozná, je-li všechno v pořádku? Hledal známky její nedávné přítomnosti, aspoň její vůni vdechnout, ale okno bylo otevřeno a v pokojíku voněla kolejní zahrada. Pak mu zrak padl na knihovnu, přitáhlo ho něco známého. Je to možné? Za sklem byla zastrčena jeho fotografie, stará aspoň tři roky, tak hloupě se na ní tvářím, myslel si rozradostněn, jak se sem dostala? Nejspíš jí ten obrázek dal otec., A ona se na něj denně dívá, protože kdykoliv sáhne, pro knihu, fotografie vypadne.

S nepotlačitelným výrazem štěstí se vrátil k Michovi, v poledne počkáme před jídelnou. Jednou jí povím, že jsem tu byl, umíňoval si. Bude to začátek mé stále odkládané zásadní řeči. Už zas věřil, že k té jeho řeči dojde. A teď honem nákupy, ať to do oběda stihneme!

Půl jedné. Mich se šel projít do zahrady, aby nerušil setkání. Solim nahlédl do přeplněné jídelny. Halas a cinkot, přecházení, smích. Bazilea nikde.

Znovu ho sevřela úzkost. Nahoře není, tady není... Ustoupil skupině studentů, a málem do ní vrazil.

„Bazileo!“

Trhla sebou, ohlédla se. „Solime! Kde jsi?“ Teprve teď si uvědomil, že ho nemůže vidět. „Jdi do zahrady,“ zašeptal, „přijdu za tebou.“ V ohybu chodby vypnul paprskolom a dohonil ji.

„Co je s rekreačním pochodem? Konal se? Kdo ho organizoval? Pomáhala jsi? Jaká byla hesla? Neobjevili se pověřenci? Neodvedli někoho? Neměla jsi nesnáze? Honili tě?“ Chrlel na ni otázky a nečekal na odpovědi, uvědomoval si

jen to, že ji vidí, že je tady a ne v Senrevenu; a že má v knihovně potají jeho fotografii.

Rozesmála se. „Chceš to všechno vůbec vědět?“

„Samozřejmě, proto se ptám.“

„Ze nepočkáš, až ti odpovím?“ Ale chápala ho. V jakých starostech asi přežil uplynulé-dny!

„Tak odpověz souhrnně! Vyprávěj!“

„Pochod byl, potíže nebyly. Heslo jen jedno.
**POCHODUJEME PRO RADOST A PRO ZDRAVÍ,
POCHODUJTE S NÁMI!**“

„Co je to za novoty? Kdo to vymyslel?“ Tak proto žádné potíže! Nevěděl, jestli je víc zklamán heslem, nebo potěšen, že pochod proběhl bez následků.

„Kolektiv pořadatelů. Byla jsem tam s tvým otcem. Pověřenci předtím sebrali matku jednoho z chlapců bez paměti, takže se zřejmě všechno dověděli ...“

„Ona mluvila? Která matka?“

„Ona nic neví. Vrátila se těsně před pochodem a vůbec si nepamatovala, že byla pryč. Když ji přivezli ze Senrevena, řekla sousedce, že byla taxíkem na nákupu.“

„Nezapomeň, že v Senrevenu teď pracuje doktor Enthus! Její paměti určitě použili a potom jí ji zase vrátili, jen ne celou. Na poslední chvíli se měnila organizace pochodu. Nač mají další občané sloužit Senrevenu svou pamětí? Proto takové heslo, víš?“ Raději pomlčela o tom, že je sama navrhla. Že organizátorům vysvětlila situaci. Třeba by se hněval? Taková příležitost, konečně je povolen pochod, a nevyužije se ho ...

Neprotestoval, však se později uvidí. Přece jen převládla radost, že se nic nestalo. Že se nic nestalo Bazileji. A hned ji zahrnul novinkami ze skalního sídla, záchrana a nový útěk chlapců, nález úkrytu dávných odpůrců Hlavního počítače, chvostovec. Vytáhl z kapsy snímek obou exemplářů, jak je včera zachytil, když odpočívaly po krmení.

„Co je to?“

„Doklad mutace. Zachránilo mi to život.“ Popsal svůj plán s výzkumnými stanicemi. „Ukaž rodičům, jaký ...“

Nedaleko se ozvalo tiché zakašlání. Solim nedokončil větu.

„To je Mich,“ upokojil dívku, která se zaraženě rozhlížela po prázdných cestíčkách. „Úplně jsem zapomněl, že ještě musím k tátovi. Ahoj!“ Stiskl Bazileinu ruku a rozplynul se mezi keři.

Chvíli hleděla na místo, kde už nestál, pak si uvědomila obrázek ve své dlani. Chvostovec! Příště musí poprosit o

živého, aby si naši nemyslili, že je to nějaký pouťový trik. Umělá příšerka.

Ještě při obědě ukázala snímek Mileně a Desperovi.

„Moc hezký není,“ usoudila spolužačka. „Jestlipak jsou i v severních mořích? Jedeme tam v létě s mámou“ Už se viděla, jak loví velkohlavé raky. To bude bomba!

Desper si prohlížel chvostovce se zalíbením. Kdo ví, z jakých ráčků se vyvinul. A kdy? Že se o něm nezmiňuje žádná učebnice. Tohle až uvidí Ajut!

„Napíšeme mu?“

„Jasně!“ Bazilea také myslela na Ajuta. Škoda že tu s námi bude až po prázdninách. Postrádala jeho nadšení, nikdo jiný se nedovede tak rozohnit jako její bratr.

„Vlastně mu. ani nemusíme psát,“ ozval se Desper. „Pozitíí jedeme domů. Nebo ty ne?“

„Já?“ Rychle počítala týdny. „Jedu! Na tři dny! To je báječné.“ A místo do studovny přímo od oběda běžela k Solimovu otci. Zastihne tam ještě Solima? Když ne, nevadí. Určitě doma vyprávěl i jiné věci a otec jí všechno poví. Teprve teď začala být jaksepatrii zvědavá.

„Smůla,“ uvítal ji Solimův otec. „Před chvilkou odešel. Nestavil se v koleji?“

„Stavil. Ale měli jsme málo času, tak se jdu vyptávat.“ Usedla ke stolu a muž se rozesmál.

„Jestli se takhle koukáš na profesory, musí být pro ně zážitek tě učit. Že ty si vždycky všechno hned pamatuješ!“

„Co mě zajímá to si pamatuju. Říkal Solim něco o mutacích?“

„Že to máme dobré.“ A vyložil, co se dověděl. I o odvážném členu Kabinetu mluvil, o předpovědi Hlavního počítače a o názorech senrevenského biologa.

Co tomu řekne táta? myslila si vzrušeně. Na takové zprávy bych snad měla sezvat celou stanici. Přišli by?

Přišli. Místo sledování večerních televizních programů navštívit rodinu spolupracovníků, to je docela příjemná změna, dokonce když se jim slibuje překvapivé sdělení. Důležité? Sotva. Co mohla objevit studentka?

Otec z opatrnosti hned na začátku ještě zlehčil Bazileino sdělení, jako by šlo o nějaký žert; viděl, jak se odpoledne pohádala s Ajutem a jak se potom oba vrhli do studia, dívka rozladěně, chlapec s nasupenou urputností. Přehrabovali se v knihovně, jako by každý hledal doklad pro vlastní tvrzení.

Podával se čaj při Mozartově Malé noční hudbě a Bazilea se mračila na matku, že vybrala tak dlouhou skladbu. Ani čaj tu

přece nemusel být, vždyť jde o pracovní záležitost. Jako by to nebyla dost zdůraznila.

Konečně hudba dozněla, byly odneseny šálky a dívka dostala slovo. Promítla snímek dvou chvostovců, jako úvodní přilákání pozornosti. Překvapená společnost rázem ztichla.

„Chvostovec mořský,“ předešla Bazilea otázky. Našli ho v moři, tak mořský, myslila si. Říční by určitě vypadal trochu jinak. A hned pokračovala údaji o místu, kde byl nalezen, zeměpisná šířka, zeměpisná délka, ne nadarmo si našla v atlasu jižní pohoří blízko Limy.

„Je jedovatý,“ utrousil Ajut do ticha. „Působí horečku.“

„Ale zároveň drží člověka nad vodou!“ Popsala, jak byli zachráněni dva chlapci.

„Odkud to víš? Kdo ti dal fotografii?“ Otcův hlas byl přísný a Bazilea na okamžik zalitovala, že si objev nenechala pro sebe. Jenže čím dřív se všichni dovědí, jak je to ve skutečnosti s celoplanetovou mutací, tím lip! A kdo jiný to má první pochopit než lidé z výzkumných stanic? Biologové! Mají zkušenosti...

Avšak než samu sebe přesvědčila, že prostě musí pokračovat, ať se otec zlobí nebo ne, předešel ji bratr.

„Nepřátelé Hlavního počítače!“ Střelil po ní triumfujícím pohledem. „Vymyslili si, že mutace jsou užitečné. Že se proti nim nemá nic dělat. Chtějí, aby byl zmatek. Jsou to anarchisté.“ Spolkl, co měl ještě na jazyku; když se jim nepodařilo zničit Hlavní počítač, předstírají, že neexistuje. Škoda že jsem slíbil mlčet. Takový báječný důkaz o práci počítače, a přijde nazmar. Meteorologické sondy! Pro jistotu stiskl rty, aby se důkaz sám z nich nevydral, sliby je nutné dodržovat. Cítil se spojencem Hlavního počítače; byl si jist, že má pravdu. A že je tu v převaze. Nechápal, proč důkaz není důkazem i pro Bazileu. Určitě za ní také byli kvůli sondě.

„Anarchisté s mutacemi nesouvisí,“ odbyla ho nepřesvědčivě. Byla jeho výpadem zaskočena, i když s něčím podobným mohla vlastně počítat. Celý den se hádáme ...

„Náhodou souvisí! Kdo přinesl obrázek chvostovců? Solim! A kdo je Solim?“

„Tak dost,“ zasáhl otec. „Někdo se chtěl před tebou udělat zajímavým, a ty jsi mu ve své nezkušenosti uvěřila.“ A dodal, spíš jako by ji škádlil: „A ještě si na to sezveš celou stanici.“ Už se nehněval.

„Ale ...

„Zapomeň na to,“ nedal jí už otec domluvit. Obrátil se k hostům. „Odpusťte jí. I mně, že jsem dovolil marnit váš čas.“

Ale když už jsme se sešli mimo laboratoře a pracovny, co kdybychom si poslechli ještě jeden koncert? Dnes vysílají starého Mahlera.“ Pohostinně otevřel dveře do přenosového pokoje a hosté vešli. S porozuměním přijali omluvu, nic se nestalo, vždyť jsme nečekali žádné zázraky.

Děti na sebe pohlédly, zmateny otcovým jednáním. Ajut měl v očích jakousi rozpačitou soustrast, tak moc zase nechtěl sestru shodit. Zlost ho přešla. Bazilea měla náběh k výčitkám, nebýt Ajutova osočení, byla by snad vysvětlila, oč jde. Ale teď je to už jedno. Usmála se na bratra koutkem úst, to jsme tomu dali, oba. A nejvíc táta.

Jako by se domluvili, zůstali v obývacím pokoji. Koncert už je stejně aspoň v polovině, nejvhodnější místa obsadili hosté, tak co tam.

„Ukaž ten snímek.“ Z Ajutova hlasu zněla dobrá vůle a sestra si oddychla. Snad aspoň jeho přesvědčím, a později třeba mámu. Asi to nejde tak rychle.

„Promítnout?“ zeptala se ochotně.

„Stačí jen tak.“ Sáhl po obrázku a zároveň po lupě, stále ji nosil s sebou.

„Ty taky nevěříš, že tihle raci existují?“ jen ať si je prohlédne, určitě to není fotomontáž.

Ajut nezvedl hlavu od snímku. „Proč by neexistovali? Tady se loni taky najednou objevily strakaté ještěrky. A ta žába, co jsme našli... Mutace jsou všude.“ Pozorně sledoval zvětšené račí oko.

„Tak proč tornu táta nevěří?“

„To tedy nechápu.“ Vrátil fotografii. „Sice tady nezkoumáme moře, ale jestli je už někdo viděl, jistě tátovi napsal. Dostává spoustu dopisů o živočišných mutacích.“

„Řeknu si Solimovi o živého chvostovce. Ale,“ napadlo ji, „táta asi spíš jen nevěřil tomu, že je užitečný. Že Solima zachránil.“

„Zeptáme se ho. Nebo mámy,“ slevoval. „Ale když Hlavní počítač zadává vědcům úkoly na zdolání mutací, určitě jsou škodlivé.“ Sestrinu námitku zarazil pohledem, dřív než ji vyřkla. „Teď zkoumáme ty obrovské červené a žluté motýly, je jich tu všude plno. Už sis jich všimla? Housenky ožírají takové lesní keříčky, co tu dřív nebyly. Tedy vlastně byly, ale docela malinké. Taký mutace.“

„Takže škodlivé ty housenky nejsou.“

„Jsou, žerou to listí.“

„Co když je škodlivé to listí?“

„Listí nezkoumáme.“

„A jsme u kořene věci!“ Viděla na bratrovi, jak je mu líto, že se o těch náhle rozbujelých keřích nic podstatného nedoví. „Mezioborová spolupráce ...“

„Všechno se‘ stejně nedá stihnout,“ přeťal jí výklad, už ho znal z paměti „Kdyby se každý zabýval vším, nakonec by nikdo nevěděl nic. Specializace vyžaduje ...“

Vstala. „Nemá to smysl, Ajutku. Možná že kdysi se Hlavní počítač osvědčoval. Ale teď už planetu neřídí. Nevím, proč tomu nevěříš.“

„Já zas nevím, proč ty tomu věříš. Mezioborová spolupráce tu přece je, jenže na vyšší úrovni. Na úrovni Hlavního počítače. Žádný člověk nedokáže obsáhnout všechny informace a vyvodit z nich závěry. Počítač to dokáže.“

„A proč tedy zamítl strýčkův návrh na kontrolu nul?“

„Asi nebyl dobře zpracovaný.“ Ajut se ošíval. Adamovu návrhu držel palec, věděl, že by se tím odhalilo falšování kategorií, že by ubylo občanů bez povinností. Kontrolou by se znovu zavedl pořádek, jaký byl před lety, přesně podle programu Hlavního počítače. Je to návrh na jeho podporu, ne proti němu! Ale nechtěl na to myslit, k zamítnutí byl jistě dobrý důvod.

„Byl. A kdyby Hlavní počítač existoval, nikdy by takový návrh nezamítl.“ Musím ho donutit, aby to pochopil. Aby to uznal.

Její snahu přerušila matka. Na chvíli zaplavilo pokoj orchestrální fortissimo, jak se otevřely dveře, a zmlklo, když za sebou zavřela.

„Jestli se ještě hádáte, jděte do kuchyně,“ přikázala nezvykle stroze. „Ať si hosté od nás neodnesou nepříjemné dojmy.“

Zaraženě poslechli. Matka je doprovodila; a jako by si nebyla jista, že budou v kuchyni dostatečně izolováni, poslala je spát.

Dívala se, jak pomalu vystupují do prvního patra, ke svým pokojům. Jsou znepokojeni, uvědomovala si, každý jinak, ale oba jsou znepokojeni. Neměli jsme dovolit, aby Bazilea sezvala stanici, mělo nás napadnout, že nejde o bezvýznamný studentský objev. Ale mohli jsme tušit, že ten objev není její? Že Ajut začne o anarchistech? Ještě že je manžel pohotový, snad to nebude mít žádné následky.

Po odchodu hostů zůstala v přenosovém pokoji teta Mallová, že ji bolí hlava a musí si na chvíli lehnout. Nechtěla riskovat; co kdyby se jí cestou někdo zeptal na Bazileu? Na její známosti?

Sesedli se k poradě, otec, matka, teta.

„Tak co teď s tím?“

„Musíme promluvit s dětmi,“ rozhodl otec. „Aby nakonec Bazileu nenapadlo obcházet rodiny.“ Zvedl se. „Jdete se mnou?“

„Třeba už spí.“ Tetě se k dětem nechťelo. V hloubi duše se styděla, i když neměla proč. Nebo měla?

„Spíš se ještě hádají v Ajutově pokoji.“ Ale nenaléhal. Pohlédl na ženu a vida její nerozhodnost,, šel sám.

Ajut stál u okna, neslyšel otce přijít.

„Kde je Bazi?“

Hoch sebou trhl. Otočil se.

„Já to tak zle nemyslel, tatí. Ale když ona si myslí, že Hlavní počítač neexistuje. Naštvala mě. Proto jsem řekl, že Solim ...“

„Počkej, to je moc věcí najednou. Kdo je Solim?“

„Jeden kluk z Ulemu. Má studijní povinnost, ale nestuduje, protože je proti Hlavnímu počítači. Je jich proti němu víc. A Bazilea taky.“

„Zavolej ji.“ Nějak moc se osamostatnila, myslil si. Nejdřív Adama za strýčka, teď zase nějaký odpůrce Hlavního počítače ... Kdyby se aspoň svěřila! V duchu se zasmál, svěruje se Ajutovi. Jenže ten jí neporadí. A já? Teď? Dávne jsem s ní měl promluvit. I s chlapcem.

Bazilea vešla a zůstala stát u dveří. Pod otcovým pohledem sklopila oči, možná ani nevím, co jsem provedla. Kdyby se aspoň zlobil!

„Pojď sem. Oba sem pojďte. Sedněte si.“ Ukázal na Ajutovo lehátko a sám si přisunul židli od synova psacího stolu. „A teď mi všechno povězte, od začátku. Napřed Bazi.“

„Co všechno?“ Stísněně se rozhlédla, jako by hledala pomoc.

„Všechno, co jsi chtěla říkat. Jim.“ Mávl rukou směrem k obývacímu pokoji. „Máš ten obrázek?“

Ještě ho držela v ruce. Beze slova ho otci podala.

Letmo se podíval a snímek vrátil. Usmál se, tak mluv.

Zprvu hledala slova, opatrná a nejistá, otcův neproniknutelný výraz jí nedodával odvahy. Ale s každou větou jí přibývalo nadšení, cítila, že si tím i Solimova pravda razí cestu do stanice. Přes mutace, které Kvaru nezahubí, přestože Kabinet Hlavního počítače je o tom přesvědčen. Přes zablokováný centrální mozek Senrevena, jež nahrazuje Kabinet. Přes Adamův soutěžní návrh, který byl zamítnut, protože odporuje koncepci Kabinetu. Přes skalní sídlo, v němž se po staletí skrývali odpůrci počítačové vlády a kde je nyní

Adam s několika přáteli. Přes mezioborovou spolupráci a zrušení kategorií občanů. Když udýchána skončila, oči jí svítily a tvář měla barvu temného nachu.

Během její řeči měl Ajut mnohokrát chuť ji přerušit, ale teď se najednou neodvážil promluvit. S napětím čekal, co řekne otec.

„To všechno jsi jim chtěla prozradit?“ zeptal se nezvykle tiše.

„Prozradit?“ Slovo jí připadalo nepřiměřené. „Sdělit. Celá Kvara by se to měla dovědět, co nejdřív. Tolik věcí se musí změnit! Ale dnes jsem chtěla jenom vysvětlit, jak je to s mutacemi. S všeobecnou kvarskou mutací.“

Usmíval se. „Chtěla jsi poučovat odborníky?“

„Přece by se neurazili! Odborník má být vděčný za každé poučení.“ A nejistě dodala: „Aspoň si to myslím.“

„A nenapadlo tě, že staniční pracovníci jsou přímo u zdroje, zatímco ty máš zprávy z druhé ruky?“

Chvilí trvalo, než pochopila dosah otcových slov. Ohromeně na něho zírala, jako by ho viděla poprvé. „Ale proč tedy ...“

„Táto,“ ozval se zároveň Ajut přiškrceným hlasem. „Táto, copak ty si taky myslíš, že ty mutace ...“ Nedokázal pokračovat. Prospěšné mutace? To se snad ani nedá vyslovit.

„Tak jednoduché to není, chlapče. Ještě před rokem jsme všichni usilovně hledali možnost, jak mutace zastavit. Jak získat zpět čisté vývojové linie pozemských, ale i zdejších živočichů a rostlin. Pak se na všelicos přišlo, pozitivní rysy mutací se množily...“ Kývl s pohledem na dceru. „Vím, co tě překvapuje. Ale nejde o naše společné staniční bádání, nejde o poznatky, které odevzdáváme Hlavnímu počítači. Jeho informační banka neobsahuje jistě žádný z nových objevů. Pokud se ostatní stanice chovají jako ta naše, o čemž nepochybuji. Každý sám docházíme k odhalení, každý sám víme o dvojznačnosti mutačních skoků. Stanice jako celek ...“ Vzdychl. „Pracujeme podle programu Hlavního počítače. Nemůžeme ho změnit.“

„To je zbabělé,“ zašeptala, slzy v očích.

„Snad i zbabělé,“ připustil otec. „Ale také rozumné. Stačí jeden staniční pracovník, který dosud nevidí pozitivní znaky, a všem ostatním bude znemožněno další zkoumání.“

„A kdo je u nás ten, co je nevidí?“

Otec pokrčil rameny. „Možná si druzí myslí, že jsem to já. Nikdo se nikomu nesvěruje. Pracuje. Shromažďuje materiál. Až bude všechno naprosto jasné, jednoznačné a nepochybné, Hlavní počítač to pozná sám. Už teď k němu občas něco skrytě

pronikne, i jen popis určitých změn dává mnoho tušit... Změna výzkumného programu na sebe nedá čekat.“

„A když Hlavní počítač neexistuje? Kdo změní program?“ Slzy zmizely, hlas dívky ztvrdl.

„Nevěřím, že neexistuje. Jen dosud nemá dostatek informací. I když,“ zaváhal. „Počítal jsem, že Adamův návrh bude přijat. Je zapotřebí udělat pořádek v zařazování občanů.“

„Návrh určitě nebyl dobře zpracovaný!“ vykřikl Ajut. Jen aby otec nakonec nepřipustil, že Hlavní počítač nefunguje!

„To by nemělo vadit. Na návrhu se dá přece ještě pracovat. Počítač měl poznat jádro problému. A pak ... Adam není hloupý.“

Bazilea cítila, jak se otcova jistota viklá. Co říci, aby se rozviklala ještě víc?

„Nechceš si o tom s Adamem promluvit? Pokusila bych se ...“

„Získat pro mě pozvání do skalního sídla?“ zasmál se. „Ne, ne. Já nejsem bojovník. Nebo spíš ... mám jiné zbraně.“

„Zbraně?“ nechápal Ajut. Byl z dnešního dne všecek popletený.

„Takové pomalé zbraně, Ajutku. Nikdy neselžou. Vědomosti. Poznání. Ty každému postupně prosekají cestu, aby se dostal tam, kde má být. Odkud vidí dál.“

„Sobecké zbraně,“ řekla Bazilea. „Kdo vidí dál, má i ukazovat dál. Těm, co nevidí.“

Otec se neurazil. „Kdo nechce být smeten, musí si moc dobře vybrat, komu poskytnout výhled z té své rozhledny.“

„Zatím. Jenže kdyby všichni myslili jako ty, místo zatím by se mohlo říkat navždycky.“ Zarazila se. Možná je to na stanicích složitější? Pokračovala umírněněji. „Jsem pro kombinovanou techniku, táto. I rychlejších zbraní je třeba.“

Usmál se, dcera mu připomněla jeho vlastní mládí, neopatrné, radikální.

„Jdi svou cestou, jsi-li o ní přesvědčena. Ale nezačínej na stanicích, jsou to bašty Hlavního počítače. Pak už bys nemohla vzít do ruky ani tu pomalejší zbraň.“

„Na stanicích by mi nevěřili? Ani kdybych měla důkazy?“

„Buď by nevěřili, nebo by předstírali, že nevěří.“

„Jako ty?“

Nevšiml si posměšku v jejích očích. „Začni odjinud.“ Jako by ji prosil. „Od Zábavních klubů...“ Jak je to dávno, co i já jsem tam začínal? Dokud jsem nebyl vybrán pro staniční výzkum.

„Adam taky mluvil o Zábavních klubech,“ poznamenala, když se otec odmlčel.

Nebylo jasné, zda ji slyšel. Nedíval se na ni, ani na syna. Někde daleko za jejich hlavami nad viděl něco jasného, protože mu zesvítely oči. Odtrhl se od vzdálených vidin a upřel je na dceru.

„Až se Adam objeví v Ulemu, dej mi vědět. O mezioborové spolupráci bych si s ním popovídal docela rád.“

Ajut statečně spolkl lítost. Táta i Bazi se tváří, jako bych tu nebyl, vstanou a konec řečí, jenže jaký konec? Na ničem jsme se nedohodli, nikdo nikoho nepřesvědčil... Nebo oni se navzájem dohodli? Přesvědčili?

Zavřel za nimi dveře a vrátil se k oknu, přitiskl nos na sklo a zahleděl se do stínů zahrady. Cítil se podveden, zklamán otcem, stanicí, Bazileou. Kdyby tu aspoň byl Desper...

Přesvědčím ho! Musí uznat, že Hlavní počítač je nejlepší vláda. Žádný člověk nemůže znát všechno, proto není ani spravedlivý, ani objektivní, i kdyby chtěl! Jen Hlavní počítač ... Ale nemá všechny informace! Nedostává je! A to se musí napravit.

Ve škole ... Ano, všechny příští spolužáky přesvědčím. Když se spojují odpůrci, i zastánci se musí spojit. A potom půjdeme do těch klubů, co o nich mluvil táta ...

Začal se usmívat, rodil se v něm velkolepý plán. Počítač vyhraje!

XI. ŠTĚSTÍ VŠEM

„Štěstí všem je nejstarší kvarská celoplanetová soutěž a vděčíme jí za většinu svých zákonů. Ale teprve uskutečnění vašeho návrhu může opravdu přinést štěstí všem Kvařanům.“ Předseda pohlédl ostře na doktora Fana Enthuse. „Chcete snad od svého návrhu ustoupit? Co proti němu máte? Byl už přece schválen. A vy jste najednou samá vytáčka. Proč? Nebo neumíte splnit úkol, který jste si sám stanovil? Vy, geniální vědec? Dovolte, abych pochyboval.“

Byla to v podstatě lichotivá řeč, ale doktora Enthuse nepotěšila. Skutečně ten úkol neuměl splnit, alespoň v dohledné době. Potřeboval k tomu bratra, jeho znalosti, schopnosti, potreboval debaty, z nichž rostou nápady. Nemá nic. Bratrova nemoc je zatím nezvládnutelná. Jenže Kvara čeká! Odhodlal se.

„Cesta k nové společnosti přes tvoření umělých vzpomínek se ukázala příliš zdoluhavá, náročná, možná i neschůdná. Přípravné práce by trvaly desetiletí.“ Kousl se do rtu. Na předsedově tváři viděl, že zase začal špatně. „Dosavadní výzkum ovšem přinesl řadu cenných poznatků,“ dodal honem, „jichž se dá využít v medicíně, a samozřejmě i v modifikovaném návrhu. Ostatně vědecký pokrok sám o sobě je už plným opodstatněním jakéhokoliv bádání.“

Předseda se zamračil. „Jenže vy jste nebyl pověřen jakýmkoliv bádáním. Průkaz chráněnce Hlavního počítače, který vám otvíral každé dveře a poskytoval všechny možnosti, jste dostal na základě schváleného návrhu.“ Pak ho napadlo, že modifikovaný návrh, na nějž Enthus stále naráží, bude možná nejen jednodušší, ale i radikálnější. A že by si neměl právě tohoto vědce odradit. Prokázal už Kabinetu několik dobrých služeb. Naladil tvář do laskavosti. „Odpusťte. Nepozvali jsme vás k pokárání, ale ke spolupráci. Vyslechneme váš návrh.“ A pohodlně se usadil, na znamení, že je ochoten poslouchat se zájmem a jakkoliv dlouho. Ostatní členové udělali, totéž.

Fan si oddychl, avšak ke klidu měl daleko. Nepočítal s tímhle náhlým předvoláním, neměl dostatečně promyšleno, co řekne. Nebo spíš, jak to řekne. Má rovnou upozornit, že modifikovaný návrh obsahuje nezákonný prvek?

„Jde o podstatnější využití sil, které až do této chvíle byly na Kvaře neznámé,“ začal pomalu, nad každým slovem váhal. I v původním plánu s těmito silami počítal, ale zastřeně, až v druhé řadě. Teď se staly prvořadým činitelem. Opatrně, opatrně! Kdyby byl aspoň tušil, že ho nevolají kvůli fiasku s rekreačním pochodem, povoleným pouze v Ulemu! Nic se nepodařilo odhalit, pochod měl naprosto legální charakter, jako by organizátoři byli předem varováni. A přitom jsem odvedl skvělou práci! Ta žena si do smrti nevzpomene, že někdy byla v Senrevenu. Nevzpomene si ještě na víc věcí, tak přesně zas nebylo možné oddělit čerstvé vzpomínky od starých při dvojím přenosu. Nejdřív fixovat její paměť na buňkovou kulturu ... Chudáci pověřenci, musí hostit i cizí paměti; mívál jsem jinou představu o jejich postavení. Ale zato teď Kabinet ví všechno o ulemském protipočítačovém hnutí. Jednou toho využijeme. Bezděky se zahrnul mezi členy Kabinetu.

„Pokračujte,“ dolehl k němu předsedův hlas. „Jste tak unaven, že usínáte i tady? Jakých neznámých sil chcete využít?“

Vzpamatoval se. Skutečně jsem asi víc unaven, než jsem si myslel. Rozbíhají se mi myšlenky. „Jsou to biochemické síly

skryté v některých bylinách. Poskytují možnost navodit člověku žádoucí stav mysli, přesně podle plánu.“ Nemají námitky?

„Jaký stav mysli? Například?“

„Činorodost. Veselí. Důvěřivost. Pocit bratrské sounáležitosti se skupinou. Radost z plnění úkolů.“

Dvanáct mocných na něj hledělo s obdivem. Neuvědomí si, že takovéhle využití omamných látek je podle platných předpisů nezákonné? Dají se oklamat? Doufal, že ano.

Mýlil se. Věděli, oč jde. Ale když to nenazval pravým jménem, mohli souhlasit, aniž porušili zákon.

Předseda se teď tvářil přátelsky. Tak tohohle se bál, myslil si s úlevou. „Organizační struktura?“ zeptal se, aby Fana povzbudil.

„Všichni občané rozdělení do skupin podle zaměstnání. Připravil jsem doplňující test, jímž se zjistí speciální schopnosti každého jedince. Budou vybrána vhodná místa pro různá pracoviště a občané se tam rozvezou podle výsledků testu. Biochemickým působením bude dosaženo jednak jejich maximální výkonnosti, jednak osobního štěstí. Každý bude pracovat s nadšením, šťasten, že mu byla přidělena právě tato práce: Místo nynějších dvou kategorií budeme jich mít tolik, kolik je pracovních oborů. Odlišné kategorie se mezi sebou nebudou stýkat, aby při náhodném slabším biochemickém působení neobjevili přitažlivost jiné práce. Vlastně jsem jen zdokonalil dosavadní kvarský systém,“ dodal skromně. „Co platí pro vědecké disciplíny, bude platit obecně.“

Rozhtěl se a zaplavil ho pocit zalykavé radosti. Oni souhlasí! Můj návrh se uskuteční! Sice ho napadlo, že ještě nemusí souhlasit i Hlavní počítač, ale Kabinet jistě zná jeho měřítko. Blahořečil okamžiktu, kdy se rozhodl uposlechnout televizní výzvy. Konečně bude zajištěno opravdové ŠTĚSTÍ VŠEM!

„Do týdne vypracujete podrobný návrh, abychom jej mohli předložit Hlavnímu počítači. Nezapomeňte připojit plné znění doplňujících testů.“ Porovnáme je s Adamovými, pro jistotu, myslil si.

Po odchodu doktora Enthuse se odebrali členové Kabinetu do zahrady. Nový návrh se jim líbil, tím bude automaticky zlikvidováno každé hnutí odporu proti Hlavnímu počítači!

Předseda se otrásl při vzpomínce na vyprávění pověření, který měl v hlavě paměť ulemské ženy. Pak si vzpomněl na jinou paměť v cizí hlavě; jak to, že se doktoru Enthusovi nepodařilo přenést biologovu paměť na člena Kabinetu?

Vyhledal ho očima. Nositel biologovy paměti se zdál bledý. Nejistý. Nepodařilo se? Ale podařilo. Ne že nemůže; nechce nám tlumočit vědcovy znalosti! Z mého pohledu mu očividně není dobře.

Opravdu mu nebylo dobře. Nechápal, proč si pamatuje biologovu první schůzku s děvčetem, ale ani ponětí nemá o biologii. Jen to z ní zná, co znal už před přenosem. A proč ho bolí hlava? Proč se mu začínají vzpomínky plést? Proč neví, odkud až kam sahá jeho vlastní paměť? Podle doktora Enthuse nelze paměti oddělit, a to je strašné! Do smrti mi zůstane ten vzpomínkový zmatek.

„Pane kolego, nechcete nám něco povědět?“ V předsedově hlavě bylo obvinění a nešťastný člen zbledl ještě víc.

„Nic jsem nezatajil,“ bránil se, ale už ani ostatní mu nevěřili. Jak je přesvědčit?

„Postaráme se, abyste si nemusel dělat starosti.“ Předseda dal pokyn k návratu do zasedací síně a chvíli mlčky sledoval obrazovku. Konečně zablikala a bylo vidět vůz se dvěma muži. Předseda zkontroloval pověřencův kód a stiskl knoflík ovládající vstup do Arcálu Senrevena. Když vůz projel, opět na dálku zavřel hlavní bránu.

„Povolal jsem doktora Dilliga z lucerského ústavu,“ řekl pak. „Přeneseme obě vaše paměti na vybranou osobu. Má tu sice jiný úkol, ale jistě vám neodepře tuto laskavost.“ Obrátil se ke všem. „Jak víte, doktor Viktor Enthus byl spolutvůrcem první verze Fanova návrhu na zdokonalení kvarske společnosti. Jistě má velké znalosti. Nechápu, proč odmítá cokoli sdělit. Žádám dobrovolníka z vašich řad. Takového, který bude schopen tlumočit Kabinetu obsah Viktorovy paměti.“

Zvedlo se několik rukou.

„Výborně! „Zapíše si vás v pořadí, jak jste se přihlásili. První dostane paměť doktora Viktora Enthuse. Druhý dvojmemorandum biolog – člen Kabinetu. Třetímu navrhuji paměť doktora Fana Enthuse, jakmile nám odevzdá celou dokumentaci svého návrhu. Je třeba vědět, zda něco netají Je to biochemik, má možná podobné nápady jako náš bývalý biolog. Svými drogami by ovládal celou populaci, a kdo ví, s jakým záměrem“

Sotva domluvil, už hlásil pověřenec příchod doktora Modesta Dilliga.

Host vstoupil rozpačitě. A jeho rozpaky ještě vzrostly, když byl pozván ke stolu a sluha mu přinesl čaj. Mechanicky upíjel a horečně uvažoval, jaký úkol ho zde může čekat. Bude

vypovídat? O čem? Léčit? Koho? Nemají tu své lékaře? Přece mě nepozvali na čaj?

Zvedl oči od šálku, a předseda jako by na to čekal.

„Zjistili jsme, že se vyznáte v přenášení paměti. Zůstanete u nás několik dní a provedete pár přenosů.

Potřebujeme nahlédnout do vzpomínek různých osob bez prostřednictví dalších lidí. Paměti budete přenášet přímo na

členy Kabinetu.“

„Á... jejich, tedy vaše vlastní paměť?“

„Zůstane, kde je.“ Zahleděl se na lékaře. „Máte něco proti této práci?“ zeptal se vlídně, vida jeho zděšení.

„Ano. N-ne. Totiž... Dvojí paměť, to ne, to má špatné následky.“

„Mluvíte jako Enthus. Jako Scien. Jenže tady rozhodujeme my. Varoval jste nás, necht' se tedy vaše svědomí upokojí. Buďte ujištěn, že bychom tuto cestu nevolili, kdybychom měli jinou.“ Předseda náhle přešel do slavnostního tónu. „Žádná oběť není dost velká pro štěstí Kvary.“ Zvlášť když není jiná možnost, jak se dozvědět pravdu a zároveň znovu sjednotit Kabinet. Odkud sem vnikl rozvrat? S nikým se přece nestýkáme. Někteří se patrně stýkají, řekl si se smutkem, předchozí nejmladší je toho nešťastným dokladem. Potřásl hlavou, jiná možnost opravdu není.

Nazítří ráno se začalo s přenosy. Doktor Dillig čekal napjatě v operačním sále, ale sotva spatřil prvního pacienta, spadla z něho veliká část tíže. Viktor Enthus může tímhle zákrokem

pouze získat. Vždyť co je to za život, dělit se o vzpomínky se psem. Sejmu-H všechno, Viktor bude zdrav. Kdybych mohl i Fana takhle uzdravit... Ale ať půjde o kohokoliv, na členy Kabinetu přenesu jen zlomek paměti. Snad podle nich nebudou moci rekonstruovat nic podstatného. Nikoho z ničeho usvědčit. S chutí se pustil do snímání.

Viktor byl odveden ještě před snídaní, ale protože už se ho Kabinet předtím několikrát pokoušel vyslýchat, jeho bratr si nedělal starosti. Ovšem kdyby byl věděl o Modestově přítomnosti v Senrevenu ...

Když se Viktor nevrátil ani v poledne, začal mít Fan Enthus nepříjemný pocit. K čemu tak dlouhý výslech? Viktor stejně není schopen vypovídat. A také už by měl dostat injekci, aby ho psí paměť příliš netrýznila. Jít pro něho? Počkat? Zavolat pověřence? Nejistota se měnila ve strach a strach v zuřivost. Na sklonku odpoledne už nedokázal čekat.

Vpadl do zasedací síně a divoce se rozhlédl. „Co je s Viktorem?“ obořil se na předsedu.

Jen násilím ovládal své rozrušení, málem se na něho vrhl.

„Právě jsem pro vás chtěl poslat. Posad'te se.“ Předseda se konejšivě usmíval. Poněkud odtáhl svou židli, z Fana šel strach.

„Váš bratr už je v pořádku. Vy sám jste zaneprázdněn celoplanetovými problémy a nechtěli jsme vás rozptylovat. Péče o doktora Viktora Enthuse se ochotně ujal váš bývalý kolega doktor Dillig.“

„Modest?“ Fan vyskočil, všecek rozlícen. „Jakým právem ...“, začal, avšak předseda ho umlčel velitelským gestem.

„Právem lékaře, který pečuje o zdraví pacienta. Podle doktora Dilliga je dvojí paměť škodlivá. Ostatně vy sám jste se vyjádřil podobně.“

Fan zbledl. Z hrdla mu vyrazilo zoufalé zaúpění a bezvládně padl na židli. „Zabili... zabili jste mi bratra.“ Jeho hlas byl k nepoznání, sotva mu rozuměli. Tvář vyjadřovala nekonečnou bolest. „Kde je?“

„Pověřenec vás k němu zavede,“ řekl předseda změkklým tónem. „Ale o zabití nemůže být řeči. Podle slov doktora Dilliga jsme vašeho bratra uzdravili.“

„Nechápete ... už není... není můj bratr...“ Vrávoravě vstal a bílý jako křída následoval pověřence.

U dveří pokoje, který byl Viktorovi nově přidělen, se zastavil. Opřel se o veřej a čekal, až se mu uklidní dech. Až se mu vyrovnají rysy tváře. Až se mu podaří pevně stát na nohou. Potom otevřel.

Po dvou krocích zůstal stát. Jeho bratr k němu z lůžka překvapeně otočil hlavu, v očích mírný náznak zájmu o příchozího.

„Viktore,“ zašeptal Fan, „poznáváš mě, Viktore?“ Prudce v něm zablikala nesmyslná naděje, ale ihned zhasla. Viktor lehce zavrtěl hlavou.

„Řekli mi, že jsem byl nemocen. Že mě nemohli vyléčit jinak než odnětím paměti. Že se jmenuji Viktor Enthus.“ Usmál se omluvně.

„A že jsi měl... bratra.,, ti neřekli?“

„Ne. Byli tu čtyři muži. Nejdřív se ptali na mnoho věcí, ale nic jsem nevěděl, na nic jsem jim nemohl odpovědět.“ Opět se omluvně usmál. „Doufali asi, že mi přece nějaká vzpomínka zůstala.“

Fan zkřivil rty potlačovanou bolestí. „Jak vypadali... ti čtyři?“

Viktor ochotně a bezelstně muže popsal. Fan v nich poznal předsedu a další členy Kabinetu. Takže bez Modesta. Ten by mu snad o mně byl pověděl... Vražedný vztek, který měl na bývalého kolegu a přítele, se rozpouštěl. Za co může? Přivezli ho, prikázali. Ale proč? A pak ho napadlo, že lze ještě všechno zachránit. Najít Modesta, je-li ovšem dosud v Senrevenu! Vzáť mu Viktorovu paměť! Fixovat ji. A vrátit ji Viktorovi.

Muž na lůžku ho udiveně pozoroval. Na tváři podivného návštěvníka se v několika okamžicích vystříдалo tolik výrazů, zobrazilo tolik protichůdných duševních stavů, že ho začal litovat. A ani se nepředstavil, tyká mi... Můj bratr?

„Jak se jmenuješ, bratře?“ zkusil naslepo a v mužově tváři se objevilo zároveň zoufalství a radost.

„Přece jsi mě poznal? Jen jméno jsi zapomněl? Já jsem Fan, Viktore.“

„Nepoznal. Usoudil jsem. Vyprávěj mi o sobě, o mně, o nás dvou.“

Jako by ta slova byla tajným znamením, otevřely se dveře a objevil se pověřenec.

„Konec návštěvy,“ ohlásil stroze a Fan se rozloučil. Slíbil přijít, jak jen to bude možné. Vyprávět.

Na chodbě požádal pověřence, aby ho zavedl k doktoru Dilligovi.

„Dillig?“ Pověřenec pokrčil rameny. „Dillig není moje práce. Nevím, kde je.“

„Najdu si ho sám!“

Ale sotva Fan udělal rychlejší krok, byl zadržen silnou paží.

„Nikam,“ řekl jeho průvodce. „Máte celoplanetový úkol. Od této chvíle smíte pobývat jen ve svém pokoji a na přilehlé chodbě. Až do odevzdání dokumentace.“

Fan se vzdal. Stejně by Modesta nenašel, a možná už je zase v Luceru. Ale co Viktor?

„Ani ke svému bratru nesmím?“

„Ne.“ Znělo to neodvolatelně a Fan se nepokoušel smlouvat. Věděl, že není v pověřencově pravomoci měnit nařízení Kabinetu.

I předseda to věděl, a přesto se po skončení porady šel osobně přesvědčit, zda se jeho nařízení plní. Pásek s nahrávkou rozhovoru bratří Enthusů sice ukazuje, že pověřenec číslo 12 je obratný a dovede plnit příkazy nejen svědomitě, ale i inteligentně, jeho zakončení návštěvy bylo prostě perfektní, zasáhl v nejvhodnějším okamžiku, ale přece jen ... Když ani členům Kabinetu už není možné věřit...

Nahlédl do Fanovy pracovny, připraven předstírat zájem o postup zpracování návrhu, nemusel se však namáhat. Lékař seděl zády ke dveřím s hlavou v dlaních a vůbec nevnímál vrznutí dveří.

Je opravdu zdrcen, uvědomil si předseda. Teď jde jen o to, proč. Vracel se do svého bytu s pocitem, že dnes udělal kus dobré a užitečné práce. Obsah Viktorovy paměti si zítra probereme. Možná je Fan zdrcen z toho, co se dovíme. Těšil se.

Proti svému zvyku se dostavil do zasedací síně už deset minut před zahájením. Než přišli ostatní, dal připravit nahrávání a přivést kolegu, který včera dostal Viktorovu paměť.

„Tak co nám povíte?“ Natočil mikrofon k vyslýchánému.

„Nevím, čím začít. Jako dítě jsem byl..., promiňte. Byl Viktor velmi zvědavý.“

„Dětství vynechte,“ přerušil ho předseda. „I studia vynechte, i běžnou práci v zaměstnání. Také děvčata, zábavy a vůbec všechno, co nesouvisí s jeho samostatným bádáním a jeho názory.“

Nositel paměti si zamnul čelo.

„Pokusy,“ řekl pak, „od dětství pokusy. Na hmyzu, na krysách, na psech. Výměny paměti. Přenášení z jednoho zvířete na druhé. Pak bylo zapotřebí vyzkoušet to i na člověku. Chtěl jsem psí paměť, byl jsem hrozně zvědavý na psí vzpomínky.“ Potlačil zívnutí, aspoň jeho grimasa tomu nasvědčovala. Ale proč se lekl? Proč nemluví?

„Co se stalo?“ zeptal se předseda podezíravě. Ted', právě teď se rozhodl něco zamlčet?

„Najednou ... se mi chtělo ... štěknout. Mám psí paměť,“ dodal nešťastně. „Je to nepříjemné. Nelidské. Jak s ní ten člověk mohl žít tolik let?“ A jak s ní budu žít já?

„Psí vzpomínky vynechte.“ Předseda odmítavě, štitivě zatřepal rukou, zpola upokojen.

„Stejně se to nedá vyprávět.“ Vyslýchaný vzdychl. „Tak tedy názory. Vždycky shodné s bratrem, málokterí sourozenci si tak rozumějí. Štěstí pro Kvařany, za každou cenu štěstí, to je moje, promiňte, Viktorova a Fanova základní myšlenka. Aby zmizela bolest, zločiny, zklamání, lenost... Věnovali jsme, promiňte. Věnovali všechen svůj čas a všechny své síly snaze, aby každý Kvařan prožil bezstarostný a šťastný život, zároveň užitečný i pro ostatní.“

„Netlumočíte své vlastní postoje?“ odvážil se nejmladší.

„Mám dosud vzpomínky jasně odděleny. I když mám stejný názor, tlumočím myšlenky Viktora Enthuse.“

„Jsou to myšlenky z poslední doby?“

„Jsou to stabilní myšlenky, postoje, snahy. Ale poslední doba ...“ Zamyslel se, váhal. „Nevím, co bylo v poslední době. Byl jsem nemocen. Ovládl mě pes.“ Zachvěl se. „Promiňte. Viktora ovládl pes.“ Potlačil zaskučení a zhroutil se na židli.

„Poslední doba chybí, škoda.“ Předseda poklepával prsty na stolní desku. „Budeme tedy přece jen muset prozkoumat i Fanovu paměť. Doufal jsem, že se bez toho obejdeme, protože jeho zručnosti a zkušenosti je zapotřebí pro další manipulace s pamětí. Ale jak je vidět...“ Obrátil se k zhroucenému kolegovi:

„Děkuji vám. Postupně nám budete tlumočit Viktorovy vědomosti.“

Nový nejmladší se přihlásil o slovo.

„Zdá se, že doktor Dillig je také zručný. Ponecháme-li si ho, nebudeme potřebovat doktora Enthuse.“

„Výborně!“ Předseda neměl v úmyslu zadržet Modesta Dilliga. Ale nakonec proč ne? Pak se podíval na hodinky, a ačkoliv nejednali ještě ani půl hodiny, dal pokyn k přestávce. Byl nervózní. Členové Kabinetu nejsou, jací mají být. Co si jim rodí v hlavách. Vzpoura? Chtějí jiného předsedu? Nejlepší bude vybrat některého ke kontrole paměti. Kterého? Najednou se mu všichni zdáli podezřelí, jejich tváře jako by něco skrývaly. Nejlepší snad bude vzít namátkou kohokoli. A co s proračným kolegou, který dnes ztratí svou dvojpaměť?

Rázným krokem přecházel podél skleněné stěny. Členové bez paměti, dobří nebo špatní, nejsou k ničemu, K šílencům s nimi! Časem bude nutné oba nahradit, ale na to je čas. Nejdřív ať je v Kabinetě pořádek!

Za každou cenu pořádek! Pro štěstí Kvary, opakoval si v duchu jako zaříkávadlo a zabodával podezíravé pohledy do očí jednotlivých členů. Jeden se nedokázal neodvrátit, a tím se odsoudil. Zítra, řekl si předseda. Dillig si u nás neodpočine. Jestlipak už se probral náš první kolega bez paměti? Ten se podiví.

Spokojen zamířil zpět do zasedací síně. Ještě jednou překontroloval, zda vybraný člen snese jeho pohled, aby se ubezpečil, že právě tenhle nemá čisté svědomí, a zazvonil na pověření.

„Vezměte si někoho k ruce a připravte nosítka. Pacienta, který byl dnes operován, odnesete ihned k těm nahore.“

Pověřenec neprojevil údiv, byl vycvičen. Ale nosit k šílencům pacienta po operaci, to tu ještě nebylo. Něco se děje. Něco, z čeho bude možno urvat výhodu? Spěchal splnit příkaz a pohvizdoval si.

Lékařovy námitky nebyly nic platné a zanedlouho se bývalý člen Kabinetu probudil v neznámém pokoji. Každý pokoj by byl pro něho neznámý, ale ten, v němž se ocitl, byl příliš strohý na to, aby si mohl myslet, že je doma.

Znepokojeně, nechápavě se rozhlédl. Jsem v hotelu? V nemocnici? Kolem ticho. Přes židli přehozeny šaty, tedy asi hotel. Cestuji? Nejspíš jsem zaspal, je den. A já v posteli.

Vstal, zamotala, se mu hlava. Klížily se mu oči.

Asi jsem včera přebíral, usmál se sám sobě, proto mám prázdnou hlavu. Znovu ulehl, však se z toho vyspím.

Když se probudil podruhé, chýlilo se k večeru. Na stole stál vystydlý oběd. Obloha za oknem byla zatažena. Vstal, oblékl se. Vyhlédl z okna a všechno se s ním zatočilo. V závratí se zachytil rámu. Taková hloubka!

Kde to jsem? Co se se mnou stalo? Vždyť si vůbec nic nepamatuji! Nebo přece? Matná vzpomínka z dětství, je léto, praží slunce, jeho malý bratr poplákává na kočárku a on, povznesen nad pláč, staví z písku hrad. Zavrtěl hlavou. Takovou kocovinu jsem snad ještě neměl. Jsem tu na léčení?

Vyšel na chodbu. V rohu dveře s nápisem koupelna. Zamířil tam a přitom v něm probleskla jiná vzpomínka. Rozbité splachování, volám pověření ...

Proč pověření? S mýdlem v ruce ustrnul. Proč pověření na opravu splachování? Bydlím snad v Senrevenu? Kdo jsem?

Proč si nepamatuji ani své jméno? Jen nesouvislé cancourky vzpomínek mi běhají hlavou jako prázdným stadiónem.

Pověsil ručník a vyběhl na chodbu. Někdo tu přece musí být! Někdo mi musí vysvětlit...

Vtom se otevřely jedny dveře, pak další a ještě další. Ze všech vykročili usmívající se muži a podávali mu ruce. Vítili ho, zasypávali ho otázkami, vešli s ním do jeho pokoje, usadili se tam.

Nic nechápal. Kdo jsou? Nikdy jsem je neviděl a dva z nich mi tykají. Nevysvětlují, pořád se jen ptají. Jejich otázkám nerozumím. Proč jsem tady? To je opravdu příhodná otázka!

„Nevím!“ zvolal s jakýmsi obranným pohybem ruky. „Na nic vám nedokážu odpovědět. Ale snad byste mi vy mohli říct... Kde jsem?“

„Přece mezi šílenci!“ odpověděli sborem a muž se zděšeně odtáhl.

Podívali se po sobě. Dva kývli, dva pokrčili rameny.

„Samozřejmě nejsme šílení,“ ujal se slova nejmladší. Už prve ho napadlo, že něco nehraje, nově příšlý kolega měl zcela jiný výraz, než jak si ho pamatoval z nedávných zasedání. Otevřený, upřímný. A teď polekaný.

„Předseda Kabinetu ani pověřenec vás neinformovali, kam jdete?“

Muž na něj chvíli strnule zíral. „Proč zrovna oni by mě informovali? Nikdy jsem...“ Nedořekl. Nikdy jsem je neviděl? Ale nějakého pověřence jistě. Spravoval mi splachování. „Kde jsem?“ A než mohli odpovědět, zeptal se ještě na něco. „Zdá se, že mě znáte, přestože já se na vás nepamatuji. Víte, jak se jmenuji? Já ... jsem to... zapomněl.“ Bylo vidět, jak se za to stydí.

„Situace je jasná,“ řekl nejmladší. Sdělil mu jeho jméno a funkci, vysvětlil, že se sem mohl dostat jen za trest. „Něco jste objevil, nebo jste nevěřil něčemu, co Kabinet pokládal za ověřenou pravdu, nevím. Ale jistě to bylo něco vážného, když vám dali sejmut paměť.“

„Nějaké trosky vzpomínek mi zůstaly.“

„Tím lip. To znamená, že lékař, který vám paměť snímal, nechtěl sejmut všechno. Snímal nerad.“ Usmál se. „Naše skupina se rozrůstá, a to je dobré znamení. Dole je něco v nepořádku.“

Na nechápavý mužův pohled doplnil nejstarší: „Snad je v tom naše naděje, že odtud jednou vyvážneme.“

„Jinak... není naděje?“

„Pro nás ne. Ale pro Kvaru je v každém případě. Veliká naděje.“ A vyprávěli. Dokazovali. Informovali. Ze všech stran mu ukazovali kvarskou naději.

A druhý den vyprávěli znovu všechno od začátku dalšímu členu Kabinetu, kterého k nim přinesli na nosítkách ihned po snění paměti.

Co se děje? ptali se jeden druhého. Dokonce i pověřence se zeptali, avšak ten jenom pokrčil rameny. Nebyla to jeho věc. Neměl právo vědět. Ale stačil si prohlédnout tváře „šilenců“ kolem sebe a usoudil, že jsou stejně málo šilení jako on sám. Ano, něco se děje. Měj oči dokořán, řekl si, určitě na tom vyděláš. Protože vydělat se dá na všem.

V příštích několika dnech se nedělo nic. Pak náhle brzy ráno byl pověřenec zavolán ještě před zasedáním zároveň se dvěma dalšími. Jmenován jejich velitelem pro důležitou akci. Instrukce byly jednoduché. Doprovodit senrevenského anesteziologa do pracovny doktora Enthuse a počkat tam s ním, až se Enthus vrátí z dnešního zasedání, kam je předvolán. Připravit nosítka. Protože anesteziolog potřebuje pacienta klidného, tedy uklidnit doktora Enthuse, kdyby se nechtěl podvolit. Je nemocný, potřebuje operaci a nechce to uznat. Pacienta pak dopravit na nosítkách do operačního sálu.

Podivné bylo už to, že příkaz doprovázelo vysvětlení. Velitel jednorázové akce nepochyboval, že doktor Enthus je zdravý a žádnou operaci nepotřebuje. Že jde o další snění a přenos paměti, s nimiž se tu najednou roztrhl pytel. Něco se děje a je třeba včas být na té správné straně. Možná že to nebude strana, kde je Kabinet. Protivník obvykle nabízí víc. Těšil se.

Fan Enthus si zatím srovnal do desek jednotlivé listy, zachycující podstatu modifikovaného návrhu, přiložil testy i s nákresy mechanických pomůcek a s tabulkami předběžné vyhodnocování a vydal se do zasedací síně. Už byl klidný, poručil si nemyslet na Viktora, zapomenout aspoň nachivlí na to, že Kabinet si osobuje právo rozhodovat za něho. Osobní věci teď musí stranou, protože návrh přinese štěstí všem.

Počítal s celodenním projednáváním, některé části návrhu jsou složité a potřebují ústní doplnění, objasnění, případně i další zkoušky, také názvy drog jsou opisné, nic neříkají nezasevěným. A kdo mimo něho je zasevěný? Nespál už několik nocí, aby stihl stanovený termín. Však se potom vyspí, bude mít čas. A snad ho i pustí za Viktorem.

Z chodby se vrátil. Vzpomněl si, jak ho nedávno předseda napomínal, aby nespál v zasedací síni. Vždyť se mu to může stát i dnes! Vybral ze svých přípravků zvlášť silný

povzbuzující prostředek a vstříkl si plnou dávku. Až do večera bude svěží!

Než otevřel dveře zasedací síně, droga začala působit. V hlavě měl jasno jako už dávno ne, vnímání zbystřené a kupu nápadů, jak svůj návrh ještě zdokonalit, prozatím aspoň ústně. Lehce se uklonil a usedl po předsedově levici. Otevřel desky, hotov mluvit.

Předseda do nich nahlédl. Prolistoval část návrhu, přesvědčil se, že nechybí testy, zeptal se na mechanické pomůcky. Nedopřál však Fanovi, aby se rozhovořil. Sotva řekl pár slov, už obracel stránky a na přeskáčku se ptal na nedůležité podrobnosti.

Co to Znamená? Čekáme na někoho? Vždyť je to jen plané zdržování. Nebo je můj návrh přestal zajímat? Mají lepší? Čí?

„Dovolte, pane předsedo, abych vám podal vysvětlení k některým částem návrhu. Metodická vysvětlení,“ dodal, aby snad předsedu neurazil. Ten však zavrtěl hlavou.

„Není třeba. Vidím, že je tu všechno potřebné. Návrh předložíme Hlavnímu počítači. Děkuji vám.“

Fan se ovládl, ač jím zalomcoval hněv. Chce prosit, a k tomu se nehodí britký hlas. Prosit se musí naléhavě, ale klidně.

„Rád bych viděl svého bratra,“ řekl. „Kdy ho smím navštívit?“

„Od zítřka, kdykoliv si budete přát.“

Fan poděkoval. Vstal. Nikdo ho nezdržoval, tedy odešel. Pomalu se vracel, co chvíli se zastavil. Průběh ranního jednání o návrhu se mu nelíbil. A nakonec ten předsedův úsměv, když povoloval návštěvu bratra... Co bylo v tom úsměvu?

Zrada. Jeho zbystřený mozek zachytil něco podlého a zároveň posměšného v předsedových očích. Ano, byl to zrádný úsměv. Ale proč? Měl bych se mít na pozoru? Před čím?

Konečně vkročil do své pracovny.

Troje silné paže, pěsti, nastavená noha, kolena ... Už věděl, před čím se měl chránit. Muž v bílém plášti s injekcí v ruce. Vražda? Proč? Odevzdal jsem návrh!

„S někým jste si mě spletli,“ vykřikl, ale bylo jasné, že ne. Že všechny ty údery a stisky patří jemu. Že mu patří obsah injekční stříkačky. Neubránil se.

A protože tlak paží zeslábl, sotva muž v bílém vytáhl jehlu z jeho předloktí, Fan se podvolil. Přestal se bránit, zůstal nepohnutě ležet. Nebylo těžké uhádnout, že injekce ho má uspat. Že ti silní muži s tím počítají, a proto povolují sevření.

Zavřel oči, na okamžik skoro spokojený. Nedočkají se mého spánku, myslil si se zadostiučiněním, právě dnes mě nemůže uspat nic.

Nechal se vynést na chodbu, volně uložen na nosítkách. Slyšel čtvrtý kroky, z nich dvoje opodál. Nečekají, že se vyzchopím. Vnímá konec chodby, otvírání výtahu, ne, ještě není čas. Jsou na mě čtyři a z výtahu bych neutekl.

A z chodby uteču? Lehká panika mu proběhla mozkem, ale hned se uklidnil, musí něco vymyslet. Především zodpovědět otázku, proč měl být uspán.

Pohotově se vynořila představa zrádného úsměvu. Od zítřka mohu za Viktorem, kdykoliv si budu přát? Co jiného to může znamenat, než že podle všech předpokladů už si to přát nebudu. Protože nebudu vědět, že mám bratra. Vůbec nic už nebudu vědět, nesou mě do operačního sálu, kde čeká... Kdo? Scien? Modest? Jeden z těch dvou jistě. S příkazem sejmout mi paměť.

Jenže já nespím a spát nebudu. Do sálu mě nedonesou. Odtamtud není kam jít a bude tam kupa lidí. Z chodby vedou výtahy. Dá se kličkovat. Sjet až dolů, proběhnout zahradou. Dál se uvidí.

Uvědomil si, co všechno má v kapsách, protože to chtěl předvádět Kabinetu jako součást vysvětlivek k návrhu. S tím se dá i vyjednávat! ještěže měli takový spěch, a ani mě nesvlékli. Pěkná příprava na operaci, uchichtl se v duchu.

A jakmile vystoupili z výtahu, hodil sebou ke straně. Nosítka vyklouzla z rukou nosičů, a než se vzpamatovali, Fan běžel chodbou. Věděl, kudy vedou výtahy, všechny chodby tu byly stejné. Tady! Je možné, že mám takové štěstí? Výtah stojí v tomhle patře, dokonce pootevřen ...

Pověřenec doběhl v patách za ním, naskočit však už nestačil. Výtah se rozjel. Dolů. Další dva muži zachytili pohyb kabiny.

Jeden skočil k hlásiči na stěně, který spojoval všechny chodby. Stiskl knoflík **PRÍZEMI** a zdola se ozvala služba.

Stačilo pár slov a pověřenec, který měl dole službu, zablokoval dveře do výtahové šachty. Fan nevystoupil.

Nezbývalo než vyjet opět nahoru. Zkoušel vystoupit v několika chodbách, avšak bez úspěchu. Co teď? Podcenil jsem soupeře, pomyslel si a zkusil vyjet ještě výš. Nejvýš.

V posledním patře se dveře kupodivu daly otevřít a Fan vystoupil. Pohled napravo a nalevo. Stěny, žádné schodiště. Slepá chodba.

Otočil se zpět k výtahu, ale dveře se nepohnuly. Kabina se svištěním sjížděla do hlubiny.

„Pokaždé se automaticky zablokuje,“ ozvalo se vtom odněkud za ním.

Prudce se obrátil za hlasem a zároveň se přitiskl k zablokovanému vstupu, jako by se chystal odrazit se k útoku. Hned však pochopil, že od starce, který mu jde naproti, nehrozí nebezpečí. Usmíval se, vítal ho očima, vztahoval ruce jako k dávnému příteli.

„Taky vám sňali paměť?“

Fan stiskl podávanou ruku a už se objevovaly další postavy, každý ho chtěl přivítat, poplácat po rameni, uchlácholit. Kde jsem se to octl?

„To nic, zvyknete si,“ slyšel ze všech stran, „nejste sám.“

„Na co si zvyknu?“

„Na to, že nemáte paměť přece.“

„Ale já ji mám!“

Směs radostných zvolání. A hned otázky, jak je dole, co je nového. Proč jste tady. „Proč? Omylem!“

Smáli se, vrtěli hlavami. Tady nikdo není omylem, vždycky jen za trest. Buďte rád, že vám zůstala paměť!

Fan horečně přemýšlel. Vězení? Ale vězení na Kvaře neexistuje, leda domácí! A co můj návrh? Zákeřně mě pozvali, ukolébali mou ostražitost a stejně zákeřně se mě zbavili. Pochopil, proč stál výtah v patře operačního sálu. Po snění paměti mě chtěli odvézt sem. Záblesk uspokojení; sice jsem tu stejně, ale paměť mi zůstala, jedno kolo jsem vyhrál.

Přesto v něm rostl hněv a nebezpečně mu zaplavoval mozek. Ti kolem něho to zřejmě viděli. Usoudili, že si potřebuje odpočinout, a protože s ním nepřišel pověřenec, sami mu vybrali volný pokoj. Byli ochota sama, když budete chtít, jen zaklepejte na kterékoli dveře, nechcete-li vyprávět, nemusíte, však se dočkáme. Ale můžete se ptát, o některých věcech možná víme víc než vy.

Poděkoval a zavřel se v pokoji. Hněv krystalizoval v plán, pomsty, zatím neurčitý, ale rozsáhlý. Zahrnoval nejen předsedu, ale i celý Kabinet, pověřence... celé Senreveno, až na obyvatele slepé chodby. I těm ublížili, nejen mě. Zákeřní zločinci! A Hlavní počítač? Žádný počítač by něco takového nepřipustil! Vyřadili ho z činnosti, jinak to není možné. A já věřil...

Zdeptán, uražen, potupen, zneuctěn. Horší situace snad už ani neexistuje. A k tomu bolest ze ztráty bratra ... Kdybych aspoň dokázal zapomenout, na chvíli, na malou chvíli spát!

Spát? Nač mám plné kapsy chemikálií? Drog, jimiž lze navodit jakýkoliv stav? Štěstí!

Zoufale, bláznivě se rozesmál. Já? Já bych měl stát o tuhle náhražku? O falešný život?

Pak náhle smích dozněl, přeřát údivem. To mi to trvalo, řekl si ohromen. Tolik práce, tolik času, polovinu života obětovat přípravě štěstí, o něž sám nestojím. O něž nikdo nestojí? Adame, Modeste, Věro! Kdybych se vám teď mohl omluvit, udělal bych to. Jeho pýcha se ještě vzpírala, dokazovala, že on je výjimečný, tvůrce, spasitel. Avšak rozum už věděl. A to byl další zoufalý balvan, tolik let se mýlit...

A jestli Kabinet skuteční můj návrh?

Za každou cenu jim v tom musím zabránit!

Vstal, rozhodnut získat od zdejších trestanců všechny potřebné informace, hlavně technické, snad něco vědí. Musím odtud! A... a vezmu je s sebou. Zaklepal na první dveře.

Zatím se o mnoho pater níž pověřenci dohadovali, co dál. Jejich velitel, pověřenec číslo dvanáct, pokukoval po anesteziologovi, ale nezdálo se, že v tom má prsty. Naopak, vypadal zděšeně. Byl si vědom své smůly, svého neštěstí. Obsah stříkačky se nedá prověřit a nikdo mu nemůže dosvědčit, že bylo všechno v pořádku. A bylo! Nikdo nemohl injekci zaměnit. Ten muž má spát a snad spí někde tam nahoře... Jít pro něho?

Pověřenci krčili rameny, nechtělo se jim. A když se doktor Dillig začal shánět po pacientovi a vzpomněl si, že Fan Enthus kdysi přes vstříknutí silného narkotika bez únavy snímal a přenášel paměť, jednoznačně prohlásili, že s ním nechtějí nic mít. Kdo ví, jakými silami vládne a co s nimi udělá.

Tím bylo rozhodnuto, že Fan zůstane mezi šílenci. A bude-li ho Kabinet potřebovat, ať si pro něho jdou sami.

Modest pozoroval s překvapením i se zadostiučiněním, jak se najednou rozkládá tuhá senrevenská kázeň. Vždyť oni se víc bojí Fana než Hlavního počítače! Než Kabinetu s jeho panovačným předsedou, jehož hněv je jistě nebezpečný. Uvědomil si, že drží Fanovi palec, staré přátelství vyplulo napovrch.

Vrátil se do operačního sálu a sdělil připravenému členu Kabinetu, že nebude uspán; že se přenos nekoná. A vida, s jakou radostí muž vyskočil a s jakým elánem se obléká, pomyslí si, že i příslovečná jednota Kabinetu zmizela. Co se děje?

Znovu vyšel na chodbu, už byla prázdná. Za ním se trousily sestry a šeptem si něco sdělovaly. Rozhodl se využít nenadálého volna k procházce parkem.

Nebyl však ještě, ani u výtahu, když přiběhl pověřenec se vzkazem od předsedy. Ihned se dostavit do zasedací síně.

Předseda byl rozezlen, bylo vidět, že se jen s námahou ovládá. U stěny stál nešťastný anesteziolog a tváře ostatních vyjadřovaly zmatek. Lékař pochopil, že ho opět čeká přenos, tentokrát bude dárce paměti anesteziolog. A příjemcem?

„Předesílám, že vím, co dělám a proč to dělám,“ vyrušil ho předseda z úvah, „a nechci slyšet námitky ani varování. Rozuměl jste?“

„Rozuměl.“

„Sejmete paměti určených osob, z nich dvě dvojmemorie, jednu trojmemorie. Všechno přenesete na jedinou osobu. Na mne.“

Zákmit šíleného triumfu v jeho očích zarazil lékařův nesouhlas. Projela jím vlna neznámého děsu a dovolila říci dvě slova:

„Jsem připraven.“

Nato se objevila skupina pověřenců, která doprovodila vybrané členy Kabinetu, anesteziologa a Dilliga do operačního sálu. Sestry už tam čekaly.

Lékař pracoval jako v hypnóze. Pacienti zde byli zcela bez přípravy, předseda sledoval každý pohyb s přízračným potěšením. Konečně mi nebudou nic zatajovat! Konečně se dovím pravdu! Získám všechny znalosti! Námitka, že znalosti se nepřenášejí, nemůže obstát, je to výmluva proradných. Copak znalosti nepatří k paměti? Vědomosti jako osobní vzpomínky, všechno je paměť. A všechno, budu mít já.

Když se pak lékař zcela vyčerpán vypotácel z operačního sálu, přiskočil k němu jeden z pověřenců; už si ho pamatoval, jejich pohledy se několikrát setkaly. Že by mi jen přišel na pomoc? Ale rád přijal doprovod, rád usedl v malé místnosti služebny, rád vypil šálek čaje. Co za to? napadlo ho a tázavě se zadíval na svého hostitele.

„Jsem číslo dvanáct,“ představil se muž. „Naprosto spolehlivý, můžete mi důvěřovat.“

„Ale já ... nepotřebuji žádnou službu.“ Udiven pohlížel do přimhouřených očí, které mu zřejmě něco naznačovaly. Nechápal co.

„Ani informaci?“

Modest Dillig vzdychl. „Leda jak se odtud dostat.“

„Ven a dovnitř, to má na starosti předseda. Hlavní vchod se otevírá ze zasedací síně. K vedlejšímu je zapotřebí několika klíčů a znalosti hesla. Bohužel. Ani my nemůžeme ven, dokud

nás nepošlou. Dokud nám neotevřou.“ Zamrkal. „Ale třeba se to změní.“

„Doufám.“ Co jen znamená to mrkání? „Děkuji za čaj.“ Pak ho napadlo, že asi něco potřebuje pověřenec. „I za informaci děkuji. Mohu i já vám nějakou poskytnout? Zajímá vás něco z mé práce?“

„Zajímá mě váš přítel Enthus. Rád bych s ním mluvil. Kdybyste mě doporučil...“

„Jak? K čemu?“

„Byl bych mu k ruce. I vám, samozřejmě.“

„Jenže s ním nemohu mluvit.“ Byl skoro rád. Pověřencovu divnému přání nerozuměl.

„Časem budete moci. Vzpomenete si pak? Mohu se spolehnout? Nezapomeňte, že se výborně vyznám v Senrevenu. A v mnoha jiných věcech.“

„Budu si to pamatovat,“ slíbil Modest. Něco se chystá? Počítají s námi? Proti komu? Nejspíš proti Kabinetu, a to bych se přidal bez výčitek svědomí.

Přesto mu svědomí nedalo, aby se nepostaral o své dnešní pacienty. Všichni byli dosud v operačním sále, spali. Dvě sestry u nich seděly a četly si.

„Jaké máte instrukce?“ zeptal se.

„Počkat, až se probudí předseda,“ řekla jedna, „pak zavolat pověřence, aby seřval členy k zasedání. Pan předseda se chce už dnes zúčastnit.“

„Ale to není možné!“

Pokřčila rameny a sklonila se ke knize.

Měl na jazyku další otázky, spolkl je však. Konečně mohl vyjít do zahrady. Pošťestí se mi vyjít i za její zed? A Fanovi? Kde asi je? Co tam osnuje? Dovím se to někdy?

Fan skutečně osnoval. Když mu ochotní spoluvězni vysvětlili své i jeho postavení a seznámili ho se vším, co sami věděli, nezdála už se mu situace tak beznadějná. Je tu přece výtah. Buť naskakuje automatické blokování, někdy se přece otvírá. Jídelní výtah je příliš malý, s tím nepočítal. Ale ten, kterým se sem dostal? „Počkáme, až přivezou dalšího vězně. Pardon, šilence.“ Zasmál se, nadšen svým nápadem. „U výťahu budeme držet hlídku.“

„A potom?“

„Je to jednoduché.“ Vlastně se divil, že něco podobného nenapadlo vězně už dávno. „Nedopustíme, aby se dveře zavřely a kabina sjela. Kdo bude nejbližší, skočí do ní. Zneškodní pověřence a vrátí se pro nás.“

„Zneškodnit pověřence? Na to nestačíme. Pověřenci jsou speciálně cvičení siláci.“

„Vím.“ Připomněl si paže, které ho svíraly hůř než kleště. „Musíme ho překvapit. Vtáhnout sem k nám. Tady už si s ním poradíme.“ Ukázal na ampulky, tablety, prášky a spreje, rozložené po stole. „Bohužel nemám injekční stříkačku. Bylo by to snazší.“

Poslední slova zanikla v hluku z chodby. Vyběhli.

Pozdě. Před výtahem stáli dva muži a nechápavě se rozhlíželi, dveře za nimi byly zavřeny.

Anesteziolog! Fan k němu prudce přikročil, div se na něho nevrhl. Muž před ním pomalu ustupoval, ve tváři zmatek.

„Co mi chcete?“

„Nevíte?“

„Neznám vás.“

Fan pochopil. Podal muži ruku a pevně, přátelsky ji stiskl.

„Zapomeňte na to. Můj výpad patřil vašemu starému já. Teď jste nový člověk. Bez viny.“ I já jsem nový člověk, uvědomil si. Jenže ne bez viny. Ale svou vinu odčiním, kdyby mě to mělo stát život.

Vtom zaslechl zvuk blížícího se výtahu a velitelsky mávl rukou. Všichni ucouvli, jako by je odstrčil. Jakmile se otevřely dveře, protlačil se mezi vystupujícími a skočil do kabiny, rovnou na pověřence. Stiskl mu hrdlo, ale napadený se nacvičeným pohybem vyprostil. Kabina rychle klesala.

Lékař chtěl znovu zaútočit, ale pověřenec se usmál.

„Nepříjemně se seznamujeme,“ řekl. „Přesto vám nabízím své služby. Žádal jsem doktora Dilliga o doporučení, jistě vám to potvrdí“

Fán Enthus na něj ohromeně zíral. Léčka? Ale nezdálo se, v pověřencových očích byl obdiv.

Lékař se rychle vzpamatoval.

„Využiji vaší nabídky. I když...“ Opětoval mužův úsměv. „Máte mě v rukou a nabízíte služby?“

Muž zastrčil ruce do kapes. „Odolal jste injekci, která každého okamžitě uspí. Nebylo to poprvé, jak tvrdí doktor Dillig. A já mu věřím.“

Kabina se zastavila. Vystoupili.

„Budiž.“ Fan se rozhlédl po prázdné chodbě. „Mých přání je mnoho a nevím, zda jsou pro vás všechna splnitelná. Především: Osvobodit obyvatele slepé chodby. Dále: Najít mého bratra Viktora a doktora Dilliga, oba přivést. A do třetice: Zajistit nám nerušený rozhovor. To pro začátek.“

„Nerušený rozhovor můžete mít pouze nahoře. Chcete-li, přivezu vám tam vašeho bratra i doktora Dilliga.“

Fan zavrtěl hlavou. Rozmnožit vězně o bratra a o Modesta? Nepřichází v úvahu.

„Škoda že mi nevěříte, ale chápu vás. Pokusím se tedy zajistit vaši schůzku dole, třeba ve vašem zdejší bytě. Ovšem... Nepodaří-li se mi odvrátit pozornost ostatních pověřenou, doufám, že mě vezmete mezi sebe a budete mě bránit.“

„Jak?“

Pověřenec pokrčil rameny. „Vy si poradíte. Víím, že dokážete, co nikdo druhý.“

Fan se zasmál. Ano, skutečně to dokáže. Nač má drogy? Sprej důvěřivé bezstarostnosti? „Dohodnuto,“ řekl.

Zatím byla v zasedací síni zahájena odpolední porada. Šest zbylých členů hledělo na předsedu se smíšenými pocity. Vypadal unaveně, propichoval je očima, v nichž nebylo ani stopy po jeho staré vševědouce. Proč? Má přece tolik nových znalostí! Zřejmě si potřebuje odpočinout, možná už nastálo.

Poprvé je napadlo, že je starý. Že by ho měli sesadit. Jako by se probouzeli z uhranutí, najednou neviděli sebejistého, téměř neomylného muže, ale sešlého, ubohého starce, který je pozoruje, jako když neví, kde je.

Věděl to. I svou unavu cítil, ale přičítal ji přestálé operaci. To se poddá, opakoval si, mraky v hlavě se rozptýlí, paměti se oddělí, vědomosti vyplují na povrch. Všechno se dovím. Zrádce potrestám. Nastolím pořádek. Jen co se mi vyjasní v mozku. A také bych se snad měl najíst...

„Kolegové,“ oslovil je konečně, „dnešní den vstoupí do dějin. Proto jsem vás dal sežvat. Blahopřeji vám.“ Rozhlédl se po udivených obličejích. Čemu se diví? Však se přestanou divit, jen co si vzpomenu ... „Odročuji poradu. Zítra pokračujeme.“ Vstal. Vyšel ze síně, ani se neohlédl. Přes křeslo zůstal přehozen jeho předsednický talár, který si prve zapomněl navléci. Zavolat ho zpět? Odnést talár za ním?

Nic z toho neudělali. Jako by se domluvili, zamkli za předsedou dveře, aby se snad nevrátil. Dlouholeté omámení z nich docela spadlo a utajovaná zvědavost vyrazila jako gejzír. Chovali se jako děd krutého otce, které se náhle octnou bez dozoru. Sotva jeden zamkl, druhý už obracel talár a vytahoval klíč od tajné schránky, obsahující úplný výtisk Análů. A mnoho jiných dokumentů, o jejichž existenci sice většinou věděli, avšak nikdy je neviděli. Pro jistotu vylosovali, který člen bude hlídat na chodbě před síní. Přece jen nechtěli předsedu rozzlobit. Dosud není sesazen.

Schránka byla větší, než předpokládali. Rozdělena do oddílů; Anály, Kniha zápisů, do níž každý předseda zapsal několik vět o věci, kterou pokládal za nejdůležitější, a konečně soubor magnetofonových záznamů. Čím začít? Podruhé se nám už možná nepoštěstí získat klíč. A také tu nesmíme zůstat moc dlouho ...

Čísí ruka sáhla po pásku označeném nedávným datem a rozlomila pečeť. Za okamžik slyšeli hlas předchozího nejmladšího. Biologův hlas: Sledovali rozhovor s rostoucím zájmem, s rostoucím rozechvěním. Jeden na druhého hleděli s otázkou, „na niž byla jediná odpověď: Náš předseda zešílel. Tohle jsme nesměli vědět? Za to se posílá do slepé chodby?

Pásek doběhl a chvíli bylo ticho. Pak začali mluvit všichni najednou, srdečně, šťastně, div se neobjímali. Kvara nezahyne! jeden vstal a vytáhl Anály. Přiložil k nim dva prsty a znovu přísahal. Ostatní se přidali.

„Hned zítra přivedeme nejmladšího zpět!“ navrhl ten, který první přísahal. „A zvolíme nového předsedu.“

Souhlasili, zítra přivedeme nejmladšího. Ale proč čekat s volbou? Zavolali hlídku. A protože nikdo z nich dosud nezažil volbu předsedy, provedli ji jednoduše. Navrženo jméno, zdviženy ruce. Odhlasováno.

Zamkli schránku, klíče z piety uložili zpět do taláru. Pak vyšli do zahrady, osvobození, znovuzrození, nechápající, jakou mocí je bývalý předseda držel v zajetí. Mocí duševní poruchy?

Padal soumrak a zahrada voněla; Šelestivé ticho uklidňovalo. Mlčeli. Pak se odněkud ozval rušivý zvuk a už zahlédli temnou postavu, jak se vynořila ze stínu stromů. Přes louku mířila ke zdi.

— —
Sledovali ji z dálky. Zavolat? Proč? Ať je to kdokoliv, musí se vrátit. Zeď nepřeleze; je k ní připojena klenba, která odděluje Arcál Senrevena od ostatního světa. Čekali.

Postava zmizela mezi keři lemujícími zeď. Který zpozdilec chce uprchnout? Usmívali se.

Náhle však kovově zaskřípělo a ozvalo se několikéré cvaknutí. Ještě jednou.

Jako na povel se rozeběhli, avšak soustava zámků už znovu zacvakala.

Někdo zamykal z druhé strany.

Kdo?

Je-li smluven s někým venku, odevzdá mu klíče...

Kdokoliv teď může vniknout do Senrevena! Jak se tu máme cítit bezpeční?

Dlouhodobý zvyk trávit život v nedobytné tvrzi jim vnukal děsuplné představy, z nichž mrazilo. Přepadení. Loupeže. Ničení, boření... Nemáme zbraně. Nejsme opevněni.

Chvilé zděšení rychle přešla, je třeba změnit zámek. A to hned. A zjistit, kdo unikl. Proč.

V mžiku si rozdělili úkoly, dva zůstali při dveřích, ostatní běželi do budovy korábu. Než uplynula hodina, měla zeď ještě jedny dveře s pevným zámkem. Členové Kabinetu by byli mohli klidně spát, kdyby pověřenec nepřišel s podivným hlášením: Nikdo tu nechybí.

Měli jsme halucinace?

Nicméně přepadení už se nebáli a nechali problém na zítřek. Někteří usínali s radostí, jiní s obavami. Neukvapili jsme se? Co řekne předseda, až se doví, že už jím není?

Ráno na něj netrpělivě čekali. Je nemocen z tolikere paměti? Vyslali pověřence, aby se ho zeptal. Nebo aby ho přivedl, musí se přece dovědět, co se stalo.

Pověřenec přinesl vzkaz ustarané předsedovy ženy: Není doma, ani v noci nebyl doma.

Podívali se po sobě, pokrčili rameny. Dát pátrat? Uvážíme. Počkáme. Teď je třeba především doplnit počet členů do dvanácti. Povolat nejmladšího.

I tentokrát se však pověřenec vrátil s nepořízenou: Nahoře není. Vůbec nikdo není v pokojích slepé chodby. A blokovací automat je z výtahu vymontován.

Bylo to k neuvěření. S předsedovým zmizením začal chaos, a proč? Jako by Senreveno stálo a padalo s jeho osobou.

Rozpačitě se dohadovali, co podniknout, dosud nikdy o ničem nerozhodovali. Skoro si přáli, aby se sesazený předseda vrátil.

Co vůbec zapsal do Knihy zápisů?

Nový předseda Knihu otevřel a přečetl zprávičku o celoplanetové konferenci biologů, která uklidnila obyvatelstvo i biology a zároveň potvrdila prognózu Hlavního počítače o postupující všeobecné mutaci. Dost. Před zápisem čtyřicetiletá pauza, tak dlouho snad žádný předchozí předseda nevládl!

Shlukli se kolem Knihy, listovali nazpátek. Zápisy se střídaly přibližně po dvaceti letech. Ale jaké zápisy!

Zatím nevíme, jak se bránit, neboť se dosud nic zjevného neděje. Škoda že prvních dvanáct propadlo panice. Neměli ničit dokumenty, když už zablokovali počítač. 10. 8. 416.

Jakmile se cokoliv začne projevovat, musíme ihned přizvat odborníky z celé planety. Vývoj nás může překvapit, ale věda dokáže mnoho. Věříme, že se počítač mýlil. 23. 4. 531.

Je nelidské o tom mlčet. Kdybych mohl rozhodovat sám, vyzval bych všechno obyvatelstvo, aby pomohlo najít řešení. 3. 7. 683.

Je třeba prostě vydržet těch tisíc let. Pak snad budeme moci slavnostně sdělit všem Kvařanům, že se Kabinet Hlavního počítače rozpouští, protože počítač potřebuje více odborníků. Vypíšeme konkurs na nejlepší programátory. Snad budou schopni sestavit nové programy a odblokovat centrální mozek. 6. 5. 712.

Cetbu přerušil pověřenec. Ohlásil delegaci Výboru pro obnovení činnosti Hlavního počítače a Komise pro péči o kvarskou přírodu.

Strnul. Někdo jiný než my zná senrevenské tajemství? Kdo? Bývalý nejmladší nemlčel? Čekali s napětím, někteří i se strachem. Předseda jim chyběl.

Vešli čtyři muži a členové Kabinetu nevěděli, zda si mají oddechnout, nebo naopak sebrat síly k obraně. Nový předseda vstal a uvítal hosty. Pokynem jim nabídl křesla.

„Předseda?“ zeptal se Fan Enthus ostře. Cestou chodbami Senrevena se zdál uklidněn, ale zasedací síň v něm znovu vyvolala vření.

„Já jsem předseda Pravoplatně zvolený na včerejším zasedání.“ Nebyl povinen vysvětlovat. Ale všiml si pátravého pohledu dřívějšího nejmladšího. Osvobozen, myslel si přitom. Kým?

Jeho sdělení zřejmě příchozí potěšilo. Fan se už zas ovládal a jako mluvčí obou nově ustavených institucí seznámil Kabinet s jejich podstatou, názory a požadavky. Modest Dillig, bývalý senrevenský biolog, a bývalý nejmladší člen Kabinetu doplnili detaily.

„Zveřejnění situace?“ lekl se předseda. „Proč?“

„Protože už není co tajit. Není proč to tajit. Do výboru pro obnovení činnosti Hlavního počítače navrhuji členy Kabinetu, budou-li se k nám chtít připojit. Jste programátoři, nejlíp se v počítačích vyznáte. Zaškolíte další. Předpokládáme, že do dvaceti let by měl být centrální mozek opět v činnosti. Pro blaho Kvary!“

Zaklínadlo zapůsobilo. Ale přesto... Jak lidem vysvětlíme...

„Rozpustí-li se Kabinet, nebude třeba už nic vysvětlovat.“

Nastalo ticho. Rozpustit Kabinet? Tolik století řídí Kvaru! Máme snad říci, že ji řídil špatně? Vždyť obyvatelstvo je spokojeno! Žijí bez válek, v klidu a pohodě, nic jim nechybí.

O všechny je postaráno nic je neohrožuje, ani hlad, teď už ani příroda ...

„Nač tedy soutěž ŠTĚSTÍ VŠEM? Jsou-li všichni šťastni ...“ Fan se ironicky usmíval. Cítil, že právě on má nejmenší právo na ironii, ale teď je tu v jiné funkci a nemluví jen za sebe. „Svůj návrh беру zpět,“ řekl důrazně. „Místo něho navrhuji uskutečnit návrh Adama Antorpa.“ Byl unaven, celonoční bdění při poradě po dvou protichůdně působících injekcích, to bylo i na něho moc. Předal slovo biologovi. A poslouchal, jak mluví o úkolech výzkumných stanic, o tom, že je třeba výzkum změnit, sezvat biology na novou celoplanetární konferenci a nic před nimi netajit, čeká nás obrovská a perná práce, některé mutace nemusí být zcela nevinné, zvlášť postihnou-li přímo lidský organismus, jsme přece jen dovezený druh, a jak se zdá, život nelze beztrestně přesazovat... Poslouchal se stejným radostným napětím, jako v noci na poradě. Je tohle štěstí? Zdálo se mu, že ano.

„A jestli Kabinet nezrušíme?“ Předseda se snažil napodobit kovový tón svého předchůdce. Má přijít o funkci ihned po zvolení? Těch novot je nějak moc najednou. Nepřehledně moc.

Na tuhle chvíli se Fan zvlášť těšil. „Dobrovolně nebo nedobrovolně, Kabinet dnes zasedá naposled.“

„Stačí zavolat pověřence!“

Doktor Enthus se zasmál. Vstal, otevřel dveře, kývl do chodby. Vstoupil pověřenec číslo dvanáct.

Bystře se rozhlédl po síni a situace mu byla ihned jasná. Skleslí, rozpačití členové Kabinetu, spokojení, triumfující delegáti.

„Dovolte, abych podal hlášení.“ Uklonil se doktoru Enthusovi, aby nebylo pochyb, komu slouží. V případě, že by se sklesle tvářili delegáti a členové Kabinetu byli spokojení, uklonil by se předsedovi. S oběma možnostmi počítal, obě měl promyšleny. Zatímco se osvobození obyvatelé slepé chodby radili, oběhl kolegy s instrukcí: Zítra se něco semele. Já mám důvěru obou stran. Připojíme se k vítězům, to jest k legální vládě. Ráno bude jasné, s kým půjdeme. Držte se mých pokynů. Rozuměli, souhlasili. Pro jistotu si dal odhlasovat své velitelské postavení, aby mohl mluvit za celý pověřenecký sbor.

„Všichni pověřenci jsou připraveni plnit vaše příkazy.“ Znovu se uklonil Fanovi, a tím rozhodl o situaci v Senrevenu.

V téže chvíli vyslýchala stráž vnějšího okruhu senrevenského území pomateného starce, který tvrdil, že je předsedou Kabinetu. Když se mu vysmáli, odvolal to. Štítek

neměl, musel mu prý vypadnout cestou spolu s klíči. Jméno? Viktor Enthus. Povolání? Pes. Ne, biolog. Vlastně mozek. Ano, centrální mozek Hlavního počítače.

Ověřili si v Senrevenu, že předseda je na svém místě, rovněž Viktor Enthus, a podle obdrženého příkazu odvezli starce do nemocnice. Celou cestu opakoval, že to není k vydržení a že musí pryč.

XII. ODLET

Odlet už se nedá odkládat. Easané začali nenápadně přemísťovat své věci ze skalního sídla do lodi, dohodnutí, že tu Kvařanům nechají všechno, co lze pokládat za zdejší výrobek. Ostatní musí pryč, bohužel. Kdyby se zde objevil odborník, kdyby poznal mimokvarský původ ... Ne, to se nesmí stát, to by byla pohroma. I krásné myšlenky o rovnosti lidí by možná byly označeny za cizí, to jest nepřátelský vliv, a kdo ví, kam až by sahalo podezírání, co všechno by vzalo za své. Srovnávali své a kvarské přístroje, nic nechtěli nechat náhodě. Televizory? Ano. Sluneční elektrárnu? Ano. Je podobná těm zdejším, rozdíly jsou nepatrné. Ať si tu nemusí svítit loučemi jako jejich předchůdci.

Rapho si připomněl nedávnou smuteční slavnost, šťastný, že pozůstatky starých zdejších obyvatel byly objeveny ještě za easké pomoci. Nepochyboval, že by se k nim časem byli prokopali i Kvařané. Alespoň jsou si jisti, že se tu neskrývá infekce, protože ti tři poslední zemřeli hladem. A Easané se mohli seznámit s kvarským způsobem pohřbívání, celý pietní akt si zaznamenali, aby ho jednou v budoucnosti mohli promítnout přátelům na Eadě. Tři hroby střeží nově otevřený vstup do skalního sídla, zatarasený otočným balvanem. Vrátili-li se některý z chlapců, jistě ho podle nich najde, domyslí si, kdo čerstvé hroby navršil. Snad. Na rozloučenou se k nim šel ještě jednou podívat.

I ostatní Easané se v duchu loučili, s místem i lidmi. Mich si stále vymýšlel práci, aby ji mohl dělat se Solimem. Když nalovili chvostovce a rozvezli je po všech přímořských stanicích, zařizovali další skalní sluje, dokud jim to velitel nezakázal. Nač vyplýtvat tolik dřeva? Jako by tu bydlily stovky lidí!

„Jednou možná,“ bránil se Mich, ale poslechl. A místo do dílny vzal Solima na ryby. Pozoroval jeho zručnost, cítil jeho

důvěřivou náklonnost a v představě brzkého odletu byl čím dál smutnější. Vzít chlapce s sebou? Stejně mu tady nikdo nevěří... Nesmyslný nápad! Vždyť patří k docela jinému vývojovému stupni člověka! K mladému typu, jaký by s námi nemohl žít. Nesnesl by náhlou přeměnu v mimoprostorovou bytost, zabila by ho.

Ukládali rozporcované ryby do mrazicího boxu v kuchyni. Solim už chvíli pozoroval Easana; co mu je?

„Takový pěkný úlovek, a vy se chmuříte,“ řekl mu jakoby žertem. „Proč?“

„Odcházíme.“ Mich zvedl hlavu a zadíval se na chlapce.

„Kdy?“ Solimovi bylo jasné, že nastalo nezůstanou.

„Brzy. Rozhodne velitel. Rapho.“

„A ... kam? Přijel bych vás občas navštívit.“

Muž zavrtěl hlavou. Uložil poslední rybku a zavřel box. Vyšel z kuchyně.

Chlapec za ním. Do jejich společného pokoje. Už vlastně dávno mohl bydlet každý sám, ale zůstali, i když se ostatní po odchodu chlapců ubytovali po jednom.

„Proč ne?“ zeptal se Solim asi za hodinu, když se převlékli a umyli, navečeřeli a popovídali se Stanem.

„Je to daleko,“ usmál se Mich. „A... zkrátka to nejde.“

„Daleko? Které místo může být tak daleko, aby tam nevedla žádná cesta?“ Napadlo ho, že ho snad Mich jednoduše už nechce vidět, ale to přece není možné! Nebo... neumí?

„Kdo jste?“ Konečně se odvážil otázky, kterou měl od začátku na jazyku.

„Naše společnost musí zůstat utajena.“ Mich vážil slova.

„Úplně utajena. Takže ani tobě nemohu nic říct.“

Solimem projela vlna radosti, že mu Mich tyká. Odvážil se ptát dál.

„Tak proč nám pomáháte?“

Muž chvíli mlčel. „Stejně cíle,“ řekl pak. „Rovnost.“

Svoboda. Žádná počítačová vláda.“

„Jaká tedy?“ Solim doufal, že se Mich prozradí. Že o té tajné společnosti, jejímž je členem, něco poví. Že ho přece jen jednou najde ...

Mich váhal. „Vláda vědy. Vláda morálky. Vláda umění Vláda přírodních zákonů.“ Dlouhé pauzy mezi slovy dokazovaly, že je těžké vyjádřit přesně myšlenku. „Neptej se mě, Solíme. Na Kvaře není ještě možné ... Neumím ti to vysvětlit.“

Solim kývl, domníval se, že chápe. „Vinen je počítač. Nebo Kabinet, na tom nezáleží. Lidé si zvykli, že nemohou o ničem

rozhodovat, zpohodlněli; jsou lhostejní, protože je nenapadne, že by mohli něco změnit.“ Rozohnil se. „Ale jen co se dovědí, že Hlavní počítač neexistuje! Že za ně rozhoduje nějaký Kabinet, který nikdo neviděl, o kterém vlastně nic nevědí! Uvidíte, jak zmizí netečnost! Když bude záležet na nich, vzchopí se!“

Mich se usmíval, jednou se tu určitě všechno změní. Ale statisíce let bude ještě trvat, než se Kvařané dostanou až k mezi, za níž je oblast možnosti mimoprostorové existence. Zdejší původní obyvatelstvo už k té mezi směřovalo, pomalé zrání a dlouhověkost jsou toho dokladem, i stále menší závislost na instinktech a emocích... Vývoj je bohužel nerovnoměrný; ti rozumní se spoléhali na rozum ostatních, a proto přišla válka, proto nepřežili. Možná jednou Kvařané najdou zprávu o tehdejší civilizaci, zakopanou někde hluboko v zemi...

Zaklepání, vstoupil Gabr. Tvářil se rozmrzele, jako by měl starosti. „Nejste-li příliš unaveni, mám pro vás práci.“ Oba hned vstali, kdepak unaveni! „Co máme dělat?“

„Mich k veliteli, překontrolovat zásoby. A Solim ... zatím přemýšlet, kde by mohl být zastrčen jeden paprskolom. Nebo se po něm podívat ... tady někde.“ Ukázal do chodby, zřejmě myslel kdekoliv ve skalním sídle.

Solim vzal na pomoc Stana a prohledali, co se dalo. Pozdě večer je zavolal velitel k poradě. Znájí své kamarády. Je možné, aby některý z nich... Nedopověděl, slovo ukradl se mu zdálo urážlivé.

Podívali se na sebe. Kývli. Ano, bohužel to je možné. Nenajde-li se paprskolom, je to jisté.

Velitel pohlédl na svou skrovnou posádku, většina techniků už byla na lodi. Co dělat?

Paprskolom prostě musíme najít, to znamená, že budeme hledat chlapce. Kde? Kterého z nich?

„My bychom vám ten paprskolom odpracovali,“ nabídl Stan, „za toho, kdo ho ukradl.“

„Odpracovali?“ nechápal Rapho.

„Abyste neměli škodu,“ objasnil Solim. A myslel si, kdybychom měli všechno odpracovat!

Easané pochopili. Přes únavu a znepokojení se museli usmát.

„Nejde o hodnotu paprskolomu,“ řekl Gabr, „vyrobíme si snadno jiný. Ale taková věc v rukou labilního jedince... K čemu ho asi používají?“ A i kdyby nebyl labilní, náš přístroj nesmí na Kvaře zůstat. Stačí, že ho zná pár lidí. „A kdo tak nejspíš, co myslíte?“

Křčili rameny. Označit někoho za zloděje? Stejně nevěděli koho

„Možná se o tom mluví v televizi,“ napadlo Stana. „Vůbec ji neotvíráme.“ Vyčítavý pohled na Solima, nikdy mě nepozveš.

Easané byli srozuměni. A Rapho ihned zapnul venkovní kanál, snad se v tuto pozdní hodinu ještě vysílá.

Ozvala se hudba a naskočil obraz symfonického orchestru. Poslední takty. Pak se objevila hlasatelka a ve všech deseti kvarských jazycích i v esperantu opakovala výzvu:

„Výbor pro obnovu činnosti Hlavního počítače volá občana Adama Antorpa! Občan Adam Antorp nechť se co nejdříve dostaví do Senrevena, zástupci Výboru potřebují další údaje, aby mohli realizovat jeho návrh podaný do soutěže ŠTESTI VŠEM. Opakuji. Výbor pro obnovu činnosti Hlavního počítače ...“

Co to znamená? Jako by se už všeobecně vědělo, že Hlavní počítač nefunguje! A chtějí provést kontrolu nul?

První, co napadlo Solima i Stana, bylo, že se uprchlým chlapcům nějak podařilo s paprskolomem vniknout do Senrevena a způsobit takové pozdvižení, že se situace nedala utajit. Ale proč potom Výbor pro obnovu činnosti? Počítač nechceme!

Stalo se něco docela jiného? Někdo udělal poloviční krok? Kdo? Jak? Solim se rozběhl pro Adama. Nedbal na to, že v tuto hodinu už jistě spí, s touhle zprávou se nedá čekat do rána.

Adam si protíral oči. Pokračování snu? Ale než vstal, už tu byl i Gabr a Mich a přehrávali mu záznam vysílání.

„Přijmete pozvání?“ Mich se obrátil na Gabra: „Co říká tvé tušení? Není to zas léčka?“

„Uvidíme. Přesvědčíme se.“

V okamžiku byli dohodnuti. Gabr s Michem vezmou hned ráno Adama do Senrevena. Obhlédnou situaci, a buď ho tam nechají, nebo přivezou zpět. Pak začnou pátrat po ztraceném paprskolomu.

„Kde?“ chtěl vědět Solim.

„Máte návrh?“ Gabr byl ochoten vzít rovnou i Solima. Přece jen ty chlapce zná.

„Mám. Zeptal bych se táty. Chlapci se možná podívali domů ...“ A taky bych se zastavil za Bazileou ...

Schváleno. Adam se hned začal chystat, na spánek neměl ani pomyšlení. A co doktor Scien? Přece ho nenecháme až do rána beze zpráv!

Šel zaklepat na jeho pokoj. Nahrávku sice neměl, ale výzvu znal z paměti.

„Výbor?“ žasl lékař. „Kabinet to dovolí? Už nestřeží staleté tajemství?“ Nemohl tomu uvěřit.

„Výbor nejspíš nastoupil místo Kabinetu. Uvědomili si, že i Kabinet je v podstatě archaický mechanismus, jen bez dobrých vlastností počítače; se špatnými vlastnostmi lidí.“

„Hned bych letěl s vámi.“ I jeho spánek byl už pryč. Napíšu sestře, zatešil se. Poprvé v životě se odvážil svěřit se se svým celoživotním přáním.

Adam s pohnutím poslouchal o sestře agronomce, s níž si Scien rozuměl jako později už s nikým. Která mu kdysi v raném mládí prozradila, že původní kvarská modrá metlice Je všeléčivá bylina. Kterou téměř padesát let neviděl, leda párkrát videofonem, protože mají každý jiný obor ...

„Ale teď jí napíšu!“ Najednou nechápal, že na tu nelidskost vůbec přistoupil. Že mu dokonce připadala normální! Když mu však Adam přistrčil papír, zavrtěl hlavou. „Až jak to dopadne. Nechci jí ublížit. Jsem... nežádoucí osoba.“

I já jsem nežádoucí osoba, myslil si Adam, když ráno nasedal do člunu. Nebo už ne? I já bych měl ještě počkat s pozdravem do Sydney? Dosud mu znělo v uších Scienovo vyprávění jako obžaloba; pod vládou stroje, ať už je to počítač, nebo jeho Kabinet, je odtržen od své rodiny nejen člověk bez paměti; stroj nezná lidské city. Ale předěly padnou! Snad dojde brzy i na mezioborovou spolupráci...

Člun zakroužil nad Senrevenem. Pod ochranou paprskolomu se snesl těsně nad skleníkovou zahradu. Znali ji jako místo bez lidí a teď?

Mich podal Adamovi dalekohled a sám rychle zaměřil snímáčku na shluk postav. Přestávka v jednání? Muži postávali v prostoru, vyhrazeném donedávna členům Kabinetu. Přepážka byla v dopoledním slunci dobře viditelná. Není tedy dosud všechno v pořádku, řekl si. Musím Adama varovat.

K varování však nedošlo, neboť Adam konečně zaostřil dalekohled. „To je přece Modest!“ zvolal. „A ten vedle něho, není to Fan? A také Viktor je tam! Snad ne uzdravený?“ Nejraději by se byl rovnou snesl mezi ně. Byli mu zárukou, že výzva není past. Mich pochopil a mlčel.

„Jestlipak vysvobodili našeho odvážného člena Kabinetu?“ Sotva dořekl, spatřil ho. V živé, srdečné rozmluvě s ostatními.

„K hotelu!“ zavelel a Gabr nabral výšku. „Podle toho, jak se tam dole všichni tváří, můžeme tu klidně Adama nechat.“ Otočil se k Solimovi. „První kolo patří Adamovu návrhu. Ale

druhé čeká na vás a bude asi těžší.“ Když chlapec s porozuměním kývl, dodal ještě: „A nebude poslední.“

„Proč ne?“ Michova tajná společnost čeká na třetí kolo, myslil si. Škoda že nám nevěří, mohli jsme ta kola spojit.

„Štěstí všem, to je vysoká meta.“

Clun přistál nedaleko hotelu Vega. Adam se rozloučil. Počkali ještě, až jim dal znamení, že je ubytován, a vznesli se.

K Ulemu už nebylo daleko. Za chvíli kráčeli dva muži a chlapec po ulici směrem k Solimovu domovu, paprskolomy v rukou, pro všechny případy. Muži vešli do obchodu s potravinami, Solim běžel k otci.

Sotva se přivítali, sotva se navzájem ujistili, že vědí o změnách v Senrevenu, odpověděl otec na synovu nevyslovenou ptáčku.

„Opfer s Viktimem byli doma! Navštívili rodiče, ale nikdo je neviděl přijít ani odejít, Sijka dokonce tvrdila, že se její bratr umí zneviditelnit. Viktim prý byl smutný, ale Opfer jako by se pomátl. Kázal doma něco o moudrosti Hlavního počítače, který je nám vzorem.“

„Tedy Opfer!“ Bylo to neuvěřitelné. Takový odpůrce počítače, a najednou v něm vidí vzor? „Nevíš, kam šli? Nebo Viktim tu zůstal?“

„Nezůstal. Oba zmizeli, je to pár dní. Ještě před vyhlášením změn v Senrevenu.“

Ve dveřích se objevili Mich a Gabr. Opfer? Gabr pokýval, myslil si to. Ztráta paměti, zlomené nohy, nedůvěřivá, panovačná povaha... Ale kde ho hledat?

„Mohli bychom se zastavit v koleji? Bazilea třeba něco ví,“ navrhl Solim nesměle. Mich na něj zamrkal a hned souhlasil.

Otec je nezdržoval, vždyť se snad brzy syn vrátí nastálo.

Kolej byla tichá. Prázdná.

„Volno před zkouškami,“ sdělil jim vrátný. „Pár žáků tu sice je, ale slečna Labová odletěla.“

„A Desper?“

„Také.“ Vrátný si jich přestal všímat.

Zklamaný Solim se nerozhodně zastavil před kolejí. Může chtít, aby ho zavezli na stanici? Bazilea určitě o Opferovi nic neví.

„Jdeme,“ postrčil ho Gabr. „Musíme hledat někde kolem svatyní Hlavního počítače.“

„Těch je,“ zasmál se Mich. „Nevezmeme to od severu?“ A mrkl na chlapce.

„Odkudkoliv,“ souhlasil Gabr, pochopil uskok. „Aspoň uvidíme A Jutu.“ Kdo ví, jak přijal zprávu o Hlavním počítači. Věřil v něj.

Tentokrát raději zapnuli paprskolomy. A použili vznášedel, nechťeli ztráčet čas.

Z dálky zahlédli skupinku dětí na louce u říčky a snesli se opodál. Bazilea mezi nimi nebyla; jen Ajut, Desper a dvě děvčátka.

Easané naznačili Solimovi, aby šel za Bazileou, oni že počkají tady; nevidění se možná všelicos dovědí.

„Náhodou táta si myslí to, co já. Počítač vládne spravedlivě! Jenže se asi porouchal, a proto sestavili ten Výbor. Má se postarat, aby zas fungoval jako dřív. Stroj je vždycky lepší než člověk, dokud dobře běží. Lidé jsou nespolehliví. Abyste věděli, hned jak budu ve škole, podám návrh do soutěže **ŠTESTI VŠEM!** Komise, které zařazují občany do kategorií nahradím počítači. Stroj se nedá podplatit!“ V Ajutově hlase bylo slyšet zoufalou snahu přesvědčit posluchače.

„Zato se může porouchat!“ Desper využil kratinké pauzy. „A kdo ho opraví? Lidé! Nebo ústroje, které pro tu opravu sestojí zase lidé. Výbor se také skládá z lidí. Aspoň v televizi neříkali nic o tom, že by sestával z počítačů.“

„Ale měl by! Táta říkal, že Kabinet udělal hloupost. Nemělo se nic oznamovat v televizi. Když se počítač rozbil, měli ho spravit, a hotovo. Neměli ho lidem brát. Táta by si to nikdy nevzal na svědomí. Já taky ne. Teď lidi začnou pochybovat o jeho spravedlivé vládě, když se mohl porouchat. Budou se bouřit, nastane zmatek. Místo toho se mělo dát vědět vědcům. Tajně, jako vždycky! A vědci se měli dát dohromady a napravit závady.“ Ajut sotva popadal dech, bál se nadechnout, aby mu zas Desper neskočil do řeči.

„Mezioborová spolupráce,“ prohodil Desper jako mimochodem. „Tu přece Hlavní počítač zakázal. Všechny informace má jen on.“

„V tom asi byla jeho první porucha,“ připustil Ajut. „V nedostatku informací.“

„Nebo ve špatném programu?“ Desper měl svůj názor promyšlen. Už několik dní o ničem jiném neuvažoval. „Vláda počítače, to byl od začátku nesmysl. Stroj počítá, kombinuje, řeší úkoly. Ale zadává je člověk. Kdo tedy vládl celou tu dobu? Lidé. Kabinet.“

„Jenže stroj ty úkoly řeší optimálně! Rozhoduje objektivně.“

Začarovaný kruh? Easané se neslyšně vzdálili. Snad si ti dva jednou porozumějí, Ajut je ještě dítě. A i když tenhle typ

intelektu se dá snadno strhnout i k nelidskosti představou dokonalé, neúchylné objektivity, snad ho, než dospěje, přesvědčí Desper a Bazilea. Teď se ještě příliš ztotožňuje s otcovými názory, oba jsou pod vlivem počítačového systému. Nebo se jeho otec jen bojí, že lidé dosud nejsou zralí pro pochopení převratných událostí?

„Převratných?“ podivil se Gabr. Stačil už získat a přečíst několikery noviny. „Zpráva byla formulována velmi opatrně. Ani slovo o Kabinetu. Výbor jde zřejmě ve stopách bývalých vládců a nechce dělat žádný rozruch kolem nastoupení nového kursu.“ Usmál se. „Vžili jsme se ale důkladně do zdejších starostí! Dost; oni si tu poradí bez nás, už pro ně nic nemůžeme udělat.“

Usadili se u lesa, z louky k nim doléhala jednotlivá slova Vášnivého sporu, Desper mluvil. O milosrdné lži pro nuly, ale ostatní občané přece něco vydrží...

„Lež je vždycky nemilosrdná,“ vzdychl Mich. „Jak se teď s nimi rozloučíme?“

„Jako s Adamem. Na neshledanou, už nás nepotřebujete.“

„A nebudou mít podezření...“

„Leda že jsme Pozemšťané, a to jsme popřeli. Nejspíš nás budou pokládat za tajnou společnost...“ Gabr se udiveně podíval na Micha. Proč se směje?

„Přesně tak jsem to vyložil Solimovi! Jako bychom se domluvili.“ Podíval se na hodinky. „Už by tu měl být. Ale třeba tu dívku nemůže najít.“

Opravdu mu dost dlouho trvalo, než objevil Bazileu, jak zalévá záhon květin před vilou na svahu. Vypnul paprskolom a zavolal ji.

„Věděla jsem, že přijdeš!“ vítala ho. „Zůstaneš v Ulemu? Teď už snad nebudou nikoho honit.“

„Ještě nevím. Přišel jsem kvůli Opferovi. Nevíš o něm?“

„Co je s ním?“

„Hledáme ho. Ukradl paprskolom a oni ho chtějí zpátky.“

„Vaši zachránci? Kdo vůbec jsou? Proč vám pomáhají?“

„Tajná společnost. Chtějí rovnost všech, jako my. Tak nevíš, kde by Opfer mohl být?“

Ale vlastně se neptal. Jen ji pozoroval a litoval, že má zas tak málo času. Měl by jít. „A ještě.., někdy se s tebou musím poradit.“

„O čem?“ Přestala zalévat, postavila konev.

„O tom, co bych měl studovat.“

Její tvář se všecka rozzářila. „Biologii?“

„Myslíl jsem na práva. Čím se dosud u nás zabývali právníci? Majetkovými předpisy. Dopravními předpisy. Vůbec jenom předpisy. A za jejich nedodržování vybíráním pokut, udílením domácího vězení atakdále. Myslíím ...“ Rozohňoval se Zapomněl, že na něj čekají. „Myslíím, že by se to mělo změnit. Nikde není napsáno, jaká mají občané práva. Našli jsme o tom knihu ... ve skalním sídle.“ Dotkl se ho závan rozráženého vzduchu a vedle záhonu zmizel keřík. Zasmál se.

„Nikdo cizí tu není,“ řekl.

Easané vypnuli paprskolomy a pozdravili se s Bazileou. Pak znovu zmizeli, i se Solimem. Dívala se za nimi plna štěstí. Větší radost jsi mi nemohl udělat, Solime, šeptala. Studovat!

Rozhodli se obletět celou německy mluvící oblast a podívat se po okolí svatyn. Jestliže velebí počítač, bude někde blízko.

Obědvali ve Vieniu na letišti, paprskolomy stále pohotov, kdyby někde zahlédli chlapce. A pak je Solim neomylně vedl do parku a parkem k svatyni, připomněl si, jak tu loni byli s Bazileou pátrat po strýčkovi, jak krmili labuť, jak dívku vyděsila svatyně Hlavního počítače. Vyprávěl o tom Easanům, i teď hledají. Tehdy se povedlo vypátrat strýčkovu adresu. A dnes?

Teprve k večeru měli štěstí, daleko od Vieniu, v malém městečku na úpatí vysokých hor.

Svatyni našli okamžitě, stála na kopečku a sbíhalo se k ní několik cest. Po všech přicházeli občané a shromažďovali se pod svahem. Easané se Solimem se vmísili mezi ně, všichni tři doufali, že tentokrát Opfera objeví.

Skutečně se po chvíli ozval hlas zesílený nejspíš papírovým kornoutem. Opferův hlas, podivně zpívavý.

„Buďte pozdraveni, hosté Hlavního počítače!“

Shromáždění ztichlo. Naslouchali. Někteří dokonce vytahovali zápisníky, aby si zapsali Opferova slova.

„Poznejte jeho pravdu a jděte v jeho šlépějích! Přemýšlejte, jak se mu co nejvíc podobat! Hlavní počítač se sám převedl do vyšší generace, aby poznal vyšší pravdu. I vy se musíte převést do pravdy! Přemýšlet! Učit se! Studovat! Bádat!“ Odmlčel se. Po chvíli zazněl jeho hlas daleko blíž. „Roznesla se falešná zpráva, že Hlavní počítač neexistuje. Nevěřte! Jen se mu v Senrevenu nedostává možností, aby pracoval, jak je jeho úkolem. I vy pracujte, jak je vašim úkolem! Hlavní počítač je objektivní, i vy buďte objektivní! Je spravedlivý a nepodplatitelný, i vy buďte takoví. Je nejvyšší vzdělaný a moudrý, i vy se vzdělávejte vespolek a buďte moudří, nenechávejte se unést hněvem.“

Nato vyšel z altánku svatyně Viktim a pomalu scházel ze svahu Uprostřed svahu na okamžik zmizel; znovu se objevil a za potlesku pokračoval až k zástupu. Bylo vidět, že to dělá nerad. Že má strach.

„A nyní,“ zazněl za ním opět Opferův hlas, „nyní přijímám prostřednictvím svého přítele dary a bez jeho prostřednictví dotazy.“

„Nuly se nechtějí učit číst!“ vykřikl někdo. „Co máme dělat?“

„Ozbrojte se trpělivostí! Znovu a znovu jim laskavě vysvětlujte, že bez čtení by nebyli plně lidmi.“

„Říkají, že na to kašlou!“ křičel týž občan a prodíral se davem ke svahu. Viktim s několika dárky před ním ustoupil a zmizel.

Muž se za ním rozeběhl Stanul tam, odkud prve zazníval hlas. Pobíhal kolem, ale na nic nenarazil. Jakási žena muže odvedla.

To už byli Easané se Solimem na druhé straně altánku, neviditelní sledovali neviditelné. Cesta ústila do lesa, ale co když se Opfer s Viktimem vydali po louce? Pronásledovatelé použili vznášedel. Pozorně sledovali každý pohyb trávy a rychle ty dva objevili. V bezvětví se jejich stopa táhla sešlapávanými stébly a oklikou mířila k lesu. Easané se přiblížili na doslech.

„Vypni paprskolom,“ bylo slyšet Viktima. „Nikdo za námi nejde.“

Nato se objevili oba chlapci, Viktim sešlý a usouzený, Opfer zářící a plný energie. Easané se Solimem na ně počkali v lese, stále neviditelní. A sledovali je až k jakémusi doupěti z větví a listů, které bylo zřejmě jejich obydlím.

Viktim rozbalil dárky a na pařezu z nich připravil večeři. Sýr, chléb, ovoce. Pak vzal džbáněk a vzdálil se. Gabr za ním.

Chlapec došel ke studánce. Nabral vodu a rozhlédl se, snad zaslechl praskot větviček. Zpozorněl.

„Je tu někdo?“ Měl ustrašený hlas, ale byla v něm i naděje.

„Já,“ řekl Easan a vypnul paprskolom.

Chlapec se všecek proměnil. Rysy tváře se uvolnily, pokožka dostala barvu. „Konečně!“ Vydechl radostně. „Konečně jste nás našli.“

„Věděl jste, že vás budeme hledat?“

„Přál jsem si to. Moc jsem si to přál. Můžete ... zachránit Opfera?“

„Před čím?“

„Vyléčit ho! On se zbláznil!“

„Slyšel jsem kázání,“ zasmál se Gabr.

„Ale on to myslí vážně. Ze začátku to vypadalo jako taktika, jako hra, ale potom ... Já bych už dávno ... jenže ho nemohu nechat samotného. Odvezete ho?“

„Co když nebude chtít?“

Viktim sklopil hlavu. „Taky jsme nechtěli a sebrali jste nás,“ řekl do země.

Gabr byl spokojen. „Takže si už nemyslíte, že jsme ve spojení s pověřenci a Kabinetem Hlavního počítače?“

Chlapec horlivě vrtěl hlavou. „Já jsem si to myslel jen chvíli. Ale když Opfer ...“

„Dobře. Pokusíme se pomoci vašemu příteli. Ale něco od vás budeme chtít.“

Viktim se podíval na džbánec ve své ruce. „Já ... nic nemám.“

„Pojďte,“ řekl Gabr. „Je tu Solim. Chci, abyste udělal něco pro něho. Až uvidíte ostatní chlapce, přesvědčte je, že mu mohou věřit. Od začátku jste mu všichni křivdili.“

Vraceli se. Viktim slíbil, i když... kdo ví, jestli ještě hochy uvidí. Rozešli se po dvou, po třech ...

Opfer vyhlížel přítele. Už z dálky spatřil, že jdou dva, a propadl panice. Vyběhl na opačnou stranu a začal kličkovat mezi stromy. Mich se Solimem byli připraveni. Každý z jedné strany mu nadběhli, a než se vzpamatoval, pevně ho držely neviditelné paže.

V okamžiku byl u nich i Viktim. Ohlédl se po Gabrovi, ten kývl. Tentokrát počítal s usmáním zloděje. Pokynul Michovi, aby si vzal ochrannou masku, a pak chlapcům, aby ustoupili. Zmítajícím se Opferovi stříkl do tváře uspávací sprej.

Chlapec se přestal bránit, Mich ho položil na mech a sebral pohozený paprskolom.

„Počkejte u něho,“ přikázal Gabr, „vezmu sem člun.“

Nečekali ani deset minut a člun přistál na mýtince kousek od nich.

Uložili Opfera, nasedli.

„Jak to s ním začalo?“ přerušil Gabr Viktimovo děkování. Bude muset eaským lékařům poskytnout nějakou informaci.

„Nejdřív jsme rozbíjeli zařízení ve svatyních Hlavního počítače. Ale když jsme viděli, kolik je uctívačů, napadlo Opfera, že by mohl mluvit za počítač a nenápadně poučovat občany.“ Viktim se usmál při vzpomínce, první dny byly báječné. „Jenže někdo zpozoroval naše mizení a lidé se mu začali klanět. A potom ... potom už mluvil tím zpěvavým hlasem, jak jste slyšeli, a chtěl poučovat i mě. Když jsem se

smál, rozzuřil se. On si myslí, že je něco jako bratr Hlavního počítače, říká, že počítač na něj spoléhá ... Přemluvil jsem ho k návštěvě rodičů, ale nepomohlo to, kázal i jim. Nepomohla ani zpráva, že Hlavní počítač nefunguje. Chtěl jsem domů, ale ... když on by byl zůstal sám," Podíval se na spícího ochranníkem pohledem, plným soucitu a něhy.

Ve skalním sídle byli už všichni netrpěliví. Jak zaslechli, že se člun vrací, běželi k hangárům, aby se ihned dověděli novinky. Výzva se vysílala naposled už před mnoha hodinami, Adam je tedy v Senrevenu. A hoši s paprskolomem?

První vystoupil Viktim a Stan se k němu radostně vrhl, ani ho nenapadlo něco mu vyčítat.

Pak Mich se Solimem vynesli Opfera a Gabr znovu odstartoval. Co se děje?

Doktor Scien se chtěl ujmout nemocného, ale Mich vysvětlil, že jenom spí. Bránil se, proto ho uspali. Dostal Adamův pokoj a Mich ho zamkl.

„Myslíte, že by utekl?“ Scienovi se zdálo, že hoch je nemocný. Tušil, že Gabr přiveze lékaře. A nač jsem tu já?

„Zatím ne. Později, nevím.“

Seděli u opožděné večeře a Viktim vyprávěl, zapomněli mu to zakázat. Scien se nedivil, vlastně něco podobného čekal. Kdybych mu sňal paměť, uzdravil by se? Navrhl to Michovi, proč se nepokusit? Kdyby nás odvezli do Luceru, v ústavu je všechno potřebné ...

„Zapomeňte na snímání.“ Mich potřásl hlavou, nečekal od Sciena takový návrh.

„Zapomenu,“ zašeptal lékař. Jak jsem vůbec mohl ... Styděl se před Michem, před chlapci, sám před sebou. Opfer sice skoro žádnou paměť nemá, ale přece jen, jak mi ta myšlenka zatemnila rozum! Tak snadno člověk sklouzne do zaběhnutých kolejí! I když ví, že vedou špatným směrem? Ano, zapomenu na snímání, na přenosy, stejně nevím, co snímáme, je to jako cedník, na němž se zachycují osobní zážitky, zatím co vědomosti propadnou hlouběji a nesejmou se... Ale zapomenou i ostatní? Měl bych se o to postarat, myslil si. Postarám se.

Teprve potom zvedl oči a setkal se s Michovým. Mich sledoval na Scienově tváři stud i odhodlání. Teď kývl a usmál se, jako by přijal slib.

K ránu Gabr zavedl eaského lékaře k pacientovi, po hodině ho opět odvezl. Skalní sídlo spalo, avšak doktor Scien přesto zaslechl zvuk přistávání, kroky, tichý hovor a opět startování.

Chudák Gabr, jak musí být unaven. Ale k Opferovi mě měl přizvat. Nedůvěřuje mi? Nebo mi jen dopřál klidnou noc?

U snídaně se ohlížel po Opferovi, podle Michova sdělení však ještě spal. Čím déle, tím lépe.

Pak celý den jako by nebylo co dělat. Easané už měli na lodi všechno, co nemohli nechat Kvařanům, odletěli technici, v hangáru zbyl jen jeden člun. Celé skalní sídlo čekalo na Opferovo probuzení. Bude zdravý? Doktor Scien by se byl rád zeptal na jméno přivolaného lékaře, avšak nakonec od toho upustil. Gabr jistě ví, proč ho přivezl i odvezl v noci. Snad ani lékař se neměl dovědět, kde a koho léčil.

Po večeři svolal Rapho krátkou poradu. Oznámil, že jeho pobyt ve skalním sídle končí. Končí i pobyt jeho přátel, protože mají práci jinde. Chtějí tu zbylí uprchlíci zůstat? Nebo využijí poslední možnosti a dají se odvézt mezi lidi?

Kvařané se rychle dohodli, nemají proč tu zůstat, když zatím pominulo nebezpečí. Děkují svým zachráncům a hostitelům. Doufají, že někdy v budoucnu se jim budou moci odvděčit za jejich nezištnou pomoc. Najednou všichni sklouzli do strnulé oficiálnosti, a ač se toužili zeptat na spoustu věcí, vůbec, se k tomu neodhodlali. Něco v chování zachránců je v poslední chvíli odradilo.

Chlapci napsali vzkaz pro ty, kteří se sem někdy později snad uchýlí, umístili ho až dolů, blízko nově proraženého vstupu. Možná se vrátí některý z těch, co odtud uprchli. A možná my sami se vrátíme, nástupci Kabinetu sotva budou souhlasit s hesly skupin protestu, se snahou o odstranění počítače, s požadavkem volené vlády... Naše bitva není vyhrána a ještě dlouho asi vyhrána nebude.

Solim si narychlo opisoval návrh ústavy, který tu nechal dávný nepřítel Hlavního počítače a jeho Kabinetu. Vyjadřovala téměř přesně Solimovy názory. Co řekne návrhu Bazílea?

Náhle ho zasáhla bolestná myšlenka: Zůstanou-li dnešní zákony, nikdy se s ní neožením! Bioložka a právník! Hned si však vzpomněl, že mu navrhla biologii, a bolest se rozplynula v naději. Myslí na totéž jako já? A mimoděk si stiskl palec, jako by ho doslova držel Adamovi. Prosadí-li mezioborovou spolupráci, žádná překážka už nebude!

Ráno si Viktim dodal odvahy a zeptal se Micha, jak dlouho má Opfer ještě spát. Mich se podíval na hodinky.

„Moc dlouho už ne.“ Pak se zasmál. „Před polednem letíme, do té doby se musí probudit.“ Kývl na Solima. „Kde se pořád touláš? Od včerejška jsem tě skoro neviděl.“

„Opisuji. Tam dole je tolik zajímavých knih...“ Pod paží měl silný sešit, zpola popsany, vypadal s ním nezvykle.

Mich ho nezdržoval. Neuplynula však ani čtvrt hodina a objevil se ve staré knihovně vedle Solima, v ruce jakýsi malý přístroj.

„Ať pro tebe ještě naposled něco udělám,“ řekl a vytáhl z kapsy svazek papírů. Vzal ústavu a stránku za stránkou prosvěcoval přes přinesené listy. Za chvíli měl Solim okopírovanou celou knihu a Mich se sháněl po další. Když si všiml, s jakým zájmem se chlapec dívá na záhadný přístroj, zrozpačitěl.

„Nikdy jsi to neviděl. Ani teď. Doufám, že mě neprozradíš.“ A rychle kopíroval právnickou příručku vydanou ještě na Zemi. Vydržela přes tisíc let.

Vraceli se do svého společného pokoje, zabalit těch pár věcí, které tam měli. Na chodbě čekal Viktim, nedočkavý a nejistý. Povedlo se to?

Jakmile však Opfera spatřil, bylo jasné, že je zdravý. Bývalý bratr Hlavního počítače se provinile usmál.

„Nezlobíš se?“ Po zpěvavém tónu ani stopy. „Nevím, co to se mnou bylo. Hlavní počítač, náš velký vzor!“ Zavrtěl hlavou. „Ještě že jsem se z toho vyspal.“ Teprve pak se rozhlédl. „Skalní sídlo. Nepamatuji se, že jsme se vrátili– Zaspal jsem toho asi víc.“ Zatvářil se přemítavě a pozval Viktima do pokoje. „Nemohu najít paprskolom. Musím ho přece vrátit!“ Znepokojeně nahlížel pod postel.

„Už je vrácený,“ uklidnil ho Viktim a dodal, jako by to souviselo: „Pojď se nasnídat, za chvíli letíme domů.“

Oheň v krbu byl uhašen a na Opfera čekal studený čaj. Nevadilo mu to. Těšil se do Ulemu, na sestru a rodiče, na schůzky skupin protestu ...

Úder do gongu je přivolal nahoru k hangárům. Mich už seděl v člunu, ostatní hostitelé se přišli rozloučit. Přáli Kvařanům úspěch v boji za rovnost a jednotnou společnost, na pár okamžiků zavládla opět pohoda a stisky rukou byly srdečné. Ještě zamávání a pak se budou loučit už jen s Michem.

Solimovi bylo do pláče, proč se nikdy nemají sejít? Ale oba překonali slzy a podali si ruce s úsměvem.

Mich se vrátil do skalního sídla. Mlčky předal řízení Koelovi, vzal svůj skafandr a rozhlédl se po sluji zútulněné dřevem, jako by opouštěl milovaný domov. Rapho za dveřmi uhodil do gongu, bylo třeba jít.

Když se z člunu ohlédl po skalní stěně, startovací otvor se za nimi právě zavíral natřený zvnějšku kovově šedým lakem

dřevěný vstup splynul s hladkou skálou. Arc se vyklonil nad Micha a natáčel skalní panoráma.

„Zdejší lidé by tu stejně nedokázali přistát,“ vysvětloval. „Ale my možná jednou, kdo ví. Nebo naši potomci. Tak abychom věděli...“

Nedopověděl. Kromě pilota byli všichni otočeni dozadu, Gabr se lehce usmíval. Vrátime-li se, koho tu najdeme? Pravnuky pravnuků těch, s nimž jsme se spřátelili. U kterých každý z nás nechal kus srdce.

Skály se rychle vzdalovaly, bezpečné sídlo, dnes opuštěné. Ale zítra? Nikdo z Easanů nepochyboval, že se znovu stane azylem těm, kteří chtějí lidštější svět; možná dost brzy.

Koei zakroužil nad Senrevenem a pak obrátil člun kolmo k obloze. K mateřské lodi.

Kdesi dole začíná nová etapa dějin, stále ještě počáteční etapa. Snad bude zdejší lidstvo dost silné, aby se postupně dostalo přes všechna její úskalí, dál od zaslepenosti, zbabělosti a strachu, blíž k životu podle zákonů rozumu, ke skutečnému lidství.

Loď přijala průzkumnou skupinu a připravila se k odletu. Zastupující štáb předal svou funkci Raphovi, Gabrovi a Michovi. Všichni byli na svých místech a jejich myšlenky se pomalu odpoutávaly od planety, která už i pro ně byla Kvarou, nejen planetou D v soustavě P12. Věděli, že nevyřešili kvarskou situaci, a také to nebylo jejich úkolem. Udělali, co by udělal každý čestný Kvařan, o nic víc. Do zprávy pro ústředí použili Gabrovy formulace, protože jejich činnost se skutečně nedala označit jako zásah. Snad příští kontrola formulaci potvrdí. Mohou být spokojeni. Nejsou?

Bývalí členové průzkumné čety stáli u průhledu a mlčky sledovali vzdalující se planetu. Tisíce kilometrů, které náhle jen s námahou přepočítávali na easké saly, nedokázaly přetrhat vlákna, která je s ní spojovala. „Druhá Eas,“ zašeptal Gabr a konečně odtrhl pohled. Postávat u průhledu nepatřilo k jeho povinnostem. I Mich se odvrátil, ale obraz zářivého kotoučku měl stále před očima.

„Jsou-li tam Dehasané, mají těžkou práci.“ Přesto by byl nejraději dal povel k návratu, měl pocit, že Kvařanům příliš nepomohl.

„Dehasané?“ Gabr slyšel tajenou úzkost v Michově hlase. „Ti mohou vyhrát leda nakrátko. Poznat zlo, ať se ukáže v jakémkoli přestrojení, je vždycky jen otázka času.“ Věřil tomu. Jaký smysl by mělo všechno vesmírné dění, kdyby posledním vítězem nemělo být dobro?

Táž myšlenka, jen trochu jinak vyjádřená, napadla v téže chvíli Adama Antorpa. Spolu s novými vládci Kvary vyšel právě do senrevenské zahrady; osvěžit se mezi dvěma poradami několika doušky svěžího vzduchu, stará kabinetní tradice se dodržovala. Bohužel nejen tahle, pomyslí si, když se náhodou dotkl průhledné zvukotěsné stěny. Opřel se o ni, ať aspoň k něčemu slouží. Po dnešním jednání nedoufal, že bude brzy stržena.

Poloviční krok ... Kdo ví, kdy dokážeme udělat tu druhou polovinu velkého kroku k rovnosti a svobodě všech.

Jednou jistě, upokojil se, i když asi už beze mne. Nesmím si dělat nárok na to, abych byl na počátku i na konci. Nejsem sám. A existují-li takoví lidé, jako Solim a Bazilea, Gabr a Mich, Arc a Koel... Náhle cítil, že na něj jeho zachránci myslí, právě tak jako on na ně. Mimoděk se zahleděl k obloze přes namodralý poklop, který ho od ní odděloval, a přitom mu pronikla do mysli podivná jistota, že už je nikdy neuvidí. Dosud doufal? Nevěděl. Záblesk poznání se opět rozplýval. Jsou daleko, řekl si, jako by vnímal jejich vzdalování. Přece jen Pozemšťané? Nebo k nám přiletěli odněkud z hlubin galaxie?

Co na tom záleží! Ať je jejich domovem kterékoliv místo ve vesmíru, smýšlejí jako my. Jsou to naši bratři.

